

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W BIAŁYMSTOKU

Nr zespołu: 47

Nazwa zespołu: **Urząd Wojewódzki Białostocki 1920-1939**

Sygnatura: 76

Miesięczne sprawozdania sytuacyjne wojewody białostockiego za 1934 r.

Spis zawartości:

1. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 2 za miesiąc styczeń 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
2. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 3 za miesiąc luty 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
3. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 4 za miesiąc marzec 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
4. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 5 za miesiąc kwiecień 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
5. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 6 za miesiąc maj 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
6. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 7 za miesiąc czerwiec 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
7. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 8 za miesiąc lipiec 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
8. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 9 za miesiąc sierpień 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny
 - IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne
 - V. Ruch wyznaniowy
 - VI. Mniejszości narodowe
9. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 10 za miesiąc wrzesień 1934 r.
 - I. Sytuacja ogólna
 - II. Przegląd prasy
 - III. Polski ruch polityczny

IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne

V. Ruch wyznaniowy

VI. Mniejszości narodowe

**10. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 11 za miesiąc październik 1934 r.**

I. Sytuacja ogólna

II. Przegląd prasy

III. Polski ruch polityczny

IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne

V. Ruch wyznaniowy

VI. Mniejszości narodowe

**11. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 12 za miesiąc listopad 1934 r.**

I. Sytuacja ogólna

II. Przegląd prasy

III. Polski ruch polityczny

IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne

V. Ruch wyznaniowy

VI. Mniejszości narodowe

**12. Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
nr 1 za miesiąc grudzień 1934 r.**

I. Sytuacja ogólna

II. Przegląd prasy

III. Polski ruch polityczny

IV. Polskie związki i stowarzyszenia społeczne

V. Ruch wyznaniowy

VI. Mniejszości narodowe

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKI

Nr. 104/2/34

Białystok 16.1.1934 r.

Sprawy społeczno-polityczne i narodowościowe
Miesięcznik Nr. 2 za miesiąc sty-
czeń 1934 roku.

-: T A J N E :- B . P I L N E

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 2
z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych
za miesiąc styczeń 1934 roku.

Za Wojewodę

St. Modliński

Naczelnik Wydziału Bezpieczeństwa
Publicznego

Otrzymują do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
- 2/ " " w Nowogródku,
- 3/ " " w Brześciu n/Bugiem,
- 4/ " " w Warszawie,
- 5/ " " w Tarnopolu,
- 6/ " " w Stanisławowie,
- 7/ " " w Lublinie,
- 8/ " " w Łodzi,
- 9/ Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 10/ " " " " w Wilnie,
- 11/ " " " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12/ " " " " w Grodnie,
- 13/ " " " " w Łomży,
- 14/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK III w Grodnie,
- 15/ " " " " DOK I. w Warszawie,
- 16/ " " " " DOK IX w Brześciu n/Bugiem,
- 17/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
- 18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
- 19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
- 20/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
- 21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

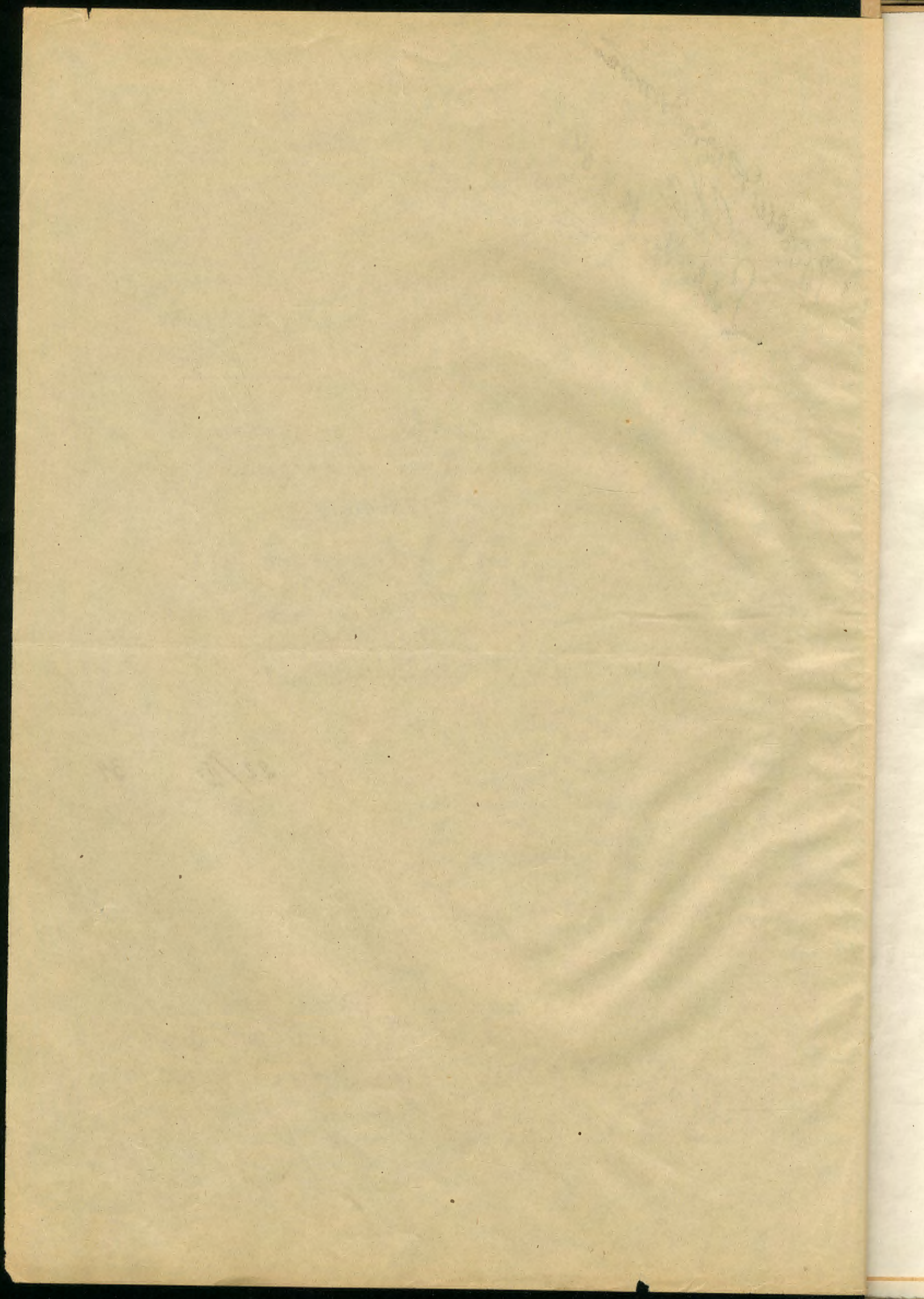
H.B.

1811131: 22.1.1934

Recepcja 22/1 34

Zał. _____

Waga _____

1 2
KOMENDA BIAŁOSTOCKA

Nr. RP. 104/2/34.T.

Białystok, dnia 10. II. 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 2.
za miesiąc styczeń 1934 roku.

I. Sytuacja ogólna.

W okresie sprawozdawczym działalność wszystkich stronnictw politycznych za wyjątkiem PPS. nastawiona była głównie na wybory do rad gminnych. Wybory te, których wyniki w chwili obecnej nie dadzą się jeszcze skonkretyzować w formie ostatecznej z uwagi na ich korygowanie na skutek protestów bądź z urzędu przez Starostów Powiatowych, dały przeważające zwycięstwo BBWR. i pomniejszyły bardzo znacznie stan posiadania w samorządach na niższych szczeblach Stronnictwa Narodowego, Stronnictwa Ludowego i PS. Chrzescijańskiej Demokracji, a wprowadziły do tych samorządów jako nowy czynnik polityczny Chłopskie Stronnictwo Rolnicze. Oceniając ogólnie działalność polskich stronnictw politycznych, należy podkreślić przede wszystkim powstrzymywanie się duchowieństwa katolickiego od wyraźnego angażowania się publicznie w poczynania Stronnictwa Narodowego i Chrzescijańskiej Demokracji, co jednakże nie może być zrozumiane jako izolowanie się tego duchowieństwa od wspomnianych stronnictw. Oba nazwane Stronnictwa w styczniu prowadziły usilną akcję zazębiania ze swymi ogniwami Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej i nadawanie mu charakteru swych przybudówek młodzieżowych.

Do wyborami do samorządów różnorodny oddźwięk w działalności propagandowej polskich stronnictw politycznych znalazły tego rodzaju doniosłe fakty, jak uchwalenie przez Sejm Konstytucji w dniu 26 stycznia i podpisanie w tymże dniu przez Polskę paktu nieagresji z Niemcami. O ile uchwalenie Konstytucji oceniane było przez Stronnictwo opozycyjne, a zwłaszcza przez Stronnictwo Narodowe i Chrześcijańską Demokrację, posiadające na terenie województwa organy prasowe, jako zamach obozu rządzącego na istotne prawa narodu, dokonany dla utrzymania się przy rządach tego obozu, o tyle oba te stronnictwa przyznawały, że pakt o nieagresji ma olbrzymie znaczenie dla Polski i sprawy pokoju w Europie. Dużo rozgłosu nadawały stronnictwa opozycyjne ustawie uposażeniowej, podnosząc przeciwko niej zarzuty, że krzywdzi ona ogółu pracowników i funkcjonariuszów państwowych, stwarzając uprzewilejowanie dla kilku tysięcy wyższych urzędników. Stronnictwa te usiłowały wykorzystać ustawę uposażeniową w celu wywołania wśród urzędników i funkcjonariuszów państwowych nastrojów niezadowolenia i psychozy rozgoryczenia, zwłaszcza zaś wśród nauczycielstwa szkół powszechnych, które odgrywa dużą rolę w pozytywnej dla państwa działalności społecznej i politycznej. Z działalności polskich stowarzyszeń i związków społecznych zasługuje na podkreślenie dalsza akcja konsolidowania społeczeństwa w płaszczyźnie współpracy z rządem, dająca w poszczególnych powiatach mniej lub więcej pozytywne rezultaty.

W życiu mniejszości narodowych nie zaistniały bar-
ziej charakterystyczne momenty, wymagające specjalnego omó-
wienia. Najbardziej intensywne było życie społeczne i po-
lityczne ludności żydowskiej, którą interesowały głównie
sprawy reformy podatków, spodziewanych wyborów do samorzą-
dów miejskich i odbudowy Palestyny. Szczególnie ostatnia
doprowadzała do ożywionej dyskusyj na zgromadzeniach orga-
nizacyj żydowskich i w prasie żydowskiej w związku z nasi-
loną akcją sjonistyczną, obliczoną na zasilenie Funduszu
Podwalin. Akcja ta różniczkowała społeczeństwa żydowskie,
z pośród którego ustosunkowały się do niej zupełnie ne-
gatywnie grupy ortodoksyjne, Bund, Poalej-Sjon i organiza-
cje, orjentujące się wyraźnie na BBWR. - Poza to uwagę
społeczeństwa żydowskiego zaprzętało zagadnienie komasa-
cji instytucyj opiekuńczych i dobroczynnych, które z ra-
cji ograniczeń budżetowych samorządów miejskich i zwiężenia
się innych źródeł dochodowych znalazły się w trudnej sytua-
cji materialnej. Jeżeli chodzi o ludność białoruską, to
zwiększyło się jej zainteresowanie ruchem spółdzielczym,
niewątpliwie naskutek agitacji czynników nielegalnych, które
w tym ruchu widzą możliwość finansowania organizacji biał-
oruskich o charakterze wywrotowym, na co władze admini-
stracji ogólnej zwracają uwagę. W odniesieniu do ludności
litewskiej wypada podkreślić akcję Litewskiego Towarzystwa
Oświatowego "Rytas", zmierzającą do zorganizowania sieci
bibliotek i czytelni, które spełniałyby rolę skasowanych
szkół rytasowych i poczynania Stowarzyszenia Litewskiego
Towarzystwa Św. Kazimierza, obliczone na podsyćnię orjenta-
cyj prokowieńskich wśród tej ludności.

Sytuacja gospodarcza w województwie utrzymywała się na dotychczasowym poziomie, nie ulegając nigdzie pogorszeniu.

Dobłą konjunkturę miał przemysł drzewny, włókienniczy i garbarski, co zmniejszało ostrość w kwestji bezrobocia.

"Prze

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/2/34.T.

Dnia 10 lutego 1934 r.

5
4
Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.2.
za miesiąc styczeń 1934 roku.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa

"Przegląd Łomżyński".

Omawiając wyniki wyborów do rad gromadzkich, stwierdzał przeświadczenie ludności, że tylko obóz prorządowy potrafi w obecnym ciężkim pod względem ekonomicznym czasie nadawać przemysłany i skuteczny w swych następstwach wyraz potrzebom Państwa i najszerszych mas ludności oraz zdobyć się na wielki i owocny wysiłek przyjęcia z pomocą rolnictwu w formie szeregu ustaw, przynoszących istotne korzyści i ratujących warsztaty rolnicze od likwidacji. Następnie wyjaśniał szczegóły reformy podatku rządowego, znoszące różnicę, które krzywdziły rolników. Wiele miejsca poświęcał omawianiu założeń projektu Konstytucji, opracowanego przez BBWR. Po uchwaleniu przez Sejm Konstytucji dowodził, że kładzie ona kres chaosowi prawnemu w Rzeczypospolitej i ucieleśnia marzenia całego narodu o potędze i rozwoju w Polsce, traktując zaś o zawarciu przez Polskę paktu nieagresji z Niemcami, akcentował, że jest on logiczną konsekwencją zasadniczej postawy polskiej, która nigdy nie wyrzekła się idei pokoju, jako gwarantki bezpieczeństwa i, że po zawarciu tego paktu Polska może z dumą powiedzieć

- 6 -
świata, iż przepłoszyła widmo wojny z granic polsko-
-niemieckich, a sprawę pokoju europejskiego ugruntu-
ła na mocnych podwalinach. Ponadto pismo podawało o-
biektywnie fakty niewłaściwej w zrozumieniu moralne
i politycznej działalności duchowieństwa katolickiego

b/ Prasa opozycyjna.

"Życie i Praca"

Prowadziło specjalnie ostrą kampanję przeciw
Legjonowi Młodych, oskarżając go o podejmowanie walk
z kościołem. Omawiając sytuację gospodarczą w kraju
pismo domagało się od Rządu obrony przed zalewem pr-
duktów zagranicznych, poparcia poczynił rolnictwa
w dziedzinie ogrodnictwa, sadownictwa, uprawy nasio-
oleistych, uprawy tytoniu, hodowli owiec i organizo-
wania handlu zbożem. Ponadto poddawało generalnej k-
tyce opracowany przez BB"ŻR. projekt Konstytucji,
w którym dopatrywało się niebezpieczeństwa dla Koś-
cioła Katolickiego i pomijania całego narodu na rze-
kalku tysięcy kawalerów orderu "Vir tuti Militari"
"Krzyża Niepodległości". - Podkreślając fakt otwarcia
centralnej szkoły instruktorów organizacji żydowski
"Brith-Trumpeldor", wyrażało przekonanie, że po tym
fakcie Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej niewątpliwie
otrzyma prawo szkolenia wojskowego swych członków.
Specjalną uwagę poświęcało pismo sprawom wsi, podkre-
ślając stałe zaniedbywanie ludności rolniczej przez Rząd

5

Podkreślało ono przy tem konieczność zwalniania na
czas dłuższy od podatków tych wszystkich, którzy świeżo
osiadają na roli, aby w ten sposób stwarzać możliwość
powstawania nowych wsi i osad.-

"Nowe Życie".

Dowodziło, że nowy rok budżetowy będzie czwar-
tym z kolei rokiem deficytowym i, że wpływy z Pożyczki
Państwowej wystarczą na pokrywanie miesięcznych deficy-
tów budżetowych na okres najwyżej 12-tu miesięcy.
niosek stąd, że Rząd, poczynając od siebie, musi dać
przykład oszczędnej gospodarki, szczególnie w przedsię-
biorstwach i monopoliach państwowych. Następnie pomawia-
ło Rząd o odwracanie uwagi społecznej od stale w kraju
zwiększającej się biedy i dodawało, że należy energicznie
zabrać się do zwalczania ciężkiego położenia gospodar-
czego a nie drażnić społeczeństwa omawianiem przez
stronniostwo rządowe zasad konstytucyjnych, które chcą za-
pewnić władzę tym, którzy po siedmiu latach wykazali,
że coraz gorzej gospodarują. Na marginesie odbytego
dnia 14 stycznia w Królewskiej Hucie dorocznego kongre-
su PS. Chrześcijańskiej Demokracji pismo dowodziło, że
kongres ten jest dowodem, iż ruch chrześcijańsko-społecz-
ny w Polsce rośnie, pogłębia się i zapuszcza w kraju
trwałe korzenie organizacyjne, nie dając się zaprowa-
dzić na podwórko sanacyjne. Omawiając odbyty w Grodnie
obchód 35-lecia PS., argumentowało, że nie jest słuszne
pomawianie Narodowej Demokracji, iż nie brała udziału
w walce o Niepodległość Polski.

i wyrażało powątpiewanie czy wobec rosnącego ustawicznie ruchu w kierunku odżyzdzenia Polski spełnią się dopatrywania uczestników tego obchodu, żydów, iż nastąpi czas, gdy chrześcijanie i żydzi będą razem pracowali dla Polski. Podobnie jak "Życie i Praca", występowało przeciwko Legjonowi Młodych, wytaczając przeciwko niemu różnorodne zarzuty. W sprawie uchwalenia przez Sejm Konstytucji wypowiadało się, że jest wątpliwem, czy uchwalenie Konstytucji w dość niezwykłych warunkach przyczyni się do wzmocnienia wspólnoty narodu i potęgi państwa i podkreślało dosłownie, że "władza pochodzi od Boga. W myśl naszej ideologii władzę tę boskiego pochodzenia, piastuje naród i może ją przekazać Prezydentowi. Lecz piastun władzy jest odpowiedzialny przed narodem i naród ma stanowić o sobie. Gdyby obóz sanacyjny stał na tej samej płaszczyźnie, nie-potrzeba byłoby robić "historycznego posiedzenia w dniu 26 stycznia, bo tezy konstytucyjne znalazłyby inne przyjęcie".

Zawarcie paktu polsko-niemieckiego oceniało pismo jako akt, który ma ogromne znaczenie.

9 6
POWIAT BIAŁOSTOCKI

Nr. BP. 104/2/34.T

Dnia 10 lutego 1934 r.

Sytuacja sprawozdanie miesięczne Nr. 2
za miesiąc styczeń 1934 roku.

III. Polski Ruch Polityczny.

a/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Miesiąc ubiegły przeminął dla Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem pod znakiem wyjątkowej akcji, związanej z wyborami do rad gminnych, których wynik można oceniać jako dodatni. Poza tą akcją BBWR znacznie ożywił działalność organizacyjną w terenie. Wyrazem nasilenia tej działalności był szereg zebrań zamkniętych oraz dwa zgromadzenia publiczne. Uintensywnienie działalności wymierzone było silnie przeciwko stronnictwom opozycyjnym, w pierwszym zaś rzędzie Stronnictwu Ludowemu w tych powiatach, jak na przykład powiat augustowski lub suwalski, w których posiadało ono dotychczas znaczne wpływy. Staraniem m.in. BBWR urządzono w dniu 21 stycznia w Grodnie uroczystą akademię z okazji 35 rocznicy zapoczątkowania pracy socjalistyczno-niepodległościowej PPS w Grodnie.

Zgromadzenia publiczne.

Powiat bia-
łostocki.

Dnia 28 stycznia w osadzie Trzcianne odbyło się zgromadzenie publiczne z udziałem posła Michała Łazarskiego i sekretarki Rady Powiatowej BBWR w Białymstoku, Stermińskiej. Poseł Łazarski wygłosił dłuższe przemówienie, w którym zapoznał zebranych z założeniami nowej Konstytucji i pracami Marszałka Piłsudskiego, poinformował o sprawach podatkowych oraz napiętnował stronnictwa opozycyjne, zarzucając im wprowadzanie w błąd ludności.

h

Następnie odbyło się zebranie członków Związku Strzeleckiego, dla których poseł Łazarski miał wygłosić specjalne przemówienie. Jednakowoż zebrana na zgromadzeniu publicznem ludność prosiła posła, aby i ją dopuszczono do wysłuchania jego przemówienia, wobec czego poseł Łazarski ponownie wygłosił przemówienie, w którym zobrazował grożące Polsce ze strony zaborecznych sąsiadów niebezpieczeństwo i podkreślił konieczność istnienia silnego Związku Strzeleckiego. Przemówienie to wywarło silne wrażenie na zebranych /500/.-

Powiat Suwalski. Dnia 24 stycznia poseł Skawomir Dabulewicz wygłosił w Suwałkach odczyt na temat "Projekt nowej Konstytucji" /300/.-

Zebrania zamknięte.

Powiat Augustowski. W styczniu odbyły się zebrania członków kół BBZR. przy udziale posła Michała Łazarskiego w następujących miejscowościach: w Łosośnie, w osadzie Raczki, we wsi Nowinka, we wsi Hołynka, w osadzie Lipsk, we wsi Baranowicze i we wsi Kurjanka. Zebrania te poświęcone były sprawom organizacyjnym. Nadto w osadzie Raczki odbyło się również drugie zebranie członków koła gminnego BBZR., na którym prezes koła, Janicki wygłosił referat o zmianie Konstytucji.-

Powiat Białostocki. Dnia 28 stycznia w osadzie Knyszyn odbyło się zebranie z udziałem członków Związku Strzeleckiego. Na zebraniu tem wygłoszył przemówienie poseł Michał Łazarski. Treść tego przemówienia była identyczna z przemówieniem tegoż posła na zgromadzeniu publicznem w osadzie Trzcianna, odbytem w tymże dniu, lecz o innej porze /100/.-

Powiat Łomżyński.

Dnia 28 stycznia we wsi Lubotyń odbyło się doroczne walne zebranie członków Komitetu Gminnego BBWR. Jest to Komitet wybitnie wiejski i liczący tylko na własne siły. Na zebraniu obrano dotychczasowy zarząd na następną kadencję /40/.

Powiat Wołkowyski.

W dniach 5 i 6 stycznia w Wołkowysku odbyły się zebrania dyskusyjno-informacyjne działaczy społecznych z powiatu wołkowyskiego, stojących na platformie współpracy z Rządem/100

Dnia 21 stycznia na zebraniu organizacyjnym we wsi minnej Krzemienica założono Komitet gminy BBWR. i równocześnie wybrano zarząd tego Komitetu /15/.

P o w i a t :	Zgromadzenia publiczne.			Zebrania		Ilość nowych członków.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ogólna Rozciąg.		Ilość	Frekwencja		
Augustowski	-	-	-	8	190	-	-
Białostocki	1	500	-	1	100	-	-
Łomżyński	-	-	-	1	40	-	-
Suwalski	1	300	-	-	-	-	-
Wołkowyski	-	-	-	1	100	1	15
O g ó ł e m -	2	800	300-500	11	430	1	15

b/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

Po dłuższym bezwładzie Chłopskie Stronnictwo Rolnicze w okresie sprawozdawczym znacznie ożywiło swą działalność w powiatach grodzieńskim i sokólskim, przyczem w Sokółce utworzyło

Sekretariat Powiatowy Stronnictwa.-

Powiat Grodzieński.

W styczniu maskutek zabiegów instruktora Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, założono 6 nowych kół, z których na terenie gminy Zydomla we wsiach Kurpiki /17 członków/, Sawolówka /14 członków/ i Rokicie /7 członków/ oraz na terenie gminy Krynki we wsiach Odła /17 członków/, Porzecze /14 członków/ i Służki /14 członków/.-

Powiat Sokólski.

Kierownik założonego w styczniu w Sokółce Sekretariatu Powiatowego Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, Emiljan Lewicki urządził kilka zebrań na terenie gminy Janów, na których ostro krytykował posła Adolfa Sawickiego, któremu zarzucał zaniedbywanie interesów chłopskich i chęć z bogaceniam się. Nadto na zebraniach tych Lewicki inkasował składki i rozdawał legitymacje członkowskie. W dniu targowe w Sokółce tenże Lewicki konkuruje z posłem Sawickim, udzielając porad i pisząc prośby wieśniakom w Sekretariacie Stronnictwa.-

e/ Stronnictwo Narodowe.

Stronnictwo Narodowe, podobnie jak i inne stronnictwa w tym okresie, w akcji terenowej główny nacisk położyło na wybory do rad gminnych, usiłując przeprowadzić na radnych gminnych swych kandydatów. W tym celu do swych członków i zwolenników rozsyłano odpowiednie instrukcje, formularze, deklaracje. Wyniki tych zabiegów wypadły dla Stronnictwa Narodowego blado.- Nazewnątrz w działalności swej Stronnictwo Narodowe w styczniu nie występowało, natomiast główną uwagę zwróciło na sprawy organizacyjne, zwłaszcza w kierunku

ku zakładania nowych kół i pozyskiwania członków. Wysiłki te nie pozostały bez rezultatów. Znaczną uwagę poświęcono mł. wieży, zrzeszonej w Stowarzyszeniu Młodzieży Polskiej, której przeszczepiano swoje ideały. W tej akcji na terenie powiatów augustowskiego i suwalskiego niepoślednią rolę odgrywał kler katolicki, który znów w innych powiatach, jak ostrołęcki, zaprzestał obecnie uprawiać jawną agitację za Stronnictwem Narodowym.-

Zebrania zamknięte.

Powiat Augustowski.

Dnia 10 stycznia w Bargłowie odbyło się zebranie członków koła Stronnictwa Narodowego przy udziale sekretarza Zarządu Powiatowego Stronnictwa w Suwałkach, Witolda Szulca, który w przemówieniu swem omawiał sprawę wyborów do samorządów /50/.-

Powiat Łomżyński.

Dnia 4 stycznia posłanka Ewelina Pepłowska urządziła zebranie w Zambrowie, na którym podkreśliła, że rząd nie opiekuje się rolnictwem, że nowa ustawa uposażeniowa wysoce krzywdzi niższych urzędników państwowych, poczem szerzej omówiła regulamin wyborczy do rad miejskich, wzywając zebranych do zwartego i karnego głosowania na listę narodową.-

Następnie w dniu 7 stycznia taż posłanka Ewelina Pepłowska zwołała zebranie we wsi Pieniążki, gminy Stawiski. Na tem zebraniu omawiała regulamin wyborczy do rad gminnych i podkreślała konieczność zakładania spółdzielni polskich wszelkiego typu, aby tym sposobem uniezależnić się od supremacji handlowej żydów, przyczem przy tej okazji nadmieniła, że rząd jest obrońcą żydów, natomiast o rolnika zupełnie nie dba, czego dowodem są nadmierne podatki, wolność przywozu z zagranicy produktów rolnych i brak subsydjów dla rolnictwa.

o jedyny ratunek w takiej sytuacji wskazała posłanka Pap-
łowska na konieczność zmiany obecnego rządu i obecnego syste-
mu rządu /80/.

Dnia 27 stycznia we wsi gminnej Przytuły odbyło się
zebranie członków Stronnictwa Narodowego przy udziale posła
Rutki, który m.in. zaznaczył, że nowa Konstytucja uchwalona
została tylko przez posłów z PN z 1920 r. i na życzenie rządu, przy-
czem posłowie innych ugrupowań politycznych demonstracyjnie
opuścili posiedzenie. Podkreślił, że nowa Konstytucja daje
nieograniczoną władzę Prezydentowi Rzeczypospolitej, a równo-
ległe znacznie ogranicza rolę Sejmu, że wybory do rad gro-
madzkich i gminnych zostały niemal w całej Polsce sfałszowa-
ne i z tej racji należy demonstracyjnie zakładać protesty,
że budżet Państwa zamknięto niedoborem, na którego pokrycie
rząd zmuszony będzie zaciągnąć pożyczkę. Reszcie wezwał
poseł Rutka do bojkotowania żydów i równocześnie nadmieniał,
że rząd popiera żydów /50/..-

Dnia 28 stycznia w Stawiskach zwołano zebranie
członków Stronnictwa Narodowego przy udziale posła Witolda
Staniszkisa i sekretarza zarządu Okręgowego wspomnianego
Stronnictwa w Łomży, Józefa Przybyszewskiego. Poseł Stanis-
kis w przemówieniu swym poddał krytyce gospodarkę rządu w dzi-
dzinie karteli i w imporcie towarów obcych, co zdaniem posła,
potęguje w Państwie bezrobocie. Nadmieniał, że wybory do rad
gminnych zostały sfałszowane, a wyborcy oszukani i wezwał
zebranych, ażeby przy ponownych wyborach w Stawiskach tak-
 samo postąpili z tymi, którzy ich oszukali, czyli winni oszu-
kać tych, którzy będą przeprowadzali wybory. Reszcie dał
wyraz nadziei, że nowa Konstytucja może nie ostoć się w Sena-
cie, który składa się w ludzi poważniejszych i rozsądniejszych

i zapowiedział, że możliwem jest, że w jesieni r.o. odbędą się wybory do nowego Sejmu i że z tej racji należy przygotowywać się do tych wyborów już od teraz. /15/.

W styczniu w powiecie łomżyńskim zorganizowano dwa nowe koła Stronnictwa Narodowego, a mianowicie: we wsi Cedry, gminy Stawiski, liczące 15 członków i we wsi Szlasy, gminy Przytuły, liczące 38 członków.

Powiat ostro-
łęcki.

Dnia 26 stycznia we wsi Brzózówka, gminy Kadzidło odbyło się zebranie, urządzone przez Stronnictwo Narodowe. Na zebraniu tem wygłosił przemówienie sekretarz zarządu powiatowego tego stronnictwa w Ostrołęce, Stanisław Dyspolski, który poddał krytyce poczynania Rządu oraz wezwał zebranych do zapisywania się na członków Stronnictwa. Z pośród 15 obecnych na tem zebraniu, na członków Stronnictwa Narodowego zgłosiło się tylko 6 osób.

Powiat szczuczynski:

Dnia 23 stycznia we wsi Kołaki, gminy Bełda odbyło się zebranie, zwołane przez członka Zarządu powiatowego Stronnictwa Narodowego w Grajewie, Kazimierza Gapskiego, który w wygłoszonym przemówieniu wzywał zebranych do popierania Stronnictwa Narodowego i bojkotowania żydów przez kupowanie wyłącznie u chrześcijan. /30/.

Dnia 28 stycznia zebrali się w Grajewie członkowie Stronnictwa Narodowego celem wysłuchania przemówienia posła Witolda Staniszkisa, który w dniu tym miał przybyć do Grajewa. Ponieważ o oznaczonej godzinie poseł Staniszkis nie przybył na zebranie, więc wspomniany wyżej Kazimierz Gapski poinformował zebranych, że przez uchwalenie nowej Konstytucji Państwo Polskie naraża się na hańbę, że należy liczyć się z

rozwiązaniem obecnego Sejmu i rozpisanem w jesieni r.b. nowych wyborów i że do tego czasu władza w Państwie może znaleźć się już w rękach Stronnictwa Narodowego. Poseł Staniszkis wprawdzie przyjechał do Grajewa, lecz znacznie później, więc zebrani przedtem jeszcze rozeszli się. (40).

W dniu 24 stycznia we wsi Miecze, gminy Bełda odbyło się zebranie organizacyjne Stronnictwa Narodowego. Na zebraniu tem wzywano do zapisywania na członków Stronnictwa Narodowego. Żadnych uchwał nie powzięto. (30).

Na zebraniu organizacyjnem we wsi Czarnawieś, gminy Bełda w dniu 11 stycznia założono koło Stronnictwa Narodowego, do którego na członków zapisało się 17 osób, a następnie na zebraniach organizacyjnych w dniu 15 stycznia we wsiach Łosewo i Okół, gminy Białaszewo założono tam koła Stronnictwa Narodowego oraz wybrano zarządy tych kół. Na członków koła we wsi Łosewo zapisało się 12 osób, a do koła we wsi Okół - 20 osób.

P o w i a t	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja	Ogólna frekwencja.	Ilość	Frekwencja.		
Ługastowski	-	-	-	1	50	1	-
Łomżyński	-	-	-	4	450	2	53
Ostrołęcki	1	-	-	1	15	-	-
Beczuczyński	-	-	-	3	100	3	49
R a z e m	-	-	-	9	15	6	102

d) Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji

Bardziej ożywiona akcja Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w styczniu polegała głównie na zainteresowaniu wyborami oraz na urządzeniu przez posła Macława Bitnera dwóch zgromadzeń publicznych i zwołaniu 3-ch zebrań członków i sympatyków Ch.D. Poza tem założono jedno nowe koło tego stronnictwa. Pomimo nieco ożywionej działalności wpływy omawianego stronnictwa jak i okrąg zasięgu samej działalności pozostawiał w dotychczasowej orbicie.

Zgromadzenia publiczne.

1st białostocki. Dnia 21 stycznia w osadzie Michałowo poseł Macław Bitner urządził zgromadzenie publiczne, na którym wygłosił przemówienie, w którym scharakteryzował obecny Rząd, jako nieudolny do rządzenia nawa państwową z tej racji, że składa się on z wojskowych, którzy mogą być jaknajlepszymi fachowcami w rzemiośle wojennym, lecz do rządu państwem nie nadają się. Następnie poddał ostrej krytyce nową Konstytucję, oświadczył, że utworzony na podstawie tej nowej Konstytucji Rząd będzie rządem "elitokratów". W końcu nałmienił, że Rząd wiele pieniędzy wydał na wznoszenie luksusowych gmachów reprezentacyjnych, a nawet luksusowo urządzonej więzi, wtedy gdy wielu obywateli nie ma nawet dachu nad głową i cierpi skrajną nędzę (100). (Szczegółowe oprowadzanie z powyższego przemówienia przez dżożono mi sterstwu w

piśmie z dnia 6 lutego br. za nr. BP.377(34P.).

W dniu 28 stycznia odbyło się również zgromadzenie publiczne w osadzie Wasilków, zwołane przez P. Chrześcijańskiej Demokracji. Przemawiał poseł Wacław Bitner, który poddał krytyce poczynania Rządu, a jego działalność nazwał "białym terorem" i porównał Rząd z rządem Rosji Sowieckiej. Atakując ostro nową Konstytucję, poseł Bitner podkreślił, że spowoduje ona, dzięki absolutyzmowi władzy Prezydenta, zniesienie partyj politycznych. Następnie poseł odczytał napisaną przez siebie broszurę p.t. "Chrystus czy Cezar". Po zgromadzeniu założono w Wasilkowie koło Chrześcijańskiej Demokracji i wybrano zarząd nowopowstałego koła, w skład którego weszli: Władysław Zawadzki - prezes, Antoni Łaziszewski - wiceprezes, Jan Zukowski - sekretarz i Józef Den - skarbnik. (150).

Zebrania zamknięte.

Wielki białoostocki.

Dnia 7 stycznia w Białymstoku odbyło się zebranie członków i sympatyków P. Chrześcijańskiej Demokracji. Na zebraniu przemawiał poseł Wacław Bitner, który poddał ostrej krytyce tezy konstytucyjne, wniesione przez BBWR. do łaski marszałkowskiej i zaznaczył, że każdy Polak winien bronić obecnie obowiązującej Konstytucji, a przeciwstawić się nowym projektom, gdyż obecnie naród decyduje o losach Państwa, a według projektu BBWR., władzę zwierzchnią będzie posiadał w Państwie Prezydent, który też będzie decydował o wszystkim.

kiem, a naród zajął się na drugi plan. Mowca porównał przyszły ustroj Państwa, według projektu B.S., do panowania Herona w Izynie, lub Trockiego w Rosji. Następnie poseł Bitner potępił rząd Hitlera w Niemczech za internowanie księży w obozach koncentracyjnych oraz wezwał do agitacji w związku z wyborami do rad miejskich. (200).--

Dnia 14 stycznia w kolonii Zabłudów, oraz we wsi Krynickie, gminy Zabłudów odbyły się biesiady szkolne Gminy Chrześcijańskiej Demokracji z udziałem proboszcza zabłudowskiego, ks. Kuźmickiego i sekretarza Zarządu Okręgowego Ch.D. w Białymstoku, Teofila Mioduszeńskiego. Na biesiadach tych omawiano sposób postępowania przy przyszłych wyborach do rady gminnej, przy czym występowano specjalnie przeciwko posłowi Michałowi Jaroszewiczowi.

i a t	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Frekwencja ozięta.	Ilość	Frekwencja		
W Bitner, stoczek	2	250	100-150	3	250	1	25

e) Stronnictwo Ludowe.

Awizowane w poprzednim sprawozdaniu tarcia wewnętrzne w Łonie Sekretariatu Wojewódzkiego Stronnictwa Ludowego, ściślej pomiędzy posłem Adolfem Sawickim z jednej strony, a pozostałymi działaczami tego Stron-

nictwa z drugiej strony, pogłębiały się dalej w styczniu. Posłowi Sawickiemu wyraźnie zarzucają nawet zarząd Stronnictwa Ludowego i przejście do aggrupowań politycznych prorządowych. Te wewnętrzne fermenty działają deprymująco na całokształt działalności traktowanego stronnictwa, niemniej jednak były czynione wysiłki k pozyskaniu mandatów do rad gminnych przez zwolenników Stronnictwa Ludowego, głównie na terenie powiatu sokokiego, gdzie agitację przeprowadzał osobiście poseł wicki. Były również próby zakładania komórek organizacyjnych na terenie powiatu bielskiego, lecz, jak otychczas nie wydały one absolutnie żadnych rezultatów powiecie Suwalskim w styczniu znów zlikwidowano jednokoło Stronnictwa Ludowego. Znacznie ożywiona akcja Chskiego Stronnictwa Rolniczego w powiatach grodzieńskim i sokólskim poczyni poważną dywersję w zwolennikach Stronnictwa Ludowego.

Zebrania zamknięte.

Powiat bielski.

Dnia 11 stycznia bawił w Bielsku-Podlaskim poseł Adolf Sawicki. Odbił on tutaj konferencję organizacyjną ze zwolennikami Stronnictwa Ludowego. Wśród uczestników tej konferencji był znany działacz tego Stronnictwa, b.wójt gminy Radziwiłłówka w powiecie skim, Jan Saciuk. Poseł Sawicki kładł szczególny nac na bezwzględne zakładanie koł Stronnictwa Ludowego terenie wzmiankowanego powiatu, zarzucając równocze zebrany, że dotychczas w tym kierunku nie nie uczyno. Pomimo jednak zabiegów Jana Saciuka, akcja orga

cyjna absolutnie dotychczas nie posunęła się naprzód, bo
wiem luźność wiejska do politycznych poczynañ organiza-
cyjnych ustosunkowuje się obojętnie.

Powiat grodzieński.

Dnia 14 stycznia odbył się w Grodnie Powiatowy
Zjazd członków Stronnictwa Ludowego z powiatów grodzień-
skiego i augustowskiego przy udziale posłów Adolfa Sawi-
ckiego i Michała Rogo. Przemawiając na tym zjeździe, po-
seł Sawicki zarzucał rządowi pogwałcenie Konstytucji oraz
zakazy kler, nadmienając, że kler zwalcza Stronni-
ctwo Ludowe z tego powodu, że traktowane stronnictwo dąży
do rozdzielenia Kościoła od Państwa i do wprowadzenia ślu-
bów cywilnych. Następnie poseł Rogo, omawiając sytuację
polityczną i gospodarczą Państwa, poddał ostrej krytyce
działalność rządu i zaznaczył, że powodem bezrobocia
jest gospodarka kapitalistów, którzy tylko dbają o włas-
ne zyski kosztem obniżania zarobków robotniczych, przez
co zmniejsza się zdolność nabywczą robotnika, a w kon-
sekwencji jej podupada materialnie chłop. Mówca pod-
kreślił, że temą wszystkiemu winien jest ustrój kapita-
listyczny BRM. W końcu wybrano Zarząd Powiatowy Stron-
nictwa Ludowego. Prezesem został dotychczasowy prezes,
Bronisław Makarewicz, co wywołało niezadowolenie więk-
szej części zgromadzonych delegatów, którzy nadto zapo-
wiedzieli wniesienie w tej materji protestu do władz
naczelných omawianego Stronnictwa w Warszawie. (100).

Powiat łomżyński.

Dnia 16 stycznia odbył się w Łomży zjazd
organizacyjny Stronnictwa Ludowego. Zjeździe tym wzię-

do udziału 90 delegatów, reprezentujących 25 kół Stronnictwa w powiecie łomżyńskim. Obecny był również przedstawiciel Naczelnego Komitetu Wykonawczego Stronnictwa Ludowego, Stanisław Korczak. Z przemówień na Zjeździe, wygłoszonych przez lokalnych działaczy, wynikało, że konieczne jest intensywniejsze organizowanie się zwolenników Stronnictwa Ludowego w kołach wiejskich celem wygłoszenia przyszłych wyborów do ciał samorządowych i ustawodawczych, że w tej pracy organizacyjnej napotyka się na duże przeszkody ze strony księży, którzy wyraźnie zaangażowali się po stronie Stronnictwa Narodowego, nadużywając w tym celu ambony i konfesjonalki, że wpływ duchowieństwa na wsi jest jeszcze znaczny, lecz poczynają stopniowo słabnąć z powodu wyzysku ze strony księży oraz grożącego 5% podatku kościelnego, że Rząd gnębi ruch ludowy, o czym świadczą wypadki małopolskie, lecz że ruch ten jednakowoż coraz bardziej rozszerza się w całym kraju. Następnie mówcy wysunęli następujące dezyderaty: podniesienie cen na płody rolne, umorzenie zaległych podatków lub rozłożenie ich na długoterminowe spłaty, niekrępowanie życia samorządowego i przeprowadzenie uczciwych wyborów do samorządów i do Sejmu, odłączenie Kościoła od Państwa. Wreszcie przedstawiciel N.K.W., Korczak omówił sytuację polityczną w Państwie, nazywając obecny stan dyktaturą BBWR, nakreślił znaczenie nowej ustawy samorządowej, jako specjalnie skonstruowanej dla celów BBWR i podniósł fałszowanie wyborów do rad gromadzkich.

Dnia 23 stycznia odbyło się w Łomży zebranie

członków Stronnictwa Ludowego przy udziale posła Jana Noska, który nawoływał do organizowania się celem wygrania wyborów sejmowych, które, jak on zamierzał, odbędą się wkrótce wobec uchwalenia nowej Konstytucji. Następnie imputował od Rządowi umiagi do kleru, co w konsekwencji doprowadziło do odwołania chłopów w niewolę księży, którym obecnie muszą płacić niezależnie od opłat za posługi religijne jeszcze specjalny podatek i zapowiedział, że z chwilą dojścia do władzy Stronnictwa Ludowego niewątpliwie nastąpi rozdział Kościoła od Państwa. Wreszcie wytknął zdradę ideałów ludowych przez b. działaczy ludowych na terenie powiatu łomżyńskiego i nadmieniał, że endecja przy pomocy kleru dąży do osłabienia i rozbitcia ruchu ludowego. W końcu przeprowadzone wybory do Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego w Łomży. Z wyborów tych wyszli: Jan Tysako, jako prezes, Julian Dziarski i Aleksander Kołodziejski, jako wiceprezisi i Jan Kozłowski, jako sekretarz. Nieobecność na tym zjeździe posła Adolfa Sawickiego była komentowana przez zebranych jako dowód zaprzędania się Sawickiego sanacji. /150/.

Powiat suwalski.

Dnia 19 stycznia w Suwałkach odbył się powiatowy zjazd prezesów i delegatów kół Stronnictwa Ludowego przy udziale delegata Zarządu Głównego Związku Zawodowego Rolników w Warszawie, Jana Wybrańca. Na zjeździe podnoszono konieczność ścisłego organizowania się rolników i zakładania kooperatyw. W wyniku tego zjazdu założono w Suwałkach Związek Zawodowy Rolników oraz wybrano jego zarząd, w skład którego weszli: Antoni Trochim - prezes, Aleksander Ostrowski - sekretarz i Jan Pojawa - skarbnik. /100/-

Dnia 30 stycznia prezes zarządu powiatowego Stronnictwa Ludowego w Zawakach, Antoni Trochim urządził zebranie we wsi Leszczewo, gminy Jeleniewo. Na zebraniu tem poruszał on o sposobie przeprowadzenia wyborów do rady gminnej, przytem zaznaczył, iż zmiany Konstytucji dokonał wyłącznie BBWR bez udziału innych stronnictw. Pozatem wzywał Trochim zebranych, aby wiernie stali pod sztandarem Stronnictwa Ludowego, nie zważając na szykany ze strony policji i innych władz oraz aby prenumerowali czasopisma ludowe.

Dnia 19 stycznia członkowie koła Stronnictwa Ludowego w folwarku Kuków przesłali swe legitymacje członkowskie do Starostwa Powiatowego z oświadczeniem, że zrzekają się dalszego należenia do traktowanego Stronnictwa.

Powiat wołkowyski. Dnia 16 stycznia odbył się w Wołkowysku powiatowy zjazd Stronnictwa Ludowego przy udziale posła Adolfa Sawickiego, który wygłosił dłuższe przemówienie. W przemówieniu swem poseł Sawicki podkreślił, że dotychczasowa Konstytucja była nawskroś liberalna, gdyż dawała równe prawa wszystkim obywatelom, lecz z chwilą objęcia władzy przez Marszałka Piłsudskiego przepisy tej Konstytucji uległy i ulegają dalszym zmianom i obecnie jest w Polsce tylko pozorha demokracja, nowa zaś Konstytucja ogranicza prawa obywateli jeszcze bardziej. Nadmieniał, że obecny kryzys istnieje dzięki uprzywilejowanemu położeniu poszczególnych karteli i niskim cenom na płody rolne. Podniósł, że sprawa obniżki poborów pracownikom państwowym w innych państwach przeszką całkiem inaczej. Po przemówieniu poseł Sawickiego wywiązała się dyskusja, w czasie której ktoś podłożył na sali obrad materiały cuchnąco-kzawiący. Wywołało to popłoch

14

wśród zebranych, którzy poczęli szybko opuszczać salę. Widząc to, poseł Sawicki odezwał się: "Niema co prowadzić dyskusji o walkach z opozycją, gdyż pozwiliśmy ją na własnej skórze i dlatego szkoda słów na ten temat". Gdy następnie przyszło do wyborów Zarządu Powiatowego, to stwierdzono brak listy obecnych, wobec czego poseł Sawicki sam wskazał kilku kandydatów na członków zarządu. W ten sposób do Zarządu Powiatowego weszli: Julian Kwieciński - prezes, Szczepan Zadel i Stanisław Bałowski - wiceprezesi, Jan Zakrzewski - sekretarz i Jan Drapała - skarbnik. Na zjeździe tym zarysowała się silna opozycja przeciwko posłowi Sawickiemu, przyczem do samego zarządu powiatowego weszło połowę członków z opozycji. /24/.

P o w i a t	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogólna	Rozciągłość				
Bielski	-	-	-	1	10	-	-
Grodziński	-	-	-	1	100	-	-
Łomżyński	-	-	1-	2	240	-	-
Suwałski	-	-	-	2	130	-	-
Wołkowyski	-	-	-	1	24	-	-
Ogółem	5	-	-	7	504	-	-

f/ Polska Partja Socjalistyczna CKW.

Jeżeli chodzi o przejawy działalności Polskiej Partji Socjalistycznej CKW, to zamierza ona przeprowadzić szeroką akcję agitacyjną w postaci masowych zgromadzeń pub-

licznych na terenie powiatu bielskiego. Zgłoszone były Starostwu Powiatowemu w Bielsku-Podlaskim na dzień 6 stycznia zgromadzenia publiczne w 9 miejscowościach powiatu. Ponieważ zgłoszenia te uchybiały obowiązującym w tej mierze przepisom, przeto na odbycie zgromadzeń ze względów formalnych Starostwo nie zezwoliło. Cała akcja PPS.CKW w terenie zakamiała się i występowała jedynie wewnątrz robotniczych Związków Zawodowych w płaszczyźnie ruchu zawodowego. Objawów działalności omawianego Stronnictwa na terenie innych powiatów nie było.

-----000000-----

H.B.

WYKAZA BIELSKOŚCICKI

Nr. BP. 104(2)(342).

WYKAZA BIELSKOŚCICKI

Nr. 2 za miesiąc styczeń 1934 roku

koszone były
na dzień 6 i dnia 10 lutego 1934 r.

owościach tego

obowiązującym

zgrupowań tym

liło. Ocala za

stępowała jed

w płaszczyźnie

awianego Stron

..-

IV. Ruch wyznaniowy.

Sekta Badaczy Pisma Świętego.

Na przedmieściu Augustowa w tak zwanych Ba-
rakach powstał zbor sekty Badaczy Pisma Świętego, li-
czący około 30 członków.

Sekta baptystów.

Wyznawcy sekty baptystów z terenu gminy
bielskiej rozpoczęli akcję budowy domu modlitwy w
bielskiej. Z zebranych na ten cel dobrowolnych
składek członków sekty nabyto już plac pod budowę tego
domu.-

Dnia 10 lutego 1934 r.

Wykaz sprawozdanie miesięczne

za miesiąc styczeń 1934 roku

V. Mniejszości narodowe.

Umysły ludności żydowskiej w ubiegłym miesiącu raz bardziej zaprzętały sprawy spodziewanych wyborów do miejskich w poszczególnych miastach. Kwestja ta znalazła szeroki wyraz na łamach prasy żydowskiej. Jak dotychczas raczeństwo żydowskie nie ma jeszcze ustalonego poglądu na sprawę. Gdy część żydów chciałaby iść do wyborów w zblokowaniu z polskimi ugrupowaniami prorządowymi, to znów inni chętnie wiazieliby osobną ogólną listę żydowską. Lewicowe ugrupowania żydowskie do wyborów tych ustosunkowują się dość biernie.

Białorusini wykazują coraz żywsze dążenie do zakładowania powszechnych szkół białoruskich z wykładowym językiem białoruskim. Ponadto w styczniu wykazali oni pewną ruchliwość na polu organizacyjno-gospodarczym co znalazło swój raz w odbyciu szeregu zebrań członków kooperatyw białoruskich spożywców.

W życiu mniejszości litewskiej, poza zebraniem członków oddziałów T-wa Sw. Kazimierza i zbieraniem składki na wzniesienie pomnika dla poległych w roku 1933 dwóch litewskich lotników transatlantyckich - innych przejawów, zasługujących na omówienie, nie stwierdzono.

a) Żydzi.

Życie polityczne.

Wyniki ogólni.

Organizacja ta urządziła szereg zebrań organizacyjnych.

komitet
cy L. PP.
ski
niz

cyjnych oraz staraniem jej wygłoszono kilkanaście odczytów, poświęconych zagadnieniom palestyńskim:

Sjoniści-rewi-
ści.-

Sjoniści-rewizjoniści wykazali najbardziej oży-
wioną działalność z pośród innych ugrupowań żydowskich.
Organizowali oni szereg odczytów we wszystkich osiedlach z
ludnością żydowską. Prelegenci udawali, że właśnie tyl-
ko sjonisci - rewizjoniści dążą konsekwentnie do całkiem
realnej budowy państwa żydowskiego w Palestynie i, że
mają po temu największe możliwości. Na odczytach takich
niejednokrotnie dochodziło do awantur, wywoływanych przez
lewicowe ugrupowania żydowskie. Odczyty takie cieszyły się
zawsze znaczną frekwencją słuchaczy.

Dnia 19 stycznia w urzędzie staraniem organizacji
"Bund" sekretarz tejże organizacji, Gurwicz wygłosił od-
czyt o trockizmie i stosunku komunizmu do socjalizmu. Pre-
legent scharakteryzował działalność Trockiego, omówił ewo-
lucję jego poglądów na sprawę rewolucji światowej oraz pod-
dał krytyce stanowisko III Międzynarodówki, zarzucając jej
rozbięcie jedności klasy robotniczej. Obecni na odczytaniu
sympatycy komunizmu usiłowali wywołać dyskusję, a ponieważ
zostali do tego dopuszczeni, więc zaczęli hałas, wobec
czego przewodniczący tego zebrania odczytu rozwiązał je (100)

Życie społeczne.

komitet
cy L. PP.

Dnia 14 stycznia zorganizowano w Łukowsku żydów-
ski powiatowy komitet propagandy L.O.P.P. Na zebraniu orga-
nizacyjnym przedstawiciele ludności żydowskiej podkreślali

zebrań organiza-

- 3 -
ze ludność

30
ta jako lojalni obywatele, będzie
triumfem garnąc się pod sztandary ŁOPP.

P r a s a.

Zydowska prasa białostocka omawiała przeważnie
miejscowe wydarzenia z codziennego życia. Na uwagę zas
ługuje głos dziennika "Unzer Leb", który nawiązując do
suniętego projektu komasacji żydowskich towarzystw dobro
czynnych, wywodzi, że w obecnych demokratycznych czasach
zdawałoby się, że żydowskie towarzystwa dobroczynne win
ny korzystać z zapomóg ze strony Państwa na równi z takie
mi instytucjami polskimi, a tymczasem tak nie jest i ci
dy ciężar utrzymania żydowskich instytucji charytatywnych
spada całkiem na barki społeczeństwa żydowskiego, mimo,
że instytucje tych korzystają niejednokrotnie i chrześci
nie. W konkluzji pismo zaznaczyło, że skomasowanie szer
tej kategorii stowarzyszeń obniży nieco koszty ich admi
stracji, co wyjdzie na dobre samej instytucji i ogółu l
ności.

W związku ze spodziewanymi wyborami do Rady Mi
skiej w Białymstoku w prasie żargonowej toczyła się oży
wa dyskusja na temat, czy Żydzi winni iść samodzielnie
wyborów, czy też zblokować się z ugrupowaniami prorząd
mi. Na tem tle do uzgodnienia poglądów dotychczas jeszc
nie doszło i podczas gdy jedni bronią pierwszej koncepcji
inni stanowczo opowiadają się za drugim rozwiązaniem
sprawy.

Zydowska prasa grodzieńska zarówno lewicowa,

i prawicowa również poświęciła wiele uwagi sprawie przysz-
łych wyborów do Rady Miejskiej w Grodnie. "Grodner Moment"
w numerze z dnia 19 stycznia stwierdza, że obecny czas,
z uwagi na przeżywany głęboki kryzys i apatię społeczeń-
stwa, nie jest odpowiedni dla przeprowadzenia wyborów.
Dalej wzywa społeczeństwo żydowskie, aby dokonanie obli-
czyło swoje siły i wyraźnie wytyczyło drogę postępowania,
by każdy z wyborców wiedział, co ma czynić. Tenże organ,
polemizując z "Nowem Życiem" (Ch.B.), które przemówienie
zjecha ajnera na obchodzie 35-lecia zapoczątkowania pracy
socjalistyczno-niepodległościowej PPS. w Grodnie określi-
ło jako "bagaśliwe" - pisze, że żydzi, którzy walczyli za
Polskę, nigdy nie oczekiwali uznania od tych, "którzy prze-
ją rękę przy ogniu, rozpalonych przez innych".

Bancowski "Grodner Bystym" w artykule pt. "Już
znowu zwracają głowę", nawiązując do przyszłych wyborów
do Rady Miejskiej, ironizował, że dotychczasowi radni ży-
dzi przez cały czas kadencji Rady Miejskiej nie dbali o
sprawy, interesujące ogół żydowski, natomiast troszczyli
się o własną karierę w magistracie, a teraz, gdy zbliża
się już okres wyborów, to ciż radni zwołują konferencje,
na których przyrzekają wiele społeczeństwu żydowskiemu, a
to wszystko dzieje się z tej racji, że "ich fotole ra-
dzieckie chwieją się".

Wygodnik "Woskowsker Żebn" w artykule "Na nową
drogę" stwierdza konieczność solidarności wszystkich od-
łamów społeczeństwa żydowskiego w kwestjach ogóln żydow-
skich. Wywodzi, że żydzi, a w szczególności stojący na
platformie współpracy z marszałkiem Piłsudskim, muszą być

traktowani przez Rząd jako pełnowartościowi obywatele i posiadać wszelkie prawa, należne obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej bez różnicy wyznań i narodowości. Uszczuplenie tych praw pismo to uważa za niekonsekwentne i w obronie ich używa to ono do utworzenia jednolitego frontu żydowskiego.

b) Białorusini.

Powiat białostocki. Dnia 1 stycznia we wsi Pieszczaniki, gminy Gródek utworzony został z inicjatywy miejscowego Koła T.S.B. komitet szkolny w składzie 12 osób, mający za zadanie niesienie pomocy materialnej - prywatnej szkole białoruskiej w tej wsi.

Dnia 18 stycznia we wsi Bielewicz, gminy Gródek odbyło się zebranie członków miejscowego koła T.S.B.. Na zebraniu tem podpisano deklarację, żądającą otwarcia w tej wsi szkoły powszechnej z wykładowym językiem białoruskim. (43)

Powiat bielski. Dnia 9 stycznia przybyły z Białegostoku Aleksander Martonczuk założył we wsi Trześcianka, gminy Narew koło T.S.B. Na członków zapisało się 14 osób. Koło to narazie żadnej działalności nie przejawia.

Powiat grodzieński. W ciągu stycznia odbyły się zebrania członków spółdzielni spożywczych białoruskich we wsiach Prawy, Kom^{to}wo, Ogrodniczki i Zarosławce na terenie gminy Zydomia. Zebrania te poświęcone były sprawom organizacyjnym. Nadto w dniu 19 stycznia założono we wsi Rogacze, gminy Indura nową spółdzielnię p.n. "Gospodarz".

Powiat wołkowski. Dnia 14 stycznia we wsi Dołgopolicie, gminy Zelwa odbyło się zebranie członków spółdzielni "Swit". Na zebraniu tem obradowano nad sprawami organizacyjnymi tej spółdzielni oraz wybrano jej nowy zarząd.

33

18

c) Litwini.

Powiat grodzieński.

Dnia 21 stycznia na walnem zebraniu członków T-wa Sw. Kazimierza we wsi Marcinkance wybrano nowy zarząd Towarzystwa. (60).

Dnia 14 stycznia zorganizowano tamże społdzielnię spożywców. (60).

Dnia 7 stycznia we wsi Kołele odbyło się walne zebranie członków litewskiego Kołela Rolniczego celem wybrania nowego zarządu.

Kierownik biblioteki T-wa "Lytas" we wsi Motnieca, gminy Marcinkance, b. nauczyciel Stanisław Kozłowski wraz z proboszczem z tejże wsi, ks. Januszewskim podczas tak zwanej "kolenady" spisywali ludność podług narodowości, przyczem odnotowywali stopień wykształcenia. Spisy te następnie zostały odesłane do T-wa Sw. Kazimier w Wilnie

Powiat suwalski.

Na zebraniu odaziatu T-wa Sw. Kazimierza w dniu 10 stycznia we wsi Miūngiry dokonano wyborów nowego zarządu i postanowiono zbierać składki na rzecz budowy pomnika księcia Witolda.

Na takimże zebraniu w dniu 20 stycznia we wsi Bukale uchwalono pobrać po 2 zł. od każdego członka dobrowolnej składki na wzniesienie w Wilnie pomnika poległym transatlantyckim lotnikom litewskim, Marianusowi i Girensowski.

Wreszcie odaziaty T-wa Sw. Kazimierza w Puńsku i Łotyńcach urządziły akademje żałobne ku czci poległych lotników.

d) Ukraińcy.

Odziały Ukraińskiego Komitetu Centralnego w Białymstoku zwołują zebranie swych członków w Białymstoku i Szwajcach celem wybrania nowych zarządów tych oddziałów.

Nadto w Białymstoku w dniu 22 stycznia staraniem tegoż Komitetu Sergiusz Komot wygłosił odczyt na temat "16-ta rocznica proklamowania niepodległej ukraińskiej republiki ludowej" (17).--

Nazwa organizacji	I	II	III	IV.	Ilość osób razem	Wydatki od - do	Dochód	Otrzy
Stow. "Freiheit"	3	-	-	2	945	50 - 500		1/Pan
Stow. "Freiheit"	3	-	-	9	1600	30 - 500		2/"
Stow. "Freiheit"	1	-	-	1	140	40 - 100		3/"
Stow. "Freiheit"	1	-	-	1	100			4/"
Stow. "Freiheit"	1	-	-	3	525	45 - 230	62.50z	5/"
Stow. "Freiheit"	1	-	-	1	150			6/"
Stow. "Freiheit"	1	-	1	1	65	30 - 35	8.50z	7/"
Stow. "Freiheit"	1	1	1	2	390	60 - 150	66.25z	8/"
Stow. "Freiheit"	1	-	1	1	700	40 - 500	24.00z	9/"
Stow. "Freiheit"	1	-	1	1	96			10/"
Stow. "Freiheit"	1	-	-	1	170	80 - 90		11/"
Stow. "Freiheit"	1	-	-	-	250			12/"
Stow. "Freiheit"	1	-	-	4	950	40 - 300	63.00z	13/"
Stow. "Freiheit"	4	3	-	-	548	75 - 250	119 zł	14/Sam
Stow. "Freiheit"	-	3	-	-	810	150 - 200	250.00	15/"
Stow. "Freiheit"	-	6	-	1	40			16/"
Stow. "Freiheit"	-	-	-	1				17/K.O.
Stow. "Freiheit"	5	3	4	-	849	14 - 100	448.00	18/Wszy
Stow. "Freiheit"	4	1	2	2	700	38 - 300		19/Pan
Stow. "Freiheit"								20/Pan
Stow. "Freiheit"								21/Pan

- I - zebrania,
II - przedstawienia,
III - zabawy,
IV - odczyty.

*Pomijam o wiadomości
Lubliński 23. III. 34 r.*

WOJEWÓDZA BIAŁOSTOCKI
Nr. B. 104/3/34

T A J N E

B. P I L N E

Białystok, dnia 18 III 1934 r.

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I Polityczny

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
Nr. 3 z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodo-
wościowych za miesiąc l u t y 1934 roku.-

Za W o j e w o d ę

[Signature]
/A. Wysokiński/

w.z. Naczelnik Wydziału Bezpieczeństwa
Publicznego

Otrzymują do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
- 2/ " " w Nowogrodku,
- 3/ " " w Brześciu n/Bugiem,
- 4/ " " w Warszawie,
- 5/ " " w Tarnopolu,
- 6/ " " w Stanisławowie,
- 7/ " " w Lublinie,
- 8/ " " w Łodzi,
- 9/ " Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 10/ " " w Wilnie,
- 11/ " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12/ " " w Grodnie,
- 13/ " " w Łomży,
- 14/ Samodzielny Referat informacyjny DOK. III. w Grodnie,
- 15/ " " DOK. I w Warszawie,
- 16/ " " DOK. IX w Brześciu n/Bugiem,
- 17/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
- 18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
- 19/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
- 20/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
- 21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.-

LUBELSKI URZĄD WOJEWÓDZKI		
Podano dn.	23/III	1934 r.
	Zat.	
	Waga	

2
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/3/34.T.

Dnia 10 marca 1934r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.3

za miesiąc l u t y 1934r.

I. Sytuacja ogólna

W dalszym ciągu działalność polskich stronnictw politycznych nastawiona była na wybory do samorządu, które na wszystkich szczeblach przyniosły zdecydowaną przewagę nad stronnictwami opozycyjnymi, biorąc je wszystkie włącznie. Z poszczególnych momentów w działalności stronnictw opozycyjnych zasługują na uwagę konsekwentne dążenia Stronnictwa Narodowego do rozbudowy byłego Obozu Wielkiej Polski pod postacią Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego i uinierowania akcji żydowskiej. W ciągu ubiegłego miesiąca dążeń strzegano we wszystkich niemal powiatach w strefie działania Stronnictwa Narodowego jego poczynania w kierunku wywołania zamieszek i zaburzeń antyżydowskich. W akcji tej Stronnictwo Narodowe nie wahało się uciekać prawie nagminnie do pomocy elementu kryminalnego, który był opłacany, poprostu odrobnej dokonanej pracy. W lutym zarysowała się również już pełnie jaskrawa charakterystyczna kampania Stronnictwa Narodowego przeciwko organom bezpieczeństwa publicznego. Kampania ta rozwinięta została tak szeroko, że niemal każdy, najmniejszy Komentant jednostki policyjnej został oskarżony wobec jego przełożonych i władz sądowych o dokonanie różnych czynów, których się wogóle nie dopuścił. Nadto wielu szanownym Policji Państwowej działacze Stronnictwa Narodowego toczyli różne procesy, ażeby tylko dokuczyć im, narazić na straty materialne i podważyć zaufanie do nich ludności.

Traktowana kampanja w ogólnem ujęciu ma na celu zdyskredytowanie organów wykonawczych politycznej władzy państwowej z jednej strony, z drugiej zaś - usprawiedliwić L. Zarządko i obuzerskie wystąpienia członków Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego przeciwko tym organom. Wreszcie w ubiegłym miesiącu działalność Stronnictwa Narodowego została przerzucona na zaniechany przez nią dotąd odcinek robotniczy. Wyrazem tego jest organizowanie ogniw Związku Zawodowego "Polska Praca". Jeżeli chodzi o P.S. Chrześcijańskiej Demokracji, to nie wykazało się ono żywszą działalnością, którą wyczerpywałyby udział organizacji stronnictwa w wyborach do rad i zarządów gminnych i znaczniejsze jedynie w białostockim okręgu przemysłowym poczynania na gruncie ruchu zawodowego. Silniejszą niż w poprzednich miesiącach była działalność Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, tracąca coraz więcej cechy dywersji w odniesieniu do Stronnictwa Ludowego i wskazująca na słuszność wyrażanego przez Urząd Wojewódzki przekonania, że jakkolwiek Chłopskie Stronnictwo Rolnicze znajduje na terenie województwa białostockiego wiele możliwości rozwoju, to jednak nie może liczyć na większe sukcesy akcji organizacyjnej i propagandowej ze względu na niewłaściwy dobór ludzi na stanowiskach kierowniczych, którymi się posługuje. Tem też należy tłumaczyć nikłe szkody, jakie wyrządza ono Stronnictwu Ludowemu, które coraz widoczniej rozkłada się na grupę posła Adolfa Sawickiego z jednej i grupę działaczy przeciwnych mu z drugiej strony. Nie wniosła bardziej charakterystycznych momentów do życia politycznego i układu stosunków społeczno-politycznych Polska Partja Socjalistyczna, która działa jedynie na gruncie klasowych Związków zawodowych i doznaje poważnych strat w białostockim okręgu prze-

mysłu ówczesnego.-

Działalność polskich stronnictw politycznych specjalnych uwag nie nastreczyła.-

W życiu mniejszości narodowych zasługującym na omówienie momentami były zakładanie się akcji bojkotowej żydów względem hitlerowskich Niemiec, rysując się wśród poszczególnych ugrupowań żydowskich roźdźwięk w kwestjach palestyńskich i wzrastające zainteresowanie ludności żydowskiej spodziewanymi wyborami do rad miejskich, a także wszczęta w ostatnich dniach ubiegłego miesiąca kampanja gospodarczych organizacyj żydowskich przeciwko projektowi nowej ustawy przemysłowej oraz rozgrywająca się w terenie walka pomiędzy radykalnymi i umiarkowanymi grupami białoruskimi na gruncie Towarzystwa Szkoły Białoruskiej i wreszcie rozpoczęta przez Litewskie Towarzystwo Oświatowe "Rytas" akcja przeciwna w odniesieniu do polskiego szkolnictwa powszechnego, a mająca na celu stworzenie sieci nielegalnych szkół litewskich. Reasumując spostrzeżenia co do ludności żydowskiej, należy podkreślić usiłowania stworzenia u niej przekonania, że czynniki rządowe inicjują ograniczanie możliwości zarobkowych ludności żydowskiej i rugowanie żydów z pracy w instytucjach samorządowych i publiczno-prawnych. Usiłowania te wywołują niezdrowe nastroje w organizacjach żydowskich i stan podenerwowania wśród ogółu ludności żydowskiej.-

Sytuacja gospodarcza w województwie, biorąc ogólnie, nie uległa pogorszeniu i była w pewnym stopniu lepszą, niż w tymże czasie w roku ubiegłym.-

5
21
WOJEWÓDZ. BIAŁOSTOCKI
Nr. BP. 104/3/34.T.

Dnia 10 marca 1934r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.3
za miesiąc l u t y 1934r.

II. Przegląd prasy

"Przegląd Łomżyński"

Szczegółowe omawiał uchwaloną przez Sejm w dniu 26 stycznia br. ustawę Konstytucyjną i zawarte w tymże dniu pakt o nieagresji pomiędzy Polską i Niemcami, a następnie rozważany przez Sejm budżet Państwa, który nazywał realnym i zdrowym budżetem, wytrzymującym próbę życia i to tem łatwiej, jeżeli poczucie ugruntowującej się stabilizacji stosunków gospodarczych w kraju ogarniać poczną coraz szersze warstwy obywateli, co niewątpliwie będzie zachęcało do wzmożonych wysiłków w kierunku odbudowy zniszczeń, dokonanych przez przesilenie.- Na marginesie wydarzeń w Paryżu i Wiedniu stwierdzał, że były one wynikiem stosowania środków, które nie zdołają nigdy powstrzymać logiki dziejowej procesów, a następnie podkreślał, że tylko prawdziwa odwaga decyzji i poczucie odpowiedzialności za losy Państwa mogą stać się czynnikiem twórczym i punktem wyjścia dla dzieła przebudowy ustroju i normalizacji stosunków tam, gdzie dotąd ustępującej była chwiejność, dodając równocześnie, że z tej racji Polska czuć się może szczęśliwą, gdy ma tak przewidującego męża stanu, jakim jest Marszałek Piłsudski.-

W dalszym ciągu analizował wynik wyborów samorządowych na wszystkich dotychczasowych szczeblach i stwierdzał, że pierwszy etap realizowania ustawy sa-

porządowej dał zdecydowane zwycięstwo BB.Wz R.za którym opowiedziało się 3/4 wyborców. Traktując o liście pasterskim księży biskupów, pismo wyrażało przekonanie że list ten, przynajmniej w odniesieniu do Legionu Młodych i Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet został oparty na fałszywych informacjach, którym episkopat polski nie posłuch, ani bowiem ideologia Legionu Młodych nie daje absolutnie powodu, ażeby ją można było identyfikować z doktryną komunistyczną, ani też Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet nie zasłużył na niechęć ze strony duchowieństwa katolickiego, lecz przeciwnie - na życzliwą jego strony opiekę i poparcie. Ponadto pismo ujawniało dalsze fakty niewłaściwych poczynąń duchowieństwa katolickiego i osłaniało szczegóły niełojalnego ustosunkowania się poszczególnych księży do władz państwowych i Rządu.--

B/ Praca opozycyjna

Życie i praca.-

W artykule "Na widcie" starało się dowieść, że wystąpienia przeciwko poszczególnym księżom za ich niełojalne ustosunkowanie się do władz i rządu jest istotnym i jak najbardziej dosadnym wykładnikiem walki, jaką poszczególne czynniki społeczne i polityczne prowadzą z kościołem katolickim. Jako argument na stwierdzenie słuszności swego w tym względzie rozumowania podawało, że kościół katolicki w walce z bezbożnictwem i organizacjami antykatolickimi wysuwa poszczególnych księży jako swoje wedety, które właśnie są najsilniej zwalczane przez czynniki antykatolickie, które usiłują znieść wspomnianą

ne wedety, ażeby tem skuteczniej zaktywizować kościół katolicki. Dalej pismo wypowiadało się przeciwko wprowadzeniu w życie ubezpieczeń robotników rolnych na wypadek niezdolności do pracy i na wypadek śmierci, które jego zdaniem powiększyłyby niewątpliwie i tak już krańcową nędzę wsi. Traktując o budżecie pismo wskazywało, że przedłożony Sejmowi budżet jest wybitnie deficytowy i że stronnictwo rządzące, odrzucając przy dyskusjach nad tym budżetem skuszone rady i wnioski stronnictw opozycyjnych, pogłębia kryzys gospodarczy kraju. W kilku artykułach pismo wypowiedziało się przeciwko projektowi ustawy o organizacji zbytu produktów rolnych, wyrażając przekonanie, że powołane do życia na mocy tej ustawy organizacje rolnicze o charakterze publiczno-prawnym stworzyłyby nową falę egzekucyj na zrujnowanej gospodarce wsi. Przeciwwstawiało ono projektowi tej ustawy - stwarzanie możliwości rolnikom swobodnego zrzeszania się dla celów racjonalnego zbytu wytwórczości gospodarstw rolnych i dowodziło, że zamiast stworzyć nowe organizacje o bardzo skomplikowanym aparacie urzędniczym, w którym rolnik do głosu nie będzie dopuszczony, należy zmniejszać wpływ Państwa na życie gospodarcze w kraju, zmniejszyć świadczenia państwowe, samorządowe i socjalne, odstąpić od państwowej wytwórczości przemysłowej, zaniechać luksusowych inwestycji i zmniejszyć budżet państwowy bez naruszenia wydatków nad konieczności państwowe.

Nowe życie.-

Stwierdzało w dalszym ciągu, że uchwalona przez Sejm Ustawa Konstytucyjna jest zupełnie zgodna z tradycją

/.

mi polskimi i przesiąknięta nieufnością do społeczeństwa, bez idei religijnej, a jako taka stworzyć musi malowany Sejm. Oceniając rozważany w Sejmie budżet Państwa, pismo dowodziło, że rzeczywisty deficyt nowego budżetu znajdzie w połowie pokrycie w Pożyczce Narodowej, wobec czego Rząd będzie zmuszony albo rozpiścić nową pożyczkę, albo szukać innych dróg dla pokrycia budżetu. Ponieważ zaś znalezienie takich dróg wydaje się mało prawdopodobne, przeto, zdaniem pisma, jedyny ratunek istnieje w radykalnej zmianie dotychczasowej polityce skarbowej. Zawarte przez Polskę pakiety z Rosją i Niemcami pismo oceniało jako niezmierniej doniosłości wydarzenia, zapewniające Polsce pokój od Wschodu i Zachodu i otwierające przed Polską wiele nowych możliwości z dziedziny życia gospodarczego, nie mniej jednakże wyrażało obawę, by pakiety te nie zostały wykorzystane przez Rosję i Niemcy dla uspienia Polski, i ażeby nie spowodowały one izolowania Polski od Francji i państw Małej Ententy, z którymi przyjaźń Polski, jak podkreśla pismo, musi być pogłębianą i rozwijaną.-

9 23
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/3/34.T.

Dnia 10 marca 1934 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.3

za miesiąc luty 1934 r.

III. Polski ruch polityczny.

a/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Podobnie jak w styczniu, BBWR. w lutym wiele uwagi poświęci sprawom wyborów samorządowych, nie zaniedbując bynajmniej innych spraw o charakterze ogólnopaństwowym i organizacyjnym. Pod tym ostatnim względem działalność jego ubiegłym miesiącu nabrała większego rozmachu i wyraziła się w szeregu zebrań. Przedstawiany na takich zebraniach, czy zgromadzeniach publicznych, obiektywnie istotny stan rzeczy w Państwie wywierał zawsze na zebranych dodatnie wrażenie i powodował, że wielu z pośród członków stronnictw opozycyjnych opuszcza szeregi tych stronnictw, zwłaszcza Stronnictwa Ludowego, by stać się, jeśli już nie bezwzględnymi zwolennikami BBWR., to przynajmniej przychylnie usposobionymi do obecnego Rządu.

Zgromadzenia publiczne.

miast Suwalski.

Dnia 2 lutego poseł Sławomir Dabulewicz wygłosił w Suwałkach odczyt na temat: "Polska polityka zagraniczna i gospodarcza". Prelegent podkreślił najważniejsze pociągnięcia w naszej polityce zagranicznej, jak uniezależnienie się Polski od Francji w polityce zagranicznej i uzyskanie stałego miejsca w Lidze Narodów, zawarcie paktu o nieagresji z ZSRR. i z Niemcami oraz wykazał korzyści stąd płynące.

Powiat Wołkowyski.

Dnia 18 lutego w Wołkowysku odbył się wiec poselski, którym przemawiali posłowie z BB"ZR., Rodzimierz Bzowski i Stanisław Dabulewicz oraz Inspektor Szkolny, Kuzior /80/-

Zebrań zamknięte.

Powiat Białostocki.

Dnia 25 lutego odbył się w Białymstoku zjazd członków Rady Powiatowej BB"ZR. Po wysłuchaniu sprawozdań oraz referatu posła Stanisława Dabulewicza, wybrano prezydium Rady Powiatowej w skład którego weszli: przewodniczący - rejent Stanisław Janowski, sekretarz - Kazimiera Stermińska oraz członkowie - Józef Bryła, Józef Fronczuk i inspektor P.Z.U. - Roman Łada.

Tegoż dnia w Goniądzu odbyło się zebranie koła gminnego BB"ZR., celem wybrania nowego zarządu, w skład którego weszli: Władysław Pietrowski, Jan Kowal, Stanisław Myskoczyl, Bronisław Tróbel. Pierwsi trzej są kierownikami szkół powszechnych, a ostatni - rolnik /80/-

Powiat Łomżyński.

Dnia 18 lutego w osadzie Stawiski odbyło się zebranie członków Komitetu gminnego i Miejskiego BB"ZR. Omawiano sprawy organizacyjne i miejscowych potrzeb /50/-

Powiat Ostrołęcki.

Dnia 18 lutego we wsi Turośl na zebraniu członków Komitetu Gminnego BB"ZR. nauczyciel szkoły powszechnej, Lapander wygłosił referat na temat: "Jakim obywatelem powinien być każdy członek BB"ZR., jak powinien pracować dla dobra Państwa i społeczeństwa". Po odczycie odbyły się wybory nowego zarządu /27/-

Pozatem w ciągu lutego odbyły się zebrania komitetów gminnych BB"ZR. celem dokonania wyboru nowych zarządów w następujących miejscowościach: w Troszynie, Łysych, Nakłach, Durlasach, Rzekuniu, Kadzidle, Czerninie, Goworowie, Szczewinie, Piskach, Łyszyńcu i Czarni -

Powiat Sokólski.

Dnia 20 lutego na zebraniu członków koła gminnego BB zr. w Lidrze wybrano nowy zarząd i komisję rewizyjną. Prezesem obrano Feliksa Hajznera, kapitana rezerwy P. /16/-

Powiat Baczucki.

Dnia 25 lutego w osadzie Radziłów odbyło się zebranie członków koła gminnego BB zr. Na zebraniu tem wygłoszono referat o wydanych ostatnio przez rząd rozporządzeniach o ulgach dla rolnictwa i handlu oraz o posunięciach na terenie polityki zagranicznej. Następnie przewodniczący zebrania, Kazimierz Wętlewicz w przemówieniu swem usiłował załagodzić nieporozumienie, jakie wynikło pomiędzy zarządem koła, a ogółem członków, którzy na zebraniu w dniu 3 stycznia b.r. wyrazili votum nieufności zarządowi. Do ugody jednak nie doszło, a gdy na zapytanie jednego z członków, Apolinarego Chrzanowskiego, czy będą zarządzane nowe wybory zarządu - przewodniczący nie udzielił konkretnej odpowiedzi, wówczas Chrzanowski położył na stół swoją legitymację członkowską i opuścił zebranie. Śród pozostałych członków również nurtuje tendencja, że jeżeli wybory nowego zarządu koła nie będą przeprowadzone, to i oni też złożą swe legitymacje członkowskie. Powodem opisanego nieporozumienia jest to, że ogół członków zarzuca zarządowi koła małą intensywność w pracy, brak kontaktu z członkami, oraz wystawienie kandydatów na członków rady gminnej bez uprzedniego porozumienia się z ogółem członków /20/-

Powiat Łódzki.

Dnia 18 lutego odbył się w Łódzku zjazd delegatów poszczególnych kół BB zr. w powiecie. Na zjeździe tym złożono sprawozdanie z działalności kół oraz wybrano Prezydium Rady Powiatowej BB zr. /120/-

24

Dnia 25 lutego na zebraniu członków i sympatyków BBWzR. we wsi Piaski zaznajomiono obecnych z uchwaloną przez Sejm Konstytucją i z paktem o nieagresji z Niemcami, poczem wybrano nowy zarząd koła BBWzR. w tej wsi /50/,-

Powiat.	Zgromadzenia publiczne.			Zebrania.		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość.	Frekwencja Ogólna	Rozciągłość.	Ilość	Frekwencja.		
Białostocki	-	-	-	2	45		
Łomżyński	-	-	-	1	50		
Ostrołęcki	-	-	-	15	300		
Sokółski	-	-	-	1	16		
Suwalski	1	150	-	-	-		
Szczuczylski	-	-	-	1	30		
Wołkowyski	1	80	-	2	170		
O g ó ł e m :	2	230	80-150	22	611		

24

b/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

Chłopskie Stronnictwo Rolnicze wykazuje coraz żywszą działalność. W swej akcji organizacyjnej, poza powiatami grodzieńskim i sokólskim, wkroczyło obecnie na teren powiatu bielskiego, zakładając w Bielsku-Podlaskim Sekretariat Powiatowy Stronnictwa. Ponadto odbyło kilka zgromadzeń publicznych w powiatach grodzieńskim i sokólskim oraz założono nowe koła w powiecie grodzieńskim. Mimo tych zabiegów i poczyniń, akcja Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego nie może liczyć na terenie Województwa Białostockiego na większe powodzenie ze względu na to, że prowadzą ją jednostki

o niskiej wartości moralnej, często o kryminalnej przeszłości oraz o niskim poziomie umysłowym.

Zgromadzenia publiczne.

Powiat Grodzieński. Na terenie powiatu grodzieńskiego odbyły się zgromadzenia publiczne Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w następujących miejscowościach: dnia 1 lutego w osadzie Krynki /200 osób/, dnia 9 lutego w osadzie Indura /300 osób/ i dnia 27 lutego w osadzie Kidel /500 osób/. Na wiecach tych przemawiał instruktor traktowanego Stronnictwa z Grodna, Józef Gryszko, który zaznajamiał obecnych z celami i zadaniem Stronnictwa oraz zachęcał do udawania się o porady do sekretariatu tegoż Stronnictwa w Grodnie. Tak stosunkowo znaczną frekwencję na omawianych zgromadzeniach należy tłumaczyć tem, że odbywały się one w dniu targowe.

Powiat Sokólski. Dnia 19 lutego odbyło się zgromadzenie publiczne przy udziale posła Romana Janowskiego i prezesa Wojewódzkiego Komitetu Wykonawczego Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w Białymstoku, Ignacego Litkiwieicza /150/. /Sprawozdanie z tego zgromadzenia Urząd Wojewódzki przedłożył Ministerstwu przy piśmie z dnia 2 marca b.r. Nr.SP.569/34.P./.

Praca organizacyjna.

Powiat Grodzieński. W lutym zorganizowano na terenie powiatu grodzieńskiego nowe koła wiejskie Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w następujących miejscowościach: osada Krynki - 15 członków, wieś Sielienówka - 33 członków, wieś Łapicze - 34 członków, wieś Brokopolie - 43 członków, wieś Bobrowniki - 30 członków i wieś Krugliki - 14 członków.

Powiat	Zgromadzenia publi- czne			Zebrania.		Ilość nowych komó- rek.	Liczba nowych człon- ków.
	Frekwencja.			Ilość	Frekwen- cja.		
	Ilość.	Ogólna	Rozcią- głość.				
Grodzieński	3	1000	200-500	-	-	6	169
Sokółski	1	150	-	-	-	-	-
O g ó ł e m :	4	1150	150-500	-	-	6	169

c/ Stronnictwo Narodowe.

W lutym obserwowano w dalszym ciągu wyteżony ruch orga-
nizacyjny Stronnictwa Narodowego, które usiłuje obecnie swymi
wpływami objąć również i warstwy robotnicze. W tym celu, poza
już utworzonym poprzednio w Białymstoku Związkiem Zawodowym
"Praca", oddział takiegoż Związku założono w pobliskim Zabłud-
wie, gdzie zgłosili doń akces miejscowi garbarze. Poza wewnętrzną
akcją organizacyjną dostrzegano wysiłki w kierunku jak najszerszego kolportażu wydawnictw tego Stronnictwa, a zwłaszcza o treś-
ci antyżydowskiej. W całej akcji Stronnictwa Narodowego obec-
nie daje się zauważyć głównie nastawienie antyżydowskie, ataki
zaś na Rząd schodzą na drugi plan. Taktyka ta odnosi pewne suk-
cesy, jeśli chodzi o jednanie zwolenników Stronnictwa Narodowe-
mu.

Zebrania zamknięte.

Powiat Białostocki.

Dnia 25 lutego w Jasionówce, na zebraniu członków koła
Stronnictwa Narodowego przemawiał sekretarz Zarządu Okręgowego
tego stronnictwa w Białymstoku, Bolesław Pustelnik, który scha-
rakteryzował stosunek Żydów do Państwa i narodu polskiego, przy-
czem stosunek ten określił, jako ujemny oraz nawoływał do podję-

cia walki z handlem i rzeźnictwem żydowskim /25/.-

Dnia 3 lutego przybyły z Białegostoku członek Zarządu Powiatowego Stronnictwa Narodowego, Lejnie założył w Lubkowie oddział Związku Zawodowego "Praca Polska". Do Związku tego zapisali się na członków niektórzy z miejscowych garbarzy-chrześcijań

Powiat Łomżyński.

Dnia 4 lutego we wsi Krukowo, gminy Przytuły odbyło się zebranie członków Stronnictwa Narodowego przy udziale posła Witolda Staniszkisa, który wygłosił dłuższe przemówienie. W przemówieniu ten poseł Staniszkis zaznaczył, że nowa Konstytucja uchwalona została przez większość prorządową w Sejmie podstępnie, że wybory do ciał samorządowych zostały sfałszowane, że kryzys ekonomiczny pogłębia się w dalszym ciągu, ponieważ ceny produktów rolniczych spadają, a równocześnie ceny wytworów kartelowych i monopolowych wzrastają, że przyjdą nowe obciążenia rolnika na podstawie nowych ustaw podatkowych. Następnie poseł Staniszkis wezwał zebranych, ażeby, wobec spodziewanych rychłych wyborów do ciał ustawodawczych, organizowali się w kołach Stronnictwa Narodowego i, że tylko ono myśli naprawdę o rolniku i pragnie rzetelnie ulżyć jego ciężkiej doli /130/.-

Dnia 18 lutego odbyło się w Łomży posiedzenie sekcji Miejskiej Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół", które w istocie było zebraniem o charakterze politycznym, omówiono bowiem na nim zasady Konstytucji Marcowej i nowej, następnie instruktor organizacyjny Stronnictwa Narodowego, Stefan Iniski zapowiedział rychłą zmianę obecnego ustroju w Polsce, zaś instruktor sportowy Stowarzyszenia "Kodzieży Polskiej" nadmienił, że rząd obecny jest rządem bezprawia i gwałtu /17/.-

Pozatem, na terenie łomżyńskim wśród członków B.C. "P." lansowana jest pogłoska, że w dniu 26 maja b.r. wybuchną zaburze-

nia w całym Państwie i, że zaburzenia te doprowadzą do obalenia obecnego ustroju.

Powiat Ostrołęcki

Dnia 25 lutego na zebraniu koła Stronnictwa Narodowego we wsi Nożewo, gminy Nakły omawiano sprawę uintensywnienia działalności wspomnianego Stronnictwa i bojkotu żydów. Nadto dyskutowano nad ustosunkowaniem się szeregowych P.P. z posterunku w Grabowie do członków Stronnictwa Narodowego, przy czem obecny na zebraniu sekretarz Zarządu Powiatowego traktowanego Stronnictwa w Ostrołęce, Dyspolski namawiał obecnych do wnoszenia skarg przeciwko tym szeregowym P.P., a zwłaszcza przeciwko komendantowi posterunku, który najbardziej ma jakoby prześladować członków Stronnictwa. W tej kwestji Dyspolski wyraził nadto pogląd, że ciągłe pisywanie skarg w końcu musi się przyczynić do tego, że obecnego komendanta posterunku P.P. w Grabowie przeniosą do innej miejscowości.-

Pozatem, w ciągu lutego Stronnictwo Narodowe na terenie powiatu ostrołęckiego wykazało ożywioną akcję organizacyjną, zakładając sieć nowych kół Stronnictwa. Wspomniane zebrania, w wyniku których założono nowe koła Stronnictwa Narodowego, odbyły się w następujących miejscowościach : we wsi Długi-Kąt, gminy Durlasy /30/, we wsi Czarnia, gminy Łyse /40/, we wsi Golanka, gminy Kadzidło /10/, we wsi Nożewo, gminy Nakły /40/, we wsi Stępie-Michałki, gminy Nakły /15/ i we wsi Łąteczyk, gminy Troszyn /25/.-

Powiat Szczuczynski

W lutym na terenie powiatu szczuczynskiego odbyły się zebrania członków kół Stronnictwa Narodowego, jak następuje:

dnia 4 lutego w Wasoszu, gdzie instruktor powiatowy z Grajewa, Kazimierz Gapski wzywał do intensywniejszej pracy /20/ i

17 22
dnia 8 lutego we wsi Wiemianko, gminy Grabów, gdzie Zymunt i szowaty ośmiodek zebrany, że z chwilą objęcia rządów przez Stronnictwo Narodowe nastąpi obniżka cen na wytwory przemysłowe i monopolowe /16/;

Dnia 18 lutego w Grajewie instr. ktor powiatowy wspomniany już wyżej Kazimierz Gapski wygłosił odczyt o socjalizmie.

Odczyt swym dowodził on, że socjaliści polscy w walce o niepodległość, mimo, że poważna ich część zginęła na szubienicach, działali li tylko dla swej kariery i w interesie żydów, współpracujących z nimi, zaś jedyną partją, istotnie dbającą o interesy Państwa i robotników, było i jest obecne Stronnictwo Narodowe. Odczytem tym Gapski wielce skompromitował się i autorytet jego nawet wśród swoich został poważnie zachwiany /4/;

Dnia 25 lutego posłanka Swelina Lepkowska wygłosiła w Grajewie dla członków Stronnictwa Narodowego przemówienie o sytuacji gospodarczej kraju oraz o nowej konstytucji, poczem ostro krytykowała dział Iność policji w stosunku do Stronnictwa Narodowego i pouczyła obecnych, w jaki sposób należy zabezpieczać się przed rozwiązywaniem przez policję zebrań /60/;

następnie w tymże dniu posłanka Lepkowska udała się do wsi gminnej - uda, gdzie również dla zebranych członków Stronnictwa Narodowego wygłosiła przemówienie, w którym poruszyła niewspółmiernie wysokie ceny na wytwory przemysłu skartelizowanego, jak na przykład cukru, który zagranicę wywożony jest po cenie 16 gr. za kilogram, podczas gdy w kraju kosztuje zł.1.50, a ponieważ ludność jest zubożała, więc nie jest w stanie płacić tak wysokich cen i z tej racji obecnie najczęściej używa przemyconą sacharynę, poczem nadmienila, że nowa ustawa uposażeniowa krzywdzi niższych urzędników na korzyść wyższych, że rolnicy są obciążeni zbyt wysokimi podatkami, że uchwalona obecnie Konstytucja

nie jest dostosowana do życia chłopskiego i, że jedynem Stronnictwem, broniącym interesów chłopskich, jest Stronnictwo Narodowe /60/.-

We wsi Kacprowo, gminy Bogusze zostało założone koło Stronnictwa Narodowego, do którego zapisało się na członków 28 osób.-

Dnia 23 lutego zmarł w Grajewie członek b.O.W.P., Hieronim Dobrzeniewski. Pogrzeb odbył się na koszt miejscowego koła Stronnictwa Narodowego. Nad grobem żadnych przemówień nie wygłoszono.-

Powiat.	Zgromadzenia publi- czne.			Zebrania.		Ilość nowych komó- rek.	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość.	Frekwencja		Ilość	Frek- wencja.		
		Ugólna	Rozcią- głość.				
Białostocki	-	-	-	1	25	-	-
Łomżyński	-	-	-	1	147	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	7	200	6	132
Szczuczynski	-	-	-	5	196	1	28
R a z e m :	-	-	-	15	568	7	160

Działalność księży.

Wyroki sądowe na
księży.

Dnia 8 lutego przez Sąd Grodzki w Stawiaszce, powiatu łomżyńskiego skazani zostali z art.127 i 170 K.K. następujący dwaj księża: Ks.Stanisław Skrodzki z Przytuł na 50 zł. grzywny i ks. Marjan Szumowski z Jedwabnego na 2 tygodnie aresztu z zawiesz-
nieniem kary na 2 lata i na 150 zł. grzywny, przed lokalem Sądu podczas tej rozprawy sądowej zebrało się z okolicznych wiosek około 150 osób celem urządzenia manifestacji przeciwko wyrokowi sądowemu. Manifestacja została jednak udaremniona.-

Sąd Okręgowy w Białymstoku w dniu 17 lutego skazał z art. 255 K.K. proboszcza parafii Jasionówka w powiecie białostockim, ks. Małynicz-Malickiego na 1 miesiąc aresztu z zawieszeniem kary na 2 lata. Ks. Małynicz-Malicki dopuścił się znieważenia nauczycielstwa polskiego. Po wyroku, ks. Małynicz - Malicki wywieśił w oknie Stowarzyszenia Rodzieży Polskiej w Jasionówce wykaz świadków, przeważnie nauczycieli szkół po szechnych, którzy w sądzie zeznawali przeciwko nie u.-

3/ Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji.

Działalność Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji nie wyszła poza orbitę dotychczasowej akcji, a nawet w okresie sprawozdawczym uległa pewnemu zwężeniu, o ile chodzi o występowanie na zewnątrz. Cechą charakterystyczną działalności Chrześcijańskiej Demokracji w ostatnich czasach na terenie województwa Białostockiego jest to, że filar tego Stronnictwa, poseł Jacek Bitner zapowiada często wiece publiczne, na które później jednak nie przybywa i z tego powodu wiece takie nie dochodzą do skutku, co znów różnie komentują sympatycy i zwolennicy Chrześcijańskiej Demokracji. Na słabą akcję traktowanego Stronnictwa wpływa również dywersja co do niego ze strony Stronnictwa prodecho.

Zgromadzenia publiczne.

miast Białostocki.

Dnia 2 lutego we wsi Turośń-Kościelna, gminy Juchnowiec Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji urządziło zgromadzenie publiczne. Przemawiał poseł Jacek Bitner, który poddał krytyce sposób uchwalenia nowej Konstytucji oraz samą Konstytucję poczem odczytał rezolucję, protestującą przeciwko nowej Konstytucji.

cji. Rezolucję tę podpisało około 150 osób z pośród obecnych na zgromadzeniu /500/. /Szczegółowe sprawozdanie z omawianego zgromadzenia Urząd Wojewódzki przedłożył Ministerstwu w piśmie z dnia 17 lutego b.r. Nr.BP.396/34.P./.-

Zebrań zamkniętych.

Powiat Białostocki. Dnia 4 lutego w Białymstoku odbyło się zebranie członków Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Przemawiał poseł Maciej Bitner, który wyjaśnił zebranym różnicę między Konstytucją Marcową, a Konstytucją, uchwaloną przez Sejm w dniu 26 stycznia b.r. i dowodził, że pierwsza Konstytucja oddała władzę w Państwie narodowi, zaś według nowej Konstytucji pełnia władzy będzie spoczywała w rękach Prezydenta Rzeczypospolitej, podobnie jak to było w dawnej Rosji Carskiej. Zaznaczył, że nowa Konstytucja uchwalona została w pogwałceniem regulaminu, że posłowie z Ch.D. spełnili swój obowiązek, będąc na sali sejmowej podczas głosowania nad tą nową Konstytucją, natomiast posłów ze Stronnictwa Narodowego i z PPS. - nie było. Wreszcie odczytał poseł Bitner rezolucję, protestującą przeciwko nowej Konstytucji i zwracającą się z prośbą do Prezydenta Rzeczypospolitej i do Marszałka Piłsudskiego o zarządzenie sporostowań błędów, które zaszkły przy uchwalaniu Konstytucji w dniu 26 stycznia b.r. Rezolucję jednogłośnie uchwalono. Na zapytanie posła Bitnera, czy treść rezolucji ma być przesłana również Marszałkowi Piłsudskiemu, zebrani chóralnie odpowiedzieli "tak" /150/.-

Powiat	Zgromadzenia publi-			Zebrania.		Ilość nowych komó- rek.	Licz- nowy człon- ków
	czne.						
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwen- cja.		
		Ogólna	pożąda- na.				
Białostocki	1	500	-	1	150	-	-

e/ Stronnictwo Ludowe. 29

Odbywające się w lutym wybory do ciał samorządowych przykuwały uwagę Stronnictwa Ludowego do tych spraw wyborczych. Brak jednakowoż odpowiednich ludzi do pracy, a temsamem i skoordynowania działalności - zaiegi ku przeprowadzeniu swych kandydatów udały się Stronnictwu tylko w minimalnej części.-

Dostrzegano, że w okręgu pozostającym pod wpływem posła Adolfa Sawickiego, akcja Stronnictwa Ludowego ostatnio nieco przymiera, natomiast w innych miejscowościach, gdzie działalność przejawiają inni posłowie tego Stronnictwa, rozpoczynają się intensywniejsze prace organizacyjne. Odnosi się to zwłaszcza do terenu powiatu łomżyńskiego, gdzie do niedawna praca Stronnictwa Ludowego była prawie, że niewidoczna, lecz z chwilą założenia w Łomży w styczniu b.r. Sekretariatu Powiatowego omawianego Stronnictwa, ruch organizacyjny znacznie przybrał na sile.

Zebrania zamknięte.

powiat Białostocki.

Dnia 20 lutego odbył się w Białymstoku pod przewodnictwem posła Adolfa Sawickiego powiatowy zjazd członków Stronnictwa Ludowego. Przemawiali na zjeździe poseł Adolf Sawicki i adwokat z Białegostoku - Łazuk. Poseł Sawicki poruszał głównie sprawę nowej Konstytucji, dowodząc, że została ona uchwalona nieformalnie i, że ogranicza prawa obywateli w tem znaczeniu, że podczas, gdy dotychczas wszyscy obywatele mieli prawo głosu przy wyborach do Senatu, to według nowej Konstytucji będą głosowali tylko kawalerowie orderów Virtuti Militari i Krzyża Niepodległości. Następnie wezwał zebranych do organizowania się, poczem omówił^{sprawy} rolnicze i podatkowe.-

Adwokat Łazuk omówił kwestję wyborów do zarządu powiatowego Stronnictwa Ludowego. Jednakowoż same wybory nie odbyły się, miano, że stanowiły one jeden z punktów porządku dziennego zjazdu i odłożone zostały na 15 marca b.r. /60/.

Dnia 16 lutego, instruktor Stronnictwa Ludowego, Antoni Pichoński zwołał we wsi Boguszewo, gminy Krupno zebranie organizacyjne. Na zebraniu tem jego organizator poinformował zebranych o prawach sekwestratorów przy zajmowaniu nieruchomości za zaległe podatki oraz poruszył sprawę nowouchwalonej Konstytucji, poczem wezwał zebranych do zapisywania się na członków Stronnictwa Ludowego i do zorganizowania we wsi koła tego Stronnictwa. Do założenia koła jednak nie doszło, ponieważ obecni nie chcieli wpłacić po 1 zł. wpisowego / 3/.

Powiat Łomżyński.

Dnia 6 lutego odbyło się w Łomży pierwsze posiedzenie założonego w styczniu b.r. Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego, poświęcone omówieniu spraw organizacyjnych oraz sposobu reagowania na wystąpienie niektórych księży przeciw temu Stronnictwu. W wyniku obrad postanowiono zorganizować w Łomży Związek Zawodowy Rolników w celu rozbitcia Związku Zawodowego Rolników, pozostającego pod auspicjami PPS. CK. oraz - zorganizować kursy oświatowo-polityczne, dołożyć starań co do opanowania gmin Przytuły: Stawiski, będących dotychczas domeną wpływu Stronnictwa Narodowego.

Zaprojektowane wyżej kursy oświatowo-polityczne odbyły się dnia 18 lutego we wsi Łuszczankowo i dnia 25 lutego we wsi Łniwo, gminy Łuchaty. Prelegentami na kursach byli pościwie Adam Bardziński i Józef Pachniaj, którzy dowoził organizo-

23
30

30

wania się, równocześnie podkreślając, że w przeciwnym razie chłopci mogą być, całkiem zepchnięci z widowni życia politycznego, jak to się już stało we Włoszech i w Niemczech oraz, że koniecznem jest wyzwolenie się z pod ucisku kleru, który, według słów prelegentów, jest wyjątkowo dobrze sytuowany materialnie i umiejętnie wyzyskuje Konkordat dla swoich egoistycznych celów, wysługując się równocześnie partyjniactwu endeckiemu, wrogiemu wszelkim próbom usamodzielnieniu się chłopstwa polskiego. Nadto na kursach tych przestrzegano przed zapisywaniem się do organizacji politycznych niechłopskich, do których zaliczono również i BBWR. Charakterystycznem jest, że część uczestników kursów nie zgodziła się na opłacenie składki rocznej w kwocie 1 zł., tłumacząc się ciężkimi czasami i prosząc posłów o zwolnienie ich od obowiązku uiszczenia składki. Kursy trwały po jednym dniu i zgromadziły po 100 osób.-

ut Suwalski.

Dnia 18 lutego w Suwałkach odbył się zjazd powiatowy delegatów kół Stronnictwa Ludowego celem omówienia spraw organizacyjnych /50/.-

Pozatem prezes Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego w Suwałkach, Antoni Trochim urządził zebrania członków kół wiejskich omawianego Stronnictwa w następujących miejscowościach: dnia 25 lutego we wsi Dziadówek, gminy Wiżajny /19/ i dnia 26 lutego we wsi Pobondzie, gminy Kadaryszki /14/. Na obu tych zebraniach omawiano sprawy organizacyjne oraz żalono się na policję, która rzekomo ma często sporządzać mieszkuszne protokoły na członków Stronnictwa Ludowego.-

Nadto na zebraniu, odbytem w dniu 24 lutego we wsi Blenda,

24
30

gminy Pawkówka założono nowe koło traktowanego Stronnictwa.
członków zapisały się 32 osoby.-

Powiat Szczuczynski.

Dnia 10 lutego we wsi Boezki, gminy Bogusze odbyło się zebranie sympatyków Stronnictwa Ludowego, mające na celu założenie w tej wsi koła. Do założenia jednak nie doszło, ponieważ zebrani nie chcieli uiścić składki członkowskiej w wysokości 1 zł /20/-

Powiat Wołkowyski.

Dnia 27 lutego odbyło się w Wołkowysku posiedzenie zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego pod przewodnictwem p. sa Juliana Kwiecińskiego. Na posiedzenie to zaproszony był poseł Adolf Sawicki, który w dniu tym specjalnie przybył z szawy. Nie spotkany jednak przez nikogo na dworcu kolejowym w Wołkowysku i nie wiedząc, gdzie odbywa się posiedzenie, poseł Sawicki na niem nie był i dopiero po zakończeniu posiedzenia nawiązał kontakt z członkami zarządu, których przypadkowo spotkał na ulicy. Na wspomnianem posiedzeniu uchwalono zorganizować w Wołkowysku w najbliższych dniach Sekretariat powiatowego Stronnictwa Ludowego, natomiast innych spraw nie rozstrzygano z uwagi na nieobecność posła Sawickiego.-

Stronniostwa	PO. IAT.	Zgromadzenia publi- czne.			Zebrania.		Ilość nowych komó- rek.	Ilość nowych człon- ków.
		Ilość.	Frekwencja		Ilość	Frekwen- cja.		
			Ogólna	Rozcią- głość.				
ogusze odbył	Łaskoski	-	-	-		73	-	-
ające na cel	onżyński	-	-	-	3	225	-	-
le doszło, p	uwalski	-	-	-	4	115	1	32
rowskiej w w	czuczyński	-	-	-	1	20	-	-
	ółkowski	-	-	-	1	15	-	-
O g ó ł e m		-	-	-	11	448	1	32

f/ Polska Partja Socjalistyczna CKW.

W lutym żywszej działalności PPS.CKW. - nie dostrzegano. Jest to konsekwencja zanikania wpływów tej partji w terenie. Wszystkie wysiłki PPS.CKW. zmierzały do utrzymania i tak już znacznie zredukowanych swych wpływów wśród członków Klasowych Związków Zawodowych, zwłaszcza w białowieckim okręgu przemysłu drzewnego.-

W szczegółach działalność PPS.CKW. w lutym sprowadzała się do wygłoszenia w dniu 23 lutego b.r. w Bielsku-Podlaskim odczytu p.t. "Walka z faszyzmem" przez Edwarda Hryniewicza, który odpowiednio naświetlił sprawę wydarzeń w Austrii oraz walkę socjalizmu z faszyzmem we Włoszech, Niemczech i w Polsce /80/.-

Następnie w dniu 25 lutego Hryniewicz odczyt ten powtórzył w Hajnówce, powiatu bielskiego /500/.-

W Grodnie w dniu 15 lutego przybyły z Warszawy Stefan Skowroński wygłosił odczyt na temat "Karteles i gospodarka plano-

wa". Prelegent poddał ostrej krytyce kartele i uzasadniał potrzebę zaprowadzenia socjalistycznej gospodarki planowej przez uspołecznienie przemysłu i środków produkcji /90/-

H.P.

WOJE

Nr

Dnia

27
32
WOJEWODA BIAŁOSTOKI

Nr.BP.104/3/34 T.

Dnia 10 marca 1934r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.3

za miesiąc luty 1934 rok

IV. Ruch wyznaniowy

Kościół Rzymsko-Katolicki

Główna przed kilku miesiącami parafia w Majewie, powiatu sokólskiego w związku z zatargiem proboszcza tej parafii, ks. Józefa Czechowicza z Kurją Arcybiskupią w Wilnie - dotychczas nie została obsadzona przez innego proboszcza. W związku z tem, na skutek zarządzenia władz prokuratorskich, w dniu 20 lutego przekazano ks. dziekanowi w Sokółce księgi kościelne i akta wspomnianej parafii.-

Podczas tak zwanego "kolendowania" proboszcz parafii Radziłów, w powiecie szczuczyńskim, ks. Aleksander Dołęgowski zbierał składki ubezpieczeniowe na miejscowy kościół. Jeden z mieszkańców Radziłowa, Stanisław Walewski odmówił uiszczenia tej składki, a jedynie zgodził się na zapłacenie 40 groszy za kartki do spowiedzi wielkanocnej. Wskutek takiego oporu ksiądz Dołęgowski kartek wydać nie chciał. W chwili, gdy zamierzał opuścić mieszkanie, Walewski chwycił go wpół, domagając się wydania tych kartek, przyczem, podczas szamotaniny się, zdarł stułę i rzucił nią w księdza Dołęgowskiego. Stuła upadła na ziemię.-

Cerkiew prawosławna

Dnia 7 lutego w cerkwi prawosławnej w Grodnie odbywał się ślub katolicki z prawosławnym. Na obrzęd ten przybyło

wiele katolickiej publiczności, w tem wiele dzieci, które zajęły ławki, specjalnie ustawione celem odgrożenia publiczności od miejsca, gdzie odbywał się sam obrzęd ślubu. W chwili wyjścia duchownych, asystujący im diak, Gerasim Samieruk, w formie opryskliwej zwrócił się do siedzących ze słowami w języku rosyjskim: "Wstańcie, tu wam nie kościół i nie karczma". Przeciwno diakowi i Samierukowi prokurator wszczął dochodzenie.-

Sekta baptystów.

W lutym na terenie powiatu wołkowyskiego Sekta baptystów urządziła dwa nabożeństwa: jedno w osadzie Koś przy udziale około 40 osób i drugie we wsi Wiskowszczyzna, gminy Międzyrzecz przy udziale około 20 wiernych.-

29
33
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/3/34 T.

Dnia 10 marca 1934r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne

Nr.3 za miesiąc luty 1934r.

V. Mniejszości narodowe

Żydowska mniejszość narodowa w dalszym ciągu wykazywała znaczne zainteresowanie spodziewanymi wyborami do rad miejskich w ośrodkach o większym skupieniu ludności żydowskiej. Na ten temat toczono debaty oraz wytyczano cele, ku którym winni zęgać przyszli radni-żydzi. Poza to umysły żydów nadal zaprzętała w dalszym ciągu kwestja Palestyny.-

Białorusini z ożywieniem czynili starania do zakładania oddziałów białoruskiej kooperatywy wydawniczo-oświatowej "Zasiew" w siedzibach zlikwidowanych kół Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Dążenia te dostrzegane były zwłaszcza na terenie powiatu wołkowyskiego, gdzie Starosta Powiatowy zawiesił działalność trzech kół T.Sz.B.wobec ujawnienia uprawiania na terenie tych kół działalności wywrotowej. W związku z zapowiedzianym na luty zjazdem T.S.B.w Wilnie, poszczególne koła T.S.B.wybrały delegatów na ten Zjazd, który jednakże w oznaczonym terminie nie odbył się i odłożony został na później. Wybrani wspomniani wyżej delegaci są przeważnie członkami lub sympatykami KPZB...-

Ludność litewska obchodziła uroczystości przypadającą w lutym 16-tą rocznicę niepodległości Litwy, przyczem w niektórych osiedlach z ludnością litewską, wywieszono sztandary o barwach narodowych litewskich. Same obchody polegały na urządzaniu akademij i odczytów przez Litewskie Towarzy-

stwo Św. Kazimierza.-

a/ Ż y d z i :

Życie polityczne

Żydowski Klub
Myśli Państwo-
wej.-

Dnia 24 lutego z inicjatywy lokalnego oddziału Żydowskiego Klubu Myśli Państwowej, przybyły z Wilna dr. Hirszberg, wygłosił w Wołkowysku odczyt na temat: "Życie żydów w Polsce". Prelegent scharakteryzował problem żydowski w skali międzynarodowej, dochodząc do wniosku, że żydzi na całej kuli ziemskiej są upośledzeni, a w niektórych krajach wyodrębnieni poza nawias życia społecznego, jak na przykład w obecnych Niemczech, poczem, charakteryzując życie żydów w Polsce, stwierdził, że w porównaniu z innymi państwami europejskimi, życie to pod każdym względem jest lepsze, zwłaszcza w dobie obecnej, kiedy dzięki stanowisku obecnego Rządu, Państwo Polskie jest państwem narodowościowym, a nie narodowym i, że w związku z tem, żydzi winni być nie tylko lojalnymi obywatelami, ale i patriotami z tem jednakowoż zastrzeżeniem, że żydzi w dalszym ciągu muszą walczyć o zdobycie sobie bytu i równouprawnienia, jakie przysługują każdemu obywatelowi Rzeczypospolitej Polskiej /80/.-

Zebrań między-
partyjne.-

Dnia 18 lutego w Grodnie odbyło się zebranie przedstawicieli politycznych i społecznych organizacji żydowskich, na którem po dość burzliwej dyskusji wykonano egzekutywę żydowskiego bloku wyborczego z wyłączeniem socjalistów.-

Żydowski Oddział Związku Strzeleckiego.-

Dnia 19 lutego czwarto w Grodnie Świątlicę żydowskiemu oddziału Związku Strzeleckiego im. B. Joselewicza.-

Sjonisci-rewizjoniści.-

Dnia 2 lutego organizacja sjonistów-rewizjonistów urządziła w Łomży zebranie w sprawie zaprotestowania przeciwko ograniczeniom imigracyjnym do Palestyny. Mówcy podkreślali dwulicowość politywy angielskiej w odniesieniu do żydów i nawoływali do energicznego upominania się o sprawiedliwe traktowanie emigracji palestyńskiej /160/.-

Dnia 3 lutego sjoniści-rewizjoniści w Łomży nie dopuścili do zebrania członków miejscowego oddziału Ligi Pomocy Pracującym w Palestynie, demolując lokal tej organizacji. Winnych zdemolowania lokalu pociągnięto do odpowiedzialności.-

Dnia 10 lutego w Dąbrowie, powiatu sokólskiego założono oddział organizacji sjonistów-rewizjonistów.-

Staraniem organizacji sjonistów-rewizjonistów w osadzie Nowy-Dwór, powiatu sokólskiego w dniu 21 lutego odbyło się zgromadzenie publiczne, na którym przybyły z Grodna dr. Szymon Czertok wygłosił przemówienie na temat "Nowa droga do starej ojczyzny". Mówca podkreślił konieczność zbierania funduszy na cele wykupu ziemi w Palestynie, poczem poddał ostrej krytyce zarządzenia imigracyjne rządu brytyjskiego /60/.-

Liga Pomocy Pracującym w Palestynie.-

Dnia 17 lutego w Łomży na zebraniu członków Ligi Pomocy Pracującym w Palestynie wystąpiono z ostrą kry-

tyka sjonistów i rewizjonistów, imputując im, że swoją nieogłędą politykę spowodowali zaostrzenie stosunków z Anglią i nie potrafili załatwić tak drażliwej sprawy ugodowo. Obecni na sali sjonisci-rewizjonisci próbowali zakłócić zebranie, jednakże b. skutecznie /200/..

Bund.-

Dnia 24 lutego staraniem "Bundu" przybyły z Warszawy adwokat dr. Henryk Urlich wygłosił w Białymstoku odczyt, w którym omówił przebieg działalności Hitlera w Niemczech, ustosunkowanie się Polski do Niemiec, działalność Międzynarodówki Socjalistycznej oraz wypadki w Austrii i we Francji /700/..

W związku ze spodziewanymi wyborami do rady miejskiej w Grodnie "Bund" zwołał zebranie swych członków. Na zebraniu tem postanowiono, że "Bund" przystąpi do wspólnego socjalistycznego bloku wyborczego..

Dnia 16 lutego działacz bundowski z Warszawy, Glazer wygłosił w Grodnie odczyt o twórczości pisarza żydowskiego Szoloma Alejchema. Po odczycie sekretarz miejscowego oddziału "Bundu", Gurwicz omówił przebieg wypadków wiedeńskich, wyrażając przytem uznanie i hołd socjalistom austriackim..

Kultur - Liga.-

Dnia 4 lutego na zebraniu członków organizacji "Kultur-Liga" w Białymstoku przemawiał Tykociński, który omówił nową Konstytucję, a następnie, wspominawszy o "Legjonie Młodych", twierdził, że członkowie tej organizacji są wrogami żydów..

P r a s a

Perjodyczna białostocka prasa żydowska ciekawszych momentów, wymagających omówienia - nie omawiała. Natomiast zasługuje na uwagę artykuł pt. "Na rozdrożu", umieszczony w tygodniku "Bejlar", wydanej w Białymstoku. Na wstępie autor artykułu podniósł, że obecnie, kiedy w świecie rozgrywka idzie o najzwyczajniejsze i żywotne interesy materialne pewnych obozów lub stanów, w których każdy obywatel dąży do zdobycia dla siebie lepszych warunków bytu - mimowoli w ogniu tej walki znalazła się młodzież żydowska, która szuka swej ideologii, przeżywając jaknajokropniejszy kryzys psychiczny. Młodzież ta wierzyła w idealizm narodów, wśród których żyła i spodziewała się, że w ten sposób da się rozwiązać sprawę żydowską. Tymczasem jeden za drugim wypadki rozchwiały te marzenia i ze wszelkich "świętości" pozostały tylko ruiny. -

Poszukując dróg wyjścia z tego impasu, autor zastanowił się dłużej nad asymilacją żydów i komunizmem żydowskim i dowodził, że koncepcja asymilacji całkiem zbankrutowała, czego najlepszym dowodem są wypadki niemieckie i, że są wyraźne zapowiedzi powtórzenia się tych wypadków i na innych terytoriach, zaś nurtująca wielki odłam młodzieży żydowskiej sprawa komunizmu również zbankrutowała, bowiem predestynowały na ośrodek "islam" komunistycznego ZSRR. zamiast stać się nim istotnie, przybrał formy każdego "solidnego" państwa kapitalistycznego o odmiennym nieco wyglądzie społecznym. A i sama rewolucja proletariacka w Rosji, - wywodził dalej autor - wyzwała lwia

część narodu żydowskiego w tym państwie z jego wszelkimi prawami do pracy, przyczem nastąpiło to bynajmniej nie wskutek antysemityzmu, lecz tylko z powodu specyficznej struktury narodu żydowskiego, która stawia żydów, jako pierwsze ofiary zmiany stanu rzeczy i, że wielu teoretyków komunizmu z Marksem na czele dowodziło, iż rewolucja proletariatu przyczyni się do zniszczenia wogóle narodu żydowskiego z powierzchni ziemi o wiele szybciej i radykalniej, niż to uczynił hitleryzm.-

Rozprawiwszy się w ten sposób z asymilacją i kornizmem, autor artykułu dowodził, że tylko własne państwo żydowskie może uchronić żydów od zguby, a przez to i sjonizm nie jest jakąś arzonką idealistyczną, lecz rzeczywistością opartą na żelaznych podstawach logiki ludzkiej.-

Biadając nad szeregiem odchyień od idei Hercla, jakie zapanowały w obozie sjonistów, autor podniósł, że zasadniczymi warunkami odbudowy Palestyny są - wyścig pracy, celem zdystansowania arabów, wielki kapitał, który może być dostarczony przez fundusze narodowe oraz państwa żydowska na wszelkich placówkach żydowskich. Snując te prognozy, autor potępił socjalizm, jako taki, który w założeniu swym przeciwstawia się wysuniętym przez autora tezom.-

Reasumując swoje wywody, autor doszedł do przekonania, że młodsze żydowskie winna bezwzględnie znaleźć się w szeregach konsekwentnego sjonizmu Herclowskiego, że winna ona stanowić awangardę narodu żydowskiego i że nie powinna poprzestawać na tej małej Palestynie, która dziś

ki wysiłkom młodzieży zamieniona została w kwitnący raj, -
lecz zdążać ku objęciu w swe posiadanie tych wielkich obsza-
rów Palestyny, w których jeszcze noga żydowska nie po- stała
a dla sprostowania tym zadaniom młodzież żydowska musi się
odpowiednio przygotować i wychować, by stworzyć nowy typ
żyda, który byłby w stanie dokonać określonego celu. -

Grodzieński bundowski organ "Grodner Sztyme" w arty-
kule z dnia 23 lutego pt. "Sezon na majufes" ostro wystąpił
przeciwko tak zwanym "żydom sanacyjnym". Autor artykułu wy-
wodził, że dotychczas byli w Polsce żydzi - sanatorzy, któ-
rzy w istocie byli sanatorami tylko na konferencjach i po-
siedzeniach z władzami BBWR., obecnie zaś są oni oficjalnie
traktowani, jako BBWR. żydowski i jako z takim pertraktowa-
no z nim przy tworzeniu narodowego bloku żydowskiego do
przyszłych wyborów do Rady Miejskiej w Grodnie. Wspomniany
szy o tem, że nie tylko endecja jest zdecydowanym wrogiem
żydów, z czem się zresztą głośno ona afiszuje, ale, że i
sanacja również jest nieprzychylna w stosunku do żydów i,
że dowodem tego był ustęp w przemówieniu posła miedzińskiego
go w Sejmie - autor następnie z przekąsem dowodził, że ży-
dzi BB. robią swoją robotę nie wskutek swych przekonań pro-
rządowych, lecz z pobudek charakteru czysko "majufosowego"
bowiem są tacy żydzi, którzy wolą tańczyć dookoła każdego
pana, który jest u władzy i śpiewać mu "majufes", ~~lecz~~
bez względu na to, kto jest tym panem i, czy będzie to mia-
ło jakiegokolwiek znaczenie dla żydów. Obecnie służą żydzi
sanacji, wywodziło dalej pismo, lecz gdyby doszła do wła-
dzy endecja lub chadecja, to żydzi ci i tym nowym władcom
też nie zaprzestaną śpiewać "majufesu", bowiem chodzi im

o to, byle tylko śpiewać. Zakończył zaś autor omawiany artykuł następującymi słowami: "Nie dziwi nas wobec tego, że osoby te służą obecnie sanacji, natomiast dziwi nas tylko to, że sanacja posługuje się tymi BB-żydami i uważa ich za siłę wśród żydów. Prawdą jest, że żydzi mieli zawsze majufesników, lecz tylko głupcy mogą wierzyć w to, że naród żydowski nie ma innej melodii, jak śpiew "majufesu".

b/ Białorusini.

powiat grodzieński.

W lutym odbyły się dwa doroczne walne zgromadzenia członków spółdzielni białoruskich spożywców we wsi Horny, wsi Hornica i we wsi Pławy, gminy Zydomla.

powiat wołkowyski.

W okresie sprawozdawczym następujące koła Towarzystwa Szkoły Białoruskiej wybrały delegatów na zapowiadany na dzień 25 lutego do Wilna Zjazd T.S.B.: we wsiach Hrynków Wielkie, Jelcowszczyzna, Ulezły, Romanowce, Horbacze i osadzie Swiskocz.

Wobec ujawnienia na terenie kół T.S.B. działalności wywrotowej, w lutym zawieszono działalność wymienionych kół we wsi Jelcowszczyzna, gminy Izabelin oraz we wsiach Hrynków Wielkie i Horbacze, gminy Swiskocz.

c/ Litwini.

powiat grodzieński.

W związku z przypadającą w dniu 16 lutego XVI-tą rocznicą niepodległości Litwy, w dniu tym we wsi Szklary i we wsi Koble wywieszono sztandary o barwach narodowych litewskich. We wsi Szklary na sztandarze był nadto napis w

zyku litewskim "Wiwat zjednoczona Litwa". W wigilię obchodu dnia 15 lutego w obu wsiach odbyły się zebrania członków litewskiego Tow. Sw. Kazimierza. Na zebraniach tych wygłoszono okolicznościowe przemówienia, odśpiewano pieśni litewskie, a nadto hymn narodowy litewski, oraz wzniesiono okrzyk "Niech żyje Litwa". Poza tem na zebraniu w Kobelach postanowiono opodatkować się jednorazowo po 5 zł. na zasilenie funduszu miejscowej spółdzielni spożywców "Zajbas" oraz pobrać kwotę zł. 150 na odnowienie krzyża, ufundowanego przez oddział Towarzystwa Sw. Kazimierza w Marcinkajach, powiatu grodzieńskiego.

Nauczycielstwo litewskie z polecenia centrali litewskiego Towarzystwa Oświatowego "Rytas" przeprowadziło spis ludności litewskiej w powiecie grodzieńskim, zamieszkałej na pograniczu polsko-litewskim.

Obchód 16-tej rocznicy niepodległości Litwy miał miejsce również wśród ludności litewskiej i na terenie powiatu suwalskiego. Tutaj uroczystość ta polegała na nabożeństwach w kościele, zebraniach członków T-wa Sw. Kazimierza i odśpiewaniu pieśni narodowych litewskich w szkołach zaś w dniu tym poświęcono 1-godzinę na odśpiewanie hymnu narodowego litewskiego i na odbycie lekcji z historii Litwy.

d/ R o s j a n i e.

powiat grodzieński. Staraniem Rosyjskiego T-wa Dobroczynności dnia 11 lutego Doroszevska wygłosiła w Grodnie odczyt o twórczości literackiej Bunina, laureata nagrody Nobla. Po odczycie chór wykonał kilka pieśni rosyjskich./200/.-

Nazwa organizacji	I	II	III	IV	Ilość osób razem	Rozpiętość od - do	Doch.	Sytuacyjne sięczne rzesz 1934
Sjoniści ogólni	2	-	1	4	1590	60-1000		
Sjoniści-rewizjoniści	6	-	-	3	950	30-160		
Posiej-Sjon prawica	3	-	-	2	480	30-200		
B u n . a	2	-	-	1	700	40-200		
Liga Pomocy Prac. w Pale-								
stynie	2	-	1	4	1060	50-250	41.00	
Mizrahi	-	1	-	-	150	-	52.50	
Stow. "Freiheit"	-	-	1	-	160	-	53.00	
Kultur Liga	-	-	-	2	350	75-180		
Brith-Trumpeldor	-	-	-	-	275	45-230		
Chakabi	1	-	-	-	30			
Hatechija	-	-	-	1	1200	200-1000		
Hechakus-Pionier	-	1	-	-	318	68-150	28.75	
Haszomer-Hecoir	-	-	-	1	300			
Łącznoczenie Szkół								
skich	-	-	-	-	90			
Tarbuth	-	2	1	-	320	20-200	160.00	
Chasadek	1	1	-	-	300	100-200		
Gemikus-Chesed	1	-	-	-	120			
T-wo Szkół Białoruskiej	6	2	-	-	650	50-300	12.00	
Litowskie T-wo Sw. Fazi-								
mierz	2	-	-	-	90	30-60		

I - zebrania,
 II - przedstawienia,
 III - zabawy,
 IV - odczyty.

WOJEWODA

Nr.BP.

Białystok,

Sytuacyjne
sięczne
rzesz 1934Po przed
L

Otrzymują

Pan Wojewoda

" "

" "

" "

" "

" "

" "

Pan Prokura

" "

" "

" "

" "

Samodzielny

" "

K.O.P. "Bryg

Wszyscy Pan

Pan Starost

Pan Komenda

Pan Naczeln

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

" "

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/4/34T

T A J N E

B. P I L N E

38

Białystok, dnia 17 IV. 1934 r.

D o

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w W a r s z a w i e.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.4 z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych za miesiąc marzec 1934 roku.-

Za W o j e w o d ę

/Józef B a y /
p.o.Naczelnik Wydz.Bezp.Publ.

Otrzymują do wiadomości:

n Wojewoda w Wilnie,
" w Nowogrodku,
" w Brześciu n/Bugiem,
" w Warszawie,
" w Tarnopolu,
" w Stanisławowie,
" w Lublinie,
" w Łodzi,
n Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
" " w Wilnie,
" " Okręgowego w Białymstoku,
" " w Grodnie,
" " w Łomży,
n Oddzielny Referat Informacyjny DOK.III. w Grodnie,
" " DOK.I. w Warszawie,
" " DOK.IX. w Brześciu n/B.
n P."Brygada" w Grodnie,
n Pyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
n Starosta Grodzki w Białymstoku,
n Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
n Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.-

LOBELSKI ORZĄD WOJEWÓDZKI

Podano dn. 25/IV 1934 r.

Zat.

Waga

2
WOJEWODA BIALOSTOCKI

Nr. EP. 104/4/34.T

Białystok, dnia 10.IV.1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.
za miesiąc marzec 1934 roku.

I. Sytuacja ogólna

Nastawienie działalności polskich stronnictw politycznych na wybory do samorządów na wszystkich szczeblach, jaki wytkrzyło się w poprzednich miesiącach, dominowało nadal w ich działalności. Poszczególne stronnictwa w przewidywaniu rychłych wyborów do rad miejskich montowały swoje aparaty dla akcji wyborczej. Stąd też działalność ich koncentrowała się przede wszystkim na odcinku organizacyjnym. Dotyczy to zwłaszcza Stronnictwa Narodowego i Stronnictwa Ludowego. Pierwsza z nich stanęła wobec wyraźnej sytuacji, grożącej mu rozkładem, którego genezy doszukiwać się należy jeszcze w okresie legalnego istnienia Obozu Wielkiej Polski. Nawiązując do spostrzeżeń z tego okresu, należy zauważyć, że już w listopadzie 1932 roku organ O.W.P. w województwie Białostockim, łomżyński dwutygodnik "Młodzi" stwierdzał, że na płaszczyźnie ruchu narodowego ścierają się orientacje dwóch pokoleń, z których pokolenie starsze, wychowane w atmosferze niewoli i kompromisów nie jest zdolne do przeprowadzenia radykalnej walki z systemem rządów pomajowych, a przeto ustąpić winno miejsce pokoleniu młodemu, które tę walkę będzie umiało w sposób zdecydowany przeprowadzić. Enuncjacja na ten temat wspomnianego organu i inne materiały wskazywały, że rysował się podówczas ferment w Stronnictwie Narodowym, który został zahamowany rozwiązaniem O.W.P., którego doły na wezwanie swych władz weszły do Stronnictwa Narodowego. Ponieważ je-

taki związek organizacyjny ze Stronnictwem Narodowym uważany
one za stan przejściowy. Po czasie stworzenia nowych form
legalnej działalności b. O. .P., przeto nawet jako Sekcja [Po-
dych Stronnictwa Narodowego zachowały swoistą odrębność, sta-
rejąc się wywierać wpływ na taktykę ogniw Stronnictwa. Gdy
zaś przekonali się, że starsi przywódcy Stronnictwa Narodowe-
go bądź daleko są od działań radykalnych, bądź też w działa-
niach tych chcieliby posilkować się Sekcją Młodych bez
angażowania się w awantury polityczne, podjęły akcję w kie-
runku zerwania ze Stronnictwem Narodowym. Szczegóły tej ak-
cji podawał Urząd Wojewódzki w komunikatach o działalności
b.O. .P., podkreślając w marcu uchwały konferencji w Warsza-
wie i treść różnych okólników Sekcji Młodych Stronnictwa
Narodowego, które wskazywały na bliskość zaistnienia rozkamu
w Stronnictwie Narodowym. Rozkam ten w formie secesji Obozu
Narodowo-Radykalnego nie stanowił zatem niespodzianki dla
organizacji Stronnictwa Narodowego w Województwie Białostockim

Podobnie jak w Stronnictwie Narodowym, poważne roz-
dźwięki zarysowały się w Stronnictwie Ludowym, w którym
trwa zdecydowana walka pomiędzy grupą posła Adolfa Sawickiego,
który, zerwawszy niemal całkowicie z władzami naczelnymi Stron-
nictwa, usiłuje utrzymać przy sobie aparat partyjny dla przysz-
łych celów wyborczych - a grupą posła Michała Roga, która
zmierza konsekwentnie do utracenia posła Sawickiego od wpły-
wów na Stronnictwo drogą organizacyjną, ażeby uniknąć w Stron-
nictwie rozkamu w obawie przed wykorzystaniem go przez
Chłopskie Stronnictwo Rolnicze. O zwycięstwie jednej z tych
grup zdecyduje zwołany na dzień 22 kwietniajazd wojewódzki de-
legatów Stronnictwa Ludowego, na którym odbyć się mają wybo-
ry stałego zarządu wojewódzkiego. O prezesurę tego zarządu

ubiegają się poseł Adolf Sawicki i poseł Michał Róg, przywódcy wspomnianych grup, których tarcia pomiędzy sobą w nieznacznym zakresie wykorzystuje Chłopskie Stronnictwo Rolnicze. Charakteryzując działalność tego Stronnictwa i możliwości jego rozwoju organizacyjnego, stwierdzić można, że nie może ono przy dzisiejszym stanie rzeczy liczyć na większy rozwój, nie posiada bowiem odpowiednich kierowników i posługuje się najczęściej ludźmi przypadkowymi i nierzadko skompromitowanymi w innych stronnictwach ludowych. Pozatem nie została dotąd określona jego strefa działania na terenie wiejskim w odniesieniu do BBWR. wskutek czego dzieje się często tak, że Chłopskie Stronnictwo Rolnicze ujmuje ^{we} własną formę organizacyjną utrwalone już wpływy BBWR., a idąc po linii najmniejszego oporu, pomija odcinki walki ze Stronnictwem Ludowym. Niejasna również sytuacja wytworzyła się, zwłaszcza w okręgu przemysłowym białostockim, dla PS. Chrzescijańskiej Demokracji, które w tym okręgu zostało zagrożone secesją podstawowych dla niego chrzescijańskich związków zawodowych na rzecz Zjednoczenia Chrzescijańsko-Społecznego. Secesję tę należy uważać za fakt dokonany. Niejasne jest jeszcze stanowisko posła Wacława Bitnera, który nie opowiedział się wprawdzie za secesją, ale także nie wykluczył możliwości przejścia do Zjednoczenia Chrzescijańsko-Społecznego, lecz oświadczył, że zastosuje się do woli ogółu członków PS. Chrzescijańskiej Demokracji w białostockim okręgu wyborczym. Nie odegrała większej roli w życiu politycznym w marcu PPS., której działalność wyczerpywały nieznaczące posunięcia na gruncie związków zawodowych. W życiu społecznym najważniejszym wydarzeniem było opublikowanie listu Episkopatu Polskiego, zwróconego przeciwko Legjonowi Młodych i Związkowi Pracy Obywatelskiej Kobiet.

40

List ten spotkał się ze zróżniczkowaną oceną społeczeństwa, którego większość nie uznała go jako potrzebną reakcję. W zrozumieniu obiektywnego stanu rzeczy na pewne wystąpienia obu nazwanych organizacji, o których Episkopat został mylnie poinformowany przez opozycyjne czynniki polityczne, które używają hasła religijnych jako argumentów politycznych w walce z obozem prorządowym. Tem też można tłumaczyć fakt, że list księży biskupów nie tylko nie wpłynął na pomniejszenie stanu posiadania Legjonu Młodych i Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, ale przeciwnie - w wielu wypadkach powiększył ich możliwości rozwojowe. Na traktowany list poszczególne ogniska nazwanych organizacji odpowiedziały listami otwartymi, wyjaśniającymi zakres ich działalności.

Na odcinku życia mniejszości narodowych ważniejszymi wydarzeniami były ^{białoruskie} rzucone przez/czynniki radykalne hasło bojkotu polskich szkół powszechnych i strajku szkolnego w dniu 23 marca o którego przejawach Urząd Wojewódzki doniósł Ministerstwu w meldunkach doraźnych, zastrzona walka pomiędzy umiarkowaną i radykalną grupą w Towarzystwie Szkoły Białoruskiej o zasadniczy kierunek działalności tego Towarzystwa, która skłoniła władze administracji ogólnej do zawieszenia działalności Zarządu Okręgowego w Białymstoku i czterech kół T.S.B. w powiecie wołkowyskim, propagowanie wśród ludności litewskiej akcji nielegalnego nauczania i wreszcie ostre dyskusje w społeczeństwie żydowskim na temat kwestji palestyńskiej. Poza to dostrzeżono w społeczeństwie żydowskim objawy nieuzasadnionego przeczulenia co do narastania fali antysemityzmu w społeczeństwie polskim.

Sytuacja gospodarcza w województwie utrzymywała się na poziomie z lutego b.r. przy czym w niektórych wypadkach ulegała

poprawie w ośrodkach przemysłowych, które jak np. białostocki okręg przemysłowy miały wyjątkowo dobrą konjunkturę. Pełne obawy budzi daleko posunięte zubożenie wsi, graniczące niejednokrotnie z kompletnym brakiem środków żywnościowych. Dlatego też wskazane jest rozpoczęcie jak najrychlej zapowiadzianego przez Ministerstwo rozdawnictwa zboża i uruchomienia robót inwestycyjnych przez Fundusz Pracy.-

nia 10 kwietnia 1934 r.

za miesiąc m a r z e c 1934 r.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

"Przegląd Łomżyński"

Stwierdza, że list pasterski księży biskupów ugodzi bardzo dotkliwie w liczną i aktywny odłam młodzieży polskiej, a następnie analizował poszczególne fragmenty tego listu, dowodząc, że w atmosferze ciągłej nagonki prasy, która posługuje się haskami religijnymi, jako narzędziem agitacji politycznej, księża biskupi mogli dopatrzeć się w oświadczeniach i wystąpieniach Legjonu Młodych pewnych niewłaściwości w stosunku do Kościoła Katolickiego, a w świetle hałaśliwych alarmów mogło im się wydać, że energiczna reakcja jest naprawdę potrzebna. Dowodził jednak równocześnie, że ani siła tej reakcji nie znajduje należytego uzasadnienia w obiektywnym stanie rzeczy, ani też słuszne jest przypisywanie Legjonowi Młodych, że odrzuca on chrześcijaństwo i stoi na stanowisku komunistycznym, gdyż zasady ideologii Legjonu Młodych nie dają absolutnie jakiegokolwiek powodu do identyfikowania ich z dotryną komunistyczną. Pismo przyznaje, że wyznawany przez Legjon Młodych radykalizm społeczny może wprawdzie wzbudzić niepokoje w niektórych warstwach społecznych, ale nie jest bynajmniej groźny dla Państwa i narodu, posiada bowiem wytyczone przez wymagania państwowej racji stanu granice.

W związku z obchodem dnia 19 marca pismo dowodziło, że Marszałek Piłsudski, zwycięski Wódz na frontach wojennych, niemniej dobrze umie walczyć o utrwalenie pokoju i utrzymanie dobrych stosunków sąsiedzkich z ościennymi państwami dla spraw pokoju, którego potrzebuje cały świat, wstrząsany próbami przebudowy ustroju ekonomicznego. Rozważając sytuację gospodarczą wsi, pismo wskazywało, że wzrostowi bezrobocia w ośrodkach wiejskich można zaradzić drogą zmiany produkcji rolnej. Zmianę tę pismo rozumie w ten sposób, żeby zasadniczy kierunek produkcji zbożowo-okopowej został utrzymany, ale żeby równocześnie znalazło się miejsce w tejże produkcji dla roślin cenniejszych, wymagających wprowadzić większego nakładu pracy i więcej rąk do niej, ale i zyskowniejszych. Polemizując z łomżyńskim tygodnikiem "Życie i Praca" na temat rzekomego zwalczania Kościoła Katolickiego przez Rząd, pismo cytowało artykuł "Osservatore Romano" z dnia 9 marca b.r., traktujący o nowym rozporządzeniu, przyznającym stowarzyszeniom katolickim ważne prerogatywy dla Akcji Katolickiej i akcentującym, że Konkordat nie zawiera wyraźnych postanowień co do Akcji Katolickiej. Ponadto pismo omawiało poczynania Rządu w dziedzinie walki z bezrobociem, podkreślając, że Rząd starał się unikać błędu sztucznego forsowania Konjunktury i, że przede wszystkim położył nacisk na stabilizację gospodarczą i stworzenie naturalnych warunków dla akcji inwestycyjnej, czego wyrazem jest Fundusz Pracy jako instytucja, powołana przez Rząd do walki z bezrobociem w kraju, a następnie podkreślało, że Rząd rozpoczął walkę z kłusowniczym kapitałem zagranicznym, o czym świadczy sprawa Żyrardowa.

b/ Prasa opozycyjna.

"Życie i Praca"

Pismo starało się przekonać swych czytelników, że wzrasta kraju natężenie walki z Kościołem Katolickim i, że walka ta prowadzona jest nierzadko przez organizacje społeczne i polityczne jak np. Legion Młodych, cieszący się poparciem czynników rządowych. Do tego rodzaju organizacji zaliczało także Związek Nauczycieli Szkół Powszechnych i podnosiło przeciwko niemu wiele zarzutów, podkreślając, że działalność Związku kopie przepaść pomiędzy nauczycielstwem i społecznością katolicką. Wiele miejsca poświęcało pismo ilustrowaniu sytuacji gospodarczej wsi, domagając się przytem złagodzenia nacisku płatniczego na rolnictwo, podniesienia cen produktów rolnych, organizowania rolników w spółdzielniach i ogólnie ułatwiania rolnictwu walki ze skutkami kryzysu gospodarczego. W jednym z artykułów przekonywało, że największą przeszkodą do zmniejszenia wydatków państwowych stanowią wielkie koszty utrzymanie urzędników i, że w Polsce od kilku lat istnieje silny pęd do rozbudowy aparatu urzędniczego, który usiłuje ingerować we wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego. - Ponadto pismo, jak zwykle, prowadziło kampanję antyżydowską i propagowało Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej, przeciwstawiając je prorządowym organizacjom młodzieżowym. -

"Nowe Życie"

W artykule "Kościół i Państwo" dowodziło, że bezpodstawne jest pomawianie Kościoła Katolickiego, iż, będąc przedstawicielem obcej doktryny politycznej, walczy z Państwem i Rządem, a równocześnie przekonywało, że Państwo

winno żyć w zgodzie z Kościołem, który jest najtrwalszą podstawą Państwa i obrońcą jego autorytetu. Omawiając pracę Sejmu i Senatu, pismo akcentowało, że sesja budżetowa Sejmu została zamknięta, ale głęboki zatarg, jaki zaistniał między Rządem a opozycyjną częścią społeczeństwa, pozostał niezakłócony i będzie odbijał się ujemnie na biegu życia państwowego. Dalej pismo stwierdzało, że po zamknięciu sesji budżetowej Sejmu zapanowała komna cisza na froncie konstytucyjnym, co potwierdza słabość dopatrywania opozycji, że obóz prorządowy wogółem lubi zagadkowe sprawy i otaczanie swych planów i zamiarów tajemniczością. Według podkreślonych pisma, podtrzymywanie nadal stanu niepewności społeczeństwa co do tego, jakie formy przybierze ustroj państwowy, jest potrzebne dla sfer rządzących, dodając przytem, że nie zdziwi w przyszłości żadne niespodzianki na froncie konstytucyjnym. Traktując o uchwalonej przez Sejm Konstytucji, wypowiedało zdanie, że nowa Konstytucja oskabia stanowisko katolicyzmu w Państwie, zasady bowiem konstytucyjne nie biorą narodu jako podstawy ustroju Państwa i przeciwstawiają się słusznej zasadzie, że naród polski jest gospodarzem Państwa. Poświęcając wiele miejsca omawianiu sytuacji gospodarczej wsi, pismo dowodziło wadliwości polityki gospodarczej Rządu, przy której usiłuje się z jednej strony wzmocnić obronność kraju i spolszczyć ziemie wschodnie, z drugiej zaś wysyła się rzesze sekwestratorów i komorników, zabierających często chłopu białoruskiemu ostatni centnar zboża i poduszkę, co bynajmniej nie prowadzi do spolszczenia tego chłopa. Stąd wysnuwało pismo wnioski

najtrwalsze
 Omawiając
 sesja budżetowa
 atarg, jaki
 społeczeń-
 się ujem-
 stwierdza-
 anowała kom-
 ierdza skus-
 owy wogóle
 nów i zmie-
 , podtrzymy-
 oo do tego
 st potrzebne
 e zdziwią go
 e konstitu-
 onstytucji,
 abia stano-
 konstitu-
 u Państwa
 naród
 wiele
 , pismo
 ządu, przy
 onność
 ej zaś -
 w, zabie-
 centnar
 do
 mo wniosek

Zasługuje na uwagę pobieżne potraktowanie przez pismo listu księży biskupów polskich oraz unikanie jaskrawszych wystąpień przeciwko władzom państwowym i organizacjom prorządowym. -

Powiat Grouzieński.

Dnia 25 marca odbył się w Grodnie wspomniany już wyżej zjazd gospodarzy, zwołany przez Radę Powiatową BBWZR. Na zjeździe obecni byli i przemawiali senatorowie Walery Roman i Wielowieyski oraz posłowie Sławomir Dabulewicz i Michał Łazarski /400/-

Powiat Łolżyński.

Z inicjatywy rady powiatowej BBWZR. zorganizowano w Zambrowie kilkodniowe kursy samorządowe dla członków i sympatyków BBWZR. Kursy te, na które uczęszczało kilkadziesiąt osób, wzbudziły wśród ludności żywe zainteresowanie.-

Powiat Ostrołęcki.

Celem omówienia spraw organizacyjnych odbyły się zebrania członków kół wiejskich BBWZR. w następujących miejscowościach: dnia 23 marca we wsi Łyse, dnia 25 marca we wsi Troszyn /100 osób/ i we wsi Turośl /15 osób/-

Pozatem zorganizowano nowe koła wiejskie BBWZR.: dnia 25 marca we wsi Pokrzywnica - 12 członków oraz dnia 26 marca we wsiach - Wólka-Brzezińska - 14 członków, Ponikiew-Duża - 20 członków, Józefowo - 40 członków i Kemieliście - 9 członków.-

Powiat Suwalski.

Dnia 11 marca odbyło się w Suwałkach doroczne zebranie rady powiatowej BBWZR. z udziałem senatora Walerego Romana oraz posłów Sławomira Dabulewicza i Michała Łazarskiego. Na zebraniu tem, poza wyborami nowego prezydium rady, obradowano nad sprawami natury gospodarczej i społecznej /80/-

Powiat Wołkowski.

Odbyły się zebrania członków kół wiejskich BBWZR. w Porozowie /20 osób/ i w Łyskowie /29 osób/ celem przedyskutowania spraw organizacyjnych.-

Powiat	Zgromadzenia pu- bliczne.			Zebrania.		Ilość nowych komó- rek.	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość	Frekwencja Uczniowska	Frekwencja Klasowa	Ilość	Frekwen- cja		
Białostocki	-	-	-	1	15	-	-
Grodzieński	-	-	-	1	400	-	-
Ostrowski	-	-	-	8	230	5	95
Suwałki	-	-	-	1	80	-	-
Łukowski	-	-	-	2	40	-	-
Suma	-	-	-	13	764	5	95

b) Chłopskie Stronnictwo Rolnicze

Wreszcie spraczuje się upływają dla Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego na wyjątkowej pracy propagandowo-organizacyjnej na terenie powiatów grodzieńskiego i sokólskiego, a ostatnio także ostrowskiego, w których stanowią one już pr^{ia}czynni. W układzie stosunków politycznych, włączona może skutecznie realizować ze Stronnictwem Ludowym, jeśli tylko będzie miało do tej pracy odpowiednich ludzi, których w obecnym stadium wcale nie ma. Dotyczy to głównie powiatów grodzieńskiego i sokólskiego, zaś w powiecie ostrowskim sprawa obsady personalnej działaczy jest o tyle korzystniejsza, że tutaj na czele Komitetu Organizacyjnego Stronnictwa stoi p. p. Janowski.

zmienkowane poprzednio prace propagandowo-organizacyjne dają wyniki w postaci powstających coraz to nowych kół wiejskich Stronnictwa.

Zgromadzenia publiczne.

powiat ostrowski.

Dnia 11 marca w Ostrowi-Mazowieckiej odbyło się zgromadzenie publiczne Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego przy udziale posłów Romana Janowskiego i Mieczysława Michałkiewicza. Obaj posłowie wygłosili przemówienia, w których poruszał zagadnienia ogólnopolskie, poczem uchwalono rezolucję, zawierającą szereg postulatów, dotyczących rolnictwa, jak obniżenie cen na wytwory przemysłowe, przyznanie ulg dla gospodarstw rolnych, umorzenie zaległych podatków i inne. Zainteresowanie ogólne zebranych było bardzo silne /500/-

powiat sokólski.

Zwołano cztery zgromadzenia publiczne, w wyniku których założono koła wiejskie Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w następujących miejscowościach: dnia 15 marca we wsi Miskieniki, gminy Kuźnica /obecnych na zgromadzeniu 30 osób/, dnia 17 marca we wsi Dojlidki, gminy Kuźnica /obecnych 48 osób/ i dnia 18 marca we wsiach Kamionka /obecnych 79 osób/ i Łajgobole /obecnych 56 osób/-

Zgromadzenia te zwołał sekretarz Zarządu Powiatowego tego Stronnictwa w Sokółce, Emiljan Lewicki, który też w wygłoszonych na zgromadzeniach przemówieniach zapoznawał zebranych z programem Stronnictwa. Bezpośrednio po założeniu kół odbyły się również wybory ich zarządów.-

Zebrań zamkniętych.

powiat grodzieński.

W marcu Chłopskie Stronnictwo Rolnicze zwołało na terenie powiatu grodzieńskiego 15 zebrań, rezultatem których było założenie 15 nowych kół w następujących wsiach: Bielakowiczyna - 38 członków, Ochrymowce - 10 członków, Suchowlany - 40 członków, Zalesiany - 12 członków, Hołowacze - 3 członkowie

Kotra - 18 członków, Birulicze - 27 członków, Bylczyce - 35 członków, Masztalerzy - 3 członkowie, Zawadzicze - 34 członków, Tołoczki - 22 członków, Kundzicze - 10 członków, Plebano - 33 członków, Kiełbasin - 24 członków i Kruszynian - 6 członków.

Powiat Ostrowski.

Dnia 25 marca na zebraniu organizacyjnym we wsi Laska, gminy Poręba założono koło Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego.

Powiat	Rozmieszczenia publiczne.			Zebrania.		Ilość nowych członków.	Ilość nowych członków.
	Ilość	Frekwencja.	Ilość	Frekwencja.	Ilość		
	Ogólna	ogólna	Ogólna	ogólna	Ilość	Ilość	Ilość
Grodziński	-	-	-	-	-	15	376
Ostrowski	1	500	-	1	40	1	25
Gokalski	4	213	30-79	-	-	4	120
O G O S S A:	5	713	30-500	1	40	20	521

c/ Stronnictwo Narodowe.

Poza pracą organizacyjną i zakładaniem nowych kół, głównie na terenie powiatów Żemżyńskiego, ostrołęckiego, szczurowskiego, dostrzegano również wzmożoną akcję zewnętrzną, skierowaną głównie na tory antyżydowskie. Jeśli chodzi o jej natężenie, to najjaskrawiej ona przejawiała się w mieście Białymstoku i na terenie powiatu białostockiego. Polegała ona głównie na nietarczywym kolportażu czasopism o charakterze antysemickim, jak na przykład: "Samobrona", "Czuwamy", "Nowy Ład", oraz - na malowaniu na murach miasta i na chodnikach napisów

- 5 - 17 46

antyżydowskich, nawołujących do popierania handlu i rzemiosła polskiego.

Inicjatorami i wykonawcami takich wystąpień są członkowie Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego, którzy na terenie białostockim nie poprzestają na akcji antysemitkiej, ale równolegle i przy każdej sposobności występują również przeciwko Legjonowi Młodych i poszczególnym członkom tej organizacji. Na tem tle dochodziło do bójek, a nawet był wypadek użycia broni palnej przez członka Legjonu Młodych w stosunku do napastującego go członka Sekcji Młodych. Ostatnio dostrzeżono, że Stronnictwo Narodowe maskami swemi sięga również, na dotychczas wolny od wpływów tego Stronnictwa - powiat bielski, agitując i znajdując posłuch głównie wśród ludności szlacheckiej po wsiach, przyozem i tutaj posługuje się głównie argumentem antyżydowskim. Z racji tej agitacji na terenie powiatu bielskiego wśród ludności polskiej nastroje antysemitkie wzrastają.

Zebrań zamknięte.

powiat Białostocki.

Dnia 25 marca w Białymstoku odbyło się zebranie członków Stronnictwa Narodowego. Przemawiał Michał Siciński, senator /120/-

powiat Łomżyński.

Dnia 15 marca we wsi Olszewo-Góra, gminy Stawiski odbyło się zebranie organizacyjne członków Stronnictwa Narodowego. Przemawiał przybyły z Łomży sekretarz Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego, Józef Przybyszewski, który nawoływał do wypędzenia żydów z Polski, do zakładania sklepów polskich i popierania handlu polskiego, zaznaczając, że w Polsce żydom powodzi się lepiej, niż polakom. Po tem przemówieniu założono koło Stronnictwa Narodowego. Na członków zapisało się 60 osób /150/-

Powiat Ostrołęcki

Dnia 3 marca na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego we wsi Kordowo, gminy Nakły, sekretarz Zarządu Powiatowego tego Stronnictwa w Ostrołęce, Stanisław Dyspolaki nawoływał zebranych do bojkotu żydów /100/.

Następnie tenże Dyspolaki, po uprzednim odbyciu zebrania organizacyjnych, założył koła Stronnictwa Narodowego - dnia 4 marca we wsi Tatary /14 członków/ i dnia 6 marca we wsi Kierzek /34 członków/.

Poseł Jan Choromański w okresie sprawozdawczym zorganizował nowe koła Stronnictwa Narodowego we wsi Przytuły /23 członków/ i we wsi Lipiance /10 członków/.

Powiat Stozuczyński.

Dnia 4 marca odbyło się w Grajewie zebranie członków Stronnictwa Narodowego. Przemawiał instruktor powiatowy Stronnictwa, Kazimierz Gapski, który podniósł, że Stronnictwo Narodowe coraz więcej pozyskuje zwolenników i już w niedalekiej przyszłości będzie u władzy. Następnie przestrzegał przed wywoływaniem w dniu 19 marca zamieszek, zaznaczając, iż wszelkie w tym kierunku pogłoski są dziełem prowokacji i sprawką policji, by znaleźć pretekst do masowych aresztowań członków Stronnictwa Narodowego /40/.

Tegoż dnia poseł Jan Choromański w towarzystwie sekretarza Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego w Łomży, Józefa Przybylskiego urządził zebranie członków Stronnictwa we wsi Skroda-Wielka, gminy Grabowo. W przemówieniu swem na tem dniu poseł Choromański apelował do zebranych o jednanie nowych członków dla Stronnictwa, twierdził, że z chwilą dojścia do władzy Stronnictwa Narodowego wykupione zostaną monopole z rąk obcych, kartele rozwiązane, ceny produktów monopolowych i kartelowych obniżone i dostosowane do cen

produktów rolnych, że podatki zostaną obniżone i, że zaprowa-
dza na będzie racjonalna gospodarka w Państwie /100/-

Dnia 25 marca w Rajgrodzie na zebraniu członków
Stronnictwa Narodowego przemawiała posłanka Ewelina Pepłowska,
która pouczała o sposobie głosowania podczas wyborów do rad
miejskich, poddała krytyce posunięcia Rządu na polu gospodar-
czem, zarzucając, że kartele wyzyskują ogół ludności, że cu-
kier polski wywozi się zagranicę po 11 groszy za kilogram, a
natomiast konsument w kraju płaci za tenże kilogram cukru po
Zł.1.50, że w wojsku nie jest prowadzona racjonalnie gospo-
darka i na dowód tego przytoczyła, że na umundurowanie wojska
wydano 8 milionów złotych, podczas gdy, mundury te można było
nabyć za 3 miliony złotych. Poruszając sprawy polityczne,
posłanka Pepłowska zarzucała Rządowi, że niepotrzebnie przy-
jął do Polski 60 tysięcy żydów z zagranicy i, że wskutek te-
go zwiększa się bezrobocie w kraju, że nowa ustawa uposażeniowa
krzywdzi niższe kategorie urzędników, podwyższając równocześ-
nie pobory o 100% wyższym urzędnikom i, że nowouchwalona
Konstytucja nie jest zgodna z wolą narodu, a że jest zła, to
się o tem przekonało nawet ugrupowanie prorządowe, gdyż dotych-
czas nową Konstytucję trzyma w zawieszeniu /48/-

W marcu na terenie powiatu szczuczyńskiego zorganizowano
pięć nowych kół Stronnictwa Narodowego w następujących miejsc-
owościach: wieś Białogrody - 30 członków, wieś Osowiec - 52
członków, wieś Nieśków - 16 członków, wieś Obrytki - 37 człon-
ków i wieś Niedźwiedna - 27 członków.-

Inne przejawy działalności Stronnictwa Narodowego.

Powiat Białostocki.

Dnia 6 marca około godziny 21 minut 35 kilku członków "Sekoji Młodych" Stronnictwa Narodowego wybiło kamieniami szyby w lokalu "Legjonu Młodych" w Białymstoku. Sprawcy, ukrywając się następnie w lokalu Sekretariatu Kregowego Stronnictwa Narodowego, zaatakowali stamtąd kamieniami przybyłych członków "Legjonu Młodych", a nieco później także szeregowych P.P., przyczem wybito kilka szyb w domach prywatnych. W związku z tem w lokalu Stronnictwa Narodowego zatrzymano 11 członków "Sekoji Młodych". Odprowadzani do aresztu wnosili oni okrzyki antyrządowe i antyżydowskie.-

Dnia 7 marca przez Starostę Grodzkiego w Białymstoku ukarani zostali w trybie karno administracyjnym bezwzględny aresztem: Stanisław Bzura na 60 dni, Henryk Kejne na 40 dni, Jan Imienicki, Romuald Jankowski, Piotr Zalewski, Maciej Olaszewski i Mieczysław Teodorowski na 14 dni każdy oraz Józef Bukjaniuk, Leon Pienik i Józef Roszkowski na 7 dni każdy i Aleksander Kuźmirowski na 10 dni.-

Dnia 22 marca około godziny 20.20 przy zbiegu ulic Warszawskiej oraz Zwirki i Wigury w Białymstoku napastowany członek Legjonu Młodych, Piotr Kossobuk postrzelił z rewolweru w nogę członka Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego, Ignacego Sobolewskiego.

W Białymstoku, w dniu 7 marca ujawniono na chodnikach i na parkanach w dwóch punktach miasta napisy "Bij żydów". W jednym wypadku sprawcę uskuteczniania tych napisów zatrzymano na gorącym uczynku.-

Dnia 25 marca w osadzie Zabłudów, powiatu białostockiego w trzech punktach uskuteczniiono napisy antyżydowskie.-

Dnia 27 marca w osadzie Jasionówka, powiatu białostockiego na domu, zajmowanym przez miejscowego rabina, wywieszono plakat z napisem: "Robotniku, na front walki z zalewem żydowskim. Precz, żydzie, z Polski. Polska dla Polaków. Niech żyje generał Józef Haller. Polacy chrześcijanie, nie kupujcie u żydów!". Wywieszenie tego plakatu wywołało wśród ludności żydowskiej żywe zaniepokojenie i obawy przed możliwością pogromu lub innymi ekscesami. W dodatku były w tym kierunku rozpowszechniane pogłoski przez członków Stronnictwa Narodowego. Obawy żydowskie uzasadnione były tem, że ludność cokolwiek wiosek jest wrogo usposobiona do żydów, co datuje się od czasu strajku w garbarni "Skórdał" w Jasionówce. Podczas tego strajku niektórzy wieśniacy byli narażeni na pogróżki i prześladowania ze strony klasowców-żydów, kierujących strajkiem. Nadto żydom są przypisywane wypadki pożarów domów tych robotników chrześcijan, którzy podczas strajku pracowali.-

Powiat	Zgromadzenie publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Ilość nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja.		
		Ogólna	Rozciągłość				
Białostocki	-	-	-	1	120	-	-
Łomżyński	-	-	-	1	150	1	60
Ostrołęcki	-	-	-	3	148	4	81
Szczuczynski	-	-	-	3	188	5	162
O G O Ł E M	-	-	-	8	606	10	303

d/ Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji.

Działalność zewnętrzna Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w marcu niczem nie różniła się od działalności w okresach, poprzednich, natomiast dostrzegano zakłopotanie wybitniejszych działaczy tego Stronnictwa, spowodowane secesją z Ch.D. części jej członków i utworzeniem Chrześcijańskiego Zjednoczenia Społecznego. Jeśli chodzi o zajęte w tej sprawie stanowisko przez wspomnianych wyżej działaczy, to z enuncjacji posła Romualda Pułjana dobitnie wynika, że jest on wrogo usposobiony przeciwko secesjonistom, natomiast poseł Wacław Bitner nie zajął w tej sprawie konkretnego i wyraźnego stanowiska.-

Zgromadzenia publiczne.

Powiat Białostocki.

Poseł Wacław Bitner zwołał dwa zgromadzenia publiczne:

jedno dnia 18 marca we wsi Niewodnica-Kościelna, a drugie dnia 25 marca w osadzie Goniądz. Przemówienia posła Bitnera na obu tych zgromadzeniach były identyczne co do swej treści i streszczały się do następujących tez:

Sytuacja rolnictwa jest obecnie bardzo ciężka z tej racji, że obecne podatki są bardzo wysokie przy równoczesnem spadku cen na płody rolne. Rząd nie posiada w swym łonie ludzi fachowych do rządzenia Państwem, zasiadający w Rządzie bowiem wojskowi są może bardzo dobrymi fachowcami w wojsku, lecz do administracji Państwem nie nadają się. Rząd niepotrzebnie w latach poprzednich wydawał ogromne sumy, na wznoszenie luksusowych gmachów. Wskutek tej nieogłędnej gospodarki w latach poprzednich, obecnie mamy deficyt w budżecie. Pobory służbowe pobierano niższymi kategorjom urzędników państwowych, przy równoczes-

nam podwyższeniu poborów i tak już stosunkowo wysokich urzęd-
niom wyższych kategorii. Nowouchwalona Konstytucja jest zła,
gdyż odbiera władzę nad Państwem z rąk narodu i nie podziela-
nie oddaje ją w ręce Prezydenta Rzeczypospolitej, podobnie jak
to było w dawnych monarchjach. W Polsce musi rządzić naród,
który winien być religijnym i należeć do stronnictw o zabar-
wieniu katolickim. Gdyby naród polski więcej garnął się do
kościół, to nie byłoby takich wypadków, jak zabójstwo pier-
wszego Prezydenta, Gabriela Narutowicza i walki bratobójczej
w 1936 roku. Mimo wszystko naród winien się organizować.
Specjalnie rolnicy w organizacji swej winni brać przykład
z rolników duńskich, którzy są dobrze zorganizowani i mają
dobrobyt, o czym świadczy to, że prawie każdy z nich posiada
w domu forteljan. Rząd polski mimo błędów w gospodarce we-
wnętrznej państwem, zasługuje wszakże na uznanie w sprawach
polityki zagranicznej, gdyż zdolał zawrzeć pakt o nieagresji
z Rosją i z Niemcami.-

Na zgromadzeniu w Niewodnicy-Kościelnej było obecnych
150 osób, a w Goniądzu 200 osób.-

Bezpośrednio po zgromadzeniu w Goniądzu, założono tam koło
P.S. Chrześcijańskiej Demokracji.-

/Szczegółowe sprawozdanie z obu traktowanych zgroma-
dzeń Urząd Wojewódzki przełożył Ministerstwu dnia 6 kwietnia
b.r. za Nr.BP.935/34.P./-

Zebranie zaknięte

powiat Augustowski.

Dnia 4 marca w Augustowie odbyło się zebranie poufne męż-
ków zaufania Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji
przy udziale posła Romualda Fułjana, który na zebraniu tem
wygłosił przemówienie. Na wstępie napiętnował poseł Fułjan se-

cesjonistów z Ch.D., zarzucając im, że zostali przekupieni przez obóz prorządowy i, że dla pieniędzy i kariery osobistej zdradzali swoją partję, a teraz zapomocą agitacji bądź słownej bądź prasowej dążą do całkowitego rozbicia Chrześcijańskiej Demokracji. Następnie poseł Pułjan apelował do zebranych, ażeby nie zrażali się faktem secesji i nie poddali się akcji secesjonistów z pod znaku Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego, lecz wiernie trwali pod sztandarem Chrześcijańskiej Demokracji.-

Omawiając sprawę uchwalenia nowej Konstytucji, poseł Pułjan nadmienił, że BBWR. przy uchwaleniu tej Konstytucji użył podstęp, bowiem przekupienie niektórych posłów ze stronnictw opozycyjnych nie dało jeszcze obozowi prorządowemu potrzebnej do zmiany Konstytucji większości sejmowej.-

W końcu poseł Pułjan oznajmił, że jesienią b.r. napewno odbędą się wybory do Sejmu i Senatu i, że z tej racji należy już teraz przystąpić do prac przygotowawczych, aby nie być zaskoczonymi jak to miało miejsce podczas ostatnich wyborów do rad gromadzkich i gminnych /20/-

/Sprawozdanie z powyższej konferencji Urząd Wojewódzki przedłożył Ministerstwu dnia 6 kwietnia b.r. za Nr.BP.778/34.F

Powiat Białostocki.

Dnia 4 marca odbyło się w Białymstoku zebranie członków i sympatyków PS.Chrześcijańskiej Demokracji. Przemówienie wygłosił poseł Maciej Bitner, który poruszał głównie sprawę przyszłych wyborów do Rady Miejskiej w Białymstoku, nadmieniając, że wybory te są nader ważne z tej racji, że jacy zostaną wybrani radni, taka też będzie gospodarka miejska. Nawoływał, by przy wyborach nie powodowano się przynależnością do tej lub innej partji, lecz wybrano ludzi uczciwych, prawych i mądrych "ojców miasta". Następnie poddał krytyce obecny zarząd

komisaryczny miasta, inkryminując mu wydawanie pieniędzy na niekonieczne inwestycje miejskie, głównie w śródmieściu przy całkowitem nieomal pomijaniu peryferyj miasta, które istotnie wymagają pewnych wkładów dla doprowadzenia ich do pewnego możliwego stanu. W wywiązanej na temat wyborów do rady miejskiej dyskusji postanowiono wystawić listę pod nazwą "Chrzescijańsko-Hierodolowe-Zjednoczenie Gospodarcze" /200/.-

Str. 10. Dem.

Powiat	Zgromadzenia pu- bliczne.			Zebrania.		Ilość nowych komó- rek.	Ilość nowych człon- ków.
	Frekwencja						
	Ilość	Ogólna	Rozcią- głość.	Ilość	Frekwen- cja.		
Augustowski	-	-	-	1	20	-	-
Białostocki	2	350	150-200	1	200	1	-
RAZEM:	2	350	150-200	2	220	1	-

•/ Stronnictwo Ludowe.

W marcu Stronnictwo Ludowe rozwinęło ożywioną akcję organizacyjną w kierunku zakładania nowych kół wiejskich, zwłaszcza na terenie powiatu bielskiego, gdzie dotychczas akcja jego była bardzo słaba.-

W Zarządzie Wojewódzkim Stronnictwa Ludowego w Białymstoku wciąż mutują niesnaski i osobiste animozje pomiędzy poszczególnymi działaczami. Wielu z pośród nich głośno wypowiada obecnie swe uwagi, że poseł Adolf Sawicki został przekupiony przez ugrupowanie prorządowe i, że z tej racji zdradza partję. Przytaczają nawet takie szczegóły, że poseł ten, będąc ostatnio śledzony przez zaufanych ludzi, odwiedzał często Urząd Wojewódzki w Białymstoku, gdzie miał przeprowadzać konferencje. Opierając się na tych przesłankach,

wspomniani wyżej działacze Stronnictwa Ludowego zarzucają psowski Sowietskemu zdradę.-

Zebrań zamknięte i ruch organizacyjny.

Powiat Białostocki.

Dnia 5 marca w osadzie Trzecianne założono Sekretariat Gminny Stronnictwa Ludowego. Kierownikiem Sekretariatu został Antoni Piechowski, a sekretarzem - Ładysław Łojcik.-

Powiat Bielski.

W okresie sprawozdawczym założono 8 nowych kół Stronnictwa Ludowego w następujących miejscowościach: wieś Kocze-Borowe - 30 członków, Kocze-Schaby - 30 członków, Osówka - 20 członków, Niemce-Jarzęby - 9 członków, Niemce-2 bki - 12 członków, Niemce-Składy - 8 członków, Poletyky - 17 członków i Bujnowo - 9 członków. Z dotychczasowych obserwacji wynika, że Stronnictwo Ludowe dąży do odbudowania swych wpływów w tych miejscowościach, gdzie dawniej istniały koła "Piasta", "Wyzwolenia" i "Stronnictwa Chłopskiego".-

Powiat Grodzieński.

Dnia 17 marca we wsi Łapienki, gminy Hoża odbyło się zebranie członków miejscowego koła Stronnictwa Ludowego. Na zebranie przybył prezes Zarządu Powiatowego tego Stronnictwa w Grodnie, Bronisław Makarewicz, który wzywał zebranych do intensywniejszej pracy propagandowej wśród rolników.-

Powiat Łomżyński.

Dnia 28 marca we wsi gminnej Miastkowo odbyło się zebranie organizacyjne Stronnictwa Ludowego. Przewodził instruktor Stronnictwa, Leon Rasiak, który dowodził, że chłopi winni rządzić Państwem, gdyż jest ich przytłaczająca większość, bo 75. ogółu ludności, że rządy obecne w Polsce spoczywają w ręku generałów, którzy nie są bynajmniej przygotowani do administrowania państwem. że znów Stronnictwo Narodowe dąży do zagarnięcia władzy w swe ręce, czemu winni przeciwstawić się chłopi

że pensje wyższych kategorii urzędników zostały znacznie podwyższone kosztem niższych kategorii urzędników, że wskutek złej gospodarki Państwem warasta wciąż deficyt w budżecie i, że deficyt ten muszą pokrywać chłopci, z których ściągane są bezwzględnie podatki.-

Z repliką na to przemówienie wystąpiło kilka osób, a w tej liczbie wójt gminy - Stanisław Sadowski i nauczyciel Marjan Ogarek, którzy między innymi zaznaczyli, że dzięki demagogji Stronnictwa Ludowego doszło w roku 1932 do krwawych wypadków w Ropczycach i Łopanowie, przyczem połała się krew nieświadomych chłopów, zbankuconych właśnie przez działaczy traktowanego Stronnictwa. Na zarzuty te Rosiak odpowiedział wymijająco, poczem rozwiązał zebranie. Z pośród ogółu zebranych 40 osób, na członków Stronnictwa Ludowego zapisało się zaledwie 6 osób, wskutek czego do założenia koła wiejskiego nie doszło

at ostrowski

O odbyły się dwa zebrania: jedno członków Koła Stronnictwa Ludowego w dniu 18 marca we wsi Rząśnik-Włóściański dla omówienia spraw organizacyjnych, a drugie organizacyjne we wsi Bogoźnia w dniu 24 marca. Na drugim zebraniu wszakże koła nie założono, ponieważ zebrani nie chcieli uiścić składki członkowskiej /10/.-

at suwalski

Dnia 9 marca odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego z całego powiatu przy udziale posła Adolfa Sawickiego. Na zebraniu tem poruszano sprawy organizacyjne, wyborów samorządowych i przyszłych wyborów do ciał ustawodawczych

./.

/Szczegółowe sprawozdanie z tego zebrania Urząd Woj
ki przedłożył Ministerstwu dnia 6 kwietnia za Nr.BP.
34 P./

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Ilość nowych członk
	Ilość	Frekwencja ogólna rozciąg- łość		Ilość	Frekwen- cja		
Białostocki	-	-	-	1	25	-	-
Bielski	-	-	-	-	-	8	135
Grodzieński	-	-	-	1	4	-	-
Łomżyński	-	-	-	1	40	-	-
Ostrowski	-	-	-	2	30	-	-
Suwalski	-	-	-	1	50	-	-
	-	-	-	6		8	135

f) Polska Partja Socjalistyczna

Działalność PPS.OKW.była znikoma. Zapowiedziany dzień 11 marca r.b.do Łomży zjazd robotników rolnych i kilku przyległych gmin nie doszedł do skutku, wobec braku odpowiedniego lokalu na odbycie obrad Zjazdu. Na terenie dzisiejszego okręgu przemysłowego w Puszczy-Białowieskiej żadnych przejawów działalności PPS.OKW.nie dostrzegano. Z przejawów zewnętrznych działalności należy odnotować rozpowszechnienie na terenie gmin Kalinówka i Obrubnik w powiecie białostockim odesz w języku polskim, zatytułowanych "Do robotników świata - do robotników Polski". Odesz te, wykonane w drukarni dziennika "Robotnik" w Warszawie, podpisane są przez Komisję Administracyjną Międzyrodówki Socjalistycznej i omawiają wypadki austriackie. Portażem tych odesz zajmowali się członkowie lokalnego

ia Urząd Woj
nia za Nr.BP.

koła Związku Zawodowego Mazorolnych.-

ilość wzrostów omówek	ilość nowych członków
-	-
8	135
-	-
-	-
-	-
8	135

Zapowiedziany
kół rolnych z
tku, wobec br
zdu. Na teren
Białowieskiej
e dostrzegano
eży odnotować
ka i Obrubniki
skim, zatytuło
w Polski". Ode
otnik" w Warsza
acyjną Mięczy
austrjacie.
ie lokalnego

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104(4(34 T.

Dnia 10 kwietnia 1934 roku.

Sytuacja na sprawozdanie miesięczne

Nr.4 za miesiąc marzec 1934 rok

Wojewoda

Nr.BP.1

Dnia 10 k

IV. Ruch wyznaniowy.

Kościół Rzymsko-Katolicki.

Powiat sokólski.

Dnia 4 marca podczas odczytywania z ambony w kościele w Sokółce listu pasterskiego Episkopatu Polskiego przez ks.Gabrychowskiego, gdy mowa była o Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet i Legjonie Młodych, obecny w kościele członek Legjonu Młodych, Michał Godun, zwracając się w kierunku księdza rzekł: "To kłamstwo Legjon Młodych, zwalcza komunizm i taki kler, który używa ambony do polityki". Po tem odezwaniu się Godun ks.Gabrychowski przerwał dalsze odczytywanie listu i począł wraz z wiernymi odmawiać pacierna. Obecnych na nabożeństwie było około 500 osób, w tem wiele uczniów szkół i żołnierzy miejscowego garnizonu.

Sekta "ewangelistów".

Powiat augustowski.

Mieszkaniec wsi Osieńska Buda, Adolf Stasienko założył w swej wsi nową sektę religijną pod nazwą "ewangelistów". Sekta ta liczy obecnie około 60 wyznawców mieszkańców pobliskich wiosek. Twórca sekty Stasienko powrócił niedawno z Urugwaju, gdzie miał ukończyć szkołę misyjną traktowanej sekty religijnej.--

--- -ooo 0 ooo ---

niście-revizjo
nie.-

Wojewoda Białostocki

Nr.BP.104/4/34 T.

Dnia 10 kwietnia 1934r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.4

za miesiąc m a r z e c 1934 rok.-

V. Mniejszości narodowe

Życie polityczne ludności żydowskiej przeszło pod znakiem wzrastającego zainteresowania spodziewanymi wyborami do rad miejskich. Pozatem w dalszym ciągu nie przestawała zaprzętać umysłów społeczeństwa żydowskiego kwestja Palestyny, a zwłaszcza ostatnie zarządzenia rządu brytyjskiego, ograniczające imigrację do Palestyny. W związku z tą sprawą prawie we wszystkich osiedlach o większem skupieniu ludności żydowskiej zbierano podpisy pod deklaracjami, zawierającemi protest przeciwko omówionym zarządzeniom imigracyjnym.-

Białorusini naogół szerszej działalności nie przejawili. Do tego stanu pewnej stagnacji doprowadziło rozwiązanie przez władze administracyjne na terenie powiatu wołkowyskiego dalszych trzech kół Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Wprawdzie czynione były próby organizowania nowych placówek białoruskich, zwłaszcza oddziałów białoruskiej kooperatywy wydawniczo-oświatowej "Siewba" /Zasiew/, lecz zabiegi te rozbiły się o brak gotówki, bowiem mało było chętnych do uiszczenia stosunkowo wysokich składek członkowskich.-

Życie ludności litewskiej nie nasuwało spostrzeżeń, któreby wymagały specjalnego omówienia.-

a / Ż y d z i

Życie polityczne

Dnia 10 marca odbyło się w Grodnie zebranie członków

oniście-rewizjo-
ście.-

./.

organizacji Sjonistów-rewizjonistów. Na zebraniu tem d-
Czertok złożył sprawozdanie ze Zjazdu Sjonistów-rewizjo-
nistów w Warszawie. Oświadczył on między innemi, że na
zjeździe postanowiono zaprzestać płacenia składek na Fun-
dusz Odbudowy Palestyny, istniejący przy ogólnej organiz-
acji Sjonistycznej, stwierdzono bowiem, że pieniądze z tego
Fundustu używa się na zwalczanie rewizjonistów.-

Dnia 20 marca oddział organizacji Sjonistów-rewizjo-
nistów w Sokółce zwołał zgromadzenie publiczne w miejsco-
wej bożnicy. Na zebraniu tem miał wygłosić referat na te-
mat "Ruch petycyjny" przybyły z Warszawy Jonasz Kopersztok.
Z chwilą rozpoczęcia wygłaszania przezeń odczytu, znajdu-
jący się w bożnicy zwolennicy "Poalej-Sjonu" wszczęli ha-
łas i tumult, wskutek czego zgromadzenie zostało rozwiązane
przez organa policji.-

Dnia 10 marca w Białymstoku na zebraniu członków i
sympatyków Bundu wygłoszono referat na temat wypadków wie-
deńskich. W referacie tym potępiono negatywne ustosunkowa-
nie się komunistów do socjalistów austriackich i apelowano
do zebranych do zbierania składek na rzecz ofiar wspom-
nianych wypadków wiedeńskich.-

Dnia 2 marca odbył się w Łomży referat dyskusyjny na
temat "Obecna sytuacja w Palestynie", zainicjowany przez
Poalej-Sjon. Dyskusję usiłowały zakłócić obecne na sali
elementy komunizujące przez wnoszenie wrogich prelegentom
okrzyków i stwarzanie tumultu, zarzucając jednocześnie
zwolennikom Poalej-Sjonu zdragę interesów proletariatu.
Jednakże próby stworzenia na sali zamieszania nie powiodły
się, a nadto niejaki Kotyński wygłosił ostre przemówienie.

B u n d .

Poalej-Sjon

w którym potępił ustrój komunistyczny i dyktaturę ZSRR./140

Dnia 9 marca Liga Pomocy Pracującym w Palestynie urządziła w Łomży pogadankę na temat "Stosunek obecnej egzekutywy syjonistycznej do odbudowy Palestyny". Tutaj również wtargnęli na salę komuniści i poczęli hałasować, wyśmiewając działalność Ligi Pomocy Pracującym w Palestynie. Przewodniczący zebrania nie mógł opanować powstałego zamieszania wskutek czego zebranie rozwiązano.

P r a s a

Żargonowa prasa w Białymstoku istotniejszych momentów zasługujących na omówienie - nie poruszała. Natomiast Białostocka mutacja Warszawskiego dziennika żydowskiego "5-ta rano" w kilku artykułach omówiła uchwały dorocznego zjazdu delegatów spółdzielni rolniczych, odbytego w połowie marca w Białymstoku. Uchwały te kładą szczególny nacisk na zbliżenie producenta z konsumentem za pośrednictwem kooperatywy ^{pośredników} a wyłączenia długiej plejady. Otóż dziennik "5-ta rano" ostro wystąpił przeciwko tej uchwale, dopatrując się w niej pewnych wpływów endeckich oraz chęci pozbawienia licznych kupców żydowskich ich zarobku. Pismo dowodziło, że ustrój kooperatywny nie jest jeszcze ostatnim wyrazem doskonałości, przyczem jest on stosunkowo drogi ze względu na swe koszty administracyjne, wtedy gdy jednostkowy kupiec jest zwykle najlepszym płatnikiem podatków, sam się łączy z rzeczą jest konsumentem i daje zarobek innym gałęziom handlu.-

Ten sam dziennik w artykule "Narkotyk antysemityzmu" pisał, że wystarczy pomiędzy poważnione polskie ugrupowa-

nia polityczne rzucić hasło antysemityzmu, a walki natychmiast ustają. Autor dowodzi, że w Polsce wszyscy są nastrojeni antysemitcko, bo poczynając nawet od ugrupowań prorządowych, a kończąc oczywiście na endecji, wszyscy odżegnywają się od jakiegokolwiek kontaktu z Żydami, tylko czyni się to przez poszczególne partje w mniej lub więcej widocznej formie. "W Sanacji - pisał dziennik - odżegnywanie odbywa się arcysubtelnie : pro foro externo - całkowite zrównanie praw, pro foro interno - akcentowanie różnic na każdym kroku". Nawiązując do stosunków białostockich, organ ten zauważał, że "góra" jest rzetelnie liberalna, ale byle pionek pozwala sobie dzielić obywateli i ich prasę na I i II kategorię".-

Prasa żydowska w Grodnie i w Łomży ciekawszych momentów nie omawiała.-

b / Białorusini

Powiat Białostocki.-

Dnia 14 marca założono we wsi Ozerewki, gminy Zawyki białoruską spółdzielnię spożywców pod nazwą "Rolnik".-

Powiat Wołkowyski.-

Dnia 25 marca odbyło się w Swiskóczy zebranie członków jedynego istniejącego obecnie na terenie powiatu wołkowyskiego koła Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Na zebraniu dokonano wyboru nowego zarządu, w skład którego weszli: Michał Lukiemiuk - prezes, Stefan Sztop - wiceprezes, Michał Kaczko - sekretarz, Michał Bobowik - zastępca sekretarza i Jerzy Musak - skarbnik. Wszyscy oni są sympatykami KPZB., zaś Stefan Sztop był w swoim czasie podejrzany o kolportaż bibuły komunistycznej. Pozatem, na zebraniu tem

postanowiono rozwinąć żywszą działalność, jak również odczytano list Zarządu Głównego TSB., w którym Zarząd Główny potępia wysiłki Zarządu Okręgowego w Białymstoku, zmierzające do rozbicia organizacji TSB. i do proklamowania nieposłuszeństwa względem Zarządu Głównego.-

Na terenie gminy Podorosk białorusini zorganizowali 5 kompletów nauczania dzieci wiejskich w języku białoruskim a mianowicie: 2 komplety we wsi Drenie, 2 - we wsi Daszkiewiczce i 1 - we wsi Kraski. Do kompletów tych uczęszczają dzieci w wieku od 10 ^{lat} ~~lat~~ wzwyż, przy czem każdy komplet posiada od 5 do 8 dzieci. Wykładają członkowie kół TSB. W związku ze zorganizowaniem tych kompletów stwierdzono słabą frekwencję dzieci w szkole powszechnej w Choroszewiczach, jak również pogorszenie się nastrojów białorusinów do ludności polskiej, nauczycielstwa i władz państwowych.-

c / Litwini

Powiat grodzieński

Dnia 5 marca odbywający się we wsi Rotnica, gminy Marcinkanice, odpust działające i członkowie miejscowego oddziału Litewskiego Towarzystwa Sw. Kazimierza wykorzystali dla urządzenia demonstracji narodowej litewskiej. Mianowicie członkowie wspomnianego Towarzystwa wzięli udział w nabożeństwie kościelnym, przy czem prezes miejscowego oddziału Towarzystwa przepasany był wstęgą o barwach narodowych litewskich. Po nabożeństwie odbyła się wspólna fotografia.-

d / Rosjanie

Powiat grodzieński

Dnia 25 marca członek zarządu Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności w Grodnie, Michał Sidlarewicz wykonał odczyt na temat "Rosjanie w Polsce i w innych krajach". Wskazywał na warunki, w jakich żyją Rosjanie w poszczególnych krajach, prelegent uskarżał się, że młodzież rosyjska ulega wynarodowieniu, a w związku z tem nawoływał zebranych do wstępowania do regów Rosyjskiego Zjednoczenia Narodowego, używania w życiu codziennem języka rosyjskiego i korzystania z bibliotek i czytelni rosyjskich. Wreszcie wskazał na potrzebę podjęcia akcji za wprowadzeniem do szkół nauczania języka rosyjskiego /200/-.

Nazwa organizacji	I	II	III	IV	Ilość osób razem	Rozpiętość		Dochód	Otrzymuje an. Województwa
						od	do		
Sjoniści ogólni	3	-	-	2	600	50	150		"
Sjoniści-rewizjoniści	3	-	-	1	1410	40	200		"
Poalej-Sjon prawica	1	-	-	1	280	100	180		"
B u n d	2	-	-	-	100	20	80		"
Liga Pomocy Prac.w Palestynie	2	-	-	6	730	60	300		"
Brith-Trumpeldor	1	-	-	-	200	-	-		"
Hechakuc-Pioner	1	-	-	-	700	40	200	24 zł	"
Haszomer-Hacoir	1	-	-	-	150	-	-		"
Farbuth	1	-	2	-	130	40	90	25 zł	"
Linas Chacedek	1	4	-	-	280	42	45	57 zł	"
Gemikus-Chesed	1	2	1	-	310	40	100	39 zł	"
T-wo Szkoły Białoruskiej	1	-	-	-	28	-	-		"
Litewskie T-wo Sw.Kazimierza	2	-	-	-	700	300	400		"

- I - zebrania,
- II - przedstawienia,
- III - zabawy,
- IV - odczyty

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BB. 104(5)(34)

z dnia 12.V.1934r.

T A J N E

B P I L N E

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 5
z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych
za miesiąc kwiecień 1934 roku.-

Za Wojewodę

[Signature]

(Józef B a y)

p.o. Naczelnik Wydz. Bezp. Publ.

Otrzymują do wiadomości:

Dochód

24 zł.

25 zł.

57 zł.

39 zł.

pan Wojewoda w Wilnie,
" w Nowogródku,
" w Brześciu n(B.
" w Warszawie,
" w Tarnopolu,
" w Stanisławowie,
" w Lublinie,
" w Łodzi,
Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
" w Wilnie,
" Okręgowego w Białymstoku,
" w Grodnie,
" w Łomży,
Samodzielny Referat Informacyjny DOK.III. w Grodnie,
" DOK.I. w Warszawie,
" DOK.IX. w Brześciu n(B.
K.O.P. "Brygada" w Grodnie,
szyscy Panowie Starostowie Powiatowi
województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

ROJEN DA BIAŁYSTOKI

Nr. BP. 104/5/34.T.

Syntezyjne sprawozdanie miesięczne

Nr. 5. za miesiąc kwiecień 1934 roku.

Białystok, dnia 10 maja 1934 r.

I. Sytuacja ogólna.

Nastawienie działalności polskich stronnictw politycznych szło głównie w kierunku przygotowań do nadchodzących wyborów do samorządu miejskiego. Przygotowania te pozwalają przypuszczać, że jeżeli chodzi o społeczeństwo polskie i chrześcijańskie, to walka wyborcza rozegra się przede wszystkim pomiędzy BB.zR. i Stronnictwem Narodowym i w mniejszym stopniu PS:Chrześcijańskiej Demokracji. Szanse wyborcze obu tych ugrupowań zostały w dużym stopniu osłabione w większych miastach tem, że BB.zR. nie poszedł na bloki wyborcze z ugrupowaniami żydowskimi, nawet wyraźnie prorządowemi, a przeciwnie bazuje na skonsolidowanie elementu chrześcijańskiego, skłaniając wspomniane ugrupowania żydowskie do organizowania odrębnych bloków żydowskich współpracy gospodarczej z żydami. Drugim, równie ważnym momentem, wygranym przez BB.zR. w odniesieniu do Stronnictwa Narodowego i PS:Chrześcijańskiej Demokracji było wyeliminowanie przez nią z akcji przedwyborczej pierwiastków politycznych i przesunięcie jej ciężaru na sprawy gospodarcze. W ciągu kwietnia akcja przygotowawcza stronnictw politycznych do wyborów odbywała się na płaszczyźnie montowania bloków wyborczych, upatrywania kandydatów i zbierania funduszy, -wobec czego nie stworzyła jeszcze władz administracji ogólnej takiej sumy spostrzeżeń i przesłanek, które

- - - 3

pozwalaby na wysnuwanie zbliżonych do prawdopodobieństwa przypuszczeń co do możliwości wyborczych poszczególnych ugrupowań, stających do rozgrywek o mandaty i udział w przyszłej pracy samorządowej. Poza sprawami wyborczymi ważnymi wydarzeniami w życiu politycznym były - rozłam w Stronnictwie Narodowym i powstanie obozu narodowo-radykalnego oraz odbyty w Białymstoku wojewódzki zjazd Stronnictwa Ludowego, jeżeli pominąć rozłam w PS.Chrześcijańskiej Demokracji i powstanie chrześcijańsko-społecznego zjednoczenia, omówione w poprzednim sprawozdaniu. Powstanie obozu narodowo-radykalnego nie było dla czynników politycznych w województwie Białostockim rewelacją z przyczyn, wyłuszczonych w sprawozdaniu za marzec. W ciągu kwietnia nowa organizacja polityczna sondowała i penetrowała teren, starając się pozyskać w poszczególnych ośrodkach wybitniejszych dotąd działaczy Stronnictwa Narodowego i b.Obozu Wielkiej Polski, bez większego jednak rezultatu. Broniąc się przed wejściem na teren Obozu Narodowo-Radykalnego, Stronnictwo Narodowe i b.Obóz Wielkiej Polski rozpoczęły przeciwko niemu odpowiednią propagandę, w której starały się narzucić społeczeństwu przekonanie, że Obóz Narodowo-Radykalny powstał wskutek dywersyjnych w odniesieniu do Stronnictwa Narodowego poczynań Rządu i, że służyć ma celom obozu prorządowego. Przychylnie ustosunkowało się do niego PS.Chrześcijańskiej Demokracji, które w jego powstaniu widziało zaistnienie zasadniczego zwrotu w ruchu młodo-narodowym.

Jeżeli chodzi o wojewódzki zjazd Stronnictwa Ludowego, to stwierdzić należy, że odsłonił on wewnętrzne tarcia w Stronnictwie i jego rozkład i, że odniesione na nim zwycięstwo grupy posła Adolfa Sawickiego nad grupą posła Michała Rogo nie znajduje bynajmniej uzasadnienia w układzie sił tere

58

nowych Stronnictwa, a jest w dużej mierze wynikiem zręcznych posunięć taktycznych pokaż Sowieckiego, który nadal unika zerwania ze Stronnictwem przed zaistnieniem w nim rozłamu z jednej strony, zaś z drugiej akcentuje swój rzeczowy stosunek do władz państwowych i Rządu. Chrześcijańsko-Społeczne Zjednoczenie objęło dotąd swą działalnością jedynie Białystok i zaznaczyło swe istnienie wyjątkowo w płaszczyźnie wyborczej, opierając się na chrześcijańskich związkach zawodowych, których stosunek zresztą do nowopowstałego ugrupowania nie został należycie wyjaśniony. - PPS., interesując się klasowymi związkami zawodowymi, czyniła przygotowania do obchodu dnia 1 maja, który wypadł dla niej znacznie gorzej, niż w latach poprzednich i montowała socjalistyczne bloki wyborcze z Bundem. -

Oceniając ogólnie ruch polityczny ze ubiegłego okresu sprawozdawczy, nie można pominąć rozpoczętej pod koniec tego okresu przez młodzieżowe elementy Stronnictwa Narodowego zaostrzonej kampanji przeciwko ludności żydowskiej. Wynikiem tej kampanji było kilkanaście wypadków poturbowania Żydów przez członków Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego i odwetów względem nich ze strony młodzieżowego elementu żydowskiego. Na tle tych wypadków zaistniała obustronna kampanja wzajemnego oskarżania się o nienawiść rasową i prowadzenie walki narodowościowej. W kampanji tej zarówno prasa żydowska, jako też - Stronnictwa Narodowe tendencyjnie wyolbrzymiały wypadki, po prostu dla "robienia atmosfery". Szczegóły i spostrzeżenia w tej sprawie zostały przedstawione Ministerstwu w oddzielnych sprawozdaniach.

Życie mniejszości narodowych nie nastąpiło bar-
dziej charakterystycznych uwag za wyjątkiem spostrzeżeń

- 4 - 5

z płaszczyzny wyborczej. Spostrzeżenia te wskazują na dość znaczny rozwój wpływów żydowskich ugrupowań i organizacji, wyznających potrzebę gospodarczej współpracy z Rządem i tem silniejszy antagonizm pomiędzy nimi a ugrupowaniami sjonistycznymi. Antagonizm ten zarysował się szczególnie silnie w Białymstoku, gdzie sjonisci ogólni decydowali się raczej na rozbięcie ogólno-żydowskiego bloku wyborczego, niż pogodzenie się z faktem, że w bloku tym zajął odpowiednie miejsce Żydowski Klub Myśli Państwowej. Wadzeniem tutaj należy, że sama nazwa tej organizacji hamuje jej rozwój, gdyż nawet myślące kategorjami państwowemi społeczeństwo żydowskie wypowiada się, że nie może pogodzić się z tem, ażeby miano myślącego państwowo żyda przysługiwało tylko temu, kto należy do Żydowskiego Klubu Myśli Państwowej, jest bowiem faktem, że znaczne odłamy społeczeństwa żydowskiego są ożywione myślą państwową, aczkolwiek do nazwanej organizacji nie należą.-

Z życia ludności białoruskiej zasługuje na podkreślenie sprawa zawieszenia przez Starostę Grodzkiego w Białymstoku działalności Zarządu Okręgowego Towarzystwa Szkoły Białoruskiej.- Zawieszenie to miało m.in. na celu zdyskredytowanie kilku wybitniejszych, a radykalizujących działaczy białoruskich i wytworzenie takiej sytuacji, któraby przecięła orientację ludności białoruskiej w Województwie Białostockiem na białoruskie czynniki wileńskie, w tej liczbie także na zgoda niewyraźny Zarząd Główny T.S.B. Cel ten jak sądzić można został osiągnięty.-

ytuacja gospodarcza w województwie zmianom na gorsze nie uległa, a pewnych wypadkach uzewnętrzyła nieznaczna poprawę. Na poprawę tę wskazują ożywienie się ruchu w handlu i w drobnym przemyśle, pracujących dla rolnictwa, a także fakt, że mimo zbliżającego się okresu przednówkowego wpływy podatkowe oceniane były jako dobre w odniesieniu do czasu. Zasadniczy dla województwa białostockiego przemysł włókienniczy, drzewny i garbarski miał nadal wyjątkowo dobrą koniunkturę i w związku z tem stopniowo zwiększał stan zatrudnienia w nim robotników. Uwidoczniło się w kwietniu duże zubożenie ludności kilkunastu gmin w powiatach bielskim, grodzieńskim, wołkowyskim i białostockim, wskazujące na potrzebę rychłego rozdawnictwa zboża i uruchomienia robót inwestycyjnych przez Fundusz Pracy.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP. 104/5/34.T.

Dnia 10 m a j a 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 5
za miesiąc kwiecień 1934 roku.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

"Przegląd Łomżyński".

Omawiając w ogólnym ujęciu warunki płacy robotników i stwierdzając, że istnieje duża rozpiętość pomiędzy płacami robotniczymi już nie tylko w poszczególnych gałęziach przemysłu, lecz także w jednej i tej samej gałęzi ~~luz~~ w różnych miejscowościach, poczem dowodził, że wynikające stąd różnice społeczne nie przechodzą niepostrzeżenia. Pismo wyjaśniało dalej, że istnieją tendencje do zmniejszenia wspomnianej rozpiętości płac, przyczem świat pracy dąży do wyrównywania w górę, zaś pracodawcy dokładają starań, ażeby równanie to odbywało się w dół. Zdaniem pisma, interes Państwa wyklucza możliwość wyrównywania różnicy w płacach w dół, wobec czego równanie odbywać się winno w górę. Traktując o wyborach, pismo scharakteryzowało pokrótce nową ustawę samorządową, wskazując na jej liberalizm i zawarte w niej tendencje do zapewnienia wyborcom pełni praw obywatelskich a następnie podkreślało, że Rząd spełnił swój obowiązek, gdyż spowodował zarządzenie wyborów w terminie ustawowym, dając wyborcom regulamin, który zapewnia im pełną swobodę spełnienia obowiązku obywatelskiego.

Reszta należy do społeczeństwa, które ma zdecydować czy odnowienie samorządu miejskiego będzie miało charakter tylko formalny, czy też nadchodzące wybory rozpoczną nowy, lepszy okres w życiu miast i miasteczek. W wyborach tych, akcentowało pismo, walczyć będą dwa obozy: BWR. z jednej strony i partje polityczne z drugiej. Pierwszy z nich widzi w samorządzie przedłużenie ramienia administracji państwowej, drugi zaś niemal wyłącznie teren walki politycznej. Na marginesie rozważań co do wyniku kampanji wyborczej o nowy samorząd miejski, pismo wyraziło obawę, że społeczeństwo nie zdejże sobie należyście sprawy z doniosłości blizkich wyborów, jest bowiem zbyt zasugerowane "wielką polityką", przyślanającą mu oczy na sprawy, zamknięte granicami miast. W wyniku rozważań przychodziło do przekonania, że w nadchodzących wyborach o losach samorządu zdecyduje odpowiedni dobór ludzi, fachowo do pracy samorządowej przygotowanych, o dużych kwalifikacjach moralnych, niesfalszowanym instynkcie społecznym i ambicji bezinteresownej pracy. Wreszcie pismo polemizowało z wywodami "Gazety Warszawskiej" na temat stosunku obywateli państwa do samorządu miejskiego, obalając twierdzenie nazwanego pisma, że obywateli państwa jest przeciwny wszelkiej samodzielności społeczeństwa.

- 3 - 5

b/ Prasa opozycyjna

"Życie i Praca"

Biło na alarm, że naskutek propagandy świadomego nacierzyństwa przyrost naturalny ludności w Polsce stale maleje i, że wspomniana propaganda ma wszelkie cechy dążenia do tego, by zrobić w Polsce więcej miejsca dla przybyszów żydowskich, podkreślając, że społeczność katolicka dążeniu temu winna się przeciwstawić. Dalej stwierdzało zanik wpływów ugrupowań socjalistycznych i stałe zmniejszanie nauki religii w szkołach, apelując zarazem do Rządu, ażeby zbadał, jakie wpływy w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego psują wzajemny stosunek pomiędzy Państwem a Kościołem i prowadzą konsekwentnie do wyrugowania nauki religii ze szkolnictwa powszechnego. - Omawiając w dalszym ciągu sytuację rolnictwa, pismo wskazywało, że gospodarstwa rolne utargowały w roku ubiegłym od zagranicy o 400 zgórą milionów złotych mniej, niż w latach poprzednich. Dodając do tego uszczerbku w dochodowości gospodarstw rolnych taniznę zboża, pismo dochodziło do wniosku, że rolnik znalazł się w krańcowo ciężkich warunkach materialnych i, że warunki te może polepszyć sobie tylko organizowaniem się dla ujmowania handlu produktami swej wytwórczości we własne ręce. Wiele miejsca poświęciło pismo wreszcie z pornografią i sprawię żydowskiej, w której wypowiadało przekonanie, że dla Polski sprawa wyjazdu żydów do państwa palestyńskiego ma ogromne znaczenie. W związku z obchodem dnia 3 Maja oceniło sytuację w kraju i dopatrywało w niej takich samych groźnych objawów

61

jakie istniały w sytuacji Polaki przed uchwaleniem Konstytucji 3 Maja. Objawami temi były wężnie wewnętrzne zubożenie mieszczaństwa i nędza rolnictwa. Poza tem pismo atakowało gwałtownie Związek Nauczycielstwa Polskiego za kolportaż książki Janiny Baryckiej i Legionistów za jego krytykę politycznej działalności duchowieństwa.-

"Nowe Życie".

artykuł "Oby nie było zapóźno" wskazywało na podnoszące się w obozie prorządowym kłasy, określające sytuację rolnictwa jako katastrofalną i wskazywało na konieczność spieszenia rolnictwu z ratunkiem, ostrzegając że ratunek ten, gdy się na niego zdobędzie obóz rządzący może przyjść zapóźno. Traktując o przygotowaniach wojennych Niemiec, pismo wykazywało potrzebę bacznego śledzenia przez dyplomację polską tego, co się dzieje w Niemczech. Powstanie obozu narodowo-radycznego oceniano jako zasadniczy zwrot w ruchu młodo-narodowym i z zadowoleniem podkreślano, że obóz narodowo-radyczny stoi całkowicie na gruncie zasad katolickich a dąży na programowo do tego, by prawodawstwo umożliwiło oparcie życia politycznego i gospodarczego na podstawach moralności katolickiej. Oceniając uchwalony przez Sejm budżet Państwa, pismo dawało wyraz obawom, czy istotnie wpłynie do kas skarbowych preliminowana suma i, czy są możliwe przewidziane w budżecie oszczędności, dodając, że kilkoletnie przesilenie wyszło do dna zasoby i kapitały, wobec czego zdolność podatkowa kraju została ograniczona do minimum. Podobnie, jak "Życie i Praca" prowadziło kampanję przeciwko Związkowi Nauczycielstwa Polskiego

za kolportowanie książki Janiny Baryckiej i pomawianie ks.Kardynała Kakowskiego, że za czasów Rady Regencyjnej odmówił zgody na przemianowanie w Warszawie ulicy Berga na ulicę Traugutta. Pozatem pismo, poszukując możliwości naprawienia gospodarki państwowej, wypowiadało się za redukcją aparatu urzędniczego, obroną samodzielnych warsztatów pracy, usunięciem z życia gospodarczego pasożytnictwa, cofnięciem zapomóg wszelkiego rodzaju organizacjom i związkom, nie znajdującym oparcia w społeczeństwie, ograniczeniem wydatków reprezentacyjnych w przemyśle i walką z kartelami. Domagało się przytem otwarcia taniego kredytu dla rolnictwa i rzemiosła.-

12 62
Wojewoda Białostocki

Nr.BP.104/5/34 T.

Dnia 10 maja 1934r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.5

za miesiąc kwiecień 1934 roku

III. Polski ruch polityczny

a/Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem

Okres sprawozdawczy w odniesieniu do działalności stronnictw politycznych należy rozpatrywać pod kątem widzenia wyborów do rad miejskich. To też i działalność BBWR.ześrodkowywała się głównie na tej płaszczyźnie. We wszystkich miastach BBWR.poczynił kroki, ażeby skupić ludność polską, chrześcijańską w jednolitych blokach wyborczych. Koncepcja ta w wielu wypadkach była trudna do zrealizowania wobec nieustępliwego, lub wręcz nieprzyjaznego ustosunkowania się do niej stronnictw opozycyjnych, zwłaszcza Stronnictwa Narodowego w terenie zasięgu jego wpływów, a następnie - Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji.-

Zapoczątkowane w poprzednich miesiącach powiatowe zjazdy gospodarcze były kontynuowane nadal. W kwietniu zjazd taki odbył się w Augustowie.-

Zgromadzenia publiczne

powiat ostrołęcki

Zgromadzenia publiczne odbyły się:

dnia 19 kwietnia - w Myszynie przy udziale 300 osób i

dnia 29 kwietnia w Czerwinie przy udziale 400 osób.-

Na obu zgromadzeniach przemawiał senator Julian-Wincenty Poczetowski na temat: "Stosunek rządów pomajowych do rolnictwa".-

./.

Zebrania zamknięte

Powiat Łomżyński

Zebrania przedwyborcze swych członków i sympatyków BBWR. zwołał w następujących miejscowościach:
dnia 15 kwietnia w Kolnie - obecnych 200 osób,
dnia 24 kwietnia w Jedwabnem - obecnych 35 osób i
dnia 29 kwietnia w Zambrowie - obecnych 80 osób.-

Powiat Ostrołęcki

Dnia 22 kwietnia we wsi Kadzidło na zebraniu członków BBWR. przemawiał senator Poczetowski. Przemówienia senatora usiłowali przeszkodzić członkowie Stronnictwa opozycyjnego, lecz bezskutecznie /200/.-

Powiat wołkowyski:

Zebrania członków BBWR. dla omówienia spraw organizacyjnych oraz rozważenia aktualnych zagadnień z dziedziny gospodarczej odbyły się, jak następuje:
dnia 13 kwietnia w osadzie Łysków przy udziale 25 osób,
dnia 21 kwietnia w osadzie Roś przy udziale 50 osób,
dnia 23 kwietnia w osadzie Piaski przy obecności 52 osób
dnia 30 kwietnia we wsi Werejki, gminy Tęszki, przy udziale 53 osób.-

Ruch organizacyjny

Powiat ostrołęcki:

W ciągu kwietnia na terenie powiatu ostrołęckiego zorganizowano 31 kół wiejskich BBWR. we wsiach: Długi-Kąt, Głęboka, Łodziska, Obierwia, Płoszyce, Szafarnia, Dąbrówka, Łosandrowo, Jazgarka, Żabino, Goworowo, Zaorze, Ludwinów, Wory, Smolniki, Daniłowo, Wormiak, Antonja, Dawja, Łyse, Grądzkie, Wejda, Dudy, Żalasie, Szafranki, Lipniki, Zbój Dobrylas, Gontarze, Gąski i Morgowniki.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogólna	Rozciągł.				
Łomżyński	-	-	-	3	365	-	-
Ostrołęcki	2	700	300-400	1	200	31	-
Wołkowsky	-	-	-	4	180	-	-
Razem	2	700	300-400	8	745	31	-

b/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze

Działalność Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w kwietniu na zewnątrz nie była zbyt intensywna, natomiast większą uwagę poświęcono na sprawy zakładania nowych kół oraz na porządkowanie ogniw organizacyjnych i montowanie wewnętrznej spójności stronnictwa. Nowe koła założono w powiatach grodzieńskim i ostrowskim, zaś w Suwałkach zorganizowano sekretariat Powiatowy

Ruch organizacyjny

Powiat grodzieński: Nowe koła Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego założono w następujących wsiach:

Ozierany-Wielkie, gminy Hołynka - 35 członków.
Ozierany-Małe " " - 35 "
Białogorce " Krynki - 25 "
Wiercieliszki - wieś gminna - 55 "
Ejsmonty " " - 48 "
Zydomla " " - 46 "

Powiat ostrowski:

Na zebraniach organizacyjnych w wymienionych niżej wioskach założono nowe koła Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego:

dnia 7 kwietnia we wsi Kańkowo-Przeczek, obecnych 17 osób,
 " " " " " Rostki-Wielkie " 19 "
 " 15 " " " Kańkowo " 80 "
 " " " " " Błędnica " 15 "
 " 20 " " " Daniłowo " 40 "

Powiat sokólski:

Dnia 9 kwietnia odbył się w Sokółce zjazd przewodniczących wszystkich kół Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w powiecie. Przybyli w liczbie około 40 delegatów obradowali wyłącznie nad sprawami organizacyjnymi.-

Powiat suwalski:

Dnia 23 kwietnia otwarto w Suwałkach Powiatowy Sekretariat Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego. Kierownikiem Sekretariatu został Antoni Zegzdryn.-

	Zgromadzenia publiczne			Zebranie		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
Powiat	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogólna	Rozciągł.				
Grodzieński	-	-	-	-	-	6	244
Ostrowski	-	-	-	6	181	5	-
Sokólski	-	-	-	1	40	-	-
Razem	-	-	-	7	221	11	-

c/Polska Partja Socjalistyczna, d.Frakcja Rewolucyjna

W związku z wyborami do rad miejskich Polska Partja Socjalistyczna d.Frakcja Rewolucyjna urządziła w powiecie szczuczynskim dwa zebrania organizacyjne: dnia 22 kwietnia w Rajgrodzie i dnia 29 kwietnia w Szczuczynie. Zwołał ze-

bra na mieszkanie Grajewa, Andrzej Witkowski, który zaprosił zebranych z programem PPS.d.Tr.R., podkreślając, że program jej ściśle pokrywa się z ideologią Marszałka Piłsudskiego. W wyniku wspomnianych zebrań, w Rajgrodzie zawiązał się komitet organizacyjny partji w składzie 3-ich osób, w Szczuczynie zaś na członków partji zapisało się 6 osób.-

d/ Stronnictwo Narodowe

Stronnictwo Narodowe prawie całkowicie było pochłonięte wyborami do rad miejskich. Szczególnie intensywną akcję w tym kierunku dostrzegano w Białymstoku i w powiatach łomżyńskim, ostrołęckim i szczuczynskim. Nie zaniebawiano również spraw organizacyjnych, przyczem zwracano tutaj baczna uwagę na tworzenie Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego. Ożywiona działalność organizacyjna szczególnie widoczna była na terenie powiatu ostrowskiego, gdzie świeżo przybyły z Zawiercia instruktor Leon Mirecki wykazał dużą w tym kierunku energję. Z kolei w powiecie ostrołęckim działacze Stronnictwa Narodowego wydatnie pracowali nad pozyskiwaniem zwolenników dla stronnictwa. W powiecie szczuczynskim urządzono szereg zebrań członkowskich, na których przekonywano obecnych o niebezpieczeństwie żydowskim i zachęcano do bojkotowania żydów, a zwłaszcza handlu żydowskiego, przyczem uchwalono stosować represje względem chrześcijan, kupujących u żydów.-

Jeśli chodzi o same wybory do rad miejskich, to w niektórych miastach i osiedlach, jak Ponia, Ostrołęka, Ostrow-Mazowiecka, Grajewa i in., sądząc ze spostrzeżeń,

listy wyborcze Stronnictwa Narodowego będą stanowiły poważne przeciwstawienie list prorządowych, Stronnictwo to bowiem, w myśl dyrektyw zgóry, pójdzie do wyborów niemal wszędzie z własnymi listami wyborczymi.-

Rozłam w Stronnictwie Narodowym i utworzenie w konsekwencji Obozu Radykalno-Narodowego nie miały na terenie województwa białostockiego silniejszego oddźwięku. Wprawdzie niektórzy młodzi, ruchliwsi członkowie w Łomży i w powiecie ostrołęckim zgłosili akces do Obozu Radykalno-Narodowego, lecz są to tylko jednostki, do których nie przywiązuje się większej wagi. Przytem wśród członków Stronnictwa Narodowego uporczywie lansowane są wersje, że secesyjny Obóz Radykalno-Narodowy powstał za wiedzą i poparciem czynników rządowych.-

Na szczególne podkreślenie zasługuje rozwój i ekscesy antysemitckie Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego. Ekscesy te nabrały szczególnej ostrości w Białymstoku i wyrażały się w usiłowaniach bicia przechodniów żydów. Jeśli chodzi o samo miasto Białystok, to do spotęgowania nastrojów antyżydowskich w znacznym odłamie społeczeństwa chrześcijańskiego przyczyniło się intensywne kolportowanie tutaj poznańskiego dziennika "Orędownik", który wprowadził od kwietnia na swych łamach obszerną kronikę białostocką, przychem wiele faktów przedstawiał w zbyt przejawskrawionem i tendencyjnym ujęciu. W dodatku, dziennik ten jako redagowany przystępnie i kolportowany niemal bezpłatnie przy stosunkowo dużej objętości, ma stosunkowo licznych czytelników.-

- 7 - 18

64

Zebrania zamknięte

Powiat białostocki

Na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego w Białymstoku w dniu 9 kwietnia przemawiał w sprawie wyborów do rady miejskiej poseł Witold Staniszkis /120/..

Pozatem w powiecie białostockim odbyły się jeszcze dwa zebrania: dnia 10 kwietnia we wsi Rafałówka, gminy Zabłudów przy udziale 15 osób i dnia 23 kwietnia we wsi Brzozowo, gminy Dolistowo, w obecności 60 osób. Na pierwszym zebraniu dwaj przybyli z Białegostoku członkowie Stronnictwa Narodowego zamierzali utworzyć w Rafałówce koło stronnictwa. Zebrani rolnicy w zasadzie zgodzili się na utworzenie koła, jednakże zastrzegli ostateczną decyzję w tej sprawie na później dla uprzedniego dokładnego zapoznania się z ideologią Stronnictwa Narodowego..

Na drugim zebraniu w Brzozowie przemawiał znany działacz z Białegostoku Stanisław Bzura, który nawoływał do stosowania teroru wobec Żydów oraz wypowiedział szereg zdań, obrażających władze państwowe..

powiat łomżyński

Dnia 21 kwietnia odbyło się w Łomży posiedzenie Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego przy udziale posła Witolda Staniszkisa, a następnie tegoż dnia w godzinach wieczornych - zebranie ogółu członków stronnictwa. Omawiano wyłącznie sprawę wyborów do rady miejskiej i ustalenie kandydatów na radnych /35/..

Dnia 22 kwietnia posełanka Ewelina Peplowska urządziła zebranie we wsi gminnej Mały Płock. Nawoływała ona do bojkotu Żydów oraz poddała krytyce gospodarkę Rządu, budżet i ustawę uposażeniową /36/..

W dniu 23 kwietnia poseł Jan Choromański zwołał zebranie we wsi Kosaki, gminy Jedwabne /26/..

powiat ostrołęcki: Zebrania członków Stronnictwa Narodowego odbyły się:
dnia 11 kwietnia we wsi Zawady, gminy Czarnia, gdzie przybyły z Ostrołęki działacz stronnictwa, Łagodziński nawoływał do bojkotu żydów, przyczem obecny na tem zebraniu sympatyk BBWR., Konstanty Gałazka nie pozwolił Łagodzińskiemu dokończyć przemówienia i
dnia 22 kwietnia we wsi gminnej Kadzidło, gdzie założono "Polską Piekarnię Spółdzielczą" /25/..

powiat szczuczyński: Dnia 3 kwietnia na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego we wsi Rydzewo, gminy Bełda, przemawiał instruktor powiatowy Kazimierz Gapski, podkreślając stałe ubożenie rolnika wskutek tanizny płodów rolnych z jednej strony, a niewspółmiernie wysokich cen na wytwory przemysłowe - z drugiej strony. Następnie zarzucał Rządowi że przyjmuje do Polski dużo żydów z obcych krajów i zakończył przemówienie wezwaniem do bojkotowania handlu żydowskiego /120/..

W osadzie Wąsosz odbyły się dwa zebrania w dniach 8 i 22 kwietnia. Na pierwszym zebraniu przemawiał wspomniany wyżej Kazimierz Gapski, który podkreślił, że członkowie stronnictwa opozycyjnych, a zwłaszcza - Stronnictwa Narodowego, są prześladowani przez policję, wezwał do organizowania się w szeregach Stronnictwa Narodowego i zobrazował stan rolnictwa, podobnie jak na zebraniu we wsi Rydzewo /200/..

Na następnem zebraniu w osadzie Wąsosz Adamczyk apelował do zebranych, by bojkotowali handel żydowski przez niekupowanie u żydów, a nie przez wybijanie okien, jak się to dzieje w innych miejscowościach. Ponieważ zebranie to

przybierało charakter zgromadzenia publicznego, więc organa policji rozwiązały je.-

W Grajewie członkowie Stronnictwa Narodowego urządzili dwa zebrania - w dniach 15 i 22 kwietnia.-

Na pierwszym zebraniu, w dniu 15 kwietnia instruktor powiatowy stronnictwa, Kazimierz Gapski, nawołując do bojkotowania handlu żydowskiego, oświadczył, że na jarmarki będą delegowani z poszczególnych kół stronnictwa specjaliści obserwatorzy, zadaniem których będzie śledzenie za członkami Stronnictwa Narodowego i, że jeśli zostanie stwierdzone, iż ktoś z członków kupuje towary u żydów, to będzie musiał uiścić karę na rzecz stronnictwa w wysokości 2-ech złotych, zaś nieczłonkowi Stronnictwa Narodowego w takim wypadku towar zostanie zniszczony przez oblanie naftą. Następnie Gapski zaproponował kupno sztandaru dla Stronnictwa Narodowego w Grajewie w związku z obchodem uroczystości 3-go Maja. W końcu Bolesław Chrostowski pouczał zebranych, ażeby o każdym wypadku sporządzania przez policję protokołu za wykroczenia, natychmiast zgłaszano do zarządu Powiatowego Stronnictwa Narodowego, celem interwenjowania /80/.-

Następnie zebranie poświęcone było zorganizowaniu w Grajewie Sekcji Młodych, przyczem instruktor Gapski podkreślił, że członkowie Sekcji Młodych winni być ślepo posłuszni swym władzom i bezapelacyjnie wykonywać poruczone im zadania, nie wahając się przed niczem i, że sama Sekcja Młodych będzie miała charakter bojówki. Na zebraniu tem na członków Sekcji Młodych zapisało się 20 osób. Następnie upoważniono Jana Grajewskiego i Nowogrodz-

kiego do zbierania składek na zakup sztandaru dla Stronnictwa Narodowego w Grajewie i przynajmniej 500 kompletów umundurowania dla członków. Sztandar ma kosztować około 500 złotych. Wreszcie w sprawie wyborów do rad miejskich Gapski nadmienił, że Stronnictwo Narodowe spróbuje jeszcze raz "bez bagnetów" wziąć częściowo w ręce. W końcu odebrano legitymację członkowi Zawistowskiemu, przeciwko któremu wysunięto zarzuty, pozostaje na usługach policji /60/..

Na zebraniu w dniu 16 kwietnia we wsi Nieckowo, gminy Szczuczyn, członków lokalnego koła Stronnictwa Narodowego, prezes koła, Franciszek Wiśniewski powiadomił zebranych o powziętych na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego w Grajewie w dniu 15 kwietnia uchwałach co do donieszenia Zarządowi Koła o wszelkich spisanych przez policję protokołach ze wykroczenia oraz o kontrolowaniu członków Stronnictwa, by nie kupowali nic u żydów /70/..

Dnia 21 kwietnia we wsi Karwów, gminy Radziłów, na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego przemawiał poseł Jan Choromański, który zaznaczył, że budżet Państwa jest deficytowy, że gospodarkę prowadzi się niechlujnie, poczem nawoływał do bojkotowania handlu żydowskiego bez stosowania jednakowoż jakichkolwiek gwałtów w stosunku do ludności żydowskiej. Dodał, że gdyby rządy w Państwie objęły w swe ręce Stronnictwo Narodowe, to byt rolników wydatnie polepszyłby się, gdyż nastąpiłaby redukcja wszelkiego rodzaju urzędników, przez to samo obniżony i podatek /80/..

powiat wy

powiat szu

miasto Biał

Na zebraniu w dniu 22 kwietnia we wsi Wojewodzina, gminy Bogusze obecni jednogłośnie uchwalili złożyć po 1 zł. składki na kupno sztandaru /30/.-

W dniu 28 kwietnia w Grajewie i w Rajgrodzie, a dnia 29 kwietnia w Szczuczynie bawiła posłanka Ewelina Pepłowska, odbywając konferencje z zarządami kół Stronnictwa Narodowego w tych miejscowościach i zarazem apelowała do zakładania Sekcji Młodych przy poszczególnych kółach.-

powiat wysoko-mazowiecki: Dnia 23 kwietnia we wsi Włosty-Olszanka, gminy wysoko-mazowieckiej odbyło się zebranie organizacyjne Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego. Przemawiał Antoni Podbielski, który zazaczył, że jeżeli chrześcijanie zorganizują się w Stronnictwie Narodowym, to skutecznie będą zwalczali wyzysk żydowski, a przez to samo poprawią swój byt. W wyniku zebrania na członków Sekcji Młodych zapisało się 15 osób, lecz deklaracji członkowskich nikt narazie nie podpisał z obawy przed płaceniem składek. Koło jednakże zostało zorganizowane /20/.-

Ruch organizacyjny

powiat szczuczynski: W kwietniu zorganizowano nowe koła Stronnictwa Narodowego: we wsi Kurejwa, gm. Bogusze - 20 członków,
" " Sojczyn-Borowy, gm. Ruda - 11 członków.-

Akcja Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego

miasto Białystok: W dniach 19 i 25 kwietnia w Białymstoku w alejach

przy parku wojewódzkim i w parku "Zwierzyniec", na antagonyzmów narodowościowych wynikły bójki pomiędzy członkami Sekcji Młodych S.N. a żydami. Winni zakłócenia spokoju publicznego zostali pociągnięci do odpowiedzialności karno-administracyjnej.-

Należy dodać, że ludność żydowska wyolbrzymiła te wypadki do nieprawdopodobnych i nieistotnych rozmiarów.-

powiat łomżyński:

Dnia 7 kwietnia w osadzie Stawiski wypisano na murach domów: "Niech żyje generał Haller - polski Haller. Precz z żydami i ich obrońcami" !!

powiat suwalski:

W nocy na 3 kwietnia podczas zabawy tanecznej w lokalu żydowskiego klubu sportowego "Makkabi" w Suwałkach wybito w tym lokalu szybę, przyczem kamień, który wpadł do lokalu przez wybitą szybę, był owinięty w papier, na którym widniał napis: "O ile nie zlikwidujemy do dnia 3 maja 1934 roku "Makkabi" to zostaniecie zbrojnie rozpędzeni, a lokal zdemolowany - O.W.P.".-

Tejże nocy na kilku domach w Suwałkach ujawniono napisy: "Precz z żydami".-

Działalność księży

powiat białostocki:

Znany działacz Stronnictwa Narodowego, proboszcz w Jasionówce, ks. Nieczysław Małynicz-Malicki rozpoczął ostatnio usilną walkę z nauczycielstwem w swej parafii w związku z usunięciem go od wykładów religii w miejscowej szkole powszechnej. W akcji swej posunął się ks. Małynicz-Malicki aż do agitacji za strajkiem szkolnym.

/Sprawozdania w tej sprawie przedkładano Ministerstwu w osobnych opracowaniach/

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogólna	Bożnice				
Białostocki	-	-	-	2	75	-	-
Komżyński	-	-	-	3	150	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	2	37	-	-
Szczyrzyński	-	-	-	11	900	2	31
Razem	-	-	-	18	1162	2	31

e/Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji

Zbliżające się wybory do rad miejskich również silnie zaabsorbowały umysły działaczy Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji, zwłaszcza w odniesieniu do Białegostoku, Grodna i Suwałk.-

W związku z rozłamem w Ch.D. i utworzeniem Chrześcijańskiego Społecznego Zjednoczenia, do nowego ugrupowania przeszedł bezapelacyjnie sekretarz Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego, grupującego chrześcijańskie Związki Zawodowe w Białymstoku, Mikołaj Korbut. Poseł Wacław Bitner dotychczas nie zajął w tej sprawie wyraźnego stanowiska, natomiast poseł Romuald Pułjan w Grodnie pozostał w P.S. Chrześcijańskiej Demokracji i pod jej auspicjami staje tam do wyborów do rady miejskiej. Działalność zewnętrzna P.S. Ch.D. wyraziła się w urządzeniu dwóch zgromadzeń publicznych - odbyciu kilku narad w sprawie wyborów miejskich.-

- 4 - 25

Zgromadzenia publiczne

Powiat Sokółski:

Dnia 15 kwietnia w osadzie Korycin, a dnia 22 kwietnia we wsi Kundzin, gminy Sokółka, poseł Wacław Bitner zwołał zgromadzenie publiczne. Wygłoszone na obu tych zgromadzeniach przez posła Bitnera przemówienia były identyczne co do swej treści i wyrażały się w następującem:

Sytuacja rolnika jest tak ciężka dlatego, że Rząd wcale nie opiekuje się wsią, zaś na zebrane w drodze podatków pieniądze wznosi luksusowe gmachy i więzienia. Nowa ustawa uposażeniowa skrzywdziła urzędników niższych kategorii. Rząd nie jednakowo traktuje wszystkich obywateli spowodu ich przynależności do tej lub innej partji. Wartość człowieka winno się oceniać nie według jego przynależności do jakiegoś ugrupowania politycznego, lecz podług jego uczciwości. Nowa Konstytucja niesłusznie ogranicza w prawach przytłaczającą większość obywateli Państwa, gdyż poza odznaczonymi orderami Virtuti Militari i Krzyżem Niepodległości jest mnóstwo obywateli, którzy również walczyli o Polskę i nawet w walce tej odnieśli rany. -

Po przemówieniach poseł Bitner udzielał porad prawnych zgłaszającym się (m. rolnikom /300 i 150/-

Zebrania zamknięte

powiat suwalski:

Dnia 15 kwietnia w Suwałkach przy udziale przybyłego z Grodna posła Romualda Pułjana odbyło się zebranie członków Ch.D.. Omawiano sprawę wyborów do rady miejskiej. W wyniku narad utworzono Komitet Wyborczy. -

2) Stronnictwo Ludowe. 68

Do najdonioślejszych wydarzeń w życiu Stronnictwa Ludowego w okresie sprawozdawczym zaliczyć należy odbyty w Białymstoku w dniu 22 kwietnia Wojewódzki Zjazd tego stronnictwa. Na zjeździe tym zarysowały się wyraźnie dwa obozy: jeden, skupiający inteligencję i członków bardziej uświadomionych politycznie, negował działalność posła Adolfa Sawickiego, drugi zaś opowiadał się za nim. Ostatecznie, w wyborach do Zarządu Wojewódzkiego odniósł zwycięstwo poseł Sawicki. Zjazd ten nadto wykazał brak konsolidacji w Stronnictwie Ludowym, chaotyczność w posunięciach, a nawet do pewnego stopnia destrukcję. Poza to stwierdził brak zaufania do posła Sawickiego, któremu niektórzy mówcy wprost zarzucali działanie na szkodę stronnictwa. Zwycięstwo w wyborach zawdzięcza poseł Sawicki swoim zręcznym posunięciom podczas samego zjazdu, jak i tej okoliczności, że kilku wybitniejszych i znanych działaczy miejscowych wycofało swe kandydatury na prezesa. Fakt, że poseł Sawicki nocował w swym prywatnym mieszkaniu 15 delegatów, przybyłych na zjazd, również nie pozostał bez wpływu na wynik wyborów, tembardziej, jeśli się zważy, że uprawnionych do głosowania było tylko 39 osób.

W Białymstoku oraz w Ostrowi-Mazowieckiej, gdzie w skład gminy miejskiej wchodziły przyległe wioski, Stronnictwo Ludowe zainteresowało się również wyborami do rad miejskich. W Białymstoku poseł Sawicki zgłosił akces do Polskiego Chrześcijańskiego Komitetu Wyborczego (prorządowego).

Zebrania zamknięte.

powiat białostocki. Dnia 22 kwietnia odbył się w Białymstoku Wojewódzki Zjazd Stronnictwa Ludowego przy udziale posłów Michała Roga, Malinowskiego, Władysława Dobrocha, Pasa i Adolfa Sawickiego. Na zjeździe tym sekretarz Zarządu Wojewódzkiego Stronnictwa Ludowego, Jan Kreczko złożył sprawozdanie ze spraw organizacyjnych, wyliczając, że na terenie Województwa Białostockiego Stronnictwo posiada 20.000 członków, w czem powiat białostocki - 2.472, a augustowski - 1.830 członków. Następnie, po złożeniu sprawozdań przez poszczególnych sekretarzy zarządów powiatowych Stronnictwa Ludowego, wybrano nowy Zarząd Wojewódzki Stronnictwa w składzie następującym: prezes - Adolf Sawicki, wiceprezesi - Dominik Łoś i adwokat Łazak, sekretarz - Jan Kreczko, skarbnik adwokat Janczak.

Na zjeździe tym ponadto poseł Michał Rog wygłosił przemówienie polityczne o sytuacji w Państwie, zaś poseł Pas omawiał krytyczne położenie wsi, wreszcie poseł Władysław Dobroch dowodził, że Marszałek Piłsudski "pokumał się" z kapitałem, którego przedstawiciele stanowią zaledwie 2% ogółu ludności w Państwie, zaś rolnicy, stanowiący 70% ludności, są pomijani i nikt się z nimi nie liczy (90). (Szczegółowe sprawozdanie z powyższego zjazdu przedłożono Ministerstwu oddzielnie).

Dnia 7 kwietnia we wsi Zuciolec, gminy Trzcianne na zebraniu członków Stronnictwa Ludowego przemawiał poseł Adolf Sawicki, który poddał krytyce posunięcia Rządu

du, głównie w sprawie karteli, podkreślając, że wieśniak nie może nabywać wytworów przemysłu skartelizowanego wskutek ich drożyzny. Następnie poseł Sawicki szeroko rozwinął się o rzekomych swych zasługach i poniesionych trudach na polu walki o dobro ludu, poczem poruszał sprawy lokalne, nadmieniając, że obecny nauczyciel w Trzciannem, Tomasz Silarski fałszywie zeznawał przeciwko niemu na procesie "Centrolewn" w tem znaczeniu, że zarzucał posłowi Sawickiemu nawoływanie chłopów do uzbrojenia się w kije i marszu na Warszawę. oraz że ksiądz Mikulski potępiał posła Sawickiego, jako odstępcę od Kościoła Katolickiego i założenie Kościoła Narodowego w powiecie wołkowyskim.(47).

Na zebraniu we wsi Klewinowo, gminy Juchnowiec w dniu 8 kwietnia wybrano nowy zarząd miejscowego komitetu Stronnictwa Ludowego(9).

powiat Łomżyński. Dnia 8 kwietnia w Łomży odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego. Przemówienie wygłosił poseł Białoskórski, który nadmienił, że obecny kryzys w rolnictwie powstał z winy Rządu, oraz poddał krytyce działalność Stronnictwa Narodowego, któremu zarzucił, że wspólnie z obozem prorządowym dąży do otumanienia i wyzysku drobnych rolników. Na początku przemówienia posła Białoskórskiego około 50 obecnych na sali sympatyków Stronnictwa Narodowego usiłowało przeszkadzać mówcy i wezwało zebranych do rozejścia się. Kilkanaście osób wskutek tego wezwania opuściło zebranie, które następnie w spokoju dobiegło końca.(250).

W dniu 17 kwietnia odbyła się w Łomży konferencja delegatów kół z całego powiatu przy udziale posła Adol-

fa Sawickiego. Omawiano sytuację polityczną, poczem poruszone, że Zarząd Powiatowy w Komary nie podporządkowuje się powstawi Sawickiemu, lecz przez swego instruktora osiada uprawia samodzielną politykę. Wyniku dyskusji, zebrani wyrazili votum zaufania zarówno powstawi Sawickiemu, jak i instruktorowi Rosiakowi. (130).

Powiat ostrowski. Dnia 12 kwietnia odbył się w Ostrowi-Mazowieckiej Zjazd Powiatowy Stronnictwa Ludowego z udziałem posłów Michała Rogo i Adolfa Sawickiego. Obrady toczyły się głównie z płaszczyźnie walki z Chłopskim Stronnictwem Rolniczym, które tutaj pozyskuje coraz więcej zwolenników kosztem Stronnictwa Ludowego. (75).

Powiat suwalski. Dla omówienia spraw organizacyjnych odbyło się zebranie członków koła Stronnictwa Ludowego we wsi Dębszczyzna, gminy Filipów. (30a)

Powiat szczuczynski. Dnia 21 kwietnia we wsi Barszcze, gminy Pruska odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego przy udziale posła Władysława Dobrocha, który, przemawiając na tem zebraniu, zachęcał do wytężonej pracy organizacyjnej, oraz podniósł niewspółmierność cen pomiędzy produktami rolnymi, a wytworami skartelizowanego przemysłu, zaznaczając przytem, że podatki płacą tylko drobni rolnicy, zaś obszarnicy nie tylko, że nie płacą podatków, ale jeszcze za poręczeniem Rządu pozaciągali wysokie pożyczki zagranicą, których nie mogą obecnie spłacić i, że czyni to obecnie za nich Rząd, jako poręczyciel. W końcu zebrania wybrano 3-ech delegatów na Zjazd Wojewódzki do Białegoostoku. (30)

Powiat wód

nat wysoko
ki.

t domzyńs

Powiat wołkowyski. Dnia 15 kwietnia we wsi Ciwoniuki, gminy Ja-
 łożka na zebraniu członków miejscowego koła Stronni-
 ctwa Ludowego przemawiał sekretarz Zarządu Wojewódzkie-
 go Stronnictwa, Jan Kreczko, który podkreślił, że dą-
 żeniem Stronnictwa Ludowego jest nie rewolucja, lecz
 wzmocnienie potęgi mocarstwowej Państwa i rozszerze-
 nie jego granic przez przyłączenie Litwy do Polski i
 dodał, że Stronnictwo Ludowe jest przeciwne nadaniu
 autonomii Białorusi w tej racji, że jako odrębne pań-
 stwo istnieć ona nie może, ponieważ nie ma po temu żad-
 nych danych. Zaznaczył, że wszyscy obywatele winni dbać
 o dobro Państwa i spełniać swój obowiązek względem
 niego, zwłaszcza w kwestji podatkowej przez regularne
 i bezwzględne uiszczanie podatków. W sprawie strajków
 wyjaśnił, że są one dopuszczalne, jeżeli odbywają się
 spokojnie i bez żadnych gwałtów. W końcu wybrano drugie-
 go wiceprezesa Zarządu Powiatowego w Wołkowysku. Został
 nim Jan Matwiejczyk, podejrzany o należenie do KPZB.
 (40).

Powiat wysoko-mazowiecki. Na zebraniu członków koła Stronnictwa Ludowe-
 go we wsi Wnory-Giechy przy udziale p. ps. Konstantego
 Pasa wybrano dwóch delegatów na Zjazd Wojewódzki do
 Białegostoku (30).

Ruch organizacyjny.

Powiat łomżyński. Nowe koło Stronnictwa Ludowego zorganizowano
 we wsiach:
 Słowiec, gminy Szczepankowo - 17 członków

- 20 - 3)

Tarnowo, gminy Miastkowo - 11 członków,
 Podosie, " " - 12 "

P o w i a t	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość	Liczba
						nowych	nowych
						komórek	członków
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja.		
		Ogólna	pozioma-głos.				
Białostocki	-	-	-	3	146	-	-
Łomżyński	"	-	-	2	380	3	40
Ostrowski	-	-	-	1	75	-	-
Suwalski	-	-	-	1	30	-	-
Szczuczynski	-	-	-	1	30	-	-
Łożkowski	-	-	-	1	40	-	-
Łysko-Maz.	-	-	-	1	30	-	-
R a z e m:	-	-	-	10	731	3	40

g) Polska Partja Socjalistyczna CK .

Cała działalność PPS.CK. w kwietniu obracała się głównie koło urządzenia obchodu 1-majowego. Usilnie zabiegano, ażeby pod sztandary PPS.CK. w dniu 1 maja skupić jak najliczniejsze masy i ażeby sam obchód wypadł okazale. Spokojne wysiłki dostrzegano w Białymstoku wśród klasowych Związków Zawodowych, w okręgu Puszczalskim przemysłu włókiennego, gdzie wpływy PPS.CK. stale zanikają oraz na terenie Łomży.

Pozatem w Białymstoku PPS. czyniła przygotowania

wyborów do rady miejskiej, organizując tutaj w połączeniu z Żydowskim Bundem oddzielny blok wyborczy pod nazwą "Socjalistyczny Komitet Wyborczy Jedności Robotniczej".

Zgromadzenia publiczne.

ist. bielski. Dnia 15 kwietnia w Hajnówce odbyło się zgromadzenie publiczne, zwołane przez Miejsceowy Komitet PPS.CKW. Przemawiała senatorka Dorota Kuszynska, która na wstępie podniosła zastęgi b.posła Stanisława Dubois, jako bojownika o sprawę robotniczą wogóle, a obronę warstwy robotniczej na terenie Puszczy Białowieskiej, w szczególności. Następnie zaznaczyła, że kłamstwem jest, iż jakoby socjaliści podburzają lud do obalenia obecnego ustroju, ale że to sam ustrój przygotowuje dla siebie upadek przez swe nierozważne rządy, że osoba, piastująca najwyższą władzę w Polsce, nie zdaje sobie sprawy z tego, w jakiej nędzy znajduje się klasa robotnicza, bowiem wszelkie raporty władz niższych zapewniają, że panuje ład i spokój, gdy tymczasem zwierzęta rasowe w Polsce otaczane są czulszą opieką, niż robotnik. Naamienila, że urzędowa statystyka bezrobocia jest fałszywa, gdy wykazuje liczbę 400.00 bezrobotnych, podczas gdy w istocie w Polsce jest obecnie bezrobotnych aż dwa miliony, łącznie zaś z członkami ich rodzin stanowi to 1/3 ogółu mieszkańców Państwa. Zauważyła przytem, że zwalczanie bezrobocia przy ustroju kapitalistycznym nie da się przeprowadzić, że w Polsce rządzi kapitał zagraniczny i że z tego tytułu Państwo płaci rocznie zagranicznym kapitalistom tylko samych procentów 420 milionów, że nędza obecna powoduje mnóstwo samobójstw wśród warstwy robotniczej. Po poddaniu krytyce Ubezpieczalni Społecznych

senatorka omówiła wypadki w Wiedniu oraz nakreśliła system rządów obecnych we Włoszech i Niemczech. W końcu wezwwała zebranych do organizowania się pod sztandara^{mi} PPS. CKW. Po wiecu, na którym było obecnych około 1000 osób, senatorkę Kłuszyńską manifestacyjnie odprowadzono na dworzec kolejowy.

Powiat Łomżyński. W Łomży PPS. CKW. urządziła trzy wiece w dniach 22, 28 i 29 kwietnia, z których wiec w dniu 28 kwietnia był przeznaczony specjalnie dla kobiet. Wiece te, które organizował prezes Okręgowego Komitetu Robotniczego PPS. CKW. w Łomży, Bronisław Zaręski, poświęcone były omówieniu przygotowań do obchodu 1-majowego. W przemówieniach na wiecach podkreślano, że PPS. CKW. postanowiła zrezygnować z ewolucji, a przejść na drogę rewolucji socjalnej i przedsięwziąć ogólnie barziej radykalną politykę. (120, 40 i 110).

Zebrania zamknięte.

Powiat Bielski. W osadzie Narzec działacz PPS. CKW., Edmund Klatt zwołał trzy zebrania członków partji w dniach 8, 15 i 22 kwietnia. W wygłoszonych na tych zebraniach przemówieniach, Klatt podkreślał, że czynniki państwowe pod presją wciągają zależnych od siebie robotników do ZZZ i dodak, że Rząd obecny składa się z kilku pałkowników, którzy dążą do zmiany Konstytucji, lecz, że się to im nie uda. Poza tem nawoływał Klatt do jak najliczniejszego udziału w obchodzie 1-majowym. (27, 30 i 27).

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komo- rek.	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość	Frekwencja	Ilość	Frekwencja			
	Ogólna Rozcią- głość.						
elski	1	1000	-	3	84	-	-
żyński	3	270	40-120	-	-	-	-
az m:	4	1270	40-1000	3	84	-	-

--- -000 0 000--- ---

latt

22

sch,

gaja

obec-

y Kon

Klatt

27.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP. 104/5/34.T.

Dnia 10 maja 1934 r.

Sytuacyjne spr. rozdział miesięczny Nr 5.

 za miesiąc kwiecień 1934 roku.

IV. Ruch wyznaniowy.

W sprawach wyznaniowych nie było w okresie sprawozdawczym momentów, któreby wymagały specjalnego omówienia.-

Jedynie, jeśli chodzi o sekty, to sekta Baptystów w dniu 8 kwietnia we wsiach Łyski i Załuki, powiatu białostockiego, oraz w osadzie Roś, powiatu wołkowyskiego - odprawiła nabożeństwo przy nader słabej frekwencji wiernych.-

Pozatem w kolonii Juljanka, gminy Michałowo w powiecie białostockim sekta Badaczy Pisma Świętego odprawiła nabożeństwo przy udziale 10 osób.-

nia 10 maja 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne N. J. J.
za miesiąc kwiecień 1934 roku.

V. Mniejszości narodowe.

Żydzi całkowicie byli pochłonięci sprawą wyborów do rad miejskich. Na czoło tego zagadnienia wysuwała się kwestja zblokowania w jedną listę wszystkich ugrupowań i organizacji żydowskich. Wysiłki w tym kierunku początkowo napotykały na pewne przeszkody, stawiane przez sjonistów ogólnych oraz Poalej-Sjon i Bund.-

Szczególnie jaskrawo sprzeczności pomiędzy temi ugrupowania-
mi zarysowały się w Białymstoku, jako mieście o największem sku-
pieniu ludności żydowskiej na terenie całego województwa. Tutaj,
poza Bundem i Poalej-Sjonem, ostro przeciwstawiali się ogólno-
żydowskiemu blokowi wyborczemu sjonisci ogólni /grupa posła
Grünbauma/, którzy ze względów zasadniczych nie godzili się na
jakąkolwiek współpracę wyborczą o charakterze oficjalnym z Żydow-
skim Klubem Myśli Państwowej, stanowiącym jęczyczek u wagi w Ogól-
nym Bloku żydowskim. Negatywny stosunek do Żydowskiego Klubu Myśli
Państwowej tłumaczyli sjonisci tem, że Klub stawia przedewszyst-
kiem interes Państwa, a później dopiero interes ludności żydow-
skiej i, że oficjalna współpraca ich z Klubem byłaby stwierdzeniem
że tylko zorganizowane w tym Klubie społeczeństwo żydowskie myśli
kategorjami państwowemi. W końcu jednakże pomiędzy ogólno-żydowski
blokiem wyborczym a sjonistami doszło do porozumienia i żydzi w
Białymstoku, prócz Bundu i Poalej-Sjonu, idą do wyborów zblokowani
na jednej liście.-

Podobnie ma się sprawa i w innych miejscowościach o znaczniejszym skupieniu ludności żydowskiej.-

Niezależnie od tego, żydzi w w. sz. egu miejscowości zakasali akces do ugrupowań wyborczych prorrządowych. W większości jednak wypadków propozycje żydów ugrupowania te odrzucały ze względów zasadniczych - tworzenia listy wyłącznie chrześcijańskiej.-

Życie polityczno-społeczne ludności białoruskiej całkiem zamarło. Zawieszenie działalności kół Towarzystwa Szkoły Białoruskiej w powiecie wołkowyskim i Zarządu Okręgowego T.S.B. w Białymstoku - z jednej strony, a okres intensywnych robót polnych - z drugiej strony były przyczyną zaistniałego stanu rzeczy.-

Na podkreślenie jedynie zasługuje znamieny fakt, polegający na dążeniu do utworzenia kół T.S.B. w skomunizowanej wsi Harkawicze w powiecie sokólskim.-

Mniejszość litewska poprzestała wyłącznie na urządzeniu przedstawień amatorskich i zabaw.

a/ Ż y d z i .

Życie polityczne.

Sjoniści ogólni. W większych ośrodkach żydowskich sjoniści ogólni urządzili szereg odczytów i pogadanek na temat Palestyny, przy czem z ust prelegentów padały często gorzkie słowa pod adresem rządu brytyjskiego z powodu ograniczenia imigracji żydowskiej do Palestyny.

Pozatem sjoniści ogólni propagowali w dalszym ciągu utrzymanie bojkotu towarów, pochodzących z Niemiec.

Sjoniści-rewizjoniści. Sjoniści-rewizjoniści przeprowadzali energicznie intensywną akcję protestacyjną przeciwko ograniczeniom imigracyjnym do Palestyny. zwalcza li poglądy innych ugrupowań żydowskich, zwłaszcza

Lewicowych, w kwestji palestyńskiej, a nadto narówni z pozostałymi ugrupowaniami żydowskimi żywo interesowali się wyborami do rad miejskich.-

and .

Uwagę Bundu w Białymstoku, Łomży, Grodnie i innych ośrodkach żydowskich zaprzętała sprawa obchodu 1-majowego, a następnie - wybory do rad miejskich, przy czem prawie wszędzie Bund blokuje się z PPS.OE...-

P R A S A Z Y D O W S K A .

Białostocka i grodzieńska prasa żydowska omawiała sprawę wyborów do rad miejskich, przy czem bardziej charakterystycznych momentów, zasługujących na omówienie - nie poruszała. Poza tem prasa białostocka szeroko komentowała wypadki zająsę w Białymstoku pomiędzy członkami Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego, a żydami. Zająsca te były tendencyjnie przez nią przejawskrawiane i przedstawiane w zgoła niewłaściwym świetle.-

b/ B i a ł o r u s i n i .

lat Sokólski.

Jak już wspomniano, na początku kwietnia w skomunizowanej wsi Harkawicze, gminy Odelsk miejscowi działacze białoruscy rozpoczęli akcję przeciw założonemu tam niedawno oddziałowi Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

W rezultacie tej akcji liczba członków Towarzystwa poważnie zmniejszyła się. Działacze ci, równolegle ze zwalczaniem wspomnianego Towarzystwa Budowy Szkół, czynią starania ze zorganizowaniem tam koła Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Starsza generacja ludności białoruskiej nie daje posłuchu tej agitacji, natomiast młodzież chętnie popiera zamiar założenia T.S.B.

W związku z opisaną akcją postanowiono wysłać ze wsi H
wicz na kurs T.S.B. do Wilna Anatola Kisiele i Nadzieję Niesie
rowicz. Wyjazd ma nastąpić w maju, po zebraniu pieniędzy na po
róż.-

Nazwa organizacji.	I	II	III	IV	Ilość osób razem.	Rozpiętość		Do
						od	do	
Sjoniści ogólni	4	-	-	8	1260	50	- 300	
Sjoniści-rewizjoniści	3	-	-	10	1810	150	- 450	
Poalej-Sjon Prawica	1	-	-	-	45	-		
B u n d	5	-	-	2	865	20	- 350	
Liga Pomocy Pracują- cym w Palestynie	1	1	-	5	880	40	- 300	43.
Mizrachi	-	-	-	1	150	-		
Brith Trumpeldor	1	-	-	2	315	45	- 200	
Kultur-Liga	-	-	-	1	400	-		
Hechaluc-Pionier	2	-	-	2	730	30	- 600	
Tarbuth	1	3	-	3	1310	150	- 350	120
Linat Chacedek	1	2	-	-	580	140	- 300	128
Gemilus Chesed	1	4	-	1	650	40	- 190	237
T . O . Z .	1	2	-	-	265	70	- 95	25
Two Szkoły Białoruskiej	-	-	-	-	-	-		-
Litewskie Towarzystwo Sw. Kazimierza	1	?	1	-	140	130	- 140	
Centralny Komitet Ukraiński	-	-	-	1	10	-		

I - zebrania,

II - przedstawienia,

III - zabawy

IV - odczyty.

WOJEWODA BIAŁOSTOKI

Nr. 3P.104/634T.

Białystok, dnia 21. VI. 1934r.

T A J N E

B. P I L N E

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 6 za miesiąc maj 1934 roku.

B. P. M. w. i. n. i. a. t. u. m.

Subk. in. z. w. i. n. i. a. t. u. m.

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 6 z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych za miesiąc maj 1934 roku.-

Za Wojewodę

Józef B a y

p.o. Naczelnik Wydz. Bezp. Publ.

Otrzymują do wiadomości:

Pan Wojewoda w Wilnie,

" " w Nowogrodku,

" " w Brześciu n/B.

" " w Warszawie,

" " w Tarnopolu,

" " w Stanisławowie,

" " w Lublinie,

" " w Łodzi,

Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,

" " w Wilnie,

" " Okręgowego w Białymstoku,

" " w Łomży,

" " w Grodnie, i

Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach,

Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,

" " DOK. IX. w Brześciu n/B.

" " DOK. I. w Warszawie,

K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,

Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi

Województwa Białostockiego,

Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,

Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,

Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

18871501 UNZGO WOJEW. BIAŁOSTOKI

Przebieg dnia 28/VI 34

50 MP. Zel. Wz.

2
25
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP. 104/6/34.T.

Białystok, dnia 10.VI.1934 r.

SYTUACYJNE SPRAWOZDANIE MIESIĘCZNE Nr. 6.

ZA MIESIĄC M A J 1934 r.

I. Sytuacja ogólna.

W dalszym ciągu nastawienie działalności polskich stronnictw politycznych szło głównie w kierunku przygotowań do wyborów do samorządu miejskiego. W akcji wyborczej Stronnictwo Narodowe i PS. Chrześcijańskiej Demokracji wysunęły zasadę negatywnego ustosunkowania się do wszelkich koncepcji tworzenia wspólnych bloków wyborczych z organizacjami prorządowymi. Zasada ta została ogólnie przeprowadzona przez Stronnictwo Narodowe, natomiast PS. Chrześcijańskiej Demokracji w kilkunastu mniejszych miastach zrobiło w niej wyłom, idąc na wspólne bloki wyborcze z BBWR. Traktowaną zasadę przełamala również grupa PS. Chrześcijańskiej Demokracji w Białymstoku, orientująca się na Chrześcijańsko Społeczne Zjednoczenie. Wynik wyborów do rad miejskich potwierdził słuszność wyrażonego w poprzednim sprawozdaniu dopatrywania, że walka wyborcza rozegra się przede wszystkim pomiędzy BBWR. i Stronnictwem Narodowym i w mniejszym stopniu z PS. Chrześcijańską Demokracją. W wyborach tych na 732 mandaty radzieckie do obsadzenia 46 radach miejskich poszczególne ugrupowania polityczne uzyskały mandaty: BBWR. - 372, /51,6%, Stronnictwo Narodowe - 38 /5,1%, PS. Chrześcijańskiej Demokracji - 35 /5%, Stronnictwo Ludowe - 10 /1,2%, PPS. CK. - 13 /1,3%, Żydzi prorządowi - 17 /1,4%, bezpartyjni chrześcijanie - 45 /6,1% i ugrupowania żydowskie - 174 /23,8%. Bezpartyjni przypadają na małe miasteczka z ludnością politycznie niezróżniczkowaną. Na liście BBWR. oddano od 8 do 40% w poszczególnych miastach głosów więcej, niż w wyborach Sejmowych w 1930 r.

Wybory zatem do rad miejskich uzewnętrzniły duży spadek wpływów Stronnictwa Narodowego i PS. Chrześcijańskiej Demokracji. Jeżeli chodzi o PPS., to traktowane wybory przyniosły jej niemal kompletną porażkę, uzyskała ona bowiem zaledwie 13 mandatów i wprowadziła do nowych rad miejskich ludzi, którzy bynajmniej nie są jej ideowymi i człokowymi działaczami. Zasluguje na specjalne podkreślenie że w Białymstoku, idąc do wyborów ^w Bloku socjalistycznym z Bundem PPS. uzyskała jeden mandat na 7 mandatów uzyskanych przez tenże Blok, aczkolwiek stanowiła w nim silniejszą grupę, niż Bund. Fakt ten będzie miał niewątpliwie duże znaczenie przy kształtowaniu się nastrojów ludności robotniczej w Białymstoku w okresie najbliższych miesięcy i zaważy wydatnie na wpływach PPS. wśród robotników, zwłaszcza, że robotnicy chrześcijańscy oskarżają już obecnie PPS. o daleko posunięte kokietowanie zawodowych organizacji żydowskich i wiążą przyczynowo to oskarżenie z tolerowaniem przez PPS. tego stanu rzeczy w przemyśle włókienniczym w Białymstoku i okręgu przemysłowym białostockim, przy którym stosunek robotników chrześcijan do żydów jest wybitnie krzywdzący dla pierwszych. Ogólnie działalność polskich stronnictw politycznych związana była z wyborami. Zmiana Rządu oceniana była przez stronnictwa polityczne różnorodnie. Ze stronnictw tych Stronnictwo Narodowe i PS. Chrześcijańskiej Demokracji. wysunęły pod adresem nowego Rządu żądanie przeprowadzenia bezwzględnej walki z kartelami, zerwania z metodą premjowania eksportu przemysłowego, obarczającego rolnictwo i rozwiązania w sposób zasadniczy zagadnienia oddłużenia warsztatów rolnych m.in. przez zastosowanie dalszych ulg podatkowych. Szczegółowo omawiana była w prasie opozycyjnej i na zebraniach politycznych stronnictw opozycyjnych mowa b. premjera Prystora, którą traktowano w wielu wypadkach jako zapowiedź gruntownej selekcji członków w organizacjach prorządowych. Powołując się na tę mowę, grodzieńskie "Nowe

Życie", domagało się od kierowników BS"ZR., ażeby uniemożliwili wejście do rad miejskich ludziom tych kategorii, które w mowie tej zostały potępione. Na pierwszą połowę maja przypadła intensywna akcja Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego, skierowana przeciwko żydom. Doprowadziła ona do zajść antyżydowskich w Białymstoku, oświetlonych Ministerstwem w oddzielnem opracowaniu oraz nieznacznych awantur przeciwżydowskich w powiatach szczuczyńskim i białostockim. Zajścia te i awantury wywołały zdenerwowanie wśród społeczeństwa żydowskiego, które alarmowane było lansowanemi wersjami, że dojsć może do krwawych rozruchów przeciwżydowskich. Zdenerwowanie to podsycali pewne czynniki żydowskie, które podciagały pod wspólny mianownik akcji antyżydowskiej każdy niemal, najdrobniejszy nawet wypadek sporów i zatargów pomiędzy ludnością chrześcijańską i żydowską, który w innym czasie nie zasługiwałby na zano-towanie go w kronice policyjnej. Zarówno akcja antyżydowska, jako też podsycanie wspomnianego zdenerwowania pozostawały w przyczynowym związku z wyborami do rad miejskich, z jednej bowiem strony Stronnictwo Narodowe i PS. Chrześcijańskiej Demokracji akcję tę utraktowały jako jeden z najważniejszych środków działania w walce wyborczej, z drugiej zaś ugrupowania żydowskie absorboweły umysły społeczeństwa żydowskiego tą akcją dlatego, ażeby skoordynować je w płaszczyźnie walki wyborczej, gdyż mimo wszystko zdawały sobie sprawę, że wybory będą miały w przeważającej mierze charakter rozgrywki o narodowościowy układ sił w nowych radach miejskich. W poprzednim sprawozdaniu podkreślono, że Stronnictwo Narodowe ustosunkowało się negatywnie do Obozu Narodowo-Radykalnego i poczyniło zabiegi w kierunku niedopuszczenia go do strefy swego działania. W maju stosunek ten nie uległ zmianie i z tego przede wszystkim powodu Oboz Narodowo-Radykalny nie utworzył ani jednego ogniska organizacyjnego w tej strefie, natomiast rozpoczął akcję organizacyjną w powiatach, w których działa PS. Chrześcijańskiej Demo-

kracji, a szczególnie grodzieńskim i sokólskim, zresztą bez poważniejszych wyników. Działalność polemiczną stowarzyszeń i związków, zabsorbowanych całkowicie wyborami do samorządu miejskiego, była nieznaczna, poza udziałem w akcji wyborczej i jako taka nie nastąpiła bardziej charakterystycznych spostrzeżeń. Podkreślić jedynie można uwewnętrznioną w tej akcji konsolidację społeczeństwa na gruncie współpracy z Rządem i w sprawach samorządowych w powiatach suwalskim, bielskim, sokólskim, augustowskim i wołkowyskim.

Z życia mniejszości narodowych zasługuje na podkreślenie akcja protestacyjna żydów przeciwko ograniczeniom emigracyjnym do Palestyny, poczynania Litewskiego Towarzystwa Sw. Kazimierza, obliczone na budzenie świadomości narodowej wśród litwinów, droga inicjowania budowy krzyży-pomników witołdowych, zakładania bibliotek-czytelni i zaopatrywania członków nazwanego Towarzystwa w czapki mundurowe i oznaki państwowe litewskie oraz dostrzegane dążenia elementów radykalnych do odbudowy sieci organizacyjnej Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Szczegóły w tym względzie zostały przedstawione Ministerstwu w oddzielnych sprawozdaniach.-

OJEWODA BIAŁOSTOKI

Nr. BP. 104/6/34. T.

Dnia 10 czerwca 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 6

za miesiąc m. j. 1934 r.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

"Przegląd Łomżyński".

W dalszym ciągu omawiało zasadnicze zadania samorządu terytorjalnego, starając się pobudzić społeczeństwo do żywego interesowania się przez nie rozegranymi wyborami do rad miejskich. Stwierdzało ono, że pionem reformy samorządu jest przeświadczenie, iż wielkość i dobrobyt Państwa opiera się niemal w równej mierze na aparacie państwowym i samorządowym. Stąd też, zdaniem pisma, wypływa konieczność uświadomienia społeczeństwa, że samorząd terytorjalny nie może być cieniem w rodzaju państwa w państwie, ale przeciwnie, ma być funkcją państwową o znaczeniu podstawowym. Na ten temat pismo rozwijało swoje argumenty, podkreślając, że musi być wykluczona jakakolwiek rozbieżność pomiędzy działaniem Państwa i samorządu i, że wyznaczając taką rolę samorządowi, Rząd stworzył mu odpowiednie warunki pracy w nowej ustawie samorządowej. Pismo wypowiadało pozatem w sposób przekonujący swój pogląd, że wybór do samorządu miejskiego w dniu 27 maja wyrwał niewątpliwie ostatnią kartę z rąk opozycji politycznej, zaś po razach stwierdzało, że karta ta została z rąk opozycji wzięta. Pozatem pismo podkreślało konieczność usprawnienia Ubezpieczalni Społecznych, wyjaśniając, że reforma

78

mu pracy w tych Ubezpieczalniach pójść musi po linii oszczędności kosztów administracyjnych, skonfrontowania papierowych paragrafów z przepisami życia, konkretnego ujmowania nasuwających się zagadnień i podniesienia samej Ubezpieczalni do poziomu instytucji, mogącej się wykazać jak największą sumą świadczeń, udzielanych masom i szybko, w zgodzie z ustawą i wymogami życia. Wreszcie pismo wskazywało na istnienie nadmiaru stowarzyszeń, rozpraszających siły społeczne i wypowiadało pogląd, że konsolidacja sił społecznych na płaszczyźnie współpracy z Rządem wymaga istotnego zrealizowania hasła unifikacji organizacji i stowarzyszeń o pokrewnych celach w potężne organizacje masowe.

b/ Prasa opozycyjna.

" Życie i Praca".

Propagując konieczność udziału społeczeństwa polskiego w wyborach samorządowych po stronie obozu narodowego, zaznaczało, że społeczeństwo chrześcijańskie nie może głosować na listy ani wyraźnie żydowskie, ani też wątpliwe pod względem w stosunku do Kościoła Katolickiego, wyjaśniając jednocześnie, że większość narodowa i katolicka w radach miejskich spowoduje pomniejszenie się bezrobocia na wsi i rozszerzenie stanu zatrudnienia w dziedzinie rzemiosła, handlu i przemysłu w miastach. Stwierdzało ono przytem, że nawołuje społeczeństwo polskie do walki w płaszczyźnie wyborczej z żydami bynajmniej nie z nienawiści rasowej do nich, ale spowodowanej jedynie głęboką troską o los ludu polskiego w miastach i wsiach. Po wyborach oceniało ich wynik jako porażkę obozu prorządowego, przytaczając w tym względzie argumenty prasy stołecznej. Stwierdzało oczywiście sukces

wyborczy Stronnictwa Narodowego, dodając w formie ironicznej, że rząd polski cieszy się niewątpliwie wraz z całym narodem, widząc jak robotnik polski w miastach dał w wyborach odprawę komunistom, socjalistom i innym ugrupowaniom, a głosował na listy narodowe, będące wyrazem dbałości Stronnictwa Narodowego o rozwój miast polski.

W artykule "Rozum, wiara i żydzi" wyjaśniało pismo istotne jego zdaniem przyczyny nieporozumienia pomiędzy społeczeństwem polskim i żydowskim i ujmowało je następująco: żydzi hamują napływ ludności polskiej ze wsi do miast, dają społeczności katolickiej wiele okazji do grzechu, swoim zachowaniem się prowokują ludność katolicką i wreszcie uniemożliwiają powrót do kraju setkom tysięcy polaków, poniewierających się zagranicą. Z tych też względów, podkreślało pismo, usprawiedliwiona jest całkowicie walka obozu narodowego z żydami, która może być zwyciężona tylko wtedy, jeżeli żydzi przestaną mieszać się do spraw wewnętrznych społeczeństwa polskiego i, gdy obywateli zostaną pracą i chlebem w Polsce wszyscy polacy zamieszkali w kraju i poniewierający się zagranicą. Zasługuje na uwagę, że pismo ponownie rozpoczęło propagowanie powstrzymywania się przez ludność od palenia papierosów.-

" Nowe Życie "

Na marginesie znanego przemówienia b. premiera Prystora podkreślało, że kierownicy BBWR powinni uniemożliwić kandydowanie z list prorządowych do rad miejskich jednostkom, o których mówił p. Premier Prystor i dodawało, że społeczeństwo w akcji wyborczej winno wykazać pod tym względem dużą odwagę cywilną. W sprawie zmiany Rządu pismo zaznaczało, że objęcie stanowiska premiera przez pro-

fesora L. Kozłowskiego stanowi dla niego niespodziankę i, że dopiero przyszłość może wykazać, co skłoniło czynniki decydujące do powierzenia p. profesorowi Kozłowskiemu stanowiska premiera Rządu. Traktując ogólnikowo i dość niewyraźnie o osiągnięciach Polski w zakresie polityki zagranicznej, pismo akcentowało, że Polska musi się oprzeć o Francję i, że potęgę Polski stanowi nie tylko dobrze zorganizowane wojsko, lecz także uporządkowane stosunki gospodarcze, a przede wszystkim żywotność i zasobność rolnictwa, średnich warsztatów przemysłowych i rzemieślniczych oraz handlu polskiego. Dodawało przytem, że na czoło spraw gospodarczych wysuwają się sprawy rolnicze i po rozważaniach na ten temat domagało się rozwiązania zagadnienia oddróżnienia wsi i wydania nowych przepisów o ulgach podatkowych. W tej materji poseł Karol Tierszak, nawiązując do zmiany Rządu, wskazywał na konieczność przeprowadzenia zdecydowanej walki z kartelami zerwania z metodą popierania wywozu materiałów przemysłowych, obarczającą rolnika, zastępowania surowców sprowadzanych z zagranicy surowcami krajowymi i t.p. W sprawach wyborów do rad miejskich pismo propagowało konieczność głosowania na listy polskie i katolickie i poszukiwania w akcji wyborczej sposobności do walki z żydami o unarodowienie handlu, rzemiosła i przemysłu polskiego. Oceniając wyniki wyborów do samorządów, dowodziło, że w społeczeństwie zaczął się krystalizować prąd nowy, zmierzający do wyzwolenia z pod ciężkiej ręki sanacyjnej i odrodzenia życia w kraju na zdrowych zasadach i praworządności. -

GMINA BIAŁOSTOCKI

nr.BP.104/6/34.T.

Dnia 10 czerwca 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne nr. 6.
za miesiąc m a j 1934 roku.III. Polski ruch polityczny.a/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

obec zbliżających się wyborów do rad miejskich działalność stronnictw politycznych w maju zyskiwała na sile, przyczem natężenie jej wzrastało w miarę zbliżania się terminu samych wyborów.-

Szczególnie ożywioną i intensywną działalność w akcji wyborów wykazał BBWR., który zmierzał w pierwszym rzędzie do wyeliminowania przy wyborach czynnika politycznego i nadania instytucjom samorządowym charakteru czysto gospodarczego, a następnie - do wprowadzenia do rad miejskich większości prorządowych radnych chrześcijańskich. Dla zrealizowania tych postulatów BBWR. wszczynał pertraktacje z innymi ugrupowaniami politycznymi, a nawet ze stronnictwami opozycyjnymi. Negocjacje jego w tym kierunku nie wszędzie dały dodatnie rezultaty. O ile w miastach mniejszych i osadach stosunkowo łatwo dochodziło do utworzenia jednej wspólnej listy chrześcijańskiej bez względu na przekonania polityczne figurujących na tej liście kandydatów na radnych, o tyle w miastach większych, powiatowych doprowadzenie do konsolidacji takiej było trudne i nawet wręcz niemożliwe wskutek nieustępliwego stanowiska, zajmowanego przez ugrupowania opozycyjne. Mimo to, wszędzie niemal przeszła większość kandydatów na radnych o obliczu prorządowym, przyczem charakterystycznym jest, że stan posiadania ludności żydowskiej w radach miejskich w prze-

ważącym odsetk uległ zmniejszeniu i, że w wielu miejscowościach część żydów oddało swe głosy na listy prorządowe.-

Za nielicznymi wyjątkami, wszystkie zebrania, zwołane przez BBRzR. w maju, były ściśle powiązane z wyborami do rad miejskich.-

Zwróciwszy większość swych sił na płaszczyznę wyborów do rad miejskich, BBWzR. nie zaniedbał także spraw ogólnych, a zwłaszcza spraw organizacyjnych, zwołując w tym celu regionalne zjazdy gospodarcze w Sokółce i w Suwałkach.-

Zgromadzenia publiczne.

Powiat grodzieński. W związku z wyborami do rady miejskiej, BBWzR. zwołał w Grodnie dwa wiece: dnia 24 maja przy udziale 350 osób i dnia 26 maja - dla kobiet przy udziale 100 osób.-

Pozatem odbyły się wiece przedwyborcze w osadach Krynk /220/ i Bruskieniki /180/.-

Powiat Ostrołęcki. W Ostrołęce BBWzR. urządził 7 wieców przedwyborczych.

Powiat sokólski. Dnia 13 maja odbył się w Sokółce powiatowy zjazd gospodarczy, zainicjowany przez BBWzR. Przemówienia na zjeździe wygłosili posłowie Sławomir Dabulewicz i Włodzimierz Bzowski. Pierwszy mówił o znaczeniu zjazdów gospodarczych dla życia społeczno-gospodarczego Państwa, drugi zaś - o osiągnięciach Rządu na terenie polityki zagranicznej. Następnie referaty fachowe z dziedziny rolnictwa wygłosili: Dyrektor Izby Rolniczej, Roman Lipski, Inspektor tejże Izby - W. Puławski, lekarz weterynarii - L. Konopka, prezes Rady Powiatowej BBWzR. - Kazimierz Komar oraz Prezes Izby Rolniczej - Jabłoński. Zjazd zgromadził około 300 uczestników.

Powiat suwalski. Podobny Zjazd Gospodarczy odbył się w dniu 6 maja w Suwałkach.

kach, gromadząc około 350 osób. Na zjeździe tym byli obecni senatorowie: Walery Roman, Józef Wielowieyski, Julian Gorzełowski oraz posłowie Sławomir Dabulewicz i Michał Łazarski.-

Pozatem w dniu 27 maja BBWZR. zorganizował w Suwałkach wiec przedwyborczy z udziałem posła Sławomira Dabulewicza /400/.-

Powiat szczuczynski. Wiece przedwyborcze, przy znacznej frekwencji, odbyły się w Grajewie, Rajgrodzie i Szczuczynie.-

Powiat wołkowyski. W dniu 24 maja w Wołkowysku odbył się wiec przedwyborczy, na którym poinformowano zgromadzonych o sposobie głosowania i zadaniach radnych w samorządzie oraz wezwano ich do gremjalnego udziału w akcji wyborczej /50/.-

Powiat wysoko-maz. Wiece przedwyborcze urządzono w Wysokiem-Mazowieckiem i w Łapach. Na wiecach tych przemawiali - poseł Sławomir Dabulewicz, adwokat Tilbor z Warszawy oraz delegatka Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet - Podgórska.-

Zebrania zamknięte.

Powiat białostocki. Dla omówienia spraw organizacyjnych odbyło się zebranie członków koła BBWZR. we wsi Zimnochysusły, gminy Zawyki /12/.

Powiat ostrołęcki. W maju zorganizowano 32 nowe koła BBWZR., jak następuje

w gminie Gawrych	-	11 kół,
w gminie Czerwin	-	5 kół,
w gminie Troczyn	-	2 koła
w gminie Durlasy	-	4 koła
w gminie Czarnia	-	10 kół.-

Powiat wołkowyski. Zebrania przedwyborcze BBWZR. odbyły się w Wołkowysku w dniach 4, 23 i 24 maja.-

Pozatem odbyło się zebranie Komitetu Gminnego BBWZR.

w Krzemienicy, na którym omawiano sprawy organizacyjne oraz wybrano nowy zarząd komitetu /30/-

BBWR

Powiat.	Zgromadzenia publi- czne.			Zebra- nia		Ilość nowych komó- rek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ugólna	Możcia- głość.	Ilość	Frek- wencja.		
Białostocki	-	-	-	1	12	-	
Grodzieński	2	450	100-350	-	-	-	
Ostrołęcki	7	500	40-100	-	-	32	
Sokółski	1	300	-	1	23	-	
Suwalski	2	750	350-400	-	-	-	
Szczytyński	3	590	90-300	-	-	-	
Wołkowyski	1	50	-	4	216	-	
Wysoko-Maz.	2	-	-	-	-	-	
R A Z E M:	18	2.340	40-400	6	251	32	

b/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

Chłopskie Stronnictwo Rolnicze w dalszym ciągu nastawiało swoje siły głównie w kierunku organizacyjnym, zorganizowało ono nowe koła w powiatach grodzieńskim i bielskim oraz zwołało zjazd powiatowy do Grodna i utworzyło sekretariaty w Suwałkach, Sejnach oraz Wierzajnach, powiatu suwalskiego.

Zasługuje na podkreślenie, że w akcji organizacyjnej Stronnictwo nie zwraca dostatecznej uwagi na jakość członków i ich dotychczasowe wierzenia polityczne.-

Stwierdzono np., że na terenie powiatu grodzieńskiego do ogniw organizacyjnych Stronnictwa przesiąkają sympatycy KPZB.. Skutki takiego podejścia Stronnictwa do pracy organizacyjnej charakteryzuje m.in. fakt, że prezes Zarządu Powiatowego Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w Sokółce, Lucjan Biziuk kandydował i wszedł z wyborów do rady miejskiej także z listy opozycji

rej Chrzescijaŋsko-Gospodarczej" /Ch.D. i Str.Ludowe/.-

Zebraŋia zamknęte.

Powiat grodzieŋski.

Dnia 27 maja odbył się w Grodnie Zjazd Powiatowy Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego przy udziale posła Mieczysława Michałkiewicza i w obecności około 200 osób. Program Stronnictwa szczegółowo omówił oraz poddał krytyce działalność Stronnictwa Ludowego poseł Michałkiewicz. Zarzuty posła Michałkiewicza w odniesieniu do Stronnictwa Ludowego usiłował bezskutecznie odeprzeć działacz tego Stronnictwa, Baryło. Po dyskusji wybrano zarząd powiatowy, w którego skład weszli: Adolf Bassel - prezes, Józef Gryszuk - sekretarz, Andrzej Wołk - skarbnik oraz Michał Truś, Olizerowicz i Bubnowski - członkowie. Ponadto wybrano również radę powiatową, której zadaniem będzie badanie położenia rolnictwa i przedstawiania odpowiednich wniosków.-

Ruch organizacyjny.

Nowe koła Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego zorganizowano w maju b.r. w następujących miejscowościach:

Powiat bielski: wieś Pokaniewo, gminy Milejczyce - 11 członków,
 Powiat grodzieŋski: wieś Olekszyce - 34 "
 wieś Podbakonniki - 23 "
 Powiat ostrowski: wieś Kaczkowo, gminy Orko - 30 "
 wieś Złotorja-Parcele " " - 25 "
 wieś Ruskołęki-Stare, gm.Jasienica - 50 członków.

Powiat.	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek	Ilość nowych członków.
	Ilość	Frekwencja	Ugólna Rozciąg.	Ilość	Frekwencja.		
Bielski	-	-	-	-	-	1	11
Grodzieŋski	-	-	-	1	200	2	57
Ostrowski	-	-	-	-	-	3	105
R A Z 3 M	-	-	-	1	200	6	173

c/ Polska Partja Socjalistyczna, d. Frakcja Rewolucyjna

W maju dostrzegano pogłębiającą się działalność Polskiej Partji Socjalistycznej, d. Frakcja Rewolucyjna. Działalność ta uwidoczniła się w zorganizowaniu w Białymstoku koła okręgowego oraz w urządzeniu w Rajgrodzie, powiatu szczuczyńskiego i w Grajewie obchodów 1-majowych.

Zebrań zamknięte.

powiat białostocki.

W Białymstoku odbyło się zebranie organizacyjne członków i sympatyków PPS. d. Fr. Rewolucyjna pod przewodnictwem Wisztala. Na zebraniu ten członek CKR., Pryliński wygłosił odczyt o sytuacji w Polsce i zagranicą. Po jego referacie wywiązała się ożywiona dyskusja, w której wyniku uchwalono następującą rezolucję:

" Zebrani członkowie i sympatycy PPS. d. Frakcji Rewolucyjnej stwierdzają benkrucwo ustroju kapitalistycznego, wzrost faszyzmu w świecie. PPS. CKR., połączona wspólną nienawiścią do osoby Marszałka Piłsudskiego, stała się sprzymierzeńcem faszyzmu polskiego i wskutek taktyki swojej zatraciła zupełnie charakter partji socjalistycznej, a jeżeli chodzi o stosunki białostockie - to ułonega w szeregiach Bundu, czego najlepszym dowodem są ostatnie wybory do rady miejskiej. Jedyną zatem partją socjalistyczną w Polsce pozostała PPS. d. Frakcja Rewolucyjna, która - zawdzięczając umiejętnej taktyce CKR-u - uratowała honor socjalizmu. Zebrani postanawiają stać karni w szeregach PPS. dawnej Frakcji Rewolucyjnej i walczyć wspólnie z klasą robotniczą całej Polski o Polskę Socjalistyczną. Zebrani składają hołd prezesowi CKR-u, niestrudnionemu bojownikowi o sprawę robotniczą, p. Rajmadowi Jaworowskiemu".
Następnie dokonano wyboru zarządu i postanowiono uruchomić w

Białymstoku sekretarjat partji.-

Powiat szczuczyski.

dnia 1 maja staraniem zarządu koła P.S.d.Tr.Rew.

urządzono w Grajewie akademię 1-majową, na którą złożyło się przemówienie oraz część koncertowa. Przemawiał działacz tej partji, Andrzej Witkowski, który podniósł znaczenie święta 1-majowego dla warstwy robotniczej oraz nadmieniał, że warstwa ta w znacznym stopniu przyczyniła się do odzyskania Niepodległości Państwa Polskiego, że kler i narodowcy wdzierają się w zaufanie robotnika, propagując obchód święta 3-go Maja i, że gdyby objęło w Państwie rządy Stronnictwo Narodowe, to wolność proletariatu byłaby całkiem zaprzepaszczone. Dodał, że jakkolwiek nikt nie jest przyjacielem żydów, to jednak nie należy, im wybijać szyb, a natomiast konsekwentnie walczyć z kapitałem żydowskim.-

Po przemówieniu Witkowskiego dzieci wygłosiły wiersze okolicznościowe, poczem odśpiewano "Czerwony Sztandar" i na zakończenie uchwalono odpowiednią rezolucję /80/.-

Tymże dniu wspomniany Andrzej Witkowski urządził również akademię 1-majową w Rajgrodzie, gdzie wygłosił przemówienie analogiczne do przemówienia swego w Grajewie /40/.-

Powiat.	Zgromadzenia publi- czne.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Ilość nowych człon- ków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozcią- głość	Ilość	Frek- wencja.		
Białostocki	-	-	-	1	30	1	-
Szczuczyski	-	-	-	2	120	-	-
R A Z E M	-	-	-	3	150	1	-

17 83
d. Stronnictwo Narodowe.

Działalność Stronnictwa Narodowego w maju nastawiona była niemal wyłącznie na wybory do rad miejskich. Wystawiło ono w większych miastach powiatów białostockiego, łomżyńskiego, ostrołęckiego, ostrowskiego i wysoko-mazowieckiego swoje listy wyborcze. Agitację przedwyborczą prowadziło bardzo intensywnie. W wielu miastach, w których w poszczególnych okręgach unieważnione były listy Stronnictwa Narodowego, zwolennicy tego Stronnictwa demonstracyjnie głosowali na listy unieważnione. Szczególnie jaskrawo uwydatniło się to w Ostrołęce, gdzie liczba głosów, oddanych zarówno na ważne zakoszone jak i na unieważnione listy Stronnictwa Narodowego równoważyła się liczbowo z głosami, oddanymi na ugrupowania prorządowe. W miastach o znacznym zaludnieniu żydowskim, zwłaszcza w Białymstoku, organizacje prorządowe usiłowały nawiązać kontakt ze Stronnictwem Narodowym dla wystawienia jednej, wspólnej listy chrześcijańskiej. Propozycje te Stronnictwo Narodowe w zasadzie przyjęło, lecz nie szczerze, wysunęło bowiem żądanie nie do przyjęcia dla bloku prorządowego. Mianowicie, zażądało dla siebie 11 mandatów na radnych (z wyborów uzyskało tylko 6 mandatów), na co znów Blok nie zgodził się i w rezultacie Stronnictwo Narodowe poszło do wyborów z własną listą. Stronnictwo to próbowało w Białymstoku w kwestji wyborów zawrzeć pakt również z Polską Stronnictwem Chrześcijańską Demokracją, a właściwie tym jego odłamek, który pozostał przy sztandarze dawnego, przedrozłamowego programu Ch.D. Porozumienie to przybierało początkowo całkiem realne formy, lecz w końcu P.S. Chrześcijańska Demokracja zgłosiła bezapelacyjnie akces do bloku prorządowego, wnosząc do nazwy komitetu wyborczego tego bloku przymiotnik "Chrześcijański".

- 2 -

Poza czołową sprawą wyborów, Stronnictwo Narodowe nie zaniedbywało także spraw ogólnie-organizacyjnych. Dostrzegano w tej materji próby opañowania swymi wpływami części powiatu bielskiego, zamieszkałej przez ludność polską w dużym odsetku przez błą chlachtę. Agitacja na terenie wspomnianego powiatu wyrażała się narazie w kolportowaniu po wsiach czasopism i wydawnictw Stronnictwa Narodowego.-

Inspirowane przez Stronnictwo Narodowe wystąpienia antysemickie członków Sekcji Młodych, głównie w Białymstoku i w powiecie białostockim, przybrały w maju dość ostre formy. Docho-
dziło do większych bójek, w których wyniku kilkanaście osób odniosło obrażenia cielesne, w tem cztery osoby - obrażenia cielesne ciężkie. Poza bójkami, notowano wypadki wybijania szyb w domach żydowskich oraz uskuteczniania na domach i parkanach napisów antyżydowskich w rodzaju "Bij żyda! Nie kupuj u żyda!".-

Zgromadzenia publiczne.

Powiat szczuczyński.

Dnia 23 maja w Grajewie Stronnictwo Narodowe urządziło wiec przedwyborczy. Przemawiał poseł Mikołaj Osada z Poznania. Wyznaczył on, że należy głosować na listy narodowe oraz, że gdzie rządzą w miastach narodowcy, jak np. w Poznaniu, tam gospodarka jest lepsza i obywatelom miasta dzieje się lepiej. W kwestji żydowskiej nadmienił, że wprowadzić religja chrześcijańska nakazuje, iż "kochaj bliźniego, jak siebie samego", lecz że nigdzie nie jest powiedziane, ażeby żyda kochać więcej, niż siebie, jak się to obecnie nakazuje i, że dlatego ani sam nie chce, ani też innym nie radzi bardzo kochać żydów /250/.-

Zebrań zamkniętych.

Powiat białostocki

Dnia 15 maja w Goniądzu odbyło się zebranie przedwyborcze

członków Stronnictwa Narodowego z udziałem senatora Michała Sicińskiego, który zaproponował wystawienie w Goniądzu osobnej listy wspomnianego Stronnictwa przy wyborach do rady miejskiej. Po przeszło godzinnej dyskusji projekt ten upadł /20/-.

Dnia 31 maja przez organa policji zostało rozwiązane nielegalne zebranie Stronnictwa Narodowego w Wasilkowie. Zebranie to zorganizował sekretarz Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego w Białymstoku, Bolesław Pustelnik. Obecnych na zebraniu było 20 osób, przeważnie młodzieży robotniczej.

Powiat ostrołęcki.

Dnia 21 maja we wsi Kadzidło na zebraniu członków koła Stronnictwa Narodowego przemawiała posłanka Ewelina Peplowska oraz członek Zarządu Powiatowego traktowanego stronnictwa, Stanisław Dyspolski, którzy poruszali sprawy budżetu Państwa, budżetów samorządowych, udziału w życiu politycznem wójtów gmin i nauczycielstwa oraz omówili wyniki wyborów do rad gminnych /200/-.

Nowe koła Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu ostrołęckiego zorganizowano w maju w następujących miejscowościach:

we wsi Łęg-Starościński	- 60 członków,
we wsi Łęg-Przedmieście	- 34 członków,
we wsi Szafarnia	- 28 członków,
we wsi K r o b i a	- 14 członków,
we wsi Czarnia	- 28 członków,
we wsi W y k	- 13 członków,
we wsi B a b a	- 15 członków.

Powiat Ostrowski

Zebranie przedwyborcze Stronnictwa Narodowego odbyło się w dniu 6 maja w Ostrowi-Razowieckiej, a pozatem - zebranie

organizacyjne w dniu 10 maja we wsi Skarżyn-Abrawy, gminy Andrzejewo.

Powiat suwalski.

Dnia 31 maja na zebraniu przedwyborczym do rady miejskiej w Suwałkach, urządzonego przez Stronnictwo Narodowe przemawiał poseł Aleksander Wierżawski, który zaznaczył, że w wypadku opanowania miasta przez to Stronnictwo, podniesie się wydatnie handel polski i, że wyjdzie to na korzyść samemu miastu. Połkreslił, że nie należy głosować na urzędników, którzy w obawie o swe posady są powolni ugrupowaniu prorządowemu i, że z chwilą objęcia władzy w Państwie przez Stronnictwo Narodowe urzędy będą zredukowane do połowy. Dodał, że społeczeństwo zaczyna już opamiętywać się i, że dowodem tego są wybory w Łodzi i w Łucku, gdzie, mimo postawienia, jako honorowych kandydatów Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz biskupa na listach prorządowych, zwyciężyło jednak Stronnictwo Narodowe. W końcu nadmieniał, że obecny kryzys powstał skutkiem nieracjonalnej gospodarki Rządu i podniósł, że wpuszczenie do Polski 20.000 żydów z Niemiec jest nader szkodliwe /150/..

Powiat szczuczynski.

Dnia 20 maja w osadzie Asosz odbyło się zebranie członków Stronnictwa Narodowego. Poruszano sprawę zakładania powiatowych kuźni, w których byliby zatrudniani wyłącznie chrześcijanie. Konkretnych rezolucyj w tej sprawie nie powzięto. Poza tem debatowano nad kwestją założenia przy kole Sekcji Młodych. Kilkunastu z pośród obecnych wyraziło chęć należenia do tej Sekcji, jednakże, wobec oświadczenia chętnym, że uprzednio należy uiścić opłatę w wysokości 7.50 zł. od osoby, zrezygnowali oni ze swego, poprzedniego zamiaru /80/..

Nowe koło Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu

85

szezuczyńskiego założono:

w Szczuczynie - 160 członków,

we wsi gminnej Bełda - 11 członków.-

Wiat wysoko-mazow.

Dnia 10 maja w Wysokiem-Mazowieckiem odbył się zjazd powiatowej Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego. Na zjazd ten przybyli delegaci Głównego Zarządu Stronnictwa Narodowego w Warszawie, student Aleksander Górecki i Ludwik Chaberski, którzy też przemawiali. Nawoływali oni do bojkotu żydów, podkreślając, że żaden z członków Stronnictwa Narodowego nie powinien kupować u żydów, zaś chrześcijan, kupujących u żydów, należy jak najsurowiej potępiać, podkreślając, że członkowie Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego winni w dniu świąteczne, targi i jarmarki tworzyć przed sklepami żydowskimi tak zwane "zapory", aby nie dopuszczać do tych sklepów chrześcijan. Następnie wezwali zebranych, aby zawsze wiernie stali przy Stronnictwie Narodowym i podkreślali, że dla zdrajców Stronnictwo przygotowuje najsurowsze kary i, że żadnej litości mieć nad nimi nie będzie. Jako przykład poświęcenia się Młodych wskazali na wypadki w Białymstoku i w Łodzi. Po ich przemówieniach nastąpiła dekoracja 10 osób "mieczkami Chrobrego". Udekorowani złożyli przysięgę na wierność sztandarowi Stronnictwa Narodowego. Po dekoracji krótko przemówił do zebranych proboszcz parafji w Wysokiem-Mazowieckim ksiądz kanonik Rogiński, który, podnosząc wagę chwili, wzywał do energicznej pracy na rzecz Stronnictwa Narodowego i nadmieniał, że każdy członek Stronnictwa winien świecić przykładem dla wszystkich i, że jako człowiek moralny, ma kroczyć zawsze na czele narodu Polskiego /28/-

Działalność 3 księży katolickich.

Powiat białostocki.

Wizytowany poprzedniem sprawozdaniu propagowany przez proboszcza w Pasienówce, księdza Małynicz-Malickiego strajk szkolny, ustał ostatecznie w dniu 9 maja z polecenia tegoż księdza Małynicz-Malickiego, który w mniemaniu, że ukarani za nieposyłanie dzieci do szkoły rodzice, przetrzymali strajk z obawy przed dalszymi karami - wolał z własnej inicjatywy strajk zakończyć. Wspomniany ksiądz Małynicz-Malicki przeniesiony został obecnie do Trok w województwie ileńskim.

Dnia 27 maja w Niewodnicy-Kościelnej, powiatu białostockiego miejscowy proboszcz, ks. Niewiarowski ostro wystąpił podczas kazania przeciwko Legionowi Młodych, nazywając członków tej organizacji bezbożnikami i bolszewikami oraz wezwał wiernych do modłów za ich nawrócenie.

Powiat sokólski.

Tegoż dnia również z kazaniem, zwalczającym Legion Młodych, wystąpił podczas odpustu we wsi Lidra kanonik z Łózanegostoku, ks. Klimuszek, który, nawiązując do prześladowania kościoła w zaraniu chrześcijaństwa, podkreślił, że i w czasach obecnych kościół musi również walczyć w różnych krajach o swe prawa, a w tej liczbie i w Polsce i, że właśnie w Polsce są związki, jak Legion Młodych, które usiłują podeptać ideały chrystusowe. Następnie ks. Klimuszek przestrzegł wiernych, aby unikali Legionu Młodych.

Powiat	Zarządzenie publiczne			Zebrań		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Frekwencja Rozdziel.	Ilość	Frekwencja		
Białostocki	-	-	-	1	20	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	1	200	7	192
Ostrowski	-	-	-	2	90	-	-
Suwałski	-	-	-	1	150	-	-
Szczuczynski	1	250	-	1	80	2	171

ysoko-Mar	eski	-	-	-	2	86	-	-
R A Z	2 5 0	1	250	-	8	626	9	363

e/ Obóz Radykalno-Narodowy.

W maju czynione były próby, co prawda słabe zaszczepienia na terenie województwa Białostockiego wpływów Obozu Radykalno-Narodowego. Wienowicie, dnia 27 maja przybył do wsi Siruciówce gminy Nowy Sól, powiatu sokólskiego Bolesław Trajnowski z Grodna, który na zwołanem przez siebie nielegalnem zebraniu odczytał kilka artykułów z czasopisma "Sztafeta", poczem wygłosił przemówienie, w którym podkreślił, że z obecnej ciężkiej sytuacji rolnika, powstałej wskutek niskich cen na żyły rolne a zbyt wygórowanych cen na wytwory przemysłowe - korzystają żydzi i, że żydom powodzi się w Polsce dobrze. Końcu nawoływał do założenia we wsi oddziału Obozu Radykalno-Narodowego, oświadczając, że kto zapisze się do tego obozu, dostanie karabin i umundurowanie w celu prowadzenia walki z żydami na wzór oddziałów Hitlera w Niemczech. Obec przybycia do wsi szeregowego policji, Trajnowski zaraz opuścił wieś Siruciówce /29/.

f/ Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji.

Podobnie jak i inne ugrupowania polityczne, Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji gros swej uwagi skoncentrowało na wybory do rad miejskich. Ożywienie przedwyborcze Ch.D. dostrzegano, szczerze lnie w zasięgu jej silniejszych wpływów - w powiatach grodzieńskim, białostockim, sokólskim i suwalskim.

Jak już wspomniano wyżej przy omawianiu działalności

Stronnictwa Narodowego, w Białymstoku Ch.D. miała iść do wyborów do rady miejskiej w bloku ze Stronnictwem Narodowym. Końcu jednak - nie bez pewnego nacisku ze strony Cleru katolickiego, z pośród którego ks. Antoni Zalewski figurował na liście wyborczej prorządowej, Ch.D. zdecydowała przyłączyć się do bloku prorządowego, uzupełniając nazwę listy wyborczej tego bloku przymiotnikiem "Chrzescijański". Jeśli chodzi o wyniki wyborów dla Ch.D. w Białymstoku, to poniosła ona porażkę, gdyż z pośród wybitniejszych jej działaczy, figurujących na listach wyborczych, wybrany został jedynie tylko ks. Zalewski, inni zaś przepadli.

Prócz działalności wybitnie wyborczej, Ch.D. urządziła zgromadzenie publiczne w powiecie sokólskim.

Zgromadzenia publiczne.

Powiat sokólski.

dnia 11 maja w Janowie odbyło się zgromadzenie publiczne, na którym przemawiał poseł Maciej Bitner. Przemówienie to było analogiczne w swej treści do poprzednich jego przemówień na zgromadzeniach, urządzonych w miesiącach ubiegłych. Tezy tego przemówienia były następujące: Rząd prowadzi nieracjonalną gospodarkę w Państwie, wydając ogromne sumy na wznoszenie luksusowych gmachów reprezentacyjnych, a nawet więzień, gdy równolegle z tem wielu obywateli nie ma dachu nad głową. Rząd nie jest zdolny skutecznie zwalczać kryzysu, gdyż członkami Rządu są wojskowi, pułkownicy, którzy mogą być dobrymi fachowcami w sztuce wojennej, lecz do rządzenia Państwem nie nadają się. Z powodu właśnie złej gospodarki w Państwie, przemysł stopniowo zamiera. Nowa ustawa uposażeniowa krzywdzi niższe kategorie urzędników, podnosząc znacznie pobory urzędników wyższych kategorii. Nowa Konstytucja daje takie prawa Prezy-

28 - 28
87 87

dentowi, jakich nie posiada nawet żaden monarcha, co w przyszłości może doprowadzić kraj do ruiny, gdyż odbiera się władzę narodowi by oddać ją w ręce jednostki.-

Po przemówieniu i rozwiązaniu zgromadzenia, poseł Bitner udał się do domu parafjalnego, gdzie w obecności nielicznego grona osób zorganizował w Janowie koło Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji /300/.-

Zebrań zamknięte.

Powiat suwalski.

Dnia 31 maja w Suwałkach odbyło się zebranie przedwyborcze, zwołane przez Ch.D./w mieście tem wybory zostały wyznaczone na dzień 3 czerwca b.r./. Przemawiał poseł Aleksander Dzierżawski, apelując do zebranych, ażeby głosowali na listę Ch.D.

Powiat	Zgromadzenie publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozciągł.	Ilość	Frekwencja.		
Sokólski	1	300	-	-	-	1	-
Suwalski	-	-	-	1	2	-	-
RAZEM :	1	300	-	1	-	1	-

g/ Stronnictwo Ludowe.

Do najważniejszych przejawów z działalności Stronnictwa Ludowego w maju zaliczyć należy urządzenie "Święta Ludowego" na terenie powiatów białostockiego, grodzieńskiego, łomżyńskiego, ostrowskiego, suwalskiego i szczuczyńskiego. Obchody te nie wypadły tak wspaniale, jak zamierzali ich organizatorzy. Na obchodach tych wygłoszono szereg przemówień o treści wybitnie opozycyjnej i w formie w wielu wypadkach ostrej. /Sprawozdanie

z tych obchodów przedłożono Ministerstwu w specjalnem opracowaniu z dnia 12 czerwca b.r. Nr.BP.1320/4/34.P./.-

Wyborami do rad miejskich Stronnictwo Ludowe słabo interesowało się z uwagi na swój charakter wybitnie wiejski. Niemniej jednak w powiatach, ostrowskim, sokólskim i częściowo suwalskim działacze Stronnictwa Ludowego łączyli się podczas wyborów do rad miejskich przeważnie z Ch.D., a gdzie list tego stronnictwa nie było - ze Stronnictwem Narodowym.-

Ruch organizacyjny, aczkolwiek w słabym tempie, był kontynuowany głównie w powiatach białostockim i szczuczyńskim.

Omówione w poprzednich sprawozdaniach tarcia wewnętrzne w łonie Zarządu Wojewódzkiego traktowanego Stronnictwa w Białymstoku pogłębiły się dalej. Wskutek tych tarć poseł Adolf Sawicki nie wykazywał ostatnio zewnętrznej działalności.

Zgromadzenia publiczne.

"Święto Ludowe"

Obchody "Święta Ludowego" urządzone były w następujących miejscowościach:

<u>Powiat białostocki:</u>	Zabłudów /400 osób/ i Trzcianna /300 osób/,
<u>Powiat grodzieński:</u>	wieś Grandzicze /100 osób/,
<u>Powiat łomżyński:</u>	wieś Zawady /150 osób/,
<u>Powiat ostrowski:</u>	wieś Łasewo /56 osób/,
<u>Powiat suwalski:</u>	wieś Smolniki /300 osób/,
<u>Powiat szczuczyński:</u>	Rajgród /50 osób/.-

Zebrań zamkniętych.

Powiat białostocki. Dnia 13 maja we wsi Tryczówka-Kościelna, gminy Zawyki odbyło się zebranie organizacyjne członków kół Stronnictwa Ludowego z gmin Juchnowiec i Zawyki w celu utworzenia Zarządu Rejonowego. Salą na to zebranie po długich partrektacjach udzielił

miejscowy proboszcz, ks. Alfons Borowski.

Po dyskusji, w której poruszano momenty polityczne, utworzono wspomniany Zarząd Rejonowy i wybrano jego członków.

Prezesem obrany został Jan Ostaszewski, I wiceprezesem - Paweł Głowacki, II wiceprezesem - Stanisław Sidź, skarbnikiem - Bronisław Domaszuk, sekretarzem - Stanisław Chyży i członkami - wszyscy prezesi kół z gmin Zawyki i Juchnowiec.-

Na zebraniu tem nadto postanowiono, ażeby tegoroczne powiatowe "Święto Ludowe" odbyło się również w Tryczówce-Kościelnej /35/.-

Projekt urzędnika "Święta Ludowego" w Tryczówce-Kościelnej poseł Adolf Sawicki odrzucił, równocześnie wyznaczając osadę Zabłudów w powiecie białostockim, gdzie wspomniane święto istotnie odbyło się w dniu 20 maja b.r.

Dnia 10 maja we wsi Lewickie, gminy Juchnowiec zorganizowano koło Stronnictwa Ludowego. Na członków zapisało się 11 osób.-

Powiat suwalski.

Dnia 8 maja odbyło się w Suwałkach zebranie delegatów kół Stronnictwa Ludowego z powiatu suwalskiego. Prezes Zarządu Powiatowego tego Stronnictwa, Antoni Trochim oznajmił zebrany o założeniu w Suwałkach "Związku Rolniczego" i równocześnie przestrzegał przed tym nowym związkiem, jak przed prorządowym. W końcu wezwał zebranych, by w dniu 20 maja jak najliczniej przybyli na święto ludowe do wsi Smolniki, gminy Kadaryszki, powiatu suwalskiego /20/.-

Powiat szczuczynski.

Zebrania kół Stronnictwa Ludowego dla omówienia spraw, związanych z obchodem "Święta Ludowego", odbyły się w następujących miejscowościach:

dnia 14 maja we wsi Barszcze, gminy Pruska, obecnych 13 osób,
 dnia 15 maja we wsi Siszewo, gminy Bełda, obecnych 25 osób,
 dnia 16 maja we wsi Kozłówka, " " obecnych 12 osób,
 dnia 17 maja we wsi Stoczek, " " obecnych 15 osób.

Nowe koło Stronnictwa Ludowego zorganizowano:

we wsi gminne Bełda - członków 11,

we wsi Kulig, gminy Bełda, członków 29.

Powiat wołkowski.

Stronnictwo Ludowe czyniło próby urządzenia "Święta Ludowego" w osadzie Roś. W tym celu zwołany był do Rosi wiec pod gołym niebem, który jednak do skutku nie doszedł z powodu b. słabej frekwencji. Na wiec ten przybył poseł Sawicki, który, widząc garstkę zebranych, zrezygnował z wygłoszenia przemówień i w tym dniu odjechał z powrotem, odprowadzony na dworzec kolejowy przez członków Zarządu Powiatowego omawianego Stronnictwa.

Powiat	Zgromadzenia publiczne.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozciągł.	Ilość	Frekwencja.		
Białostocki	2	700	300-400	2	46	1	11
Grodzieński	1	100	-	-	-	-	-
Łomżyński	1	150	-	-	-	-	-
Ostrowski	1	56	-	-	-	-	-
Suwański	1	300	-	1	20	-	-
Szczuczynski	1	50	-	4	65	2	40
R A Z E M	7	1356	56-400	7	131	3	51

89

daleszym ciągu dostrzegany był proces utraty przez PPS. wpływów w okręgach białostockim, grodzieńskim i bielskim. Zorganizowane przez nią obchody pierwszomajowe wypadły dla niej znacznie gorzej, niż w latach poprzednich. W wyborach do rady miejskiej poważniejszych sukcesów nie odniosła.

Zarządzenia publiczne.

Bielski. Dnia 21 maja w Bielsku-Podlaskim odbył się wiec przedwyborczy, zwołany przez miejsowy Komitet PPS. CKP. Przemawiali Karol Zaorski i Zbigniew Mizner z Warszawy. Dowodzili oni, że ustawa samorządowa tak została pomyślana, aby uniemożliwić warstwie robotniczej udział w pracy samorządowej. Na potwierdzenie swych wywodów wskazali oni na fakt unieważnienia listy socjalistycznej w Bielsku-Podlaskim. W końcu mówcy dali wyraz nadziei, że pomimo chwilowych niepowodzeń musi wreszcie zatryumfować zwycięstwo socjalizmu nad faszyzmem i, że tylko socjalizm zdoła wyprowadzić masy robotnicze z obecnego kryzysu /150/.

Drugi wiec odbył się tegoż dnia w Hajnówce. Zwołany on został przez Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego dla uczczenia poległych robotników austriackich. Przemawiał redaktor z Warszawy, Głowacki, który zaznaczył, że przybył na teren puszczy wraz z innymi dziennikarzami na zaproszenie Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych i dodał, że wycieczka przedstawicieli proletariatu nie ma bynajmniej na celu zbierania toastów, umizgiwania miejscowych dygnitarzy i odbierania wonnych bukietów kwiecia, lecz, że wyłącznie poznanie się z życiem robotniczym w Puszczy Białowieskiej. Następnie stwierdził, że socjalizm w Polsce, podobnie jak i w innych krajach kuroczy się i chowa pod ziemię, lecz, że zjawis-

ko to jest chwilowe i, że spowodowane zostało tem, iż kilka oficerów uchwyciła władzę i podpięła ją bagnietami, mimo jednak to proletarjat nie zginie. Jako na bojownika o sprawę robotniczą wskazał Głowacki na b. posła Stanisława Dubois, dodając, że na miejsce jednego, wyrwanego z szeregów robotniczych, działacza, winno stanąć do pracy 10 nowych i, że robotnicy winni być przygotowani na to, że z socjalizmem w Polsce może Rząd tak postąpić, jak to miało miejsce w Austrii /400/-

Powiat suwalski. Dnia 31 maja w Suwałkach, gdzie wybory do rady miejskiej odbędą się w dniu 3 czerwca, PPS.CKW. urządziła wiec przedwyborczy. Przemawiali miejscowi działacze tej partji, którzy podnieśli, że socjaliści nie są odpowiedzialni za zaciągnięte przez miasto Suwałki długi i, że zaciąganie pożyczek odbywało się wskutek polecenia władz wyższych oraz, że pożyczki te mają pokrycie w powiększonym majątku miejskim. Następnie podkreślono, że jakkolwiek PPS.CKW. nie opanuje obecnie władzy w Suwałkach, to nie mniej jednak wyniki wyborów w innych miastach wykazują, że zastraszone poprzednio przez obóz prorządowy społeczeństwo już się opamiętało i obecnie mniej się boi. W końcu, po zaznaczeniu, że PPS.CKW. wszędzie mniejszości narodowe traktuje narówni z Polakami wezwano, ażeby i żydzi głosowali na listę PPS.CKW. /200/-

Powiat	Zarządzenie publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Frekwencja Rozciągnięta	Ilość	Frekwencja		
Bielecki	2	550	150-400	-	-	-	-
Suwalski	1	200	-	-	-	-	-
R A Z E M :	3	750	150-400	-	-	-	-

WIECZNIK BIAŁOSTOCKI

Nr. 104/6/34T.

10 czerwca 1934 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 6

za miesiąc m a j 1934 r.

IV. Ruch wyznaniowy.

Ze spraw wyznaniowych w ubiegłym okresie zasługuje jedynie na uwagę działalność sekty baptystów.

Sekta ta w dniu 20 maja urządziła "chrzest" 25 osób, w tym 8 mężczyzn i 17 kobiet. - na rzece Supraśl w powiecie białostockim. Obrzędu "chrztu" dokonywał kaznodzieja Bołtniew. Modły były odprawiane w języku polskim i rosyjskim.

Podobny "chrzest" odbył się dnia 13 maja na rzece Roś w powiecie wołkowyskim. "Chrzest" przyjęło 9 osób, w tym 7 kobiet. Obrzędu dokonał Antoni Kirgun.

- - - -ooo 0 ooo - - - -

Liczba
nowych
członków

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/6/34T.

Dnia 10 czerwca 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 6
za miesiąc czerwiec 1934 r.

V. Międzyzwońców narodowe.

Okres sprawozdawczy obfitował w ożywioną działalność poszczególnych ugrupowań i stowarzyszeń żydowskich, mającą swe źródło w wyborach do rad miejskich. W działalności tej wyraźnie zaznaczył się antagonizm pomiędzy sjonistami a tworzonymi ad hoc blokami wyborczymi ogóln żydowskimi oraz izolowanie się w płaszczyźnie wyborczej Poalej-Sjonu - prawicy. Kością niezgody pomiędzy sjonistami, a pozostałymi organizacjami żydowskimi, wchodzącymi w skład bloków ogóln żydowskich był Żydowski Klub Myśli Państwowej, któremu sjonisci zarzucali monopolizowanie patriotyzmu i lojalności względem Państwa, a temsamem stwarzanie niejakich pozorów, że lojalnymi względem państwowości polskiej są tylko ci żydzi, którzy należą do Żydowskiego Klubu Myśli Państwowej. Wspomniane antagonizmy jednakże w miarę zbliżania się terminu wyborów stopniowo zagościły, co w rezultacie doprowadziło w większości miast do ugody i wystawienia list blokowych. Poalej-Sjon - prawica poszła do wyborów samodzielnie.

Poza wyborami do rad miejskich ludność żydowską żywo zaprzętała sprawa składania petycji protestacyjnych przeciwko ograniczeniom imigracyjnym do Palestyny.

Litwini ograniczyli się do urzędzenia kilku przedstawień i zabaw, zaś białorusini nie wykazali absolutnie żadnej działalności.

91

- 2 -

a/ Żydzi.

Życie polityczne.

iązek Żydów uczest-
ków walk o Niepodle-
ność Polski.

W Białymstoku w dniu 29 maja Związek Żydów, ucze-
stników walk o Niepodległość Polski urządził akademię, po-
święconą pamięci pułkownika Berka Joselewicza, którego ży-
cie i czyny scharakteryzował na tej akademii adwokat Gotlib.

oniści-rewizjoniści-

Dnia 6 maja w Grodnie Sjonisci-rewizjoniści współ-
nie z organizacją "Mizrachi" urządzili wiec, na którym
ostro krytykowali Anglię za jej politykę palestyńską, szko-
dliwą w ich przedstawieniu dla żywotnych interesów żydow-
skich, pozatem zwalczali socjalistów różnych odcieni i nawo-
zywali do jednoczenia się, by wspólnym wysiłkiem rozwiązać
kwestję palestyńską. Podczas wiecu grupa komunistów usiło-
wała wywołać awanturę przez wznoszenie okrzyków przeciw
sjonistom, jednak wobec obecności policji do zakłócenia
spokoju nie doszło. /300/.

n d.

Bund w Białymstoku, Łomży, Wołkowysku i innych
większych miastach urządził zebrania przedwyborcze, na któ-
rych poszczególni mówcy nawoływali do głosowania na listy
socjalistyczne. W Wołkowysku Bund zajął zdecydowanie wrogie
stanowisko wobec wyborczego Bloku Gospodarczego /prorządo-
wego/. Powodów takiego stanowiska należy dopatrywać się w ten
że bundowcy przypuszczali, iż Blok Gospodarczy jednoczy
w sobie ludzi, którzy przed wojną i obecnie urządzali pogro-
my żydów.

Pozatem inne polityczne ugrupowania żydowskie urzą-
dziły cały szereg zebrań przedwyborczych.

Zargonowa prasa białostocka nieomal codziennie zapełniała swe szpalty opisaniami rzekomych ekscesów antyżydowskich, przyczem bardzo często wydarzenia drobnej miary na tle antagonizmów narodowościowych, a nawet figle młodzieży szkolnej szkół powszechnych, czynione ku uciesze rówieśników i nie mające nic wspólnego z wystąpieniami antyżydowskimi - prasa ta traktowała jako ekscesy antyżydowskie, wyolbrzymiając je do rozmiarów o doniosłym znaczeniu, czem siada jedynie niepokój i zdenerwowanie wśród ogółu ludności żydowskiej.

Pozatem prasa ta również żywo zajmowała się wyborami do rady miejskiej i fluktuacją nastrojów wśród społeczeństwa żydowskiego, przyczem nawoływała ogół żydostwa, aby wystawiło ono jedną wspólną listę wyborczą.

Prócz prasy periodycznej, ukazała się w maju w Białymstoku jednodniówka pod tytułem "Bezkras wędrówki", jako organ nowopowstałego tutaj oddziału Związku Żydów - Uczestników Walk o Niepodległość Polski. "Deklaracji ideowej" jednodniówka stwierdza, że na przestrzeni walk o niepodległość Polski żydzi zawsze brali czynny udział w tej walce i, że to samo miało miejsce w dobie obecnej, kiedy najlepsi synowie uważali, że najlepiej przysłużą się Ojczyźnie, a zarazem i swoim braciom, gdy przez pobratymstwo oręta z najlepszymi synami Polski wywalczą i dla żydów prawo do lepszego jutra. Dalej jednodniówka stwierdza, że żydzi - uczestnicy walk o Niepodległość Polski arzeszyli się w tym celu, ażeby pogłębiać wśród ludności żydowskiej poczucie obywatelskie, popularyzować wśród niej zadania państwowo-twórcze oraz organizowanie tej ludności dla współpracy Państwa.

W artykule "Bez kresu wędrówki" jednodniówka dowodziła, że, ponieważ i Żydzi, przelewając krew dla sprawy polskiej, podobnie jak i inni kombatanci, winni wreszcie doczekać się "kresu wędrówki" i "dnia zapłaty". Tymczasem tak nie jest, bo gdy inni, większość kombatantów doczekała się odznaczeń i olśniewającej pozycji w świecie powojennym, to Żydzi wciąż jeszcze muszą się ubiegać o przyznanie im walerów, "pełnowartościowości obywatelskiej". Powodu takiego stanu rzeczy dopatruje się autor artykułu w skromności i subtelnej rezerwie od lat piętnastu w ocenie własnych zasług, a zarazem w bezinteresowności i wielkim takcie politycznym Żydów polskich. Nowopowstała organizacja zaś ma niejako pobudzić społeczność żydowską w Polsce do otrząśnięcia się z tego letargu i do wykazania zarazem, że jest ona organizmem bezwzględnie zdrowym. W następnym artykule p.t. "Od startu do mety" pismo dowodziło, że okazanie właściwego oblicza przez społeczność żydowską jest obecnie tembardziej palącą potrzebą ze względu na to, że przeciwko żydostwu "sunie zwarty front warcholów endecko-radykalnych i narodowo-socjalistycznych, głoszących wszem wobec i każdemu z osobna wierutną nieprawdę, że Żydzi nie spełnili swego obowiązku w najcięższych dla Polski chwilach".

b/ Litwini.

Powiat grodziski

Dnia 10 maja w lokalu czytelní "Rytas" w Marcinkaicach odbyło się zebranie młodzieży narodowości litewskiej, przeważnie członków Towarzystwa Sv. Kazimierza. Przemawiał kierownik czytelní Teofil Suchocki, który zaznaczył, że, ażeby osiągnąć swój cel, litwini winni organizować się i dodał, że polacy zabrali ziemie litewskie, że znęcają się nad litwinami, że nadejdzie czas, kiedy litwini przepędzą polaków ze swych ziem i, że chwila ta jest już niedaleka.

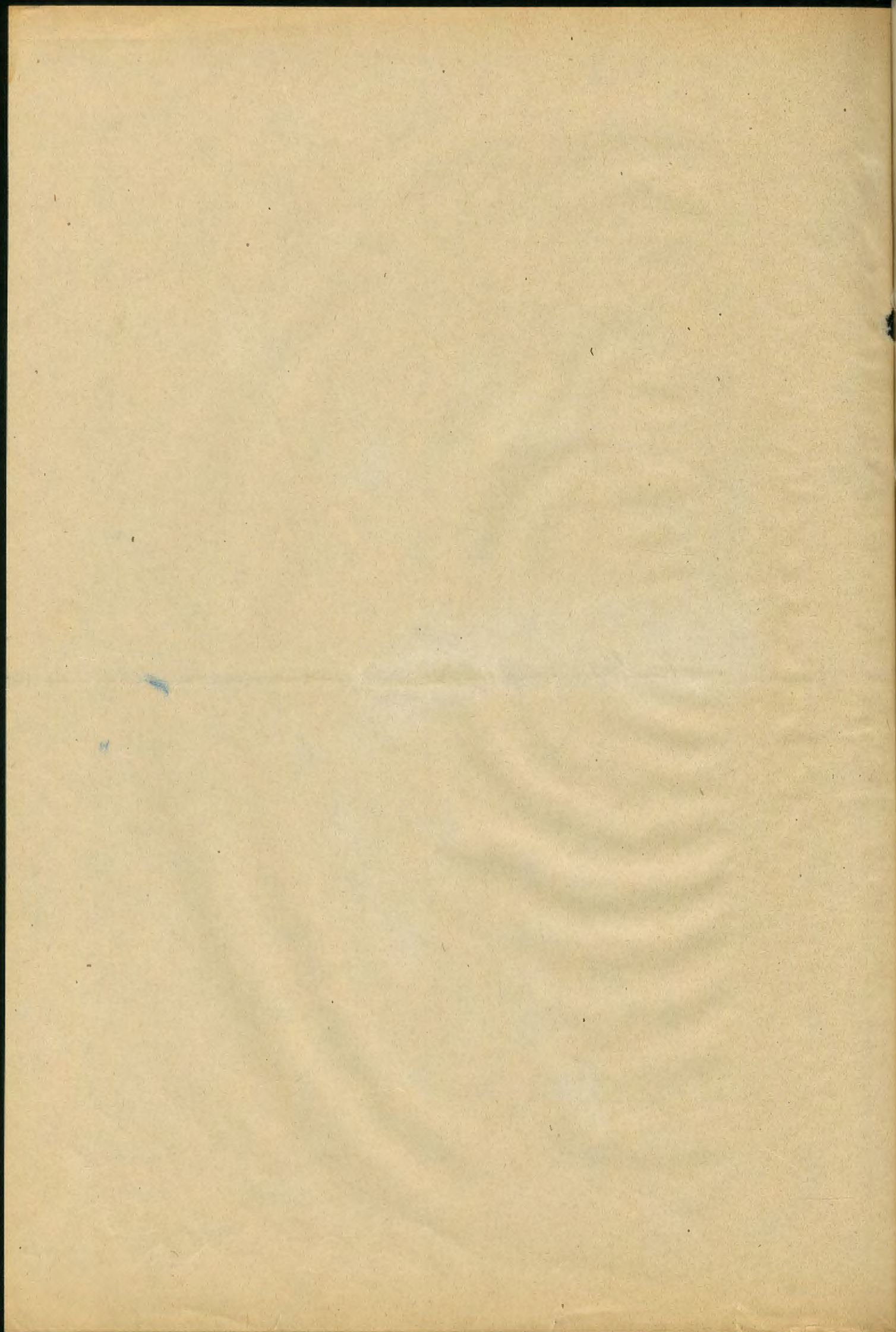
Wspominawszy o zajściu, wywołanem z powodu ustawienia w swoim czasie w Marcinkaicach krzyża, pomalowanego na barwy państwowe litewskie, Suchocki nadmienił, że nie należy słuchać poleceń policji, bowiem rządy jej już się wkrótce skończą. Na zakończenie przemówienia, Suchocki zaintonował narodowy hymn litewski. /40/.

Nazwa organizacji	I.	II.	III.	IV.	Ilość osób razem	Rozpiętość od - do	Dochód.
Sjoniści ogólni	6	-	-	2	1090	60 - 170	
Sjoniści i rewizjoniści	4	-	-	3	800	70 - 300	
Poslejs-Sjon prawica	2	-	-	-	110	50 - 60	
B u n d	9	-	-	-	1000	80 - 300	
Liga Pomocy Pracującym w Palestynie.	3	-	-	-	535	60 - 400	
Brith Trumpador	1	-	-	-	180		
Kultur-Liga	1	-	-	1	95	35 - 60	

Tarbuth	3	2	-	-	1150	100 - 150	85.80
Makkabi	1	-	-	-	500		
T.O. Z.	1	1	-	-	200	80 - 120	27.00
Litewskie T-wo Sw. Kazimierza	-	7	-	-	700	50 - 100	88.00

- I - zebrania,
- II - przedstawienia,
- III - zabawy,
- IV - odczyty.

- - - - - 000 0 000 - - - - -

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

94
BIAŁYSTOK, dnia 10. lipca 1934 roku

Nr. BP. 104/7/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie
miesięczne Nr. 7 za mie-
siąc czerwiec 1934 r.

TAJNE - B. P I L N E !

Do

10/VI

do 50 100

Waga

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I. Polityczny

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 7 z za-
kresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych za mie-
siąc czerwiec 1934 roku.-

Za wojewodę

/Józef Bay
p.o. Naczelnik Wydziału Bezp. Puł.

trzymują do wiadomości:

Pan wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogrodku,
" " w Brześciu n/B.,
" " w Warszawie,
" " w Stanisławowie,
" " w Tarnopolu,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi,
Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
" " " w Wilnie,
" " " Okręgowego w Białymstoku,
" " " w Łomży,
" " " w Grodnie,
" " " ydz. Zam. S. Okr. w Suwałkach,
Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
" " " DOK. IX. w Brześciu n/B.,
" " " DOK. I. w Warszawie,
K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie
Szefcy Panowie Starostowie Powiatowi
województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Komendant wojewódzki P.P. w Białymstoku
Pan Naczelnik Urzędu Słuchowego w Białymstoku.

Pro przygot. do wiadomości

A. A.

25/7/34 r.

F.

2
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/7/34.T.

Białystok, dnia 10 lipca 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7.

za miesiąc czerwiec 1934 r.

I. Sytuacja ogólna.

Po okresie nasilonej działalności stronnictw politycznych w związku z wyborami do rad miejskich w czerwcu nastąpiła w życiu politycznym na terenie województwa Białostockiego jakby pewnego rodzaju stagnacja, jeżeli pominąć dość intensywne poczynania BBWZR. w zakresie organizacyjnym. Wyrazem tych poczynania było zwołanie w Białymstoku rady wojewódzkiej, na której wytyczono program pracy ogniw organizacyjnych BBWZR. na najbliższą przyszłość. Program ten może być określony następująco: wychowanie społeczeństwa, znalezienie wspólnego języka z masami, prowadzenie pracy oświatowej i gospodarczej na wsi, konsolidacja ruchu młodzieżowego, zerwanie z metodą organizowania członków i stosowanie w praktyce metody organizowania społeczeństwa, selekcja członków we własnych szeregach BBWZR. w celu podniesienia wartości jednostek pożytecznych i aktywnych, usprawnienie i skoordynowanie pracy w płaszczyźnie poszczególnych dziedzin życia publicznego.- Wytyczne rady wojewódzkiej, podkreślające, że po budowie zrębów organizacyjnych nadeszła kolej na budowę treści wewnętrznej BBWZR., spowodują niewątpliwie uintensywnienie pracy BBWZR. w terenie, objęcie przez nią szerszych niż dotąd płaszczyzn życia publicznego i ściślejsze związanie ogniw organizacyjnych BBWZR. z masami. Ze stronnictw opozycyjnych stosunkowo ruchliwe było Stronnictwo Narodowe, które jednak ograniczało się przeważnie do agitacji

95

- 2 - 3

i propagandy cichej i zamkniętej, kładąc szczególny nacisk na rozbudowę sieci placówek Sekcji Kodych Stronnictwa Narodowego. W propagandzie terenowej starało się ono usprawiedliwić swą porażkę w wyborach do rad miejskich nadużyciami ze strony czynnika administracyjnego i organizacji porządowych, ażeby nie dopuścić do utrwalenia się w społeczeństwie przekonania, że porażka ta jest li tylko sprawdzianem jego istotnych wpływów wśród tego społeczeństwa. W przeciwieństwie do Stronnictwa Narodowego, które po wyborach do rad miejskich, jakby dla wyrównania poniesionych strat zaostrzyło swą akcję opozycyjną w odniesieniu do rządu, złagodziło swój kurs opozycyjny PS. Chrześcijańskiej Demokracji, co w pewnym stopniu tłumaczyć można przystosowywaniem się jego kierowników do sytuacji, jakie zaistniała dla Stronnictwa w związku z dostrzeganiem w nim tendencji rozłamowej na rzecz Chrześcijańsko-Spółecznego Zjednoczenia. Traktując o Chrześcijańsko-Spółecznym Zjednoczeniu, które zakłada się w Białymstoku i okręgu białostockim na już przygotowany grunt do szerszej działalności, zaznaczyć należy, że zwleknięcie jego kierownictwa w Warszawie z oficjalnego rozpoczęcia działalności na terenie województwa Białostockiego bynajmniej nie powiększa istniejących dla niego możliwości rozwoju organizacyjnego, a przeciwnie sprzyja przeciwdziałaniom zdecydowanym opozycyjnych czynników z PS. Chrześcijańskiej Demokracji. Wojewódzkie organa prasowe obu nazwanych stronnictw potępiły skrytobójczy mord na osobie ś.p. Ministra Bronisława Pierackiego i oceniły wejście do rządu Ministrów Kościłkowskiego i Poniatońskiego jako wyraźny zwrot obozu rządzącego twarzą do wsi i lewicowych ugrupowań ludowych, a zaostrzenie kursu w odniesieniu do stronnictw prawicy.

95

Pod koniec czerwca zaznaczył się charakterystyczny zwrot w ustosunkowaniu się terenowem Stronnictwa Ludowego do Rządu i obozu prorządowego. Według wyjaśnień przywódców lokalnych Stronnictwa, zwrot ten pozostaje w przyczynowym związku z nowym układem sił w jego władzach naczelnych, które, przeciwdziałając tendencjom rozłamowym posłów z b. grupy Stronnictwa Chłopskiego, zdecydowały się pójść na daleki kompromis względem tej grupy w tym sensie, iż ogólna taktyka Stronnictwa Ludowego w odniesieniu do Rządu ulegnie gruntownej zmianie. Na zgromadzeniach publicznych i konferencjach zamkniętych posłowie Sawicki i Mochnej, adwokat Korboński z Warszawy i in. poinformowali zgoda niedwuznacznie lokalnych kierowników Stronnictwa, że Stronnictwo Ludowe zrywa z opozycyjnym bez zastrzeżeń stosunkiem dotychczasowym do Rządu i, że będzie poszukiwało stycznych współpracy z Rządem i obozem prorządowym, jeżeli ze strony przeciwnej stworzone zostaną ku temu możliwości. Nie nasunęła Urzędowi Wojewódzkiemu bardziej charakterystycznych spostrzeżeń działalność PPS., która byłaby wyjątkowo nikłą. Całokształt jej pozwala dopatrywać, że skutki przegranej w wyborach do rady miejskiej miasta Białegostoku będą dla PPS. dotkliwe i, że przeżywa ona głęboki kryzys w Grodnie i bielskim okręgu przemysłu drzewnego.-

Skrytobójczy mord na osobie ś.p. Ministra Pierackiego wywołał w całym Województwie wstrząsające wrażenie wśród ludności, która w przeważającej swej masie potępiła dokonaną zbrodnię i dała temu wyraz, manifestując oburzenie i potępienie zbrodni, a jednocześnie deklarując pełną gotowość współdziałania z Rządem w obronie spokoju i ładu wewnętrznego. W dniach 17 i 18 czerwca we wszystkich niemal miejscowościach na terenie Województwa odbyły się manifestacyjne pochody ulicz-

96

ne, akademje i uroczyste nabożeństwa żałobne. Na ręce wojewody i starostów oraz bezpośrednio na ręce Pana Prezesa Rady Ministrów w drodze telegraficznej złożyli wyrazy potępienia dokonanej zbrodni i kondolencje przedstawiciele duchowieństwa wszystkich wyznań /za wyjątkiem ordynariusza diecezji łomżyńskiej, ks. biskupa łukomskiego, którego stanowisko osobiste w odniesieniu do zbrodni nie jest Urzędowi wojewódzkiemu znane/, mniejszości narodowych, samorządów, organizacji gospodarczych, stowarzyszeń i związków społecznych i t.p. Nie miły zgrzyt do nastrojów, jakie zaistniały w społeczeństwie po zbrodni, wniosło zachowanie się kilku księży katolickich, którzy odmówili odprawienia uroczystych nabożeństw żałobnych, zasłaniając się brakiem dyrektyw z kurji Biskupiej. W tym względzie zasługuje na podkreślenie, że ks. biskup łukomski, poinformowany przez przedstawicieli społeczeństwa o odmowie przez dziekana w Ostrowi-Mazowieckiej, ks. Dra Ciesielskiego odprawienia uroczystego nabożeństwa żałobnego za duszę ś.p. Miłostwa Bronisława Pierackiego, telegraficznie polecił temuż dziekanowi nabożeństwo to odprawić.

Sytuacja gospodarza w województwie Białostockim poważniejszym zmianom nie uległa i nadal była oceniana jako wyjątkowo ciężka, zwłaszcza dla wsi. Poszukując możliwości polepszenia jej, prężące organizacje polityczne, społeczne i gospodarze poszukiwały różnych koncepcyj przywrócenia równowagi cen, t.j. zwarcia nożyc rozpiętości pomiędzy cenami na produkty wytwórczości rolnej i przetwórczej. Wśród koncepcyj tych wyraźniej zarysowała się koncepcja powołania do życia przymusowych, międzykomunalnych organizacji rolniczych w formie powiatowych związków rolniczych, które miałyby za zadanie rógowanie właścicieli pośredników po-

między warsztatami rolnymi jako producentami a spożywcami, organizowanie zbytu produktów wytwórczości rolnej, akcje spichlerzową, pracę nad uprzemysłowieniem warsztatów rolnych i t.p. Szczegóły w tej materji zostaną przedstawione Ministerstwu w oddzielnem sprawozdaniu. W ośrodkach wiejskich sytuacja była lepsza, gdyż przemysł włókienniczy, garbarski, drzewny i częściowo metalurgiczny miał wyjątkowo dobrą konjunkturę. Według danych Izby Skarbowej, wpływy podatkowe w czerwcu w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosły w poszczególnych powiatach od 20 do 60%.-

-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. B2.104/7/34.T.

Dnia 10 lipca 1934 r.

Sytuacyjne s^z zdanie miesięczne Nr. 7.
za miesiąc czerw 1934 r.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

"Przegląd Łomżyński".

Dowodził, że pierwszym warunkiem uzdrowienia gospodarki społecznej jest przywrócenie równowagi cen. Podkreślał przytem, że wszyscy godzą się z tem, iż istotną przyczyną depresji gospodarczej jest zakłamanie się równowagi między cenami produktów rolnych i artykułów przemysłowych i, że "nożyce cen rozwarły się nadmiernie, a przeto póki nie da się urządzić zbliżenia ich ramion, życie gospodarcze utraconej równowagi nie uzyska. Następnie wyjaśnił, że podstawą, na której polska stara się ustalić nową równowagę jest poziom niskich cen. Polityką Rządu w tym kierunku zmierza do przekłamania sztywnych cen kartelowych, zahamowania spadku konsumpcji artykułów skartelizowanych i doprowadzenia do wzrostu spożycia artykułów wytwórczości przemysłowej przy równoczesnem przeciwdziałaniu dalszej obniżce cen na produkty wytwórczości rolnej. W artykule "Pakszywe wnioski endecji" stwierdzał, że głęboki wstrząs, wywołany w społeczeństwie skrytobójczem morderstwem na osobie śp. Ministra Bronisława Pierackiego wywołał w kraju obezerną i wszechstronną wymianę zdań, że dyskusja w sprawie mordu wyszła poza problemat kryminalny.

t.j. osoby mordercy i środowiska z którego wyszedł - i objęła szereg ważkich i aktualnych zagadnień i, że wskazała ona, na jej podstawach i w jakich środowiskach bankrutujący obóz narodowy chce oprzeć swoją możliwość swego istnienia. Podstawą tego obozu jest demagogia, a środowiskiem te sfery, do których można trafić na krótką metę szerzeniem niezadowolenia, bałamuceniem i znieprawianiem duchowo, lub spekulowaniem na antysemityzm. Konkludując na ten temat, pismo wskazywało na konieczność wytknięcia granicy, na której kończyłaby się krytyka w jej dozwolonych i rzeczowych formach, a rozpoczynała swawola polityczna, godząca w interes Państwa, ład i spokój. Ponadto pismo podkreślało sprzeczne z intencjami władz kościelnych angażowanie się poszczególnych księży katolickich w opozycyjną względem Rządu i władz działalność polityczną i zaznaczało, że w kołach PS. Chrześcijańskiej Demokracji coraz trzeźwiej osadza się wahania partyjne i zdecydowany przeciw nim odpór władz państwowych.

b/ Prasa opozycyjna

"Życie i Praca".

Omawiając skrytobójczy mord na osobie ś.p. Ministra Bronisława Pierackiego, pismo oświadczało, że strzały warszawskie muszą wstrząsnąć sumieniem całego narodu, a przy trumnie ś.p. Ministra Pierackiego pogrzebać należy nienawiść bratnią i nawet niechęć. Trumna ta, według podkreśleń pisma, powinna zjednoczyć cały naród. Zasługuje na podkreślenie, że pismo przyznawało słuszność krakowskiemu "Czasowi", gdy dowodził, że Rząd może i powinien zlikwidować wszystkie bojówki terrorystyczne wszy-

stkich organizacyj, zarówno opozycyjnych jako też prorrządowych, ukarać surowo terrorystów i nawet rozwiązać Obóz Narodowo-Radykalny ale nie powinien stosować represyj masowych, które są zawsze niebezpieczne. Pismo dodawało, że katolicka opinia kraju poprze wysiłki i dążenia Rządu do uspokojenia umysłów i normalizacji stosunków w kraju, ustosunkuje się natomiast krytycznie do ewentualnych masowych represyj. Również, powołując się na wywody Gzassu, pismo akcentowało, że ś.p. Minister Pieracki był zwolennikiem harmonijnych i dobrych stosunków między Kościołem i Państwem i, że z tej racji był predysponowany do odegrania pierwszorzędnej roli we wzajemnych stosunkach Rządu i Kościoła. Dodawało od siebie, że polityka ś.p. Ministra Pierackiego w stosunku do kościoła była niejednokrotnie narażona ^{nie} na powodzenie równocześnie z dwiema stron - ze strony opozycji i obozu prorrządowego, a następnie nawiązywało swoje w tym względzie uwagi do stosunków domowych, podkreślając dążenie "miejscowych dyktatorów" do ingerowania w sprawy życia towarzyskiego i religijnego obywateli. Zaznaczało przytem, że nacisk tych dyktatorów wywołuje już energiczną reakcję ze strony silniejszych charakterów.-

owe Zycie".

Podkreślało, że wiadomość o zamordowaniu ś.p. Ministra Bronisława Pierackiego wywołała w całym kraju wstrząsające wrażenie, że każdy prawy obywatel Rzeczypospolitej potępia tę zbrodnię i, że potępić ją muszą wszyscy, bez względu na przekonania, gdyż stosowanie siły fizycznej, uciekanie się do środków teroru jest sprzeczne z pojęciem moralności i szkodliwe dla Państwa.

DJEMDA BIAŁOSTOKI

Pr. B. 104/7/34. T.

Dnia 10 lipca 1934 r.

77 99
Sędzijskie sprawozdanie miesięczne r. 9
za miesiąc czerwiec 1934 r.

III. Ruch polityczny.

a. Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Osiągnięcia w wyborach do rad miejskich wymarły pewnych pociągów w terenowej działalności BB zR. Z tej też racji w czerwcu BB zR. rozpoczęła dość intensywną reorganizację swych ogniw we wszystkich powiatach. Związku z tem zwołano szereg konferencji rad powiatowych, na których omówiono sprawy zmian personalnych na stanowiskach kierowniczych i przystosowanie dotychczasowych metod pracy do wymagań terenu i obecnej sytuacji gospodarczej i politycznej.-

Śmierć ś.p. Ministra Pierackiego wywołała głęboki wstrząs w szerokich kołach społeczeństwa, a w pierwszym rzędzie w szeregach ugrupowania prorządowego. Wszystkie ogniska BB zR. zorganizowały uroczyste nabożeństwa żałobne i akademie ku uczczeniu pamięci i zasług Zmarłego.-

Zgromadzenia publiczne.

Rada gminna Suwałki.

W dniu 2 czerwca 1934 r. w Suwałkach z racji mających się tam odbyć w dniu 3 czerwca wyborów do rady miejskiej. Przemówiał na tem zgromadzeniu poseł Sławomir Debulewicz /250/.-

Zebrań zamkniętych.

Powiat białostocki. W Białymstoku odbyło się w dniu 14 czerwca zebranie Rady Grodzkiej, a w dniu 24 czerwca - Rady Wojewódzkiej BBWZR., na której zaznajomiono zgromadzonych z obecną sytuacją gospodarczą i polityczną w Województwie oraz nakreślono plan pracy na najbliższą przyszłość i wytyczono jej metody.-

Pozatem w dniu 9 czerwca odbyło się w Białymstoku posiedzenie Rady Powiatowej BBWZR. Na posiedzeniu tem omawiano sprawy organizacyjne oraz zadania na najbliższą przyszłość odnośnie działalności ogniw BBWZR. na terenie powiatu.-

Powiat bielski. Dnia 16 czerwca na posiedzeniu Rady Powiatowej BBWZR. w Bielsku-Podlaskim dokonano uzupełniających wyborów prezydium Rady oraz nakreślono program prac na najbliższą przyszłość.-

Dnia 14 czerwca w osadzie Kleszczele odbyło się zebranie koła BBWZR. Wysłuchano sprawozdania z dotychczasowej działalności.-

Powiat ostrołęcki. W dniu 2 czerwca z okazji otwarcia nowego lokalu BBWZR odbyło się w Ostrołęce zebranie członków BBWZR. Przemówienie okolicznościowe wygłosił senator Walery Roman.-

Dnia 17 czerwca na posiedzeniu Rady Powiatowej BBWZR. w Ostrołęce, po omówieniu spraw organizacyjnych, dokonano wyboru nowego prezydium Rady, w skład którego weszli: dr Adam Kukliński - prezes, Stanisław Hermakowicz - sekretarz oraz Czesław Modzelewski, Mieczysław Borkowski i Józef Dobkowski - członkowie.-

W czerwcu zorganizowano dwa nowe koła BBWZR. w następujących miejscowościach:

we wsi Oszyń - 15 członków,

we wsi Kopaczyski - 17 członków.-

Powiat szczuczowski.

Dnia 18 czerwca w Grajewie odbyło się sprawozdawcze zebranie poselskie. Przewodził poseł Michał Łazarski na temat polityki wewnętrznej i zewnętrznej Państwa, zaś sekretarz Rady wojewódzkiej BB. zR. w Białymstoku, Zalewski poruszył sprawę ogólnego kryzysu gospodarczego. Na zakończenie zebrania jeden z bezrobotnych, Szumski wyraził w imieniu ogółu bezrobotnych miasta Grajewa wyrazy hołdu i czci Marszałkowi Piłsudskiemu /120/..-

Poseł Michał Łazarski urządził w powiecie szczuczowskim 6 zebrań sprawozdawczych, a mianowicie:

dnia 21 czerwca - we wsi Przechody,

dnia 21 czerwca - we wsi Kroszewo,

dnia 22 czerwca - w osadzie Łasosz,

dnia 22 czerwca - we wsi Białaszewo

dnia 23 czerwca - we wsi Grabowo,

dnia 23 czerwca - we wsi Lachowo..-

Na zebraniach tych poseł Łazarski poddał ostrej krytyce działalność sejmów przedsejmowych, zarzucając im per wjtnictwo oraz dbanie posłów tych sejmów przedewszystkiem o własne interesy materialne. Nadto w Łasoszu pod adresem obecnych na zebraniu kilku członków Stronnictwa Narodowego, nawiązując do tragicznej śmierci ś.p. Ministra Pierackiego, poseł Łazarski odezwał się następująco: "Wiem, że między obecnymi jest dużo takich, którzy inaczej myślą. Proszę powiedzieć temu, kto piastuje wysokie stanowisko na tym terenie z ramienia duchowieństwa, że ja go nazywam zbrodniarzem i wichrzycielem porządku publicznego i, że dla niego znajdzie się miejsce w obozie koncentracyjnym".- Była to aluzja pod adresem księdza Stanisława Krysiaka, wybitnego działacza Stronnictwa Narodowego..-

100

Powiat.	Zgromadzenia publiczne			Zebrania.		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Prek wencja Ogólna	Rozciąg.	Ilość	Prek wencja.		
Białostocki	-	-	-	3	45	-	-
Bielski	-	-	-	2	-	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	2	-	2	32
Suwalski	1	250	-	-	-	-	-
Szczuczowski	-	-	-	7	500	-	-
O g ó ł e m :	1	250	-	14	-	2	32

b/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

Chłopskie Stronnictwo Rolnicze usiłuje zasięgiem swych wpływów obejmować coraz nowe tereny. Ostatnio dostrzegano podejmowane przez nie próby organizacyjne na terenie powiatu augustowskiego. W Ostrołęce otwarto Sekretariat Powiatowy tego Stronnictwa. Osiągnięcia Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego byłyby znacznie wydatniejsze, gdyby akcja jego nosiła charakter pracy planowej i systematycznie prowadzonej, na co nie może ono się zdobyć dla ^{braku} odpowiednich jednostek kierowniczych. Jak dotychczas, akcja Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego najwydatniej rozwija się na terenie powiatu ostrowskiego. Fakt ten przypisać należy obecności na miejscu posła Romana Janowskiego, który coraz częściej ucieka się do demagogicznych metod pracy terenowej.-

Zgromadzenia publiczne.

Powiat ostrowski.

Dnia 3 czerwca we wsi Jasienica odbyło się zgromadzenie publiczne, zwołane przez posła Romana Janowskiego. W wyniku tego zgromadzenia założono w tej wsi koło Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego /150/.-

Drugie podobne zarządzenie publiczne Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego odbyło się dnia 10 czerwca we wsi Łętowica, gminy Archoły, na którym poseł Janowski przedstawił zebrany cel i zadania omawianego Stronnictwa. Później, na zapytanie słuchaczy co do podatków, wyjaśnił, że podatki płacić trzeba, gdyż inaczej Państwo nie mogłoby istnieć, równocześnie dodał jednak, że ponieważ ks. Radziwiłł, Potocki i Zamojski zupełnie nie płacą podatków, więc że za nich muszą płacić chłopi. Po zarządzeniu utworzono w tej wsi koło traktowane Stronnictwa /350/.-

Zebraia zamknięte.

Powiat grodzieński. Dnia 5 czerwca z inicjatywy Zarządu Powiatowego Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w Gródnie odbyło się we wsi Dziewiatówka, gminy Ierścieliszki zebranie, na którym przemawiał sekretarz Józef Gryzko, kreśląc wytyczne programowe Stronnictwa. W wyniku tego zebrania zapisało się na członków Stronnictwa 16 osób.

Powiat ostrowski. Zebrania organizacyjne Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego odbyły się w czerwcu w następujących miejscowościach:

we wsi Zaręby-Leśne, gminy Zaręby-Kościel.,	obecnych 30 osób,
we wsi Zechy-Pawły, " Orko ,	" 25 osób,
we wsi Daniłowo , " " ,	" 13 osób,
we wsi Króle-Duże, gminy Jasienica,	" 30 osób,
we wsi Kalinowo, " " ,	" 35 osób.

W wyniku tych zebrań zorganizowano w wymienionych wsiach koła Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego.-

Powiat ostrołęcki. Dniu 19 czerwca otwarto w Ostrołęce Sekretariat Powiatowy Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego. Kierownikami tego Sekretariatu zostali Franciszek Kopiczka i Kazimierz Kosiński, którzy przybyli z terenu powiatu suwalskiego.-

Powiat	Zarządzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komó- rek.	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Frekwencja Rozciąga.	Ilość	Frekwen- cja.		
Grodzieński	-	-	-	1	16	-	-
Ostrowski	2	500	150-350	5	133	7	75
O g ó ł e m	2	500	150-350	6	149	7	75

c/ Polska Partja Socjalistyczna, d, Frakcja Rewolucyjna.

W czerwcu w dalszym ciągu dostrzegano wysiłki PPS.d.Fr.Rew. w kierunku osiągnięcia efektów organizacyjnych w Białymstoku i w powiecie szczuczyńskim. W powiecie szczuczyńskim zorganizowano dwa nowe koła lokalne. Mimo wydatnej pracy kilku jednostek wydaje się wątpliwem, aby PPS.d.Frakcja Rewolucyjna mogła odegrać poważniejszą rolę na gruncie robotniczym w Województwie Białostockiem.-

Zebrania zamknięte.

Powiat białostocki. Dnia 24 czerwca odbyło się w Białymstoku zebranie członków PPS.d.Fr.Rew. celem omówienia spraw organizacyjnych, zwłaszcza zaś uaktywnienia działalności wśród rzesz robotniczych /40/.-

Powiat szczuczyński. Dnia 10 czerwca na zebraniu organizacyjnym w Rajgrodzie pod przewodnictwem Andrzeja Witkowskiego założono koło PPS.d. Fr.Rew., wybierając równocześnie zarząd, w skład którego weszli: Teodor Prostko - prezes, Bolesław Jaworowski - sekretarz, Teodor Twardowski - skarbnik, Jan Pawłowski i Henryk Wasztub - członkowie. Na członków koła zapisało się 12 osób.-

Na podobnem zebraniu w Szczuczynie również założono nowe koło partji. W skład zarządu tego koła weszli: Aleksander Boś-przes, Władysław Zajkowski-sekretarz, Władysław Maczyński-skarbnik oraz Bolesław Bobolewski i Józef Biernacki-członkowie komisji rewizyjnej. Koło liczy 36 członków.-

d/ Stronnictwo Narodowe.

Dostrzegano nasilony ruch organizacyjny, z kaszuba i kierunka tworzenia Sekcji Młodych przy organizacjach Stronnictwa Narodowego. Jak wynika z wynurzeń obozowych działaczy Stronnictwa Narodowego, Sekcje Młodych mają spełniać m.in. funkcje milicji porządkowej, której zadaniem w obecnej chwili jest ochrona zebrań członków Stronnictwa Narodowego, ażeby nie dopuścić na takie zebranie osób niepowołanych, a tem samem nie dawać pretekstu władzom państwowym do rozwiązywania zebrań. Działacze Sekcji Młodych w ciągu czerwca wpajali w ogół ich członków hasła radykalne, dowodząc, że przeżywany obecnie kryzys gospodarczy należy zawdzięczać żydom, podkreślając, że walka z nimi, łączona z walką o zdobycie władzy w Państwie przez Stronnictwo Narodowe, musi być nieubłagana bez względu na ofiary. Z pewnych poczyną niektórych przywódców Sekcji Młodych w powiecie wysoko-ragońskim można wnioskować, że zmierzają oni do przekształcenia Sekcji Młodych na Obóz Radykalno-Narodowy.

Zajścia antyżydowskie powtarzały się wprawdzie w czerwcu b.r., nie miały one jednak nigdzie większych rozmiarów.-

Zatrzymanie w dniu 17 czerwca b.r. kilkunastu wybitniejszych działaczy Stronnictwa Narodowego zahamowało w pewnym stopniu ożywioną i intensywną działalność jego ogniw w terenie, a nawet wywołało znaczną konsternację w tych okolicach.-

Jeśli chodzi o akcję antyżydowską, to w czerwcu usiłowano ją przerzucić również na powiat grodzieński, gdzie dotychczas Stronnictwo Narodowe miało bardzo znikome wpływy.

Uzewnętrzniła się ona w tym powiecie w rozklejeniu w kilku miejscowościach plakatów o treści, nawołującej do bojkotowania żydów. Podobne plakaty rozklejono także na terenie powiatu bielskiego w jego części, zamieszkałej przez ludność polską.

Zebrania zamknięte.

Powiat łomżyński.

Dnia 8 czerwca odbyło się w Łomży zebranie informacyjno-organizacyjne Koła Młodych Narodowców przy udziale posła Wiktora Staniszkisa, który w krótkim referacie nakreślił obecną ogólną sytuację gospodarczą Państwa, zaznaczając przytem, że system rządów pomajowych chyli się już ku upadkowi, że w niedługim czasie rozpisane będą wybory do Sejmu i Senatu i, że w wyborach tych z całą pewnością odniesie zdecydowane zwycięstwo Stronnictwo Narodowe /30/.-

Następnie w dniu 10 czerwca odbył się w Łomży zjazd przedstawicieli powiatowych kół Młodych Stronnictwa Narodowego w którym wzięli udział uczestnicy z powiatów łomżyńskiego, ostrołęckiego i szczuczyńskiego. Podczas zjazdu odbył się kurs dla kierowników kół Sekcji Młodych. Obecny na zjeździe był również poseł Bielecki /200/.-

Powiat ostrołęcki.

Dnia 2 czerwca odbyło się w Goworowie zebranie członków Stronnictwa Narodowego przy udziale posła Jana Choromańskiego.-

W dniu 29 czerwca odbył się w Ostrołęce powiatowy zjazd Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego przy udziale posłów Bieleckiego i Choromańskiego.-

Powiat ostrowski.

Dnia 15 czerwca rozwiązano w Ostrowi-
azowieckiej zebranie Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego wskutek uchybień natu-
ry formalnej.

Powiat szczeczyński.

Dnia 14 czerwca odbyło się w Grajewie zebranie poufne
członków Zarządu Powiatowego Stronnictwa Narodowego przy udziałzie sekretarza Zarządu Okręgowego tego Stronnictwa w Łomży, Jó-
zefa Przybyszewskiego.-

Następnie w tymże dniu w Grajewie odbyło się zebra-
nie członków Stronnictwa Narodowego. Przemawiał na zebraniu
wspomniany wyżej Józef Przybyszewski, który nawoływał do bez-
względnego i nieubłagalnego bojkotu żydów i do występowania
przeciwko nim oraz dowodził, że właśnie żydzi są rozsądnikami
wszelkiej zgnilizny i, że w walce z nimi dla dobra Państwa
nikt z ogółu obywateli polaków nie powinien się bać pałek gu-
mowych, kul czy bagnietów i w walce tej o prawo polaka w Pań-
stwie Polskiem nie szczędzić nawet swojego życia. Dodał, że
padły już trupy w Białymstoku, Warszawie i w innych miastach i,
że będzie ich jeszcze więcej. Zaznaczył, że przewrót hitlerow-
ski w Niemczech kosztował 4.000 zabitych i 10.000 rannych.
Na końcu zaznaczył, że po objęciu władzy w Państwie przez
Stronnictwo Narodowe zniknie kryzys i nastąpi dobrobyt oraz,
że Stronnictwo Narodowe pozyskuje swe wpływy wśród szerokich
warstw robotniczych i, że dowodem tego są wybory do rady
miejskiej w Łodzi /70/.-

Dnia 13 czerwca w osadzie Łososz odbyło się zebranie
członków Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego. Przemawiał Jó-
zef Przybyszewski, który nakreślił zebranym cele i zadania Sek-
cji Młodych. Z enuncjacji tych wynika, że Sekcja Młodych ma na
celu obronę Stronnictwa Narodowego, sama zaś obrona ma polegać
na obstawianiu miejsca zebrań starszych narodowców i niedopusz-

czenia tam prowokatorów. W przyszłości członkowie Sekcji Młodych mają stworzyć milicję Stronnictwa Narodowego. Następnie Przybyszewski nawoływał do bojkotu żydów /34/.-

W tymże dniu w Wasoszu odbyło się powtórnie zebranie członków Stronnictwa Narodowego. Przemawiał tenże Józef Przybyszewski, który apelował do zebranych, aby jednali dla Stronnictwa Narodowego jak najwięcej członków, a tem samem przyczynili się do zwycięstwa tego Stronnictwa przy przyszłych wyborach do ciał ustawodawczych i zaznaczał, że wówczas poprawią się stosunki gospodarcze w Państwie. W końcu podkreślił Przybyszewski, że obecnie Stronnictwo Narodowe liczy 8 milionów członków czynnych i, że liczba ta stale wzrasta mimo szikan i represyj, stosowanych przez władze /160/.-

Powiat wysoko-mazow.

Dnia 10 czerwca odbyło się w Tykocinie zebranie członków Stronnictwa Narodowego przy udziale poka Zygmunta Berezowskiego. Zebranie to poprzedziło opisane poniżej zajście. Mianowicie, na salę prócz członków Stronnictwa Narodowego weszło też kilku nieczłonków. Komendant Posterunku P.P. w Tykocinie, st. przod. Paweł Mioner zarządził sprawdzenie legitymacyj członkowskich, poczem, po ujawnieniu na sali osób, nie-posiadających tych legitymacyj, zażądał rozwiązania zebrania, wychodząc z założenia, że nosi ono cechy zgromadzenia publicznego, a przeto winno było być zgłoszone powiatowej władzy administracji ogólnej.- Przewodniczący zebrania usiłował przekonać st.przod. Mionera, że nie posiadający legitymacyj a obecni na sali są również członkami Stronnictwa Narodowego i na potwierdzenie tego okazał luźne kartki z wypisanymi na nich nazwiskami rzekomo członków Stronnictwa. Spisy te nie zostały uznane za ważne przez st.przod. Mionera, który w dalszym ciągu nalegał na rozwiązanie zebrania. Wezwania tego przewodniczący zebrania, ks.

kanonik Sadowski, nie usłuchał i oddał głos ks. Chmielewskiemu, któremu jednak st. przod. Micner zabronił przemawiać. Wówczas ks. Chmielewski ukląkł i wezwał zebranych do odmówienia pa-
cierzy, co też uczynili. Gdy po powstaniu z klęczek przedstawi-
ciel policji ponownie wezwał zebranych do rozejścia się, wte-
dy poczęli oni wznosić okrzyki "precz z policją", "wyrzucić
policję" i t.p. i zajęli wobec przewodnika Micnera wyzywające
stanowisko. Dopiero wezwanie ks. proboszcza Ostrowskiego do
opuszczenia sali i powiadomienie przezeń obecnych, że ponowne
zebranie odbędzie się tamże po upływie 10 minut wpłynęło uspokajająco na zebranych, którzy też opuścili salę.-

W zapowiedzianym przez ks. Ostrowskiego czasie odbyło się powtórnie zebranie, w którym wzięli udział członkowie wy-
łącznie za legitymacjami. Przemawiał poseł Zygmunt Berezowski, który na wstępie wezwał, ażeby zebrani nie zrażali się przeciwnościami w organizowaniu się pod sztandarami Stronnictwa Naro-
dowego, poczem poddał krytyce gospodarkę Rządu, podkreślając, że gdy przed majem 1926 roku budżet Państwa wynosił 1½ miljarde to obecnie stanowi 3 miljarde złotych i, że z tego powodu jest robotnikowi i rolnikowi tak ciężko. Następnie zaznaczył, że ponieważ nastrój ogólny został zepsuty poprzedniem zajściem, więc on nie ma możliwości dalszego wypowiedzenia się. Po krótkich przemówieniach ks. Ostrowskiego oraz Gosiewskiego i Kaczyńskiego, którzy potwierdzili wywody posła Berezowskiego, zebranie zostało zakończone /200/.-

W związku z opisanem wyżej zajściem, sporządzono de-
niesienia karne na ks. kanonika Bolesława Sadowskiego, Kazimie-
rza Toczyłowskiego, ks. Stanisława Chmielewskiego i Witolda Kaczyńskiego - wszystkich z Tykocina.-

- 18 - 21

Kuch organizacyjny.

Powiat Białostocki.

Nowe koła Stronnictwa Narodowego oraz Sekcje Młodych przy kołach zorganizowane w czerwcu w następujących miejscowościach:
Nowe koła Stronnictwa Narodowego.

wieś Borowskie-Cibory, gminy Zawyki - 25 członków

wieś Rafałówka, gminy Zabłudów - 19 członków.-

Utworzenie tych kół poprzedziły zabrania organizacyjne. Na zebraniu takim we wsi Borowskie-Cibory przemawiał znany działacz z Białegostoku Stanisław Bzura, który po nakreśleniu programu Stronnictwa Narodowego, nawoływał do bojkotowania żydów i podkreślił, że z chwilą objęcia przez Stronnictwo Narodowe władzy w Państwie Żydzi będą ograniczeni w swych prawach obywatelskich, a nawet wypędzeni z Polski. ^{Dodał, że obecnie szkoła walczy} z religią i, że dzieci są karane za uczęszczanie do kościoła.-

Zebranie we wsi Rafałówka odbyło się z udziałem również w bitnego działacza Stronnictwa Narodowego z Białegostoku, Vincentego Kejne, który w przemówieniu swem wyzwał zebranych do organizowania się, bojkotowania Żydów i przejmowania handlu w swe ręce.

Powiat ostrołęcki.

Nowe koła Stronnictwa Narodowego:

wieś Durlasy - 27 członków,

wieś Nasiadki - 36 członków,

wieś Szafarczyska - 30 członków,

wieś Dąbrówka - 83 członków

wieś Kurpiowskie-Nowe - 60 członków.-

wszystkie wymienione wsie położone są na terenie gminy Durlasy.-

Nową placówkę Młodych Stronnictwa Narodowego liczącą 23 członków, zorganizowano we wsi Dylewo.

Powiat Szczuczynski.

Nowe koło Stronnictwa Narodowego:

wieś Czerwunki, gminy Radzików - 30 członków.

Nowe placówki Młodych Stronnictwa Narodowego:

osada Szczuczyn - do placówki tej narazie nikt nie zapisał się, a jedynie należy do niej sam zarząd placówki,
osada Wąsosz - 21 członków.

Powiat.	Zgromadzenia publiczne.			Zebrania.		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja.		
		Ogólna	Rozciągł.				
Białostocki	-	-	-	2	80	2	44
Łomżyński	-	-	-	2	230	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	2	80	5	236
Szczuczynski	-	-	-	4	424	1	30
Wysoko-Mazowiecki	-	-	-	1	200	-	-
O g ó ł e m :	-	-	-	11	1014	8	310

e/ Obóz Narodowo-Radykalny.

Zapoczątkowana w maju akcja propagandowo-organizacyjna Obozu Narodowo-Radykalnego na terenie powiatu sokólskiego kontynuowana była w dalszym ciągu w tymże powiecie. W wyniku tej akcji powstał od-dział O.N.R. we wsi Siuruciołce, gminy Nowy-Dwór. Założycielem był mieszkaniec tejże wsi, Wincenty Kończyk. Na członków w pierwszym stadium organizacji koła zapisało się 7 osób.-

Niezależnie od założenia koła we wsi Siuruciołce, prowadzona była agitacja w tym kierunku również i w innych miejscowościach powiatu sokólskiego. Mianowicie: na terenie gmin Zalesiany i Kuźnica propagandę za O.N.R. prowadził student Uniwersytetu Wileńskiego, Piotr Szydłowski, zaś w Sokółce i w okolicz-

nych -siach Antoni B. rous z zawodu fryzjer. Agitacja prowadzona była w sposób domokrażny, przyczem rozpowszechniane było czasopismo "Sztafeta". Na terenie gminy odelskiej pojawili się znów dwóch osłoników, którzy namawiali ludność a zwłaszcza młodzież do zakładania kół O.N.R., tłumacząc równocześnie, że zadaniem tej partji jest przede wszystkim tępienie żydów. Nigdzie jednak nie udało się im założyć kół O.N.R. wobec niechętnego stanowiska ludności.-

f/ Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji.

Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji działało w dotychczasowej strefie swych wpływów, przyczem na terenie powiatu sokólskiego dostrzegano ożywiony ruch organizacyjny za zakładaniem kół Stronnictwa, zaś w samej Sokółce noszono się z zamiarem otwarcia sekretariatu Powiatowego Ch.D. Wydatną rolę organizacyjną w powiecie tym prowadzi świeżo zaangażowany instruktorski Stanisław Maciąg, który doniedawna był zawodowym plutonowym w Osowcu. Objeżdżał on teren powiatu i odpowiednio uaktywniał istniejące już tam koła Ch.D.

W Białymstoku wśród zwolenników Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji po wyborach do rady miejskiej nastąpił silny rozdzwitek z powodu poniesionej przez Ch.D. niemal kompletnej porażki w tych wyborach, przyczem winę tej porażki wielu członków Ch.D. przypisuje dziekanowi białostockiemu, ks. kanonikowi Chodyce w tym sensie, że porażka ta nastąpiła wskutek połączenia się, pod wpływem ks. dziekana Chodyki, Ch.D. z ugrupowaniem prorządowym.-

Zgromadzenia publiczne.

powiat sokólski.

Dnia 3 czerwca we wsi gminnej Widra odbyło się zgromadzenie publiczne przy udziale posła śląskiego Bitnera, którego przemówienie streszczało się do następujących stereotypowych tez:

Rolnictwo w Polsce pozbawione jest całkowicie opieki Rządu. Obciążenie podatkowe jest tak wysokie, że doprowadza rolnika do ruiny. Na pokrycie należności podatkowych rolnik zmuszony bywa sprzedawać za bezcen zboże i inne produkty rolne. Natomiast artykuły przemysłowe pierwszej potrzeby, jak sól, nafta, cukier, zapalki i t.p. są stanowczo zadrogie, wskutek czego rolnik nie jest w stanie nabywać ich w dostatecznej ilości i z tego powodu cierpi nędzę i niedostatek. Za rządów przedmajowych budżet Państwa wynosił 1 miliard złotych. W Rządzie zasiadają ludzie niefachowi, przeważnie b.wojskowi, którzy nie umieją prowadzić skutecznej walki z kryzysem. Uchwalona przez Sejm konstytucja odbiera narodowi prawo rządzenia Państwem, dając natomiast nieograniczoną władzę jednostce - Prezydentowi Rzeczypospolitej. Prawo głosu przy wyborach do Senatu będą mieli tylko odznaczeni orderami, uzyskanymi nieraz przez protekcję.

Po zakończeniu przemówienia przez posła Bitnera jeden z obecnych na zgromadzeniu zwolenników Ch.D. żalił się na bezwzględność organów egzekucyjnych władz skarbowych i na zbyt wysokie koszta egzekucyjne oraz podkreślił, że gospodarka samorządowa prowadzona jest nieumiejętnie i lekkomyślnie. Na te wywody żalącego się oświadczył poseł Bitner, że taki stan rzeczy ~~należącego~~ ~~nie należących~~ ~~ponaż~~ istnieje z winy Rządu, ^{on} nie dba bowiem o interesy rolnictwa.-

Po rozwiązaniu zgromadzenia, odbyło się zebranie sympatyków Ch.D., w którego wyniku założono w Sidrze koło traktowanego Stronnictwa. Na członków zapisano się 14 osób/70/.-

Powiat suwalski.

Dnia 2 czerwca, czyli w przeddzień wyborów do rady miejskiej w Suwałkach, odbyło się tam zgromadzenie publiczne, zwołane przez Ch.D. Przemawiał na zgromadzeniu poseł Romuald Pułjan oraz prąkat, ks. Gumowski.-

Zebrania zamknięte.

Powiat białostocki.

W dniu 10 czerwca odbyło się w Białymstoku zebranie członków w P.S. Chrześcijańskiej Demokracji pod przewodnictwem posła Macieja Bitnera dla omówienia wyników wyborów do rady miejskiej w Białymstoku. Poseł Bitner zauważył w tej materji, że porażkę Chrześcijańska Demokracja poniosła z tej racji, że samą akcję przedwyborczą członkowie Ch.D. prowadzili nieudolnie i, że połączyli się z obozem prorządowym. Prócz posła Bitnera przemawiali jeszcze w tej kwestji Ignacy Debiasz i Kazysław Kmity. Gdy ten ostatni podkreślił, że porażkę należy przypisać dziekanowi białostockiemu, ks. Aleksandrowi Chodyce, poseł Bitner nie pozwolił mu dalej przemawiać /220/.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne.			Zebrania.		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja.		
		Ogólna	Rozeleg.				
Białostocki	-	-	-	1	220	-	-
Sokólski	1	70	-	-	-	1	14
Łomżyński	1	250	-	-	-	-	-
O g ó ł e m:	2	320	70-250	1	220	1	14

g/ Stronnictwo Ludowe.

Po pewnej bezczynności w poprzednich miesiącach, w czerwcu Stronnictwo Ludowe wykazało ożywioną działalność głównie w kierunku organizacyjnym, urządząc kilka zebrań oraz jedno zgromadzenie publiczne w powiecie sokólskim, a nadto kurs polityczno-społeczny w powiecie łomżyńskim dla członków Stronnictwa Ludowego. Poseł Adolf Sawicki często wyjeżdżał w teren, zwłaszcza do powiatów sokólskiego, łomżyńskiego i szczuczyńskiego i brał udział w posiedzeniach członków Stronnictwa. Również

106

przyjeżdżali delegaci z Centrali Stronnictwa Ludowego z Warszawy.-

Fermenty i tarcia wewnętrzne w łonie tego Stronnictwa nie ustają. Ostatnio zarysowały się takie tarcia na terenie powiatu łomżyńskiego pomiędzy instruktorem powiatowym Leonem Rosiakiem a posłem Adolfem Sawickim. Poseł Sawicki stanowczo domaga się przeniesienia instruktora Rosiaka z powiatu łomżyńskiego do innego Województwa i wymógł już, że Rosiak ma opuścić swe stanowisko w pierwszej połowie lipca b.r. Niejako celem przeciwwienia się tej decyzji, Rosiak ostatnio wykazywał nader ożywioną działalność, urządzając po wsiach zebrania członków i organizując nowe koła Stronnictwa Ludowego. Ostatnio pozyskał on poparcie adwokata Karbońskiego, członka Naczelnego Komitetu Wykonawczego Stronnictwa Ludowego z Warszawy. Uzyskawszy poparcie tak wpływowej osoby, Rosiak zamierza zwołać wkrótce Zjazd Powiatowy Stronnictwa Ludowego w Łomży. Na zjeździe tym ma być uchwalony wniosek do Naczelnego Komitetu Wykonawczego stronnictwa o pozostawienie Rosiaka nadal na stanowisku instruktora w powiecie łomżyńskim.-

Poparcie adwokata Karbońskiego dla Rosiaka wpływa stąd, że i adwokat Karboński również jest niechętnie usposobiony do posła Sawickiego z tej racji, że zarówno pierwszy jak i drugi zamierzają w okręgu łomżyńskim postawić swe kandydatury na posłów przy następnych wyborach do Sejmu.-

Nadmienić należy, że utrzymanie Rosiaka na stanowisku instruktora Stronnictwa Ludowego w powiecie łomżyńskim oznaczałoby całkowite izolowanie posła Adolfa Sawickiego od tego terenu.-

108

Zgromadzenia publiczne.

Powiat sokólski.

Dnia 29 czerwca w osadzie Suchowola odbyło się zgromadzenie publiczne Stronnictwa Ludowego z udziałem posła Adolfa Sawickiego i sekretarza Zarządu wojewódzkiego Stronnictwa w Białymstoku, Jana Kreczki. Pierwszy z nich w dwugodzinnym prawie przemówieniu omawiał politykę wewnętrzną i zewnętrzną państwa. Po posle Sawickim zabrał głos Jan Kreczko, który odrazu rozpoczął swe przemówienie od ostrego ataku na władze państwowe, podburzając zebranych do wystąpień antyrządowych. Na ostrzeżenia obecnego na zgromadzeniu przedstawiciela Stronnictwa zarówno poseł Sawicki, jako też Kreczko początkowo nie reagowali, czem zmusili go do chwilowego opuszczenia zgromadzenia. Po chwili jednak sytuacja została opanowana i zgromadzenie publiczne rozwiązano /600/.

/Szczegółowe sprawozdanie z przebiegu omówionego zgromadzenia Urząd wojewódzki przedłożył Ministerstwu w piśmie z dnia 7 lipca b.r. Nr.BP.1638/34.P./.

Zebrania zamknięte.

Powiat łomżyński.

Dnia 15 czerwca odbyło się w Łomży posiedzenie Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego z udziałem delegata Naczelnego Komitetu Wykonawczego tego Stronnictwa w Warszawie. Posiedzenie to zwołane zostało specjalnie w tym celu, ażeby ostatecznie załatwić sprawę zatargu pomiędzy instruktorem powiatowym Stronnictwa w Łomży, Leonem Rosiakiem a posłem Adolfem Sawickim. Na zebraniu tem ogłoszono Rosiakowi, że funkcję swą będzie pełnił na terenie powiatu łomżyńskiego tylko do dnia 1 lipca b.r. poczem zostanie przeniesiony do innego województwa. Prowadzone przez niego sprawy polecono przekazać nowomianowanemu sekretarzowi Zarządu Powiatowego Stronnictwa, Lucjanowi Grabińskiemu.

Dniu 24 czerwca we wsi Miastkowo odbył się jednodniowy

kurs polityczno-społeczny Stronnictwa Ludowego z udziałem delegata Naczelnego Komitetu Wykonawczego, adwokata Karbońskiego z Warszawy i instruktora powiatowego tego Stronnictwa, Leona Gościaka. Na kurs przybyło około 70 członków Stronnictwa Ludowego z okolicznych wsi.

Przemawiał adwokat Karboński, który na wstępie potępił zamach na ś.p. Ministra Pierackiego, poczem poddał ostrej krytyce działalność Stronnictwa Narodowego, zarzucając mu, że różnymi oszukańczymi wybiegami stara się uzyskać wpływy wśród chłopów. Następnie omówił program Stronnictwa Ludowego i w końcu rozważał projekt nowej Konstytucji, nadmieniając, że jest ona dogodna dla obozu prądkowego, zwłaszcza w tym sensie, że zapewnia mu jak najdłuższe utrzymanie się przy władzy i, że natomiast dla ludności wiejskiej jest niekorzystna. -

/Sprawozdanie z tego kursu przedłożono Ministerstwu w piśmie z dnia 7 lipca b.r. Nr. BP.1640/34.P./.-

powiat szczuczyński.

Dnia 10 czerwca w Rajgrodzie odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego przy udziale posła Adolfa Sawickiego, prezesa Zarządu Powiatowego tego Stronnictwa w Suwałkach, Antoniego Trochimiuka i instruktora Stronnictwa na powiat szczuczyński, Franciszka Gniewkowskiego. Pierwszy przemawiał poseł Sawicki, który przedewszystkiem potępił kartele, zaznaczając, że jego Stronnictwo nie dąży do gwałtów i przewrotu, lecz żąda jedynie, by chłopu nie działa się krzywda. Poddał ostrej krytyce działalność Stronnictwa Narodowego, a zwłaszcza jego politykę antyżydowską i wciąganie do niej chłopów. Przeciwwstawiał się zarzutom kleru co do bezbożności Stronnictwa Ludowego i dodał, że właśnie chłop jest najbardziej nabożny i, że on sam /poseł/ jest katolikiem, natomiast księża nadużywają ambony do celów politycznych. -

Z kolei Brochimiuk omówił politykę zagraniczną Polski mówiąc, że kapitaliści na gwałt zbroją się, ażeby wywołać nową wojnę, poczem nadmieniał, że w Polsce nie jest prowadzona racjonalnie gospodarka, że funkcjonariuszom państwowym niższych kategorii znacznie obniżono pobory przy równoczesnem i niewspółmiernem podwyższeniu i tak już wysokich pensyj urzędnikom wyższych kategorii..-

Franciszek Gniewkowski nawoływał do organizowania się i nadmienił, że w Polsce kary na złodziejstwa publicznego są bardzo niskie. Zaznaczył w tej materji, że b. urzędnik Urzędu Skarbowego w Grodnie za zdefraudowanie 1 miliona złotych został skazany tylko na 4 lata więzienia. Przytaczając ten fakt, mówił dość, że chyba każdy zgodziłby się pójść na 4 lata do więzienia za 1 milion złotych /400/-.

Wspomniany już instruktor Franciszek Gniewkowski zwołał w dniu 13 czerwca zebranie członków koła Stronnictwa Ludowego we wsi oznawieś, gminy Pruska. Na zebraniu tem Gniewkowski dowodził konieczności organizowania się włościan, ażeby z nimi się bardziej liano /25/-.

Później Gniewkowski urządził dwa zebrania organizacyjne Grzędę, gminy Pruska i dnia 17 czerwca we wsi /Grodno, gminy Białaszewo z zamiarem utworzenia w tych wsiach kół Stronnictwa Ludowego. Do zorganizowania kół jednak nie doszło, gdyż zebrani uchylili się od wpłacenia składek członkowskich..-

Ruch organizacyjny.

Nowe koła Stronnictwa Ludowego w czerwcu zorganizowano w następujących miejscowościach:

Powiat Łomżyński. wieś Rybaki - 20 członków,

 wieś Drogorzewo - 15 członków,
 wieś Rydzewo - 30 członków,
 wieś Luleszki - 15 członków,

Powiat ostrołęcki. wieś Laski - 11 członków.

Powiat	Zgromadzenia publiczne.			Zebrania.		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja.		
		Ogólna	Hozciągł.				
Łomżyński	-	-	-	2	90	4	80
Ostrołęcki	-	-	-	-	-	11	11
Sokólski	1	600	-	-	-	-	-
Szczuczynski	-	-	-	4	467	-	-
O g ó ł e m :	1	600	-	6	557	5	91

h/ Polśka Partja Socjalistyczna/CKW.PPS./

Całość działalności przeżywającej na terenie Województwa Białostockiego kryzys PPS.CKW. wyczerpywały w czerwcu nieznaczne poczynania na gruncie Klasowych Związków Zawodowych w Hajnówce oraz agitacja domokrażna w Siemiatyczach, powiatu bielskiego, mająca na celu zorganizowanie miejscowych robotników w organizacji PPS.CKW. Akcja ta doszła do nikłych rezultatów.-

-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/7/34.T.

Dnia 10 lipca 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7.
za miesiąc czerwiec 1934 r.

IV. Ruch wyznaniowy.

a) Kościół Rzymsko-Katolicki.

Powiat Augustowski.

Dnia 21 czerwca odbył się w Augustowie jednodzienny kurs Akcji Katolickiej, który zgromadził 25 księży z biskupem-sufraganem, ks. Dembkiew na czele oraz około 100 osób świeckich.-

Na kursie tym poszczególni mówcy narzekali, że intensywnej pracy Akcji Katolickiej stoją na przeszkodzie Legion Młodych i Związek Strzelecki, a zwłaszcza ten pierwszy siejąc rzekomo bezbożnictwo i demoralizację wśród młodzieży /szczegółowe sprawozdanie z tego kursu Urząd Wojewódzki przedłożył Ministertwu w piśmie z dnia 7 lipca b.r. Nr.BP.1639/34.P./.-

Powiat Białostocki.

W dniu 23 maja b.r. szereg kobiet zrzekło się swych stanowisk w Akcji Katolickiej w osiedzie Starosielcy, wnosząc równocześnie do kurji biskupiej w Wilnie skargę na proboszcza w Starosielcach, ks.Lewosza, w której zarzuciły mu niemoralne prowadzenie się. Jako kontakcja przeciwko skardze w dniu 15 czerwca odbyło się w Starosielcach zebranie członków Akcji Katolickiej w liczbie około 200 osób. Zebrani większością 2/3 głosów uchwalili uznać postę

powanie ks. Lewosza za nienaganne, a złożoną na niego skargę - za zmyśloną i bezpodstawną. Uchwałę tę przesłano do kurji biskupiej.-

b/ Cerkiew Prawosława.

Powiat bielski.

Z dniem 27 czerwca został zasuspendowany przez zwierzchnie władze cerkiewne duchowny Benedykt Tomaszewski, administrator cerkwi we wsi Bzczyty, gminy Orla. Tomaszewskiemu uczyniono zarzut, że przygotowuje wiernych do przejścia na łono kościoła katolickiego obrządku wschodniego. Akcję przeciwko duchownemu ~~nnnnnnnn~~ Tomaszewskiemu prowadzi proboszcz prawosławny w Orli, duchowny Łodzimierz Wiszniwski, który też spowodował zasuspendowanie Tomaszewskiego.-

c/ Sekta Baptystów.

Powiat bielski.

Dnia 17 czerwca we wsi Andryjanki, gminy Katy odbył się chrzest 15 osób, według obrządku Sekty Baptystów. Obrzędu tego dokonał przełożony sekty z Kobrynia, Konstanty Jaroszew. cz.-

Powiat Wołkowyski.

Podobny chrzest odbył się na rzece Roś, obok majątku tejże nazwy. Chrzest przyjął 9 osób. Obrzęd dokonał Antoni Kircun z Zelwian w powiecie wołkowyskim.-

d/ Sekta Badaczy Pisma Sw.

Powiat wysoko-mazow.

Przybyły z Centrali Sekty Badaczy Pisma Sw. z Łodzi kaznodzieja Ludwik Kinicki, wygłosił w Łapach w dniach 14 i 15 czerwca dwa odczyty o treści

religijnej, ilustrowane przezroczeniami. Obecnych
na odczytach było po 100 osób.-

e/ Misja Barbikańska Krzewienia Chrześci-
jaństwa wśród żydów.

Powiat sokólski.

W dniu 15 czerwca bawił w Sokółce i prowadził
akcję propagandową pastor Gorodziecz, kierownik
Misji Barbikańskiej Krzewienia Chrześcijaństwa
wśród żydów w Białymstoku.-

-1-1-1-1-1-1-1-

H.F.

OJECRODA BIAŁY
Nr.BP.104/
nia 10

Zakożeni
oddziały

35

111

MIEJSCOWOŚĆ BIAŁOSTOCKI

Nr. BP. 104/7/34.T.

dnia 10 czerwca 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 7.

za miesiąc czerwiec 1934 r.

V. Mniejszości narodowe.

Mniejszość narodowa żydowska była silnie zaabsorbowana poniesioną porażką w wyborach do rad miejskich i doszukiwała się przyczyn tej porażki. Ponadto silnie ją interesowały w dalszym ciągu sprawy palestyńskie. Na temat Palestyny, a zwłaszcza ograniczeń imigracyjnych do niej, poszczególne organizacje polityczne żydowskie urządziły szereg zebrań i odczytów oraz kontynuowano akcję petycyjną.-

Białorusini nie wykazali zewnętrznej działalności. Jedynie na zapowiadany na dzień 17 czerwca walny zjazd Towarzystwa Szkoły Białoruskiej do Wilna poszczególne już zawieszone koła T.S.B. w powiatach białostockim, grodzieńskim i wołkowyskim wybrały delegatów na ten zjazd, zaś z powiatu sokólskiego udało się do Wilna samorzutnie kilku takich delegatów. Wszyscy ci delegaci zatrzymani zostali przeważnie bądź na stacjach odjazdu, bądź też już w Wilnie.-

Litwini, których życie społeczno-polityczne ogniskowało się w oddziałach Litewskiego Towarzystwa Św. Kazimierza, urządzili na terenie powiatu suwalskiego kilka odczytów z zakresu kulturalno-oświatowego oraz zorganizowali imprezy rozrywkowe, jak przedstawienia amatorskie i zabawy.-

a/ Żydzi.Życie polityczne.Zakożenie w Łomży
oddziału Związku

Dnia 2 czerwca odbyło się w Łomży inauguracyjne zebranie Związku Żydów ucześników walk o Niepodległość Polski.

Żydów ukraińskich w zebraniu tem wzięli udział przedstawiciele władz wojskowych, cywilnych, bratnich organizacji polskich oraz społeczeństwa. Po przemówieniach szeregu osób założono oddział wspomnianego na wstępie związku.

Sjoniści ogólni.

Dnia 19 czerwca odbył się w Grodnie zjazd delegatów oddziałów organizacji sjonistów ogólnych z całego terenu województwa Białostockiego. W zjeździe tym wzięli udział także przedstawiciele Centralnego Komitetu tej organizacji, M. Kirszenbaum i adwokat A. Rotfeld. Na zjeździe tym omawiano postulaty, jakie mają być wysunięte na mającym się odbyć krajowym zjeździe sjonistów ogólnych.

Rozróżnieniem sjonistów w ośrodkach o większym skupieniu ludności żydowskiej, jak Białystok i Łódź, urządzili wiece protestacyjne przeciwko zarządzanym przez rząd brytyjski ograniczeniom imigracyjnym do Palestyny. Wiece te cieszyły się wielką frekwencją.

Sjoniści-rewizjoniści.

Sjoniści - rewizjoniści wykazali ożywioną działalność, głównie odczytową. W licznych referatach, wykończonych w wielu miejscowościach, prelegenci usiłowali dowieść, że tylko sjoniści - rewizjoniści zmierzają po właściwej drodze ku odbudowie potężnego narodowego państwa żydowskiego w Palestynie.

Na odczytach takich były niejednokrotnie czynione ze strony członków ugrupowań lewicowych próby wywołania zamętu na sali i przeszkodzenia prelegentowi w kontynuowaniu odczytu. Próby te szybko były likwidowane.

Prócz odczytów traktowana organizacja urządziła też wiece protestacyjne przeciwko ograniczeniom imigracyjnym do Palestyny.-

u n d .

Bund żywej działalności w czerwcu nie przejawiał.

Na zamotowanie zasługuje zwołane przez Bund w Białymstoku w dniu 9 czerwca zebranie sprawozdawcze z odbytych wyborów do rady miejskiej. Przemawiał na zebraniu między innymi przybyły z Warszawy dr Ehrlich, który nakreślił zadania Bundu po wyborach /300/.-

Poalej-Sjon Prawica.

Poalej-Sjon Prawica w Grodnie i w Łomży oraz w innych miejscowościach urządziła akademje żałobne w rocznicę tragicznej śmierci dr Arlozorowa.-

P R A S A .

Prasa żydowska w czerwcu naogół podawała tylko wypadki z kroniki życia codziennego. Skrytobójcze morderstwo, dokonane na osobie ś.p. Ministra Pierackiego potępiała jednomyślnie bez obciążania jednakże któregośkolwiek ze stronnictw politycznych moralną odpowiedzialnością za dokonanie tej zbrodni.-

Wiele miejsca prasa żydowska poświęciła poniesionej przez żydów klęsce przy wyborach do rad miejskich doszukiwaniu się jej przyczyn.-

Na temat wybrania w Białymstoku do rady miejskiej 6-ciu zwolenników Stronnictwa Narodowego, pismo miejscowe "Unzer Leb" w Nr. 129 z dnia 5 czerwca ironizowało, że Bund ma możliwość ukradzenia jednemu głosowi "endekowskiemu" i dodało, że chodzi tutaj o radnego Konopińskiego. Otóż ten Konopiński - według relacji "Unzer Leb" - był już kiedyś kawnikiem w czystopolskim magistracie białostockim i odgrywał tam wybitną rolę, poczem usunięty został z areny politycznej przez obóz pomajowy, więc na złość temu obozowi, postawił swą kandydaturę na liście Stronnictwa Narodowego i wszedł do rady miejskiej. Nie jest on jednak "zapalczywym endekiem", a przeciwnie nawet żyje z żydami w zgodzie, a zwłaszcza z Flomenbaumem /radny z ramienia Bundu/, który jest jego lokatorem. Węć też chętnie, kończyło pismo, poparłby Konopiński Flomenbauma na stanowisko kawnika zarządu miejskiego.-

b/ Białorusini.

Jak już wspomniano, na zjazd T.S.B. w Wilnie zamierzali wyjechać delegaci z powiatów białostockiego, grodzieńskiego, sokólskiego i wołkowyskiego, zostali oni jednak przytrzymani bądź na stacjach kolejowych, lub w drodze, bądź też w samym Wilnie.-

Ogółem zamierzało wziąć udział w zjeździe: z powiatu białostockiego - 9 delegatów, z powiatu grodzieńskiego - 13 delegatów i z powiatu wołkowyskiego - 5 delegatów, zaś liczby delegatów z powiatu sokólskiego nie ustalono.

Większość z pośród przytrzymanych stanowili element komunikujący. Zwolniono ich w dniu 18 b.m. oprócz delegata z powiatu wołkowyskiego, Łukasza Haruka, którego przekazano władzom sądowym.

c/ Litwini.

Powiat suwalski.

W czerwcu we wsiach Bubele, Beszecie, Klejwy, Oszkinie, Wikłopeda, Szlinokiemie i Wojtokiemie staraniem Litewskiego Towarzystwa Sw.Kazimierza student Uniwersytetu Wileńskiego, Piotr Kunowicz wygłaszał odczyty na temat "O pracy w chacie wiejskiej i higienie". Treść tych odczytów całkowicie pokrywała się z ich tytułem.-

We wsi Klejwy oddział Litewskiego Towarzystwa Sw.Kazimierza rozpoczął ustawienie bez zezwolenia władz krzyża-pomnika Witoldow⁸⁰, Starosta Powiatowy zarządził wstrzymanie ustawienia krzyża do czasu uzyskania przez Towarzystwo wymaganego obowiązujących przepisami zezwolenia na ustawienie tego krzyża-pomnika.-

Nazwa organizacji.	I	II	III	IV	Ilość osób razem	rozpiętość od do	Dot.
Sjoniści ogólni	8	-	-	1	1620	20 - 500	
Sjoniści-rewizjoniści	2	-	-	8	1690	70 - 400	
Posleij-Sjon Prawica	3	-	-	-	1250	300 - 400	
B u n d	1	-	-	-	300		
Liga Pomocy Pracującym w Palestynie	3	-	-	-	350	50 - 100	
Mizrachi	1	-	-	1	345	45 - 300	
Hatechja	1	-	-	-	150		
Brith-Trumpeldor	1	-	-	-	75		
Kultur-Liga	1	-	-	-	200		
Hechaluc-Pionier	1	-	-	-	70		
Terbuth	-	-	1	3	497	57 - 150	57 z
Makkabi	1	-	-	-	122		
Gemilus-Chesed	-	1	-	-	120		36.90
Linss-Chessedek	-	-	1	-	100		49 z
T. O. Z.	-	1	-	-	80		35 z
Litewskie Towarzystwo Sw. Kazimierza	-	3	1	7	870	60 - 280	192

I. - zebrania,

II. - przedstawienia,

III. - zabawy,

IV. - odczyty.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BP.104/8/34T

BIĄŁYSTOK dnia 16 sierpnia 1934 roku

119

Sytuacyjne sprawozdanie
miesięczne Nr 8 za mie-
siąc lipiec 1934 r.

Do

TAJNE B.PILNE

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I Polityczny

w Warszawie

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr 8
z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych
za miesiąc lipiec 1934 roku.-

Za Wojewodę

/Józef Bay/
p.o. Naczelnik Wydz. Bezp. Publ.

Otrzymują do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie
- 2/ " " w Nowogródku,
- 3/ " " w Brześciu n/B.
- 4/ " " w Warszawie,
- 5/ " " w Stanisławowie,
- 6/ " " w Tarnopolu,
- 7/ " " w Lublinie,
- 8/ " " w Łodzi,
- 9/ Pan Prokurator Sądu Ape-lacyjnego w Warszawie,
- 10/ " " w Wilnie,
- 11/ " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12/ " " w Łomży,
- 13/ " " w Grodnie,
- 14/ " " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach,
- 15/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
- 16/ " " DOK. IX. w Brześciu n/B. przel. do wiadomości
- 17/ " " DOK. I. w Warszawie,
- 18/ K.O.P. "Brygada" Grodno" w Grodnie,
- 19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego,
- 20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
- 21/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
- 22/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku

LUBELSKI URZĄD WOJEWÓDZKI

Podano dn. 21. VIII 1934 r.

50 / BP

Zal.

Waga

Białystok, dnia 10 sierpnia 1934 r.

I. Sytuacja ogólna

Lipiec był dalszym okresem słabej ogólnie działalności stronnictw politycznych, nie wyłączając BBWR, który kładł szczególny nacisk w pracy organizacyjnej na realizowanie uchwał odbytego w dniu 19 czerwca b.r. zjazdu wojewódzkiego w zakresie przysposobienia wyrobionego i bezwzględnie pewnego elementu kierowniczego. Jeżeli chodzi o polityczne stronnictwa opozycyjne, to najbardziej, oczywiście stosunkowo, intensywnie działało Stronnictwo Narodowe, które mimo wszystko zostało w dużym stopniu zahamowane w swej działalności terenowej aresztowaniem jego wybitniejszych działaczy w czerwcu b.r., rozwiązaniem Obozu Narodowo-Radykalnego i przymusowym umieszczeniem w miejscu odosobnienia redaktora Józefa Przybyszewskiego, Stefana Iniskiego i Stanisława Dyspolskiego. Unieruchomienie tych działaczy i fakt istnienia miejsca odosobnienia podziałały deprymująco na dół organizacyjne Stronnictwa Narodowego. Stąd też zrozumiałą była jego kampania prasowa w lipcu b.r. przeciwko rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o miejscach odosobnienia. Działalność P.S. Chrześcijańskiej Demokracji nie nastręczyła władzom administracji ogólnie bardziej charakterystycznych spostrzeżeń, jeśli pominąć wzrastające w ogniwach tego stronnictwa tendencje poddania rewizji swego stosunku do Rządu. Na gruncie wzrastania tych tendencji rozszerzały się możliwości dla pracy organizacyjnej Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego, które, zdaniem Urzędu Wojewódzkiego powinno jak najrychlej rozpocząć oficjalną działalność na terenie Województwa Białostockiego. W Stronnictwie Ludowym trwały nadal tarcia wewnętrzne pomiędzy grupami posła Adalfa Sawickiego i posła Michała Roga, pomniejszające coraz silniej wpływy pierwszego w terenie.

Polska Partja Socjalistyczne działała wyłącznie na gruncie poszczególnych
pracowniczych związków zawodowych

W życiu mniejszości narodowych nie zaistniały takie momenty, które wymaga-
łyby specjalnego omówienia.

Sytuacja gospodarcza w Województwie Białostockim kształtowała się na
niektórych odcinkach cokolwiek korzystniej, niż w poprzednich miesiącach,
co zresztą nie wpłynęło na zmianę sytuacji ogólnej. Pod koniec miesiąca
zarysowało się pogorszenie konjunktury w przemyśle włókienniczym i garbar-
skim, gdy chodzi o teren wiejski i zaistniała tendencja zwyżkowa na rynku
zbożowym.

Dnia 10 sierpnia 1934 roku.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

"Przegląd Łomżyński"

Omawiając przede wszystkim plany i zamierzenia Rządu, prof. Kozłowski, stwierdzając, że Rząd kładzie szczególny nacisk na konieczność uregulowania spraw drobnego rolnictwa i zatrudnienia robotnika przemysłowego. Sprawy te, zdaniem pisma, są najbardziej kapitalnymi zagadnieniami społeczno-gospodarczymi, interesującymi najszersze rzesze ludności. Stąd też Rząd podniósł je do rangi swoich naczelných haseł. W rozwinięciu tych zagadnień leży: obrona płodów rolnych, udostępnienie wsi artykułów przemysłowych, akcja oddłużeniowa, parcelacja nadmiernie zadłużonych gospodarstw, których nie da się uratować i inne, a równocześnie zatrudnienie i postarczenie pracy ludziom, skazanym przez następstwa kryzysu na przymusowe bezrobocie. Traktując o rozwiązaniu przez władze administracji ogólnej Obozu Narodowo-Radykalnego pismo podnosiło, że pojęcie swobody obywatelskiej w ciągu lat pomajowych uległo ^{mu} znamienne przeobrażeniu. O ile dawniej nie znało ono żadnych granic pod warunkiem, że było żyrowane przez możną partję polityczną, o tyle w późniejszych czasach poczucie interesu państwa

stworze zakreśliło wyraźną granicę między swobodą obywatelską a swawolą. Gdy zatem Obóz Narodowo-Radykalny przekroczył tę granicę i począł podsycać nienawiści rasowe, inspirować zaburzenia i gwałty oraz naruszać spokój i bezpieczeństwo publiczne, władze administracyjne w obronie interesu państwowego zdecydowały się na rozwiązanie tej organizacji. Decyjąca władza administracyjna w tym względzie znalazła należyte zrozumienie w społeczeństwie, które stoi na stanowisku, że w Państwie Polskiem panować musi spokój pracy, zmagającej się o lepsze i mocniejsze jutro. Poszukując możliwości przyjęcia przez Państwo z pomocą bezrobotnym pracownikom umysłowym, pismo wskazywało, że zdecydowana i jednolita polityka państwowa powinna położyć kres praktykom w urzędach i instytucjach, przy których przedłużany jest czas pracy dla urzędników pracę tę posiadających kosztem pozbawionych tej pracy.

Pozatem pismo omawiało zagadnienia współpracy obywatela i urzędnika, zaznaczając, że we wzajemnych stosunkach między obywatelami a urzędem i urzędnikami dominować musi zasada wzajemnego ułatwiania sobie życia, gdyż tylko wtedy uprości się życie społeczne i zaistnieje możliwość zaoferowania wiele rozgorączczenia i bezpożytecznie dotąd marnowanej energii. Charakteryzując expose pana premiera Koźłowskiego na zebraniu posłów i senatorów Sejmiku, pismo podkreślało, że cechą charakterystyczną tego expose jest jego bezwzględna szczerość, zaś prątem wyjścia zawartego w nim programu gospodarczego - stała tendencja rządów posajowych do utraty zdrowej waluty i zrównoważonego budżetu, a pozatem pismo poświęcało wiele miejsca Legionowi Młodych. Stwierdzało ono

5
w tej materji, że byłoby niedorzecznością historyczną, gdyby ruch młodolegjonowy ukrył swój radykalizm, że czas, kiedy do "Legjonu Młodych" należeli jedynie akademicy, należy już do dalekiej i niepowrotnej przeszłości, w organizacji tej bowiem obok inteligenta stanął w jednym szeregu robotnik i chłop. i że ruch młodolegjonowy ześrodkowuje w sobie ideały i dążenia świata pracy, dążącego do potężnej Polski.

b/ Prasa opozycyjna.

"Życie i Praca".

Zastanawiało się nad potrzebami rolników i w tej sprawie domagało się wzamknięcia organizacji, walczących z kościołem katolickim i bezwzględnej walki władz państwowych z prasą przeciwnicką, a równocześnie wskazywało na potrzebę otoczenia opieką rodziny, jako najniższej komórki organizacyjnej w zbiorowisku społecznym. Równoległe pismo sugerowało że dotychczas w programie prac Rządu nad poprawą życia gospodarczego w kraju najwięcej miejsca zajmują obietnice i, że nad-
szedł czas, ażeby Rząd przeszedł od obietnic do naprawy tego życia. W związku z tem pismo domagało się życzliwszej opieki ze strony Rządu nad ludnością rolniczą. Ekspozycja pana premiera Kozłowskiego pismo pominęła niemal całkowitem milczeniem. Na jego marginesie zaznaczyło tylko, że w mowie pana premiera nie można dopatrzeć się obietnic co do zmniejszenia podatków, gdyż pan premier mówił jedynie o możliwości dokonania sprawiedliwszego podziału, czy też rozdziału obciążeń ludności na rzecz Państwa.

„Życie”.

Charakteryzowało stosunki w Niemczech i dowodziło, że zarówno dawne plany junkrów niemieckich, jako też obecne hitlerowskie mają wyłącznie na celu zaborczość i jako takie zwrócone są przeciwko Rosji i Polsce. Z tego stwierdzenia pismo wysnuwało wniosek, że Polska i Rosja muszą solidarnie przeciwstawiać się wszelkiej polityce awantur ze strony Niemiec. Dużo miejsca poświęcało pismo zagadnieniom rolnictwa. Domagało się ono m.in. podjęcia przez Rząd wysiłków w kierunku zwiększenia spożycia produktów rolnych przez zastąpienie obcych surowców przemysłowych pochodzenia rolniczego surowcami krajowymi, wydatnego zmniejszenia tego rodzaju świadczeń pośrednich rolnictwa jak taryfy kolejowe i wreszcie przekłamania sztywności cen wyrobów przemysłowych. Traktując o projektowanym przez Francję pakcie wschodnim zwróconym przeciwko awanturze tej polityce Niemiec, pismo wyrażało ubolewanie, że stanowisko Polski w odniesieniu do tego paktu nie jest dość wyraźne i, że z tego stanowiska możnaby tedy wnioskować, iż Polska popiera raczej wstrzemięźliwe stanowisko Niemiec. Pismo zaznaczało przytem, że najlepszym wyjściem dla Polski w obecnej sytuacji europejskiej byłoby przystąpienie do paktu wschodniego.

Niemal równolegle ze sprawą paktu wschodniego pismo omawiało sprawę wileńską na marginesie powołania do życia powrocie b. premiera Prystora z Kowna komisji dla spraw polsko-litewskich. Zastrzegało się ono, że nie jest poinformowane o zamierzeniach Rządu w odniesieniu do traktowanej sprawy, nie mniej jednakże stwierdzało, że w sprawie tej coś się robi i, że zarówno litwini, jakoteż białorusini pokładają duże nadzieje w p. ministrze Kościelkowskim. Pismo wyrażało przekonanie, że jakkolwiek

się będzie rozważana sprawa wileńska, to czynniki, odpowiedzialne za losy Państwa, nie pójda niewątpliwie na żadne pomysły dziwaczne w tej sprawie i będą strzegły polskiej racji stanu. Powracając do sprawy zabójstwa śp. ministra Spraw Wewnętrznych Bronisława Pierackiego, pismo dowodziło, że skoro stwierdzono iż odpowiedzialność za zbrodnię morderstwa na osobie polskiego ministra Spraw Wewnętrznych spada całkowicie na wyrotowców ukraińskich, to byłoby najskuszniej szym cofnięcie rozporządzeni^{ch} o miejsca odosobnienia, gdyż stworzyłoby w świecie przekonanie, że w Polsce panuje spokój i, że walka opozycji z sanacją toczy się w granicach prawa. Podobnie jak "Życie i Praca", pismo niezbyt wiele miejsca poświęciło przemówieniu pana premiera Rozłowskiego na posiedzeniu posłów i senatorów BBWR. Uchwyciwszy oświadczenie pana premiera, że "jak niema porządku w narodzie bez rządu, tak samo niema dobrego rządu bez poparcia narodu", akcentowało, że oświadczenie to jest najzupełniej słuszne, ale równocześnie dodało, że oparcie i zaufanie społeczeństwa Rząd zdobyć może tylko przez ścisłe przestrzeganie praworządności. W sprawie paktu wschodniego zajęło odmienne stanowisko, niż "Życie i Praca". Mianowicie podkreślało, że pakt wschodni ma zapewnić Rosji i Francji dominującą rolę największego czynnika na wschodzie Europy i, że słusznie tedy Polska, nie chcąc być zepchniętą do roli drugorzędnej, jest ostrożna i zajmuje stanowisko wyczekujące, na czym nie przegra, o ile obecna dyplomacja obozu rządzącego potrafi wyzyskać wszystkie atuty polskiego

Jednodniówka
"Legjon Młodych"

Wydana została przez Komendę Obwodu Legjonu Młodych
w Grodnie jednodniówka "Legjon Młodych". Zasluguje na uwagę

zamieszczony w niej artykuł p.t. "Ideologia dwóch pokoleń legjono-
wych". Autor jej stwierdza, że legjoniści to nie jest grupa ludzi,
którą złączył przypadek historii, lecz specjalny gatunek, wytwor-
zony w głębiach polskiej dziejowej duszy i, że "Legjon Młodych"
to ten sam legion z roku 1914, z tą samą generalną ideologią,
lecz wzbogacony nową generacją i nastawiony ku nowym zadaniom,
trudom i obowiązkom.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/8/34 T.

Dnia 10 sierpnia 1934r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne

Nr.8 za miesiąc lipiec 1934 roku

III. Ruch polityczny

a/Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem:

Ruch społeczno-polityczny w okresie sprawozdawczym był naogół słaby. Słabsza niż w poprzednich miesiącach była działalność zarówno BBWR., jako też poszczególnych stronnictw opozycyjnych. Tłumaczyć to należy zaabsorbowaniem ludności intensywnymi robotami polnymi.-

Mimo tego w poszczególnych ogniwach organizacyjnych BBWR. trwała praca wewnętrzna jedynie w osłabionym nieco tempie. Zwracano w niej głównie uwagę na realizowanie wytycznych odbytego w czerwcu br.Zjazdu Wojewódzkiego BBWR., który wskazał na konieczność jakościowego wzmocnienia tych jednostek. Z tej racji nastąpiły pewne przesunięcia personalne w radach powiatowych B.B.W.z R..-

Nadto BBWR.urządził 9 zebrań w powiecie suwalskim, oraz zebrania w powiatach łomżyńskim i wołkowyskim.-

Wobec zbliżających się wyborów przełożonych i członków zarządów miejskich, a w niektórych powiatach nawet już odbytych, BBWR.wszczął akcję, mającą za zadanie obsadzenie wspomnianych zarządów odpowiednimi ludźmi.-

Zebrania zamknięte:

powiat łomżyński: Dnia 6 lipca odbyło się w Łomży posiedzenie BBWR.pod prze-

wodnictwem kierownika Sekretariatu Rady Powiatowej BBWR., Witolda Raganowicza i przy udziale Kierownika Sekretariatu Wojewódzkiego BBWR. z Białegostoku, Zaleskiego. Zebrany przedstawiono prawa i obowiązki członków BBWR. oraz wytyczne nowej polityki wewnętrznej Państwa w związku z objęciem urzędowania przez Pana Ministra Spraw Wewnętrznych Marjana Zyndram-Kościałkowskiego /96/.-

Na zebraniu członków Komitetu Gminnego BBWR. we wsi Kozaki, poseł P. Godlewski omówił bieżące sprawy gospodarcze, a Witold Raganowicz z Łomży wygłosił referat na temat: "Rola członków BBWR. w pracy społeczno-gospodarczej" /42/.-

powiat suwalski:

Poseł Michał Łazarski urządził zebrania w następujących miejscowościach:

dnia 10 lipca we wsi	Poddubówek,	gm. Kuków,	obecnych 25 osób,
" " " "	" Zubrynek	" Koniębór	" 50 "
" 12 " "	" Bierząkowce	" "	" 20 "
" " " "	" Bossy	" "	" 20 "
" 14 " "	" Rutka-Tartak,	gm. Kadaryszki	" 200 "
" " " "	" Giby	" "	" 100 "
" " " "	" Ruda,	gminy Krasnopol,	obecn. 100 "
" " " "	" Andrzejewo	" "	" 125 "
" " " "	" Motule	" "	" 30 "

Na zebraniach tych poseł Łazarski poruszał sprawę kryzysu w rolnictwie oraz podkreślał poczynania Rządu w kierunku złagodzenia jego skutków. Przemówienia te wywarły na ludności dodatnie wrażenia.-

powiat wołkowyski:

Dnia 15 lipca odbyło się w Forozowie walne zebranie

członków miejscowego Koła BBWR. Po omówieniu programu prac na najbliższą przyszłość i zadecydowaniu zorganizowania w Porozowie śpichrza na zboże, dokonano wyboru nowego zarządu koła, w którego skład weszli: Alfred Sagin, prezes, nauczyciel Józef Pióraszewicz - wiceprezes, Albin Kuczyński - sekretarz i Antoni Wasiukiewicz - członek zarządu /50/.-

Powiat	Zgromadzenia publicz- liczne			Zebrania		Ilość no- wych ko- mórek	Liczba no- wych człon- ków
	Frekwencja			Ilość Frek- wencji			
	Ilość	ogól- na	roz- ciąg- łość	Ilość	Frek- wencja		
Komżyński	-	-	-	2	138	-	-
Suwalski	-	-	-	9	670	-	-
Wołkowyski	-	-	-	1	50	-	-
Razem	-	-	-	13	858	-	-

b/Chłopskie Stronnictwo Rolnicze

Działalność Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, w zasadzie bardzo słaba, zmierzała głównie ku organizowaniu nowych kół. Wysiłki w tym kierunku dostrzegane były na terenie powiatów grodzieńskiego i ostrowskiego. Ponadto zorganizowano w Grajewie Sekretariat Powiatowy Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, aczkolwiek działalność stronnictwa na terenie powiatu szczu-
czyńskiego dotychczas nie jest widoczna.-

Ujemną opinię co do Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego wyniosła ostatnio ludność w powiecie suwalskim, wobec skazania kierownika Sekretariatu tego stronnictwa w Suwałkach, Żegzdryn

na 3 miesiące aresztu za bezprawne pisanie podań i udzielanie porad w lokalu Sekretarjatu również niezakonkom stronnictwa.-

Zebrania zamknięte

Powiat grodzieski. Dnia 6 lipca we wsi Żarnówka-Wielka, gminy Indura, instruktor powiatowy Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w Grodnie, Józef Grysko zwołał zebranie organizacyjne. W przemówieniu do zebranych, omawiając ciężkie położenie wsi, Grysko zaznaczył, że wszyscy winni są żyć, poczem nawoływał do organizowania się. W wyniku zebrania założono we wsi Żarnówka-Wielka koło stronnictwa, do którego na członków zapisało się 25 osób /25/.-

Powiat ostrowski: Zebrania organizacyjne Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, w których wyniku założono koło stronnictwa, odbyły się w następujących miejscowościach:

we wsi Zaręby-Kościełne, obecnych 250 osób,

" w Kempiste-Borowe " 40 "

" " Zuzele " 200 "

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogólna	Rozciągłość				
Grodzieski	-	-	-	1	25	1	25
Ostrowski	-	-	-	3	490	3	80
Razem	-	-	-	4	515	4	105

c./ Stronnictwo Narodowe

Działalność Stronnictwa Narodowego w lipcu była naogół słaba, częściowo wskutek powszechnego zamierania życia politycznego w okresie letnich miesięcy, a częściowo też z powodu konsternacji, wywołanej utworzeniem miejsca odosobnienia i przymusowym odosobnieniem w nich trzech najwybitniejszych działaczy stronnictwa z terenu województwa białostockiego. Działalność, która jednakże w pewnej mierze była dostrzegana, obracała się głównie koło spraw organizacyjnych. W tym celu odbyły się zebrania członków Stronnictwa Narodowego w powiatach białostockim, łomżyńskim i ostrołęckim.-

W Białymstoku na zebraniach członków Sekcji Młodych dyskutowano nad przeprowadzaniem dalszego bojkotu żydów przez zalewanie cementem kłódek na drzwiach sklepów, bicie dużych szyb wystawowych oraz uskutecznianie na ulicach miasta napisów antyżydowskich. Dotychczas jednak ekscesy te, poza uskutecznieniem napisów, podejmowane nie były.-

Na terenie powiatu bielskiego, wśród ludności polskiej - drobnej szlachty, w dalszym ciągu dostrzegano agitację antyżydowską, uprawianą przez zwolenników Stronnictwa Narodowego pod pretekstem propagandy spółdzielczości.-

Jeśli chodzi o ekscesy antyżydowskie, to wydarzył się w lipcu tylko jeden tego rodzaju wypadek na terenie powiatu augustowskiego. Mianowicie - zwolniony z aresztu w dniu 18 lipca działacz Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego, Antoni Zajko, przechodząc ulicą w dniu tym w osadzie Sopoćkinie,

zepchnął z chodnika trzech młodych żydów i w odpowiedzi na zwróconą mu uwagę, skaleczył jednego z nich nożycami w rękę.

Zebrań zamknięte

powiat Białostocki:

Dnia 15 lipca odbyło się w Wasilkowie zebranie członków Stronnictwa Narodowego. Przemawiał Sekretarz Zarządu Okręgowego Stronnictwa w Białymstoku, Bolesław Fustelnik, nawołując do wzmożenia agitacji wśród robotników włókienniczych celem wciągnięcia ich do wspólnej walki bojkotowej przeciw żydom /35/.-

Na drugim zebraniu w tejże miejscowości, odbytem w dniu 29 lipca przemawiał Wincenty Kejne z Białegostoku, podnosząc konieczność nasilenia pracy organizacyjnej oraz wzmocnienia agitacji w kierunku zaostrożenia walki z żydami w życiu codziennym przez bojkotowanie ich sklepów, wyprowadzenie się z domów żydowskich lokatorów chrześcijan i unikanie prywatnych znajomości z żydami. Kejne dodał, że w takich wypadkach nie należy obawiać się represyj ze strony policji, gdyż nie ma ona prawa bić aresztowanych, władze zaś administracyjne wcale nie biorą pod uwagę protokołów, sporządzonych przez policję na narodowców. Dalej wyjaśnił, że, ażeby niejako odstraszyć policję od zbytniego wnikania przez nią w życie Stronnictwa Narodowego, każdy członek Stronnictwa - zatrzymany, a następnie zwolniony z aresztu, winien pierwszej napotkanej po drodze osobie opowiadać, że był bity w lokalu policyjnym. Tym sposobem, w rozumieniu Kejne, będzie świadek do wytoczenia

poszczególnym szeregowym PP. spraw o pobicie. Zaznaczył on przytem, że bez względu na wynik procesu, sam fakt jego wszczęcia będzie tą przesłanką, która zniechęci policję do wtrącania się w sprawy narodowców /30/.-

powiat Łomżyński:

W dniu 8 lipca posłanka Ewelina Pepłowska urządziła zebranie członków Stronnictwa Narodowego we wsi Fieniaki. Na zebraniu tem posłanka Pepłowska omówiła sprawę zamachu na życie śp. Ministra Pierackiego, zaznaczając, że początkowo władze nieskutecznie rzuciły podejrzenie na Stronnictwo Narodowe w mniemanu, iż właśnie z jego szeregów wyszedł sprawca zamachu oraz, że jak się później wyjaśniło, zabójcą śp. Ministra Pierackiego był ukraińiec /50/.-

powiat Ostrołęcki:

Referant organizacyjny Stronnictwa Narodowego, Marjan Łagodziński urządził dwa zebrania członków: dnia 12 lipca we wsi Gleba, gminy Kadzidło i dnia 26 lipca we wsi Oberwie, gminy Darłasy. W przemówieniach, wygłoszonych na tych zebraniach, Łagodziński poddał ostrej krytyce utworzenie miejsca odosobnienia.-

Poseł Jan Choromański w dniu 29 lipca zwołał zebranie członków Stronnictwa Narodowego w osadzie Myszyniec. Celem tego zebrania było uaktywnienie działalności miejscowego koła stronnictwa.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja ogólna	rozciągłość	Ilość	Frekwencja		
Białostocki	-	-	-	2	65	-	-
Łomżyński	-	-	-	1	50	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	3	350	-	-
Ogółem	-	-	-	6	465	-	-

122

d/Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji

W lipcu P.S. Chrześcijańskiej Demokracji, w orbinie dotychczasowych swych wpływów, ograniczyło się do urządzenia zgromadzenia publicznego przez posła Wacława Bitnera, w powiecie sokólskim i równocześnie założenia tam koła stronnictwa, wygłoszenia dwóch odczytów przez posła Romualda Pułjana w powiecie grodzieńskim oraz do zorganizowania Zlotu Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży z terenu powiatów augustowskiego i grodzieńskiego.-

Zgromadzenie publiczne

powiat Sokólski:

Dnia 8 lipca br. w Nowym-Dworze odbyło się zgromadzenie publiczne Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji.

Przemawiał poseł Wacław Bitner, który, nawiązując do ostatnich wypadków w Niemczech, prześladowania księży katolickich w ZSRR, oraz wydarzeń w Polsce, jak wypadki krakowskie z roku 1923, zabójstwo Prezydenta Narutowicza, walki w maju 1926 roku na ulicach Warszawy, a ostatnio zabójstwo ś.p. Ministra Pierackiego - podkreślił, iż jest to wynikiem całkowitego nieomal zaniku zasad chrześcijańskich w społeczeństwach oraz, że zanik ten wpłynął w znacznym stopniu na zaognienie obecnego kryzysu.-

Poruszając sprawy wewnętrzne Polski, poseł Bitner podniósł, że gospodarka w Państwie prowadzona jest nieracjonalnie, czego wyrazem jest budżet, który przed majem 1926 roku wynosił 1.700 milionów, to obecnie doszedł do cyfry 3 miliardów złotych przy równoczesnym zubożeniu ludności, że podatki trzeba płacić, lecz, że muszą być one dostosowane do możliwości.

gospodarczych kraju, że wznosi się luksusowe budowle reprezentacyjne, wtedy gdy jeszcze wielu robotników i rolników nie ma dachu nad głową, lub mieszka w ruderach.-

Dalej posek nadmieniał, że w Polsce rządzą wojskowi, nienadający się do tego rodzaju zadań, lecz, że ostatecznie nastąpiły pod tym względem pewne zmiany na lepsze. Wreszcie podał krytyce projekt nowej Konstytucji, równocześnie zaznaczając, że Marszałek Piłsudski nie zgodził się na główne wytyczne tego projektu i, że z tej racji projekt ten prawdopodobnie upadł.-

Po zgromadzeniu publicznem, na którym było obecnych około 300 osób, odbyło się zebranie zamknięte, w wyniku którego założone w Nowym-Dworze koło Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Do zarządu nowoorganizowanego koła wybrano 7 osób, a pozatem obrano również 15 delegatów z poszczególnych wsi, jako łączników z Zarządem Ch.D..-

Co do zakładania kół Ch.D., to jest już normalne zjawisko, że po każdym zgromadzeniu publicznem, urządzone przez posła Bitnera, zakłada się w danej miejscowości koło stronnictwa, które jednak później żadnej żywotności nie ujawnia /70/

Zebrania zamknięte

powiat Grodzieński: Posek Romuald Pułjan wygłosił dwa odczyty: jeden dnia 22 lipca w osadzie Indura na temat: "Istota i cele Akcji Katolickiej", a drugi dnia 26 lipca w osadzie Krynki na temat: "Kryzys gospodarczy w świetle zasad katolickich". W obu odczytach podkreślił posek Pułjan upadek moralności i rozkład życia

społecznego i politycznego w świecie, co w konsekwencji musiało spowodować obecny kryzys i dowodził, że tylko przez przestrzeganie zasad katolickich i środkami wskazywanymi przez kościół katolicki może być zwalczone ponaję przesilenie /150 i 100/..-

Dnia 29 lipca br. we wsi Grandzicze odbył się zlot Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży z powiatu grodzieńskiego. Na zlot ten przybyło również około 30 osób z powiatu augustowskiego. Ogółem w zlocie brało udział około 100 osób. Okolicznościowe przemówienie wygłosili: dziekan grodzieński, ks. Olszański i dyrektor Akcji Katolickiej, Jędrychowski

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych członków	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja ogólna	rozciągłość	Ilość	Frekwencja		
Grodzieński	-	-	-	2	250	-	-
Sokółski	1	300	-	1	70	1	28
Ogółem	1	300	-	3	320	1	28

e/ Stronnictwo Ludowe

Ze względu na specjalnie wiejski swój charakter, Stronnictwo Ludowe w lipcu wykazało naogół słabą działalność, jednakowoż akcja organizacyjna, chociaż w tempie znacznie osłabionym, posuwała się mimo to naprzód, wyrażając się w zorganizowaniu zjazdów powiatowych stronnictwa w Łomży i w powiecie wysoko-mazowieckim..-

Awizowany w poprzednim sytuacyjnym sprawozdaniu miesięcznym zatarg pomiędzy posłem Adolfem Sawickim, a instrukto-

- 11 - 123

rem powiatowym w Łomży, Leonem Rosiakiem, którego przeniesienie na teren innego województwa zażądał w konsekwencji poseł Sawicki, przez zjazd powiatowy w Łomży został załatwiony w sensie pozytywnym dla Rosiaka, pozostawiając go nadal w Łomży.-

Cechą charakterystyczną dla działalności posła Adolfa Sawickiego w ostatnich czasach jest to, że zapowiada on urządzenie w jakiejś miejscowości wiecu, który następnie w ostatniej chwili odwołuje, lub na który wręcz wcale nie zjawia się, siejąc tem dezorganizację i zamieszanie w szeregach członków Stronnictwa Ludowego. Ostatnio wypadek taki miał miejsce na terenie powiatu wołkowyskiego, gdzie zapowiedziany na dzień 15 lipca wiec w osadzie Jakówka został przez posła Adolfa Sawickiego odwołany. Jako powód odwołania, podał poseł nieotrzymanie zezwolenia władz administracyjnych na odbycie tego wiecu. W istocie o zezwolenie takie poseł Sawicki wcale nie ubiegał się. Z powodu takiego postępowania posła Sawickiego, wśród członków Stronnictwa Ludowego na terenie powiatu wołkowyskiego panuje silne rozgoryczenie.-

Zebrania zamknięte

powiat Białostocki: Dnia 8 lipca we wsi Rzepniki, gminy Zawyki odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego z kilku okolicznych wsi pod przewodnictwem posła Adolfa Sawickiego i sekretarza Zarządu Wojewódzkiego stronnictwa, Jana Kreczki. Poseł Sawicki poruszał sprawy organizacyjne, a następnie wzywał do bojkotu żydów, przyczem zastrzegając, ażeby w akcji bojkotowej nie stosowano metod Hitlera i Stronnictwa Narodowego /75/.-

/.

124²⁰
- 12 -
powiat łomżyński:

Dnia 8 lipca odbył się w Łomży Zjazd Powiatowy Stronnictwa Ludowego z udziałem delegata Naczelnego Komitetu Wykonawczego Stronnictwa Ludowego, adwokata Korbońskiego z Warszawy oraz posła Józefa Mochnieja.-

Pierwszy przemawiał poseł Mochniej, który odrazu począł krytykować działalność Stronnictwa Narodowego oraz duchowieństwa katolickiego, cświadcżając, że kler nie waha się używać nawet niektórych praktyk religijnych do otumaniania chłopa w celu łatwiejszego poddania go wpływowi Stronnictwa Narodowego. Ostra krytyka księży wywarła na niektórych słuchaczach niemiłe w stosunku do posła Machnieja wrażenie, a nawet poczęli oni między sobą szemrać. W sytuacji tej natychmiast zorientował się instruktor powiatowy Stronnictwa Ludowego, Leon Rośiak i szepnął na ucho posłowi Machniejowi, ażeby zaniechał omawiania tej drażliwej sprawy, do czego się też poseł Machniej zastosował, przechodząc do omawiania spraw organizacyjnych, z pośród których szczególnie wysunął sprawę urządzenia w jesieni "dożynek" oraz nabycia sztandaru. Następnie podniósł że obecnie w Rządzie zasiada dwóch "swoich" ministrów - Kościakowski i Poniatowski i, że oni, aczkolwiek pracują w obozie prorządowym, są jednak duchem związani ze wsią oraz, że niewątpliwie dołożą wszelkich starań w kierunku poprawy bytu ludności wiejskiej. Wyraził przytem nadzieję, że Stronnictwo Ludowe dojdzie do porozumienia z obozem prorządowym, jeżeli obóz ten będzie prowadził szczerą politykę, zmierzającą ku poprawie sytuacji wsi i, że polityka ta została już zapoczątkowana przez obecny Rząd. Dodał, że kapitalistom i wielkim posiadaczom ziemskim ze Stronnictwa Narodowego obecny Rząd nie

/.

przypadek do gustu i, że niewątpliwie Stronnictwo Narodowe do spółki z klerem katolickim przypuści nowy atak na Rząd, mianując członków jego wionami lub heretykami, ażeby temsamem odwrócić uwagę mas chłopskich od Rządu i ugruntować wśród nich swe wpływy.-

Z kolei adwokat Korboński podkreślił potrzebę zorganizowania na terenie powiatu Łomżyńskiego Związku Zawodowego Rolników głównie w tym celu, ażeby rolnicy zorganizowani w tym związku, mieli wpływ na kształtowanie się cen pólów rolnych, a w konsekwencji - poprawę swego bytu.-

Kwestję zorganizowania wspomnianego Związku zebrani przyjęli jednogłośnie, przyczem 20 z pośród obecnych z miejsca podpisało deklarację do Centrali tego Związku o otwarciu w Łomży jego oddziału.-

W końcu jeden z obecnych złożył na piśmie wniosek o pozostawienie nadal na dotychczasowem stanowisku instruktora powiatowego stronnictwa, Leona Rosiaka. W głosowaniu, wniosek ten przeszedł jednogłośnie. Z opozycją przeciwko Rosiakowi wystąpili tylko dwaj członkowie Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego, Kołodziejcki i Grabiński, działający w porozumieniu z posłem Adolfem Sawickim, który wszelkimi środkami zmierza ku przeniesieniu instruktora Rosiaka na teren innego województwa /120/.-

powiat Wysoko-
Mazowiecki:

Dnia 29 lipca r.b. we wsi Chojane-Gorczany, gminy wysokomazowieckiej, odbył się zjazd powiatowy i kurs polityczny Stronnictwa Ludowego przy udziale posła Adolfa Sawickiego oraz sekretarza Sekreterjatu Wojewódzkiego Stronnictwa Ludowego w Białymstoku, Jana Kreczki. Pozatem obecnych było na zjeździe

powiat Sz

około 60 delegatów z poszczególnych wsi powiatu wysoko-mazowieckiego.-

Na wstępie zjazdu poseł Sawicki w krótkim referacie zapoznał zebranych z pracami Sejmu, podkreślając, że Stronnictwo Ludowe dąży do niesienia pomocy rolnikom i do zwalczania wszelkich anormalnych posunięć, które gnębią rolnictwo, że zabiega o utrzymanie cen na produkty rolne na należytej wysokości przy równoczesnym obniżeniu cen na wytwory przemysłu fabrycznego oraz, że usilnie zmierza do obniżenia podatków i o uzyskanie ulg w płaceniu należności skarbowych.-

Następnie sekretarz Kreczko szczegółowo omówił sprawy organizacyjne, przychem kładł szczególny nacisk na to, ażeby członkowie Stronnictwa Ludowego regularnie uiszczali składki członkowskie.-

Jak się dało zaobserwować, przemówienia posła Sawickiego i sekretarza Kreczki głębszego wrażenia na zebranych nie wywarły, zaś oświadczenie Kreczki o konieczności uiszczania składek członkowskich przyjęte zostało całkiem obojętnie.-

Ruch organizacyjny

powiat Szczuczynski: We wsi Ciemnoszyja, gminy Białaszewo założono w lipcu koło Stronnictwa Ludowego. Na członków zapisały się 34 osoby.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych pałani
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		ogólna	rozciąg-kość				
Białostocki	-	-	-	1	75	-	-
Łomżyński	-	-	-	1	120	-	-
Szczuczynski	-	-	-	-	-	1	34
Wysoko-Mazowiecki	-	-	-	1	60	-	-
Łącznie	-	-	-	3	255	1	34

f/ Polska Partja Socjalistyczna CKW.

Polska Partja Socjalistyczna CKW. w lipcu żadnej działalności nie uzewnętrzniała, natomiast dostrzegano dalszy zanik jej wpływów w bielskim okręgu przemysłu drzewnego.-

WOJEWODA BIAŁOSTOKI

Nr.BP.104/8/34 T.

Dnia 10 sierpnia 1934r.

126
Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne

Nr.8 za miesiąc lipiec 1934 roku

IV. Ruch wyznaniowy

a/Kościół Rzymsko-Katolicki

powiat Ostrołęcki:

W ostatnim tygodniu lipca wielkie zainteresowanie w Ostrołęce wzbudziła wiadomość, że w mieszkaniu niejakiego Piotra Biernackiego stał się cud, polegający na tem, że wiszący na ścianie obraz, przedstawiający oblicze Chrystusa w cierniowej koronie, miał się ożywić, w tym sensie, iż Chrystus otwiera i zamyka oczy. Aczkolwiek miejscowe władze kościelne nie potwierdziły tego faktu i odniosły się krytycznie do rzekomego cudu, jednak wiadomość o cudzie odbiła się szerokiem echem w całej okolicy, ściągając w pobliżu domu Biernackiego gromady ludzi, pragnących zobaczyć ten cud.-

b/Cerkiew Prawosławna

powiat Bielski:

Stwierdzono, że podczas wizytacji parafii prawosławnych w lipcu br.na terenie powiatu bielskiego, grodzieński biskup prawosławny, ks.Antonjusz negatywnie ustosunkowywał się do tych duchownych prawosławnych, którzy rozpoczęli wykładać w szkołach powszechnych naukę religii prawosławnej w języku polskim. Na zapytanie zaś jednego z duchownych, czy należy prowadzić wykłady w języku państwowym, biskup Antonjusz dał odpowiedź przeczącą.-

Powiat sokólski.

W lipcu wywołała silne porażenie ludności prawo-
dawnej sprawa cerkwi we wsi Grzybowszczyzna, gminy Szudziało-

wspomnianą cerkiew pobrał w roku 1929 miejscowy
rolnik, Eljasz Klimowicz częściowo z własnych funduszy, a
częściowo z zebranych ofiar wśród ludności.

Sam Klimowicz otoczony jest nimbem świętobliwego
czł.

Dotychczas stosunek prawny tej cerkwi do Konsysto-
rza Prawosławnego w Grodnie nie był uregulowany. Nowy biskup
grodzieński, ks. Antonjusz postanowił wreszcie położyć temu
kres. Podczas wizytacji parafji w Grzybowszczyźnie dokonał
obłóczyn Klimowicza na mnicha, do zarządu zaś cerkwią wyznaczył
przedstawiciela Konsystorza.

Na kilka dni przed obłóczynami, Klimowicz notarjal-
nie przekazał swą majątność wraz z cerkwią na własność Konsysto-
rzowi Prawosławnemu w Grodnie, zastrzegając sobie dożywocie
na tej majątności oraz zobowiązując Konsystorz do pobudowania
klasztoru męskiego w Grzybowszczyźnie.

Po upływie kilku tygodni, Klimowiczowi, odsuniętemu
od wszelkiego zarządu cerkwią, przestał podobać się istnie-
jący stan rzeczy, a w dodatku jeszcze pomiędzy nim a przedsta-
wicielem Konsystorza powstały spór i kłótnia na tle zarządu
majątnością cerkiewną, w rezultacie czego Klimowicz nosi się
z zamiarem zrzućenia z siebie szat zakonnych oraz wytoczenia
Konsystorzowi sprawy sądowej o zwrot swej majątności. Zarzuca
on Konsystorzowi w tym wypadku oszustwo. /Szczegółowe sprawozda-
nie w tej materji przedłożono Ministerstwu w osobnem opracowa-
niu/.

c/ Sekta baptystów.

Powiat wołkowyski

Dnia 15 lipca na rzece Roś w pobliżu wsi Jatwieś dokonano obrzędu chrztu nad 5 osobami. Przyglądało się tej ceremonii około 60 osób.

d/ Sekta badaczy Pisma Świętego.

Powiat augustowski.

W lipcu we wsi Osowy Grond, gminy Kolnica powstała sekta badaczy Pisma Sw., licząca obecnie 15 osób.

- - - - -000 0 000 - - - - -

WOJEWODA BIALOSTOCKI

Nr BP 104/8/347

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne

Nr 8 za miesiąc lipiec 1934 r.

Dnia 10 sierpnia 1934 r.

V Mniejszości narodowe

Specjalnie wyróżniających się i zasługujących na osobne omówienie wydarzeń z życia ludności żydowskiej w lipcu - nie było. W życiu polityczno-społecznym mniejszości żydowskiej dominowała sprawa Birodużan. Dla omówienia tej sprawy urządzano odczyty i dyskusje, przyczem prelegenci niejednokrotnie dowodzili, że aczkolwiek Birodużan rokuje świetlaną przyszłość dla żydostwa, to niemniej jednak obecne warunki tam życia są ciężkie, więc narazie żydzi nie powinni spieszyć się z emigracją do nowego kraju, i to tembardziej, że w Polsce nie dzieje się in krzywdę.

Następnie umysły ogółu ludności żydowskiej żywo były poruszone sprawą skazania na śmierć Stawskiego, zabójcy Arlozorowa w Palestynie.

Żywo wreszcie poruszyła opinię żydowską wiadomość o zgonie wybitnego poety żydowskiego, Bialika.

W życiu mniejszości narodowej białoruskiej ważniejsze wydarzenia nie zaistniały.

Wśród mniejszości narodowej litewskiej żywe zainteresowanie wzbudzają wiadomości o wszczęciu nieoficjalnych rokowań politycznych pomiędzy Polską a Litwą. Ludność litewska jest z tego obrotu sprawy zadowolona i wyraża nadzieję, że wkrótce zaistnieją normalne stosunki pomiędzy obu państwami.

Pozatem dostrzegano, zwłaszcza na terenie powiatu suwalskiego, ożywioną działalność oddziałów Litewskiego Towarzystwa Sw. Kr.

128

zimierze, polegającą na urządzaniu imprez rozrywkowych, które cechowały nierzadko momenty nacjonalistyczne litewskie, co znacznie przyczyniło się do rozbudzenia szowinizmu narodowego wśród litwinów.

a/ Ż y d z i.

Życie polityczne.

oniści ogólni.

We wszystkich osiedlach o większym skupieniu ludności żydowskiej, staraniem organizacji sjonistycznej urządzono akademje żałobne ku czci twórcy sjonizmu Hercla. Akademje te cieszyły się zawsze liczną frekwencją.

oniści-rewi-
oniści.

W lipcu sjonisci rewizjoniści urządzili wiele odczytów na temat odbudowy państwa żydowskiego w Palestynie. Cechą charakterystyczną tych odczytów było ostre zwalczanie przeciwników politycznych.

Pozatem sjonisci-rewizjoniści interesowali się wyjątkowo silnie sprawą Stawskiego, zabójcy działacza robotniczego w Palestynie, Arlozorowa, której poświęcili kilka odczytów.

W Grodnie zawiązał się nawet specjalny żydowski komitet do zwalczania wyroku nad Stawskim. Inicjatorami tego komitetu byli czterej radni Wyznaniowej Gminy Żydowskiej w Grodnie, którzy na posiedzeniu tej instytucji zgłosili nagły wniosek o wyłonienie w nianego komitetu. Spotkali się oni z ostrym sprzeciwem przedstawicieli żydowskich ugrupowań lewicowych i wskutek powstałej z tej racji kłótni i wrzawy musiano nawet chwilowo przerwać posiedzenie Zarządu Gminy. W końcu po naradach przedstawicieli wszystkich ugrupowań żydowskich z zarządem Gminy Żydowskiej doszło do utworzenia

omawianego komitetu.

Ugrupowania le-
wicowe.

Staraniem lewicowych ugrupowań żydowskich w Grodnie, przybyły z Warszawy dziennikarz żydowski, Bernard Zynger wygłosił odczyt na temat: "Moja podróż po Rosji i Birobidżanie". W odczycie swym Zynger scharakteryzował życie i obyczaje obecne w ZSRR, nadmieniając, że obecnie warunki bytu uległy tam poprawie na lepsze i, że ~~zginęła~~ nie ma prześladowania żydów. "Birobidżanie zaś prelegent nadmienił, że rząd sowiecki osiedla tam masowo żydów z całej Rosji oraz przybywających z innych krajów i, że za 50 - 100 lat może tam istotnie powstać państwo żydowskie pod protektoratem ZSRR. Wreszcie Zynger nie radził jednak emigrować do Birobidżanu, podkreślając, iż są tam ciężkie warunki życia, tembardziej, że w Polsce żydom nie dzieje się krzywda. /500/.

P r a s a .

Prasę żydowską, ukazującą się na terenie Województwa Białostockiego, poza codzienną kroniką wypadków i wydarzeń, nie miała momentów, zasługujących na specjalne omówienie.

Omawiając bolączki właścicieli nieruchomości w Białymstoku, dziennik miejscowy "Unzer Leb'n" w Nr. 165 z dnia 17 lipca br. w artykule, zatytułowanym "Miasto upiększają, a gospodarze stękają" pisał, że zabiegi Zarządu Miejskiego w sprawie nadania miastu estetycznego wyglądu przybrały wprost epidemiczny charakter. Coraz to właściciele nieruchomości w Białymstoku - wywodził dziennik - otrzymują pisma, nakazujące poczynienie pewnych zmian w zewnętrznym wyglądzie domów i często tak się zdarza, że otrzymujący polecenie nie tylko, że nie może uskutecznić naprawy domów

1290

ale niema nawet co włożyć do garnka. W konkluzji dziennik apelował, ażeby odnośne wkładze Zarządu Miejskiego były bardziej względne w omawianej sprawie i bardziej liczyły się ze stanem materialnym właścicieli nieruchomości.-

b/ Rosjanie.

powiat grodzieński.

Dnia 29 lipca odbyło się w Grodnie zebranie członków Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności. Na zebraniu tem Sidlarewicz zdał sprawozdanie z odbytego w Wilnie w dniach 29 i 30 czerwca rb. zjazdu przedstawicieli kolonji rosyjskiej w Polsce i w związku z tem wezwał zebranych do składania ofiar na rzecz utworzenia w Grodnie szkoły rosyjskiej. Następnie poruszył sprawę cerkwi prawosławnej na placu Tyzenhauza w Grodnie, nadmieniając, że pewne koła społeczeństwa polskiego zamierzają do jej zniesienia i dodał, że w poruszonej sprawie ogół ludności rosyjskiej winien wszcząć akcję, mającą na celu ochronę cerkwi przed jej zniesieniem i, że w tej materji należy wysłać odpowiednie petycje do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej oraz do Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego. Wkońcu wybrano komitet, którego zadaniem będzie zbieranie funduszy na rzecz utworzenia szkoły rosyjskiej.

Nazwa organizacji	I	II	III.	IV	Ilość osób razem	Rozpiętość od - do	Dochody tuacyjne iesięczne do sierpi
Sjoniści ogólni	8	-	-	1	1450	50 - 400	
Sjoniści-rewizjoniści	1	-	-	5	1080	80 - 200	
Posalej-Sjon Prawica	-	-	-	1	150		
B u n d	-	-	-	1	250		
Liga Pomocy Pracującym w Palestynie.	-	-	-	1	90		
Zjednoczenie Szkół Żyd.	-	-	-	1	40		
Brith - Trumpeldor	2	-	-	4	904	44 - 200	
Kultur-Liga	-	-	-	2	110	40 - 70	14
Hechaluc - Pionier	1	1	-	-	480	80 - 400	
Makkabi	1	-	1	-	220	70 - 150	
Terbut	2	-	-	1	620	100 - 370	
Gemilus - Chesed	1	-	-	-	35		
Linus Chacedek	-	3	-	-	260	75 - 100	192
T.O.Z.	-	-	2	-	470	120 - 350	675
Litewskie T-wo Sw. Kazimierza	-	7	1	-	645	30 - 175	153

I - zebrania,

II - przedstawienie,

III - zabawy,

IV - odczyty.

- - - - 000 0 000 - - - -

WOJEWODA

R. BP. 104

tuacyjne
iesięczne
do sierpi

90 m

rzymają

Pan Woj

"

"

"

"

"

Pan Prok

"

"

"

"

Samodzie

"

K.O.P. "B"

Wszyscy

Wojewódz

Pan Star

Pan Komer

Pan Naóze

F.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Białystok, dnia 13 września 1934 roku

130

BP.104/9/34.T.

TAJNE - PILNE !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament IPolityczny

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9 z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych za miesiąc sierpień 1934 roku.-

Za Wojewodę

/Józef Bay/
p.o.Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

192 zymają do wiadomości:

675 Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu nad Bugiem,
153 " " w Warszawie,
" " w Stanisławowie,
" " w Tarnopolu,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi.

Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Wilnie,
" " " w Warszawie,
" " " Okręgowego w Białymstoku,
" " " w Łomży,
" " " w Grodnie,
" " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach,
Samodzielny Ref. Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
" " " DOK. UX. w Brześciu nad Bugiem,
" " " DOK. I. w Warszawie,

K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

LUBELSKI URZĄD WOJEWÓDZKI

Podano dn. 21. IX. 1934 r.

50 / BP Sal. Waga

URZĄD WOJEWÓDZKI LUBELSKI

otrzymane dnia **20 WRZ. 1934** r.

załączników _____

Znak _____

WOJEWÓDZKI
Nr. P.
Lubelski

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/9/34.T.

Białystok, dnia 10 września 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9.
za miesiąc sierpień 1934 roku.I. Sytuacja ogólna.

Stronnictwa polityczne w drugiej połowie sierpnia przejawiały działalność naogół b.żywą.-

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem główną uwagę poświęcił na wytężoną akcję wewnętrzną, polegającą na reorganizacji niższych swych ogniw i na selekcji członków, zwracając przytem baczną uwagę na ich jakość.-

Kiełkujące od pewnego czasu na terenie białostockim możliwości założenia komórki Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego w sierpniu przyoblekły się w realne kształty : na zebraniu w Białymstoku b.działaczy Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji utworzono koło wspomnianego Zjednoczenia.-

Coraz bardziej ożywioną działalność, zwłaszcza organizacyjną, wykazało Chłopskie Stronnictwo Rolnicze, które urządziło 4 zgromadzenia publiczne oraz kilka zebrań, w wyniku których założono w niektórych wsiach koła tego Stronnictwa.-

Ze stronnictw opozycyjnych największą żywotność wykazało Stronnictwo Narodowe przez swą wytężoną i konsekwentną działalność, która wyraziła się głównie w nastawianiu swych członków na akcję bojkotową żydów.-

Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji nie wyrzuciło poza orbitę swej dotychczasowej działalności, a jeśli chodzi o Białystok, to poniosło tutaj straty w związku z założe-

Z polskiego życia społecznego zasługuje na podkreślenie odbyty w sierpniu w Białymstoku Wojewódzki Zjazd Legionu Młodych przy udziale delegatów z innych okręgów. Na zjeździe tem zarysowały się wyraźnie radykalne poglądy niektórych członków Legionu Młodych oraz ich nieprzyjazne ustosunkowanie się do BBWzR. Sprawozdanie z tego zjazdu Urząd Wojewódzki przedłożył Ministerstwu w osobnem opracowaniu.-

[illegible]

H.F.

5
132
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.104/9/34.T.

Dnia 10 września 1934 roku

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9.
za miesiąc sierpień 1934 roku.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

Przegląd Łomżyński.

artykuł p.t. "Udany eksperyment" pismo to, stwierdza, że przezwyciężenie kryzysu nastąpić może w Polsce tylko przez uchwycenie równowagi na innym niż dawniej-niejszym poziomie, a nie może być natomiast dokonane przez próby odbudowy równowagi przedkryzysowej - dowodziło, że w gospodarstwie polskim istnieje jednak kilka czynników, które, wyłamując się z pod ogólnego prawa "równania wózków" polityce tej stawiają szczególnie silny opór. Czynniki te - zdaniem pisma - są w pierwszym rzędzie wciąż jeszcze "sztywne" ceny produktów przemysłu skartelizowanego, a następnie niemniej "sztywne" ceny kosztów produkcji rolnej, jak również i ceny monopolu państwowych, ciągle jeszcze zbyt wysokie.

W konkluzji pismo to domagało się dalszego obniżenia cen na produkty skartelizowane, a niemniej też przeprowadzenia pewnej "deflacji" w zakresie tych dziedzin gospodarstwa społecznego, które zależą od decyzji Rządu, a więc monopolu oraz taryf kolejowych. Na końcu pismo dało wyraz nadziei, nawiązując do przemówienia Premiera Kozłowskiego, że polityka nacisku na górne ostrze "noży" będzie niewątpliwie stosowana w dalszym ciągu aż będzie osiągnięta "równomierna niwelacja cen na wszy-

stkich gałęziach produkcji".-

W artykule "Przed nowym jutrem młódzieży" pismo zauważyło, że ogromna większość organizacji młódzieżowych w Polsce nie ma własnej ideologii. Własną ideologię posiada jedynie Legjon Młodych i dlatego właśnie winien on odegrać główną rolę w kształtowaniu pojęć młodego pokolenia. A ponieważ Legjon Młodych zdołał wytworzyć własne zasady ideologiczne - wywodziło dalej pismo - więc jemu powinno przyspaść nadrzędne miejsce w zbiorowym życiu młódzieży. Z tej racji organ ten przeciwstawił się zasklepianiu Legjonu Młodych do pracy wyłącznie na terenie akademickim dodając, że nie wolno zapominać, iż radykalizm młodego pokolenia jest naturalnym wynikiem młodości i, że radykalizm ten usprawiedliwia historia naszego narodu i Państwa.-

Obecone uświadomienie polityczne ohkopa omówiło pismo w artykule, zatytułowanym "Walka o duszę ohkopa". Podniosło ono, że gdy dawniej ohkop szedł na lep różnych agitatorów, którzy, luźnie będąc związani ze wsią, dbali prawie wyłącznie o własne interesy i w tym celu pchali ohkopa nawet pod bagnety lub na ławę oskarżonych, by potem pozostawić go własnemu losowi, a samym ulotnić się w bezpieczne miejsca, to po-tem wszystkiem tenże ohkop wydatnie otrzeźwiał i rozumiał, że był tylko narzędziem w ręku karjerowiczów politycznych i, że właśnie dlatego teraz na wsi dostrzega się głębokie przemiany, idące w tym kierunku, że warstwa ohkopów rozumiała, iż obecne ciężkie jej położenie gospodarcze powstało nie z winy władz państwowych, lecz że właśnie władze te używają wszelkich sposobów, ażeby położenie gospodarcze wsi podnieść.-

b/ Prasa opozycyjna.

"Zycie i Praca".

Ukazujący się w Łomży tygodnik "Zycie i Praca" w artykule "Kara Boża", nawiązując do niedawnej powodzi, podniosło, iż często się słyszy, że powódź ta była karą Bożą za zniewagę Boga. Zniewagi tej dopatrywało się pismo w szerzeniu się sekciarstwa, ukazywaniu się książek, które w treści swej szydzą z Chrystusa i, które całkiem legalnie i jawnie wychodzą, znajdując się na półkach księgarskich i bibliotecznych, rozpamiętaniu moralnemu i zdzioczeniu obyczajów, które - według pisma - polegają na bezwstydzie, wspólnem urządzaniu przez mężczyzn i kobiet kąpiel i plaż. Przy tej okazji organ ten wystąpił również przeciwko urządzaniu święta morza, gór, lasów i t.p., dopatrując się w tem zamierzeń pernych czynników do zastąpienia świąt katolickich - świętami świeckimi.

Pozatem pismo to ostro wystąpiło przeciwko żydowskiej organizacji wojskowej "Brith Trumpeldor", wywodząc, że przeciwko samej organizacji jako takiej nie ma, ale że natomiast organizacja ta powinna istnieć w Palestynie lub Birobidżanie, a nigdy w Polsce.

Nadto poruszyło sprawę obsadzenia kilku nauczycielami - żydami publicznych szkół powszechnych w Łomży i domagało się ich usunięcia, apelując równocześnie do rodziców dzieci polskich, uczęszczających do tych szkół, ażeby drogą protestów i odpowiednich żądań stanęli w obronie swych praw rodzicielskich.

"Nowe Zycie".

Czasopismo grodzieńskie "Nowe Zycie", nawiązując do przemówienia Premiera Kozłowskiego, pisało, że w przemówieniu tym nie był przedstawiony istotny obraz kraju i, że zaistniałe przez Premiera środki zaradcze na kryzys są

4

częściowo powtórzeniem tego, co się już dotychczas w tym zakresie robiło z małym zresztą skutkiem, a częściowo są zapowiedzią odrabiania własnych błędów rządów pomajowych. Dalej pismo dowodziło, że zagednienie karteli nie zostało dotychczas w określony sposób rozstrzygnięte, bo gdy zwaloza się wysokie ceny niektórych artykułów, to równocześnie kartelizacja robi dalsze postępy. Konklądowało to pismo, że dla wyjścia z obecnego ciężkiego kryzysu gospodarczego należy zlikwidować wiele deficytowych przedsiębiorstw, prowadzonych przez Państwo i samorządy, które - zdaniem tego pisma - bezpośrednio i pośrednio podcinają siłę ekonomiczną i płatniczą społeczeństwa. Na marginesie niedawnego odbytego II Zjazdu Polaków z zagranicy pismo wyraziło żal, że w przyjęciu tych polaków nie brały udziału szersze warstwy społeczeństwa polskiego, a bodaj wyłącznie sfery urzędowe. Mimo to, dodało ono-ogólny wynik zjazdu emigracji polskiej jest dodatni i stwierdził on, że wszystkich polaków na całym świecie ożywia jedna myśl pracy dla lepszej przyszłości narodu i Państwa Polskiego...

Poruszając omawianą obecnie zmianę kursu naczelných czynników państwowych pismo dowodziło, że jeśli pogłoski w tej sprawie mają się ziścić, to należy stwierdzić, iż obóz rządzący doszedł do przekonania, że przy obecnym układzie sił nie mógł sobie dać rady -

Dnia 10 września 1934 r.

III. Ruch polityczny.

a/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Podobnie jak i w okresie poprzednim, akcja zewnętrzna BBWzR. była nieznaczna, natomiast poszczególne komórki Bloku wykazywały żywą akcję wewnętrzną, polegającą zwłaszcza na reorganizacji komitetów gminnych w terenie oraz na dokonywaniu selekcji wśród członków. W związku z tą reorganizacją, lokalne ogniska BBWzR. urządzały zebrania dla dokonania wyborów nowych zarządów swych ognisk.

Zebrania zamknięte.

powiat białostocki. Dnia 25 sierpnia odbył się w Białymstoku dwudniowy kurs dla działaczy powiatowych BBWzR. z terenu powiatu białostockiego.

Dnia 26 sierpnia w Białymstoku na zebraniu Rady Powiatowej BBWzR. debatowano nad sprawami organizacyjnymi.

powiat bielski. Dla przeprowadzenia wyborów nowych zarządów komitetów BBWzR., odbyły się zebrania w następujących miejscowościach powiatu bielskiego:

Bielsk-Podlaski - prezesem obrano Józefa Tajcherta, dyrektora gimnazjum /30/.

Narew - na prezesa powołany został Stanisław Masłowski, wójt gminy Narew /21/.

Hajnówka - prezesem został Jan Stawiariski, nadleśniczy lasów państwowych /31/.

Wiesź Bożysówka, gminy Łasinka - na prezesa wybrany został Andrzejuk, wójt gminy /25/.

Wieś gminna Grodzisk - prezesem obrano Stanisława Łowickiego, ziemianina /30/.

Osada Milejczyce - prezesem został Gustaw Narbut, wójt gminy Milejczyce /40/.

Powiat ostrołęcki. Dnia 24 sierpnia w wyniku zebrania organizacyjnego założono we wsi Dylewo, gminy Kadziidło koło BBZR., jednokółkowy wyborczy skład tego koła narazie nie dokonano.

P o w i a t	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Ilość nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozcią- głość.	Ilość	Frekwencja.		
Białostocki	-	-	-	1			
Bielski	-	-	-	6	197		
Ostrołęcki	-	-	-	1		1	
R A Z E M :	-	-	-	8		1	

b/ Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne.

Nurtujące w łonie Polakiego Stronnictwa Chrześcijańskiej-Demokracji w Białymstoku tendencje poddania rewizji swego stosunku do Rządu - o czym donoszono już w poprzednim sytuacyjnym sprawozdaniu miesięcznym - doprowadziły do utworzenia w Białymstoku koła Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego.

Zebranie organizacyjne członków wspomnianego Zjednoczenia odbyło się w dniu 26 sierpnia. Przewodniczył Ludwik Mioduszecki b. sekretarz Zarządu Wojewódzkiego P. S. Chrześcijańskiej Demokracji. Referat o celach i zasadach Zjednoczenia wygłosił sekretarz generalny tego ugrupowania z Warszawy, Mieczysław Piss, poczem zebrani uchwalili założyć w Białymstoku koło Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego i wybrali zarządkę tego koła, w którego skład weszli:

Mikołaj Korbut - sekretarz Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego w Białymstoku, Jan Czech, Ludwik Mioduszeński, Kornacki i Czyżewski /15/.

c/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

W sierpniu w dalszym ciągu dostrzegano b. żywą rolę organizacyjną Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, zmierzającą ku zakładaniu nowych kół po wsiach. Działalność ta szczególnie silnie uwidoczniła się na terenie powiatu ostrowskiego, a następnie - grodzieńskiego. Na terenie powiatu ostrowskiego, poza zebraniem, Chłopskie Stronnictwo Rolnicze zorganizowało cztery zgromadzenia publiczne cieszące się pokaźną frekwencją obecnych oraz zorganizowano tam 3 nowe koła Stronnictwa.

Pozatem na terenie powiatu ostrołęckiego, w osadzie Myszynie otwarto Filję Sekretarjatu Powiatowego tegoż Stronnictwa.

Zgromadzenia publiczne.

Powiat ostrowski.

Zgromadzenia publiczne, zwołane przez Chłopskie Stronnictwo Rolnicze, odbyły się w następujących miejscowościach:

Dnia 5 sierpnia we wsi Jelonki z udziałem 200 osób.

Dnia 19 sierpnia we wsi Boguty przy udziale 100 osób.

Dnia 25 sierpnia we wsi Andrzejewo przy udziale około 1000 osób. Tak znaczna liczba uczestników na tem zgromadzeniu tłumaczy się tem, że odbywało się ono w dniu odpustu w tej miejscowości.

Dnia 28 sierpnia we wsi Białebłoto, gminy Brańszczyk przy frekwencji około 100 osób.

Organizatorem tych zgromadzeń był poseł Roman Janowski, który wygłaszał osobiście na nich przemówienia. Przemówienia te, na wszystkich wymienionych wyżej zgromadzeniach były identyczne co do swej treści. Mianowicie, poseł Janowski przedstawiał

zgromadzonym program omawianego stronnictwa, oraz wzywał do zakładania jego kół po wsiach, tudzież do popierania obecnego Rządu z tej racji, że Rząd ten jest stały i silny i doprowadzić może do dobrobytu i spokoju w Państwie. Poruszając sprawę podatków, poseł Janowski zaznaczył, że podatki należy bezwzględnie płacić. Mówiąc zaś o szkolnictwie, twierdził, że należy posyłać do nich dzieci, bowiem tylko zorganizowany i wykształcony rolnik przyczynić się może do podniesienia rolnictwa.

Poza Janowski niejednokrotnie przemawiali również i inni działacze tegoż Stronnictwa, którzy podnosili zasługi obecnego Rządu, położone dla rolnictwa.

Zebrania zamknięte

Powiat grodzieński. Zebrania kół Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, celem omówienia spraw organizacyjnych odbyły się na terenie powiatu grodzieńskiego we wsiach Wiercielizki i Bielakowszczyzna. Na zebraniach tych przemawiał instruktor powiatowy Stronnictwa Henryk Marciniak z Grodna, który zapoznawał obecnych z działalnością Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego i zachęcał do zapisywania się na jego członków.

Powiat ostrowski.

Dnia 18 sierpnia we wsi Mianowo, obecnych 12 osób.
Dnia 25 sierpnia we wsi Króle-Małe, obecnych 30 osób,
Dnia 25 sierpnia we wsi Pęchratka, obecnych 25 osób,
Dnia 25 sierpnia we wsi Grady, obecnych 50 osób.

Ruch organizacyjny

W sierpniu na terenie powiatu ostrowskiego zorganizowano 3 nowe koła Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego we wsiach: Króle-Małe, Białe-Błoto - Stare i Białebłoto - Kurza.

P o w i a t	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek	Ilość nowych członków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozdzielcz.	Ilość	Frekwencja		
Wroclawski	-	-	-	3	180	-	-
Ostrowski	4	1400	100-1000	4	117	3	-
R A Z E M :	4	1400	100-1000	7	297	3	-

d/ Stronnictwo Narodowe.

Do konsternacji w szeregach Stronnictwa Narodowego, która zaplanowała z powodu utworzenia Obozu Odosobnienia i osadzenia w nim kilku wybitniejszych działaczy, Stronnictwo Narodowe w sierpniu wykazało nieporównanie żywszą działalność, głównie organizacyjną. Polegała ona na dążeniu do ujęcia w ścisłe organizacje swych członków i sympatyków. Przejawy tej akcji dostrzegano zwłaszcza na terenie powiatów buskońskiego, ostrołęckiego i szczecińskiego. Ostatnio, w działalności organizacyjnej Stronnictwo Narodowe zastosowało formy, odmienne. Dawniej akcja organizacyjna odbywała się w ten sposób, że działacz Stronnictwa przybywał do wsi i urządził tam zebranie wszystkich jej mieszkańców, bez oglądania się na przynależność partyjną każdego z nich. Uczestnicy takiego zebrania, siłą rzeczy, nie mogli posiadać legitymacyj członkowskich Stronnictwa Narodowego, jak również nie wszyscy byli osobiście znani przewodniczącemu zebrania, to też w konsekwencji organizatorzy takiego zebrania narażeni byli na pociągnięcie ich do odpowiedzialności za urządzenie nielegalnych zebrania. Natomiast obecnie zastosowano inną taktykę, a mianowicie mając zaufanie w danej miejscowości otrzymuje potrzebną ilość blankietów legitymacyj członkowskich i po podpisaniu przez zwolenników Stronnictwa Narodowego odpowiednich deklaracji o przystąpieniu na

członków do tego stronnictwa, - rozdaje im legitymacje. Dopiero po takim przygotowaniu gruntu przyjeżdża do wsi instruktor i zwołuje zebranie, ale już tylko samych formalnych członków stronnictwa.

Zebrania zamknięte

Powiat białostocki. Dnia 15 sierpnia odbyło się w Białymstoku zebranie członków Stronnictwa Narodowego. Na zebraniu ten senator Siciński złożył sprawozdanie z dotychczasowej działalności Stronnictwa Narodowego, poczem kilku mówców podniosło, że w Białymstoku podczas wyborów do rady miejskiej, wielu robotników chrześcijan oddało sw głosy na listę Nr 4 socjalistyczno-żydowską. W sprawie tej senator Siciński zaznaczył, że należy uświadomiać szeroki ogół robotniczy, aby w przyszłości zdarzenie takie więcej nie miało miejsca. Ponadto senator Siciński wzywał, ażeby zebrani składali prośby do władz kościelnych w kierunku zabronienia klerowi zajmowania się polityką.

Po zebraniu Stronnictwa Narodowego, w tymże dniu odbyło się posiedzenie Sekcji Młodych pod przewodnictwem Vincentego Kejne, który powiadomił zebranych, że wkrótce będzie przeprowadzony kurs dla członków Sekcji Młodych, poczem otrzymają oni "mieczyki". Następnie Kejne wzywał ażeby członkowie Sekcji Młodych nie wszczynali bójek ani z Legjonem Młodych, ani z Żydami, że natomiast walka z przeciwnikami politycznymi winna się odbywać za pomocą agitacji i czasopism oraz przez uświadczanie społeczeństwa /20/-

Następne zebranie członków Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego odbyło się w Białymstoku w dniu 26 sierpnia. Po zebraniu, opuszczającym lokal trzem członkom organa policyjnego odebrały "mieczyki".

Dnia 12 sierpnia w osadzie Wasilków na zebraniu członków miejscowego koła Stronnictwa Narodowego przemawiał sekretarz zarządu okręgowego Stronnictwa w Białymstoku, Bolesław Pustelnik, który nakreślił historję walki żydostwa z ideą chrześcijańską i nawoływał do organizowania elementów narodowych nastrojonych antyżydowsko dla skuteczniejszej walki, która winna polegać na bojkocie żydów i wszystkiego tego, co jest żydowskie, głównie zaś w dziedzinie przemysłu, handlu i rzemiosł, bowiem w ten sposób, pozbawiając żydów możliwości czerpania środków egzystencji, zmusi się ich legalnie do opuszczenia Polski. Dodał, że w Polsce do władzy dojdą wkrótce narodowcy i, że rozpoczną oni wówczas otwartą i zdecydowaną walkę z żydami i ich ekspansją handlową, przemysłową i kulturalną /40/-

Powiat ostrołęcki.

Dnia 12 sierpnia we wsi Dąbrówka, gminy Durlasy przemawiał poseł Jan Choromański, który skreślił program Stronnictwa, polegający na obronie wiary katolickiej, dążeniu do tego, by rządy w Państwie sprawowali wyłącznie polacy, a nadto przeciwstawianiu się wpływom żydostwa. Zapewniał, że ład i porządek w kraju zaprowadzić może tylko Stronnictwo Narodowe i, że dlatego właśnie należy organizować się pod sztandarami tego stronnictwa. Zaznaczył nadto, że obecne ustawy, jako uchwalone przez BBWR, wbrew społeczeństwu, są dla tegoż społeczeństwa ciężarem. Dodał przytem, że w obozie państwowym szerzy się przekupstwo i łapownictwo, czemu nie przeciwdziałają ani Rząd, ani sądy. W końcu poseł Choromański apelował do zebranych, ażeby, nie bacząc na szykany, ani umieszczenie w miejscu odosobnienia sekretarza zarządu powiatowego stronnictwa w Ostrołęce, Dyspolskiego, jeszcze silniej trwali w szeregach Stronnictwa Narodowego.-

Po poście Choromański krótko przemawiał, bawiaący dorywczo w Dąbrówce, ks. Tworowski z Warszawy, który ostro wystąpił

przeciwko czasopiśmu "Wolny Myśliciel", wytykając przytem, że rząd zezwala na wydawanie tego rodzaju pisma. -

O ile chodzi o nastroje, to jakichkolwiek objawów zapału i entuzjazmu na rzecz Stronnictwa Narodowego nie dostrzeżono, natomiast po przemówieniu posła Choromańskiego dały się słyszeć pod jego adresem głosy: "Dobrze mu gdać, bo za to otrzymuje pieniądze" i t.p. /150/.

Dnia 26 sierpnia odbyła się w Ostrołęce odprawa Ukłoch Stronnictwa Narodowego okręgu łomżyńskiego, połączona z kursem ideowo-organizacyjnym. Przybyło około 60 osób z powiatów ostrołęckiego, makowskiego /woj.warszawskiego/, łomżyńskiego, ostrowskiego, szczuczyńskiego i wysoko-mazowieckiego. -

Powiat szczuczyński. W dniu 13 sierpnia poseł Witold Staniszkis odbył konferencję z zarządem koła Stronnictwa Narodowego w Szczuczynie. -

Dnia 15 sierpnia w Grajewie odbyło się zebranie członków Stronnictwa Narodowego przy udziale posła Staniszkisa który wygłosił referat na temat "Cudu nad Wisłą". W referacie tym poseł Staniszkis dowodził, że największe zasługi przy odparciu bolszewików z pod murów Warszawy położyli generałowie Haller i Weygand oraz ks. Skorupka. Następnie poddał krytyce Ubezpieczalnię Społeczną, poczem podkreślił, że kierunek narodowy coraz bardziej zyskuje na sile, nawet wśród socjalistów i komunistów, czego najlepszym dowodem mają być wyniki wyborów do rad miejskich w Łodzi i Wilnie i innych miastach. Wkońcu potępił utworzenie miejsc obozobnienia i podniósł, że tego rodzaju obozy w Państwie kulturalnem nie mogą być tolerowane. Wreszcie zalecił członkom Zarządu Powiatowego Stronnictwa w Grajewie sporządzić spis wszystkich sklepów polskich i żydowskich w tem mieście, poczem spis ten odesłać do Zarządu Okręgowego /60/.

Dnia 26 sierpnia poseł Witold Staniszkis urządził dwa zebrania członków Stronnictwa Narodowego w Szczuczynie i w Wąsoszku. W wygłoszonych na tych zebraniach przemówieniach poseł Staniszkis, stwierdzając pewną opatję wśród członków Stronnictwa Narodowego, wzywał ich, ażeby, nie bacząc na represje, w dalszym ciągu prowadzili akcję organizacyjną, a zwłaszcza werbowali nowych członków dla Stronnictwa, przy czem dodał, że Berezę Kartuskiej nie ma się co obawiać, a raczej winna ona być tym bodźcem dla rzeczywistych działaczy Stronnictwa Narodowego, który winien pchnąć ich w kierunku coraz bardziej wytężonej pracy, bowiem nazwiska tych działaczy przejdą do historii. W końcu, powiadomiwszy zebranych o rozwiązaniu przez władze państwowe Obozu Narodowo-Radykalnego, który, zdaniem mówcy, stanowił dla obozu pomajowego poważną groźbę, poseł Staniszkis apelował, ażeby nie kupowano nic od żydów, zaznaczając, że w ten sposób zmusi się ich do opuszczenia granic Państwa Polskiego oraz, ażeby zebrani, po powrocie do rodzinnych wsi, zaznajamiali swych znajomych z programem i dążeniami Stronnictwa Narodowego, podkreślając, iż nie jest stronnictwem czysto polskim, katolickim i, że w przyszłych wyborach do Sejmu może zdobyć większość mandatów /50 i 40/-.

Ruch organizacyjny.

 edzi i Wilna ostrołęcki.

Referent organizacyjny Stronnictwa Narodowego na powiat ostrołęcki, Marjan Łagodziński - urządził 4 zebrania, w wyniku których zorganizowano nowe kółka Stronnictwa we wsiach:

dnia 6 sierpnia we wsi Olszówka, gminy Durlasy,
 dnia 9 sierpnia we wsi Zawady, " Czarnia,
 dnia 11 sierpnia we wsi Łodziska, gminy Durlasy,
 dnia 12 sierpnia we wsi Szwendrowny-Mośc, gminy Durlasy.

Dalsza akcja organizacyjna na terenie powiatu ostrołęckiego została nareznie wstrzymana, ponieważ Łagodzińskiego powołano na ćwiczenia wojskowe rezerwistów.

P o w i a t .	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych członków.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja	Ogólna Rozciąg.	Ilość	Frekwencja.		
Białostocki	-	-	-	3	120	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	6	310	4	-
Szczuczynski	-	-	-	4	180	-	-
R A Z E M :	-	-	-	13	610	4	-

e/ Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji.

W sierpniu działalność Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji ześrodkowała się na terenie jednego powiatu sokólskiego, gdzie poseł Wacław Bitner urządził dwa zgromadzenia publiczne. Utartym zwyczajem, po każdym takim zgromadzeniu publicznem w danej miejscowości zakładano koło traktowanego Stronnictwa. Koła te jednak, poza zebraniem organizacyjnem, żadnej żywotności później nie przejawiają.

Jeśli chodzi o porównanie z miesiącem lipcem, to w sierpniu działalność Ch D była b. ospaką.

Zgromadzenia publiczne.

t sokólski.

Jak już wspomniano wyżej, poseł Wacław Bitner zwołał dwa zgromadzenia publiczne, a mianowicie: dnia 19 sierpnia we wsi Klimówka, gminy Odelsk i dnia 26 sierpnia we wsi Stara-Rozedranka, gminy Sokółka.

Na obu tych zgromadzeniach wygłosił przemówienia także

posek Bitner. Przemówienia te, analogicznie do jego poprzednich przemówień, sprowadzały się do następujących tez:

W Polsce rolnik jest nadmiernie opodatkowany przy równocześnie bardzo niskich cenach na płody rolne, a znów zbyt wygórowanych stawkach na produkty przemysłowe. W Rządzie zasiadają przeważnie ludzie niefachowi, wojskowi. Ostatnio zaś stan ten uległ zmianie na lepsze, bowiem do Rządu weszli ludzie cywilni, fachowi. Marszałek Piłsudski wielkie zasługi położył dla kraju, o którego wolność walczył już od 16 roku życia i dlatego obecnie przez naród polski jest uwielbiany. Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji dąży do tego, ażeby władza w Państwie miała silne oparcie na zaufaniu społeczeństwa. Dlatego też ustroj Państwa winien być oparty na zasadach ściśle demokratycznych, a natomiast nie powinno ono być rządzone - na wzór dawnej szlachty - przez elitę. Wybory do ciał samorządowych przeprowadzone były nieuczciwie, gdyż listy kandydatów na radnych były już przygotowane zgóry, zaś inne zgłoszone listy były unieważniane. Naród polski jest silny i zdrowy i potrafi należycie się rządzić, czego dowodem jest wystawienie w roku 1920 200 tysięcznej armii ochotniczej, złożonej z synów rolników, robotników i inteligencji. Polska zawaze być krajem chrześcijańskim i stale będzie potężniała, jako mocarstwo, gdy tylko kościół będzie złączony z Państwem. W Rosji obecnie we wszystkich kościołach i cerkwiach pozakładane kluby partyjne, a w Niemczech znów, zamiast krzyżów, ustawia się na świątyniach swastykę hitlerowską /130 i 120/.

Bezpośrednio po zgromadzeniach odbyły się w tych wsiach zebrania sympatyków Ch.D. i w rezultacie - założono koła traktowanego stronnictwa oraz wybrano zarządy tych kół.

P o w i a t .	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komó- rek.	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość.	Frekwencja Ogólna	Rozciągk.	Ilość	Frekwen- cja.		
Sokólski	2	250	120-130			2	

f/ Stronnictwo Ludowe.

Stronnictwo Ludowe nie wykazało w sierpniu żywszej działalności. Zjawisko to należy tłumaczyć po części specjalnie wiejskim charakterem tego stronnictwa, kiedy to w tym okresie wieś zaprzętnięta jest intensywnymi robotami polnemi, po części zaś wogóle zanikiem intensywnej i konsekwentnej, mającej konkretne cele na widoku, akcji organizacyjnej. W związku z tem na terenie powiatów augustowskiego i suwalskiego, gdzie doniedawna Stronnictwo Ludowe miało duży wpływ, obecnie dostrzegana jest stopniowa ucieczka członków z tego Stronnictwa...

Podobny stan rzeczy - jak już o tem Urząd Wojewódzki doniósł w poprzednich swych sprawozdaniach - wywołany został tarciami wewnętrznymi w łonie Stronnictwa Ludowego. Znalazło to głównie swój oddźwięk na terenie powiatu białostockiego, w siedzibie Sekretarjatu Wojewódzkiego Stronnictwa i posła Adolfa Sawickiego. Tutaj kierownik wspomnianego Sekretarjatu, Jan Kreczko, lansuje pogłoskę, że posłowie Malinowski i Róg zamierzali przejść do ugrupowania prorządowego, lecz że ugrupowanie to ofertę tych posłów narazie odrzuciło z uwagi na pewne punkty żądań, wysunięte przez obu posłów. Niektórzy z członków i działaczy Stronnictwa Ludowego, nieprzyjaźnie usposobieni do posła Sawickiego, dopatrują się w szerzeniu wspomnianych pogłosek celowej pracy rozkładowej z inicjatywy tego posła.

Zebrania zamknięte.

Powiat ostrołęcki.

W dniu 12 sierpnia odbył się we wsi Dylewo, gminy Kadzina powiatowy zjazd delegatów kół Stronnictwa Ludowego przy udziale posła Adolfa Sawickiego, b. posła Pragi i adwokata Bardońskiego z Warszawy. Pierwszy przemawiał na tym zjeździe adwokat Bardoński który podniósł, że chłop jest upośledzony politycznie i mimo, że stanowi w Państwie przytłaczającą większość, rządzony jest przez garstkę obszarników, których Rząd popiera i którym czyni wszelkie ulgi w spłacie podatków, a nawet udziela im pożyczek, wtedy gdy z chłopów podatki ściągane są bezlitośnie. W konkluzji wzywał mówca do organizowania się chłopów pod sztandarami Stronnictwa Ludowego.-

Z kolei przemawiał poseł Sawicki, który szczególnie ostro zaatakował Stronnictwo Narodowe i kler katolicki, zarzucając temu ostatniemu, że niemłosiernie wyzyskuje materialnie wieśniaka.-

Nasze b. poseł Praga podkreślił konieczność organizowania po wsiach jak najszerszej sieci kół Stronnictwa.-

Na zakończenie uchwalono rezolucję, która między innymi domaga się obniżenia podatków, umożliwienia powrotu do kraju b. posła Witosa i innych oskarżonych w procesie "brzeskim" oraz ustąpienia obecnego Rządu /60/-

Powiat suwalski.

Dnia 24 sierpnia odbyło się w Suwałkach zebranie zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego pod przewodnictwem prezesa tego zarządu Antoniego Trochima, który w przemówieniu swym powiedział, że składki członkowskie napływają bardzo nieregularnie i na potwierdzenie takiego stanu rzeczy przytoczył, że od 2.000 członków w ciągu roku wpłynęło zaledwie 400 złotych. Dalej podniósł Trochim, że ugrupowania prorządowe dążą do rozbięcia Stron-

nictwa Ludowego, lecz, że przeciwko tym zamiarom winni silnie organizować się zwolennicy Stronnictwa Ludowego i, że widomym znakiem takiej organizacji jest sztandar, który należy ufundować.

Na ufundowanie sztandaru zebrani wyrazili zgodę i postanowili złożyć na ten cel specjalne składki. Uroczystość zaś poświęcenia sztandaru wyznaczono na dzień 14 października b.r.

Powiat szczeczyński. Dnia 26 sierpnia w Grajewie odbyło się zebranie prezesów kół Stronnictwa Ludowego z powiatu szczeczyńskiego. Przemawiali instruktor powiatowy Franciszek Gniewkowski i członek Zarządu Powiatowego stronnictwa Władysław Ostrowski. Obaj oni poruszyli sprawy organizacyjne i gospodarcze drobnych rolników, wyrażając uznanie dla Prezesa Rady Ministrów, natomiast krytykując sądy za wymierzanie niskiej kary na urzędników państwowych, popełniających nadużycia na służbie /20/..

We wsi Wólka-Brzozowa, gminy Białaszewo w sierpniu założono koło Stronnictwa Ludowego. Na członków tego koła zapisało się 11 osób..

Powiat wołkowyski. Poseł Adolf Sawicki złożył do Starosty Powiatowego w Wołkowysku podanie o zezwolenie na urządzenie w dniu 16 sierpnia we wsi Krzemienica Kościelna wiecu. Zezwolenia nie otrzymał. Mimo to, w oznaczonym wyżej dniu usiłował on urządzić w tej miejscowości gromadzenie publiczne, do czego jednakże organa policyjne nie dopuściły. Poseł Sawicki zapowiedział złożenie w tej sprawie skargi do Ministerstwa. Zebrany na niedoszłym wiecu poseł Sawicki rozdawał swoje fotografie z napisem: "Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Adolf Sawicki - b. więzień brzeski".

P o w i a t	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komó- rek	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość.	Frekwencja Ogólna	Rozciągł.	Ilość	Frekwen- cja.		
Ostrołęcki	-	-	-	1	60	-	-
Suwalski	-	-	-	1	35	-	-
Szczuczynski	-	-	-	1	20	1	11
R a z e m :	-	-	-	3	115	1	11

g/ Polska Partja Socjalistyczna - C.K.W.

Polska Partja Socjalistyczna C.K.W. wykazała pewne, zresztą mało znaczące, ożywienie na terenie powiatów suwalskiego i wołkowyskiego, natomiast w dotychczasowej domenie swych wpływów - w bielskim okręgu przemysłu drzewnego zanik jej wpływów pogłębiał się w dalszym ciągu. W sierpniu nie wykazała się ona tam jakąkolwiek działalnością, co więcej, dostrzegano odrywanie się od niej jednostek, znanych ze swej wyjątkowej działalności w okresie rozkwitu tej partji na terenie Hajnówki.

Zebrania zamknięte.

powiat suwalski.

Dnia 16 sierpnia w Suwałkach odbyło się zebranie członków miejscowej organizacji PPS.C.K.W. przy udziale poka Jena Fellersa, który w wygłoszonym przemówieniu wskazał na pogarszające się warunki bytu robotników zarówno w Polsce, jak i na całym świecie, dodając, że BE.ZR. zabiega koło oparcia wszystkich robotniczych związków zawodowych, ażeby ten samem rozbił PPS.C.K.W., do czego jednak robotnicy nie powinni dopuścić, organizując się silnie pod sztandarami partji. Następnie miejscowy student, Ignacy Schuss nawoływał zebranych do popierania Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego. Z przemówienia Schussa zebrani nie byli zado-

woleni, gdyż znany jest on tużaj ze swych zapatrywań komunistycznych /40/-

Powiat wołkowyski.

Naskutek zaproszenia oddziału Związku Zawodowego Robotników Rolnych, w dniu 26 sierpnia przybył do Wołkowyska poseł Mikołajewski z PPS.CKW. celem urządzenia wiecu z okazji mającego się odbyć w tym dniu zjazdu członków wymienionego wyżej Związku Zawodowego. Ponieważ wiec ten nie był zgłoszony, więc nie dopuszczono do niego. Poseł Malinowski, wskutek takiego obrotu sprawy, ograniczył się jedynie do odbycia konferencji z sekretarzem Związku.

H.P.

WOJEWÓDZA BIAŁOSTOCKI

Nr BP. 104/9/34 T

Dnia 10 września 1934 r.

24 142
Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr 9
za miesiąc sierpień 1934 r.

IV. Ruch wyznaniowy.

a/ Kościół Rzymsko-Katolicki

Z życia Kościoła Rzymsko-Katolickiego w miesiącu sierpniu zasługuje jedynie na odnotowanie drobny zatarg, wynikły pomiędzy misjonarzem a dyrekcją wędrownego cyrku w Sokołach.

Mianowicie, dnia 31 sierpnia misjonarz, ks. Paweł Koppe w towarzystwie ks. Szepietowskiego zwrócił się do komendanta posterunku P.P. w Sokołach, powiatu wysoko-mazowieckiego o wstrzymanie przedstawień w objazdowym cyrku "Harry'ego" w Sokołach z tej racji, że przedstawienia te mają kolidować z podniosłym nastrojem, panującym na odbywających się w tej miejscinie miarach kościelnych. Wobec odmowy ksiądz Koppe wniosł do Zarządu Miejskiego w Sokołach pisemne oświadczenie, w którym zaznaczył, że nie bierze na siebie żadnej odpowiedzialności za mogące wyniknąć zajścia na tle przedstawień cyrkowych, zaś w kościele z ambony ogłosił, iż opuszcza misję św. o ile cyrk w dalszym ciągu będzie urządzał przedstawienia. W związku z tem, w dniu 1 września, tłum, złożony z około 200 osób, po wyjściu z kościoła, udał się pod magistrat z żądaniem wstrzymania przedstawień cyrkowych grożąc, że w przeciwnym razie cyrk ten zdemoluje. Naskutek interwencji policji, tłum rozszedł się do domów, jednak groźby ekscesami jeżeli cyrk nie zaprzestanie swych przedstawień.

A. F.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP. 104/9/34.T.

Dnia 10 września 1934 r.

26

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 9.
za miesiąc wrzesień 1934 roku.

V. Mniejszości narodowe.

W życiu mniejszości żydowskiej zasługuje na podkreślenie wzmagająca się działalność sjonistów-rewizjonistów oraz pozostającej pod ich anspicjami organizacji młodzieżowej "Brith Trumpeldor". Poza to coraz bardziej umysły ludności żydowskiej zaprzęta sprawa autonomicznej republiki żydowskiej w Birobidżanie, na terenie ZSRR, zwłaszcza zaś ewentualne możliwości skierowania tam emigracji żydowskiej. Na temat Birobidżanu wygłoszone w ośrodkach o większym skupieniu ludności żydowskiej liczne odczyty. Życie kulturalno-oświatowe było ożywione: liczne organizacje żydowskie urządziły szereg imprez rozrywkowych, z których część dochodu przeznaczono na rzecz powodzian.-

Wśród mniejszości litewskiej na terenie powiatu grodzieńskiego dostrzegano agitację przeciwko szkolnictwu polskiemu, na terenie zaś powiatu suwalskiego była prowadzona akcja, zmierzająca ku zakładaniu kółek rolniczych przy litewskich towarzystwach Sw. Kazimierza.-

Białorusini nie przejawiali żadnej działalności, któraby wymagała specjalnego omówienia.-

a/ Ż y d z i .

Życie polityczne.

Sjoniści-rewizjoniści. Sjoniści-rewizjoniści urządzili szereg odczytów, w których dowodzili, iż tylko oni zmierzają po właściwej drodze ku odbudowie państwa żydowskiego w Palestynie. Nadto w odczytach

tych namiętnie zwalczali lewicowe organizacje żydowskie, jak Poalej-Sjon, Bund i inne.-

Na podkreślenie zasługuje odczyt, wygłoszony w dniu 28 sierpnia w osadzie Kleszczele, powiatu bielskiego przez Wofa Baina z Warszawy. W odczycie tym prelegent ostro wystąpił przeciwko ZSRR., nazywając to państwo krajem bezprawia i prześladowania. Ponadto dowodził, że Żydzi największe prawa uzyskali w Polsce i, że dlatego winni oni zaniechać krętestw, które w konsekwencji szkodzą narodowi żydowskiemu, jako całości /100/-

Poalej-Sjon.

Dnia 2 sierpnia w Indusze, powiatu grodzieńskiego, przybyły z Jasienówki w powiecie białostockim Ajzensztejn wygłosił odczyt, w którym poddał ostrej krytyce posunięcia sjonistów-rewizjonistów, poczem dowodził, że tylko poalej-sjoniści konsekwentnie dążą do odbudowy państwa żydowskiego w Palestynie /100/-

Bund.

Dnia 28 sierpnia w Krynkach, powiatu grodzieńskiego, działacz Bundu, Jakób Pat z Warszawy wygłosił odczyt na temat: "Palestyna, Birobidżan i żydowska klasa robotnicza". Prelegent poddał krytyce zarówno działalność sjonistów, jak i zwolenników emigracji do Birobidżanu, poczem dowodził, że robotnicy żydowscy w Polsce powinni dążyć do polepszenia swego bytu w kraju, osiągną to jednakowoż tylko wówczas, gdy zostanie zaprowadzony ustroj socjalistyczny. W końcu omówił sytuację polityczną w Niemczech i przy tej okazji dał wyraz nadziei, że Hitleryzm długo się nie utrzyma /200/-

Życie społeczno-kulturalne.

Brith-Trumpeldor.

W dniu 12 sierpnia b.r. odbył się w Białymstoku zjazd delegatów organizacji "Brith-Trumpeldor" z terenu województwa białostockiego.-

Otwierając zjazd, wygłosił przemówienie delegat Zarządu Centralnego wspomnianej organizacji w Warszawie Biegin. Przemówienie wygłoszone było na temat: młodzież żydowska, a odbudowa Palestyny. Mówca dowodził, że organizacji "Brith Trumpeldor" w odbudowie własnego państwa żydowskiego rzucają pod nogi kamienie liczne inne organizacje żydowskie, których niczego nie nauczyły ani prześladowania żydów w Palestynie za czasów panowania tam Turcji, kiedy żydzi musieli pokryjono, w nocy stawiać swe domki, ani barbarzyństwa dawnej Rosji, ani wreszcie szczucie na żydów w innych krajach i takie sprawy, jak proces Bejlisa, czy Dreyfusa.

Jako przeciwników "Brith-Trumpeldoru" mówca wymienił Poalej-Sjonistów, Sjonistów ogólnych, organizację Haszomer-Hacair, Hapoel, akademików żydowskich, poczem podniesionym głosem dodał, że "Trumpeldorczyków" nie sprowadzą z raz obranej drogi, zmierzającej ku odbudowie Palestyny, - żadne nieone intrzygi wrogich organizacji i, że zamierzony cel będzie dokonany, bowiem mają oni tęgie głowy i silne dłonie, a na dowód tego "Trumpeldorczycy" złożyli nawet przysięgę w krytyczny piątek, kiedy sądzono Stawskiego.-

Następny mówca, Garjon, który po 20-letnim pobycie w Palestynie, przyjechał tutaj, by zdać sprawozdanie z postępów w odbudowie Palestyny, nakreślił zebrany obraz tej odbudowy, zwłaszcza w zakresie gospodarki rolnej.-

W późniejszych godzinach tegoż dnia delegaci z poszczególnych oddziałów zdawali sprawozdania z ich działalności.-

Po sprawozdaniach wywiązała się dyskusja na temat stosunku Zarządu Głównego organizacji "Brith-Trumpeldor" do zarządu okręgu wojewódzkiego, przycozem zarzucono Zarządowi Głównemu, że zbyt mało interesuje się życiem okręgu i, że nawet na listy tego okręgu nie odpowiada. Uchwalona w związku z tem rezolucja domaga się

- 4 - 24

rychłej reorganizacji Zarządu Głównego.-

Na zjeździe było ogółem około 400 delegatów.-

Hechaluc-Pionier.

Z okazji 10-lecia istnienia organizacji Hechaluc-Pionier w dniach 17 i 18 sierpnia w Goniądzu, powiatu białostockiego odbył się zjazd członków tej organizacji z terenu powiatów białostockiego, sokólskiego i wysoko-mazowieckiego. Zjazd zebrał przy udziale około 300 osób nauczycieli z Goniądza, poczem przemawiał Jakób Ajzenberg z Warszawy. Po jego przemówieniu odbyła się część koncertowa. W następnym dniu zjazdu, czyli 18 sierpnia, po wygłoszeniu szeregu pogadanek na temat działalności organizacji Hechaluc-Pionier, uformował się pochód, który, poprzedzany przybyłą z Białegostoku orkiestrą, przeszedł ulicami osady Goniądz. W czasie pochodu usiłowali zakłócić porządek Aron Reźnicki i Nochim Frydman, do czego jednak nie dopuszczono.

Zjednoczenie

Charakterystyczny wypadek zaszedł na przedstawieniu Szkół Żydowskich. teatralnem, urządzonem staraniem Zjednoczenia Szkół Żydowskich w Krynkach, powiatu grodzieńskiego w dniu 18 sierpnia. Mianowicie, grano tam sztukę Kuprjanowa p.t. "Cierpienie matki". W ostatnim akcie aktor Brul Gruszka, pochodzący ze wsi Maciejowo w powiecie kowelskim, zamiast "Niech żyje sprawiedliwość!" wzniósł "Niech żyje rewolucja!". Na aktora tego sporządzono doniesienie karne.-

P R A S A .

Ukazująca się na terenie Województwa Białostockiego prasa żydowska nie wykazała momentów, zasługujących na omówienie.-

Wspomnieć jedynie należy artykuł p.t. "Kto z kim się połączy", który ukazał się w dzienniku białostockim "Unzer Leb'n". Piętno to, omawiając zbliżające się wybory władz zarządu miejskiego

w Białymstoku, zastanowiło się, jakie partje na czas tych wyborów połączą się ze sobą i konkludowało, że ugrupowania chrześcijańskie, w razie fuzji, mogłyby przeprowadzić swych kandydatów, mimo to jednak kwalifikowanej większości nie będą posiadały. Fuzja taka, - na przykład ugrupowania prorządowego ze Stronnictwem Narodowym, - wydaje się przeto dziennikowi nieprawdopodobną. i z tej racji doradza on, ażeby ugrupowanie prorządowe połączyło się z kołem żydowskim, a wówczas osiągnęłaby była bezwzględna większość na terenie wady miejskiej, która, w takim stanie rzeczy, pozbawiona partyjnictwa i szowinizmu nacjonalistycznego, pracowałaby ku pożytkowi ogółu obywateli miasta.-

b/ L i t w i n i .

at grodzieński. W związku z założeniem we wsi Druta, gminy Marcinkuice państwowej szkoły powszechnej z językiem wykładowym polskim, szowiniści litewscy, rekrutujący się z pośród działaczy Towarzystwa "Rytas" i Towarzystwa Sw. Kazimierza prowadzili agitację przeciwko szkolnictwu polskiemu, namawiając rodziców, ażeby nie posyłali swych dzieci do nowozałożonej szkoły powszechnej.-

Nazwa organizacji	I	II	III	IV	Ilość osób razem.	Rozpiętość od do	Dochód
Sjoniści ogólni	3	-	-	1	465	50 - 200	
Sjoniści-rewizjoniści	4	1	-	8	990	67 - 300	
Poalej-Sjon Prawica	-	-	-	1	100		
B u n d	-	-	-	2	300	100 - 200	120 zł.
Liga Pomocy Pracującym w Palestynie	3	-	-	1	235	35 - 100	
Brith-Trumpeldor	2	-	-	1	525	25 - 400	
Kultur-Liga	-	-	-	2	100	40 - 60	
Hechaluc-Pioner	1	-	-	1	420	120 - 300	

BIALYSTOK, dnia....października 1934 roku

T A J N E - P I L N E !
- - - - -

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I. Polityczny

W ~~W~~arszawie.

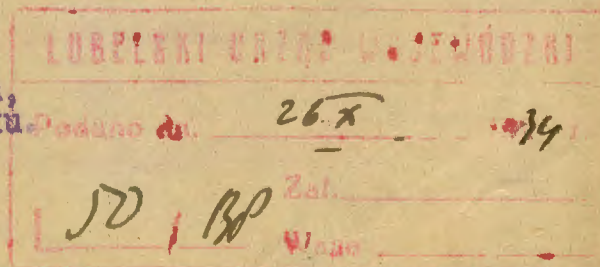
Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
Nr 19 z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowoś-
ciowych za miesiąc wrzesień 1934 roku.-

Z a W o j e w o d e

/Józef B a y /
 Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
- 2/ " " w Nowogródku,
- 3/ " " w Brześciu n/B.,
- 4/ " " w Warszawie,
- 5/ " " w Stanisławowie,
- 6/ " " w Tarnopolu,
- 7/ " " w Lublinie,
- 8/ " " w Łodzi,
- 9/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Wilnie,
- 10/ " " " " w Warszawie,
- 11/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12/ " " " " w Łomży,
- 13/ " " " " w Grodnie,
- 14/ " " " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach,
- 15/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
- 16/ " " " DOK. IX. w Brześciu n/B.,
- 17/ " " " DOK. I. w Warszawie,
- 18/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
- 19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego,
- 20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
- 21/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
- 22/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

 H_2F_2

7 145
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. 57.104/10/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 1
za miesiąc wrzesień 1934 roku.

Białystok, dn. 10 października 1934 r.

I. Sytuacja ogólna.

W ubiegłym miesiącu obserwowano znaczne ożywienie ruchu politycznego. Posunięcia stronnictw politycznych, zwłaszcza opozycyjnych, czynione były pod kątem wiązania przyszłych wyborów do Sejmu i Senatu.-

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem w dalszym ciągu prowadzi intensywną akcję wewnętrzną, zmierzającą do odpowiedniego doboru ludzi na stanowiska kierownicze w swych ogniwach.-

Ze stronnictw opozycyjnych najżywszą akcję wykazało Stronnictwo Narodowe, urządząc szereg zebrań dla swych członków i pilnie zabiegając o założenie placówek Sekcyj Młodych.-

Na terenie powiatu białostockiego dostrzegane było ze strony Stronnictwa Narodowego dążenia do nawiązania kontaktu z wybitniejszymi działaczami Stronnictwa Ludowego, którzy, zniechęceni i niezadowoleni z posunięć posła Adolfa Sawickiego, wykazują chęć wycofania się z życia politycznego w ramach tego stronnictwa i przejścia do Stronnictwa Narodowego.-

Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji, po ostatnim rozłamie, jaki nastąpił w Białymstoku, główną uwagę zwróciło obecnie na wieś, przyczem zasięg jego wpływów nie wyszedł poza orbitę dotychczas określoną. Jak zwykle, w akcji Ch.D. najwięcej jest czynnym poseł Maciej Bitner, który w swych wystąpieniach publicznych nie zajmuje żadnego opozycyjnego stanowiska w stosunku do obozu pomajowego.-

Działalność Stronnictwa Ludowego na terenie zasięgu wpływów

posła Adolfa Sawickiego - stopniowo zamiera. Natomiast pewne ożywienie łącznie z pracą propagandowo-organizacyjną obserwowane jest na terenach o ludności rdzennie polskiej, jak powiaty łomżyński, ostrołęcki, szczuczyński.-

Polska Partja Socjalistyczna CKW. w dalszym ciągu traci swe wpływy wśród warstw robotniczych zarówno w białostockim, jak i w bielskim okręgu przymyślowym.-

Z polskiego życia społecznego zasługuje na uwagę rozłam w Obwodzie białostockim Legjonu Młodych oraz strajk szkolny w związku z przydzieleniem nauczycieli-żydów do szkół powszechnych w Augustowie, Łomży i w powiecie szczuczyńskim.-

W życiu ludności żydowskiej żywe zainteresowanie wzbudziło wystąpienie Ministra Becka na forum Ligi Narodów. Społeczeństwo żydowskie, jakkolwiek oficjalnie przyklasnęło temu wydarzeniu, jednakże w duchu ustosunkowało się doń sceptycznie, żywiąc obawy, by wypowiedzenie traktatów mniejszościowych przez Polskę nie dotknęło żydów.-

Pozatem w Białymstoku żydzi byli głęboko poruszeni odniesioną porażką podczas wyborów na terenie Rady Miejskiej. Podczas tych wyborów wybrano zaledwie jednego żyda i to na ławnika. Przyczyn tej porażki żydzi doszukiwali się w braku jedności między radnymi żydami.-

4
GOSPODARSTWO BIAŁOSTOCKI

Nr. BP.104/10/34.T.

Dnia 10 października 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10.

za miesiąc wrzesień 1934 roku.

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

"Przegląd Łomżyński"

W związku ze strajkiem szkolnym w Łomży na tle przydzielenia do szkół powszechnych trzech nauczycieli-żydów, tygodnik "Przegląd Łomżyński" w artykule "O jednolitej szkole dla dzieci wszystkich obywateli w Polsce" stwierdził, że ze względu na dobrze zrozumiały interes Państwa szkoły wyznaniowe winne być jaknajszybciej zlikwidowane, jest bowiem nie do pomyślenia, by jakiekolwiek państwo mogło wychowywać w swych szkołach przyszłych obywateli "narodowców" i tak zwane "mniejszości narodowe". Tworzenie tego rodzaju podziału obywateli - wywodziło dalej pismo - może się srodze zemścić. Stwierdził, że strajk szkolny w Łomży wywołał zwołanie Stronnictwa Narodowego, pismo pisało, że z punktu widzenia ustawodawstwa polskiego, nie mają słuszności ci, którzy domagają się szkół wyznaniowych.

W następnym artykule, zatytułowanym "Czyżby przedwyborcza kampanja?" "Przegląd Łomżyński" podniósł, że "strajk szkolny w Łomży ma przede wszystkim na względzie cele polityczne, mimo, że zainicjowany został przez Akcję Katolicką, która zresztą w Łomży całkowicie opanowana

./.

jest przez Stronnictwo Narodowe. Akcja strajkowa + zdaniem pisma - wymierzona jest przeciw Rządowi i władzom szkolnym, podleganie zaś do strajku szkolnego nosi charakter antypaństwowy, dlatego też agitacja za strajkiem winna być stłumiona w zarodku, a podlegacze - znaleźć się w więzieniu!-

Na marginesie dyskusji na łamach "Przeglądu Łomżyńskiego" o nadrzędności Legjonu Młodych nad innymi organizacjami młodzieżowymi, ukazał się w tym czasopiśmie artykuł pt. "Jeszcze o jutrze młodzieży", w którym autor, podkreślając konieczność skomasowania, zwłaszcza na wsi, różnorodnych organizacji młodzieżowych, przeciwstawia się wnioskowi, ażeby którakolwiek z organizacji uzurpowała sobie prawo patronowania jakiejkolwiek organizacji młodzieżowej, gdyż w takim razie młodzież podzielona byłaby na "rządzających" i na pótulnych baranków, uczestniczących w akademjach i bijących brawa dla "rządzających". Legjon Młodych - wywodził autor - powinien, jako organizacja pokrewna ideowo, pomagać młodzieży wiejskiej i wyszukiwać samodzielnych przodowników życia młodzieżowego na wsi.-

b/Prasa opozycyjna

"Życie i Praca".

W artykule "Nie możemy ustąpić" poruszyło "Życie i Praca" sprawę nauczycieli-żydów w szkołach powszechnych. Dowodziło ono, że mieszanie dzieci polskich z żydowskimi i mieszanie nauczycieli w szkole przyniesie

niepowetowane szkody Państwu, które wychowa sobie mniej wartościowych obywateli. Wychowanie takie - zdaniem pisma - stworzy młodzież bez charakteru, ludzi nijakich, którym obcy będzie wyraz "Ojczyzna" i którzy pójdą za tym, kto im lepiej zapłaci. Reasumując, pismo powyższe dodało, że podobne wychowanie jest bardzo na rękę żydom, którzy dążą właśnie do niszczenia różnic pomiędzy narodami, skasowania granic państw i stworzenia w Europie jakichś Stanów Zjednoczonych, by potem ten łatwiej móc zapanować nad nimi. "Życie i Praca" kończyło swój artykuł podkreśleniem, że od żądań szkoły wyznaniowej społeczeństwo polskie odstąpić nie może.-

"Nowe życie".-

W ukazującym się w Grodnie "Nowem Życiu" ukazał się artykuł pt. "O dobrą gospodarkę w Państwie" w którym autor, podkreślając wyśrubowanie budżetu państwowego, o pokrycie którego jest coraz trudniej, wskazywał na konieczność radykalnych zmian w tym kierunku. W pierwszym rządzie - według autora artykułu - należy rozpocząć walkę z olbrzymim obciążeniem dochodu społecznego, którego 40% pochłaniają rozmaite daniny publiczne, pozatem i należy otoczyć opieką drobną i średnią własność, stworzyć zdrowe warunki bytu dla samodzielnych warsztatów, wychowanie zaś w szkołach zmienić w ten sposób, aby ci, co szkoły kończą, szukali posad nie w urzędach, a zwrócili się do tworzenia nowych warsztatów wytwórczych. W końcu autor dowodził,

szkodliwym jest dążenie do zapewnienia utrzymania jaknaj-
większej liczbie ludzi. żyjących z poborów publicznych.-

Omawiając wystąpienie Ministra Becka w Genewie, pi-
smo to w artykule "Wycofane wnioski" pisało, że pomimo
wycofania wniosku o generalizacji traktatów, Polska winna
w dalszym ciągu dążyć do tego, by traktaty mniejszościo-
we przestały ją obowiązywać.-

Do celu tego należy jednak dążyć inną metodą, niż
do uczynił Minister Beck.-

W.D.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP.104/10/34.7.

Dnia 10 października 1934 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10
za miesiąc wrzesień 1934 roku.

III. Ruch polityczny.

a/ Bezpartyjny Blok współpracy z Rządem.

W wrześniu w dalszym ciągu kontynuowano prace nad wewnętrzną rekonstrukcją komórek organizacyjnych Bezpartyjnego Bloku współpracy z Rządem oraz selekcją członków poszczególnych zarządów.-

Jeśli chodzi o działalność BBWR. nazewną, to jest ona niejednorodna. Są placówki b. aktywne lecz równocześnie nie brak i placówek pracujących dość słabo.-

Potwierdzeniem tego jest choćby fakt, że Rada Grodzka BB z w Białymstoku powziętej w czerwcu uchwały o wciągnięciu do pracy jak najszerszych warstw społeczeństwa - dotychczas właściwie nie zrealizowała, nastawiając swą akcję głównie w kierunku pozyskania inteligencji, mimo, że na tym odcinku prawie wszystko zostało już dokonane. Natomiast sprawa pracy na odcinku robotniczym i wśród mieszkańców przedmieść miasta Białego- stoku pozostaje nadal otwarta.-

Poza wymienionymi wyżej niedociągnięciami, poszczególne ogniska BBWR., poczynając od Rady Wojewódzkiej, a kończąc na Komitetach Gminnych, wykazały we wrześniu stosunkowo duże ożywienie zarówno w dziedzinie organizacyjnej, jak i na polu gospodarczym.-

Pozatem, pod egidą BBWR. odbyły się we wszystkich mia-

stach i większych osiedlach manifestacje w Związku z deklaracją mniejszościową Ministra Becka w Genewie. Manifestacje te w niektórych wypadkach posiadały charakter podniosły przy masowym udziale ludności.

Zebrań zamkniętych.

wiat augustowski. Dnia 1 września odbył się w Augustowie, zorganizowany przez Radę Wojewódzką BBWZR., jednodniowy kurs polityczno-społeczny.-

wiat białostocki. Dnia 6 września na posiedzeniu Sekcji Gospodarczej Rady Wojewódzkiej BBWZR. w Białymstoku omówiono zagadnienia dotyczące poszczególnych gałęzi życia gospodarczego na terenie Województwa Białostockiego, poczem dokonano wyboru władz tej Sekcji. Kierownikiem Sekcji Gospodarczej został poseł Włodzimierz Bzowski I zastępcą - Witold Antonowicz, II zastępcą - poseł Stanisław Godlewski i III zastępcą - poseł Michał Łazarski. Na kierowników poszczególnych podsekcji wybrano Romana Lipskiego i Jerzego Kierśnickiego.-

W dniu 12 września we wsi Dobrzyniewo-Wielkie i dnia 13 września we wsi Krypno na zebraniach członków i sympatyków BBWZR. poseł Michał Łazarski wygłosił przemówienie na temat aktualnych zagadnień politycznych i gospodarczych. Po przemówieniach odbyła się dłuższa dyskusja, poświęcona sprawom gospodarczym./klasyfikacja gruntów, organizacja zbytu produktów rolnych i t.p./.-

wiat bielski. Dnia 22 września w Hajnówce z inicjatywy miejscowego koła BBWZR. odbyło się między-organizacyjne zebranie prezesów wszystkich lokalnych prorządowych organizacji społecznych. Na zebraniu tem ustalono zasady wzajemnej współpracy.-

Dnia 24 września zorganizowano w Bielsku-Podl. jednodniowy kurs społeczno-informacyjny, w którym wzięli udział wszyscy prezesi lokalnych Komitetów BBWZR.

Powiat łomżyński

Dnia 2 września we wsi gminnej Drozdowo, na zebraniu członków BBWR, poseł Stanisław Godlewski omówił sytuację gospodarczą w Państwie oraz podniósł znaczenie pracy Marszałka Józefa Piłsudskiego nad wzmocnieniem dobrobytu w kraju /100/-

Dnia 8 września odbył się w Łomży jednodniowy kurs instruktorski dla prezesów i sekretarzy Komitetów BBWR. Prelegentami byli: poseł Łódzimirz Bzowski, Jan Hoppe oraz Kierownik Sekretariatu Wojewódzkiego - Zalewski.

Dnia 9 września dokonano wyboru prezydium Rady Powiatowej w Łomży. Na prezesa powołany został Jan Janicki. Kierownikiem Sekretariatu Powiatowego zamianowany został Witold Raganowicz. Ponadto do Prezydium weszli jeszcze: Irena Młot Fijałkowska, Stanisław Sadowski i Piotr Targoński.

Dnia 22 września we wsi Miastkowo odbyło się zebranie na którym Witold Raganowicz przemawiał na temat działalności partyj opozycyjnych i ich taktyki, poezem wzywał do tworzenia kół Związku Młodzieży Ludowej, oddziałów Związku Strzeleckiego, Związku Rezerwistów i innych porządowych organizacji /300/-

Wreszcie dnia 23 września na zebraniu we wsi gminnej Mały Płock tenże Raganowicz omawiał wystąpienie Ministra Becka w Genewie w sprawie mniejszości narodowych, zagadnienie stosunków polsko-francuskich, rolę istnienia monopolów państwowych oraz sprawy różnych zagadnień gospodarczych /40/-

Powiat ostrowski

Dnia 15 września odbył się w Ostrowi-Mazowieckiej kurs instrukcyjny dla prezesów i sekretarzy Komitetów Gminnych BBWR. /40/-

Dnia 16 września odbyło się tamże inauguracyjne zebranie

nie nowoobranej Rady Powiatowej /poprzednia Rada została rozwiązana/, Składa się ona obecnie z następujących osób: inż. Jan Amon - przewodniczący, Stefan Wzrasiński - sekretarz oraz Piotr Wnorowski, Roman Rubinowski, Józef Gromada, Leon Poterało i Antoni Balinger - członkowie. Na zebraniu, które odbywało się pod przewodnictwem p. Boreckiego, omawiano nową fazę organizacyjną komórek BBWzR.

powiat sokólski.

W dniach 29 i 30 września w Sokółce urządzono kurs dla prezesów i sekretarzy komitetów gminnych BBWzR. Prelegentami na tym kursie byli: poseł Bzowski, delegat Wojewódzkiego Związku Młodzieży Ludowej, - Jaguszyn, Kierownik Sekretariatu Wojewódzkiego BBWzR. - Zalewski oraz sekretarz - Pleskaczewski.

Pozatem w dniu 30 września odbyło się posiedzenie Rady Powiatowej BBWzR., na którym złożono sprawozdania z działalności Rady i jej poszczególnych sekcji za okres ubiegły.

powiat wysokońskimazow.

Dnia 16 września w Wysokiem-Mazowieckiem odbyła się odprawa prezesów i sekretarzy Komitetów Gminnych BBWzR.

P O W I A T	Zarządzenia publ.		Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frakwencja	Ilość	Frakwencja		
Białostocki	-	-	2	75	-	-
Bielski	-	-	1	30	-	-
Łomżyński	-	-	3	440	-	-
Ostrowski	-	-	1	40	-	-
R a z e m :	-	-	7	585	-	-

b/ Polska Partja Socjalistyczna, dawna Fr. Rewolucyjna.

Polska Partja Socjalistyczna dawna Frakcja Rewolucyjna w okresie sprawozdawczym odbyła tylko jedno zebranie w Białymstoku.

Działalność jej jest b. niska i ściśle rzecz biorąc należało by ją wogóle wykreślić z jakiegokolwiek kalkulacji politycznych.

Próby ożywienia działalności rezultatów nie dały.

Na zmianę tego stanu nie wpłynęło nawet przyjęcie 40 b. członków Legjonu Młodych z rozwiązanego obwodu Białystok, zresztą członków najbardziej radykalizowanych i największych warcholów.

Zebranie zamknięte.

Białystok-Miasto.

Dnia 26 września w Białymstoku odbyło się zebranie zorganizowane przez PPS d. Frakcję Rewolucyjną. Na zebraniu tem. poza członkami tej organizacji, było wielu członków Legjonu Młodych. Przemawiał nauczyciel szkoły powszechnej w Białymstoku, Misztal, który wzywał zebranych młodolegjonistów do wstępowania w szeregi PPS d. Frakcji Rewolucyjnej, dowodząc, że dążenia Frakcji nie różnią się programowo od zasad Legjonu Młodych /100/.

c/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

We wrześniu Chłopskie Stronnictwo Rolnicze w dalszym ciągu prowadziło akcję propagandowo-organizacyjną. Akcja ta obejmuje stopniowo coraz to nowe ośrodki na terenie kilku powiatów. Najbardziej czynnym działaczem jest poseł Janowski. W pewnych wypadkach Chłopskie Stronnictwo Rolnicze zrobiło już wyłom w dotychczasowym stanie posiadania Stronnictwa Ludowego. Mimo znacznego stosunkowo nasilenia akcji - nosi ona jednak charakter roboty dorywczej. Niekiedy robi wrażenie typowej akcji wyborczej. To też - poza pewnymi ośrodkami - możliwość trwałego usadowienia się w terenie jest wątpliwą. Główną przyczyną jest tu odpowiednio ^{brak}

151 wyrobionych politycznie ludzi, o czym Urząd Wojewódzki wspominał już w poprzednich sprawozdaniach sytuacyjnych.

Zgromadzenia publiczne.

Powiat ostrołęcki.

Dnia 30 września we wsi gminnej Czerwin odbyło się zgromadzenie publiczne, na którym było około 1000 osób w związku z odbywającym się tam w dniu tym odpustem. Przemawiał na zgromadzeniu poseł Roman Janowski, który nakreślił cele i zadania Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego. Następnie z naciskiem podniósł, że podatki należy płacić w terminach, ażeby uniknąć uciążliwych kar za zwłokę, poczem zaznaczył, że rolnicy winni należeć do takich organizacji, jak Związek Rezerwistów, Związek Strzelecki i inne /1000/.

Powiat ostrowski.

W dniu 8 września odbyło się zgromadzenie publiczne we wsi Wąsewo, gminy Komorowo. Również i tutaj przemawiał poseł Janowski, który podkreślił, że Rząd obecny należy bezwzględnie popierać, gdyż na jego czele stoją jednostki, które mają niespożyte zasługi, jeśli chodzi o niepodległość Ojczyzny.

W czasie przemówienia posła Janowskiego, prezes Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego, kapitan w stanie spoczynku, Czesław MIECZKOWSKI, przy pomocy swych zwolenników, okrzykami, gwizdaniem i wymyskami pod adresem posła Janowskiego, usiłował zakłócić przemówienie, jednak przywołany do porządku uspokoił się i wiec zakończono w zupełnym spokoju. Obecnych było około 4.000 osób. Tak liczna frekwencja tłumaczy się odbywającym się w dniu tym odpustem.

Powiat wysoko-mazow.

Tenże poseł Roman Janowski urządził zgromadzenie publiczne w dniu 16 września we wsi Dąbrowa-Wielka, gminy Szepietowo. Na wiec ten przybył poseł Janowski w towarzystwie sekretarza zarządu powiatowego Stronnictwa, Wacława Białego/b.kierownika

157
Kasy Chorych w Wysokiem-Mazowieckiem, zwolnionego z tej o stanowiska za nadużycia i sądownie karanego.

Poseł Janowski, podobnie jak i na poprzednich urządzeniach przez siebie wiecach, kładł w przemówieniach swoich szczególny nacisk na punktualne płacenie podatków, radził korzystać z sądów rozjemczych w rolnictwie i zachęcał do wstępowania w szeregi Związku Rezerwistów i Związku Strzeleckiego, a ponadto wzywał, ażeby wieśniacy oszczędności swych nie przetrzymywali w mieszkaniach, lecz lokowali je w P.K.O. lub w Komunalnych Kasach Oszczędności.

Po zakończeniu przemówienia poseł Janowski rozdawał czasopismo p.t. "Gazetka chłopska".-

Jeśli chodzi o efekt, to był on minimalny, gdyż Janowski oświadczył, że pochodzi z dawnego "Wyzwolenia", słuchaczami zaś na wiecu była przeważnie szlachta /120/.

Zebrań zanknięte.

powiat grodzieński. W dniu 8 września we wsi Remułowce, gminy Ejsmonty-Wielkie a dnia 30 września we wsi Sowółka, gminy Zydomla odbyły się zebrań miejscowych kół Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego pod przewodnictwem instruktora powiatowego Stronnictwa, Józefa Gryszki, który zachęcał zebranych do założenia spółdzielni spożywców. We wsi Sowółka postanowiono założyć taką spółdzielnię /30 i 60/.

powiat łomżyński. W dniach 2 września we wsi Pęchratka, gminy Szumowo, a dnia 29 września we wsi Rydzewo, gminy Miastkowo odbyły się zebrań organizacyjne, przyczem na pierwszym z nich przemawiał poseł Roman Janowski. Do założenia jednak kół Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w tych wsiach nie doszło, gdyż żaden z obecnych na tych zebraniach nie zapisał się na członka Stronnictwa mimo silnej w tym kierunku agitacji /50 i 29/.

Na zebraniu w dniu 2 września koła we wsi Kupiski-Nowe

omawiano sprawę budowy szkoły, podwyższenia w tym celu wkładek członkowskich oraz kwestję uintensywnienia działalności Kółek Rolniczych /80/.

powiat Ostrołęcki.

Dnia 30 września w Ostrołęce odbył się powiatowy Zjazd delegatów kół Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego z terenu powiatu ostrołęckiego. Przemówienia na Zjeździe wygłosili Lucjan Nowotko - prezes koła tego Stronnictwa w Ostrołęce, Franciszek Kopiczko - kierownik sekretariatu powiatowego Stronnictwa tamże oraz Stanisław Koziątek. Wszyscy ci mówcy zgodnie podkreślali konieczność organizowania się w szeregach Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego i nadmieniali przytem, że stronnictwo to będzie ^{dobrze} współpracowało z Rządem dla Państwa i wsi.-

Po przemówieniach wybrano Zarząd Powiatowy, w skład którego weszli: Lucjan Nowotko-jako prezes, Stanisław Koziątek-jako wiceprezes, Franciszek Kopiczko-jako kierownik sekretariatu, Ignacy Knobelsdorf-jako zastępca sekretarza i Jan Dmochowski-jako zastępca kierownika spraw zawodowych. Skarbnikiem został wiceprezes Koziątek. Komisję Rewizyjną stanowią: Józef Optacy, Józef Suchecki i Stanisław Dobrowolski /46/.

Następnie, po zakończeniu Zjazdu, odbyło się zebranie informacyjno-dyskusyjne członków koła Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego w Ostrołęce. Omawiano sprawy lokalne. Obecny na zebraniu opozycjonista, Zycha, który wystąpił przeciwko omawianemu Stronnictwu, usunięto z sali. /80/.

powiat ostrowski.

Dnia 10 września pod przewodnictwem posła Romana Janowskiego odbył się w Ostrowi-Mazowieckiej powiatowy zjazd członków zarządów kół miejskich Stronnictwa. Zjazd ten poświęcony był wyłącznie sprawom organizacyjnym /230/.

Ruch organizacyjny.

Nowe koła Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego założono we wrześniu w następujących miejscowościach:

Pow. bielski: wieś Sasiny, gm. Milejczyce, koło liczy 10 członków
Pow. grodzieński: wieś Niekrasze, gm. Skidel.

Powiat ostrołęcki. Zapowiedziano zebrań organizacyjnych 17, z tego doszło do skutku tylko 8, przy czem koła założono w 3 wsiach, w pozostałych zaś wsiach, gdzie odbyły się zebrania organizacyjne, ludność projektu utworzenia kół ustosunkowała się obojętnie.

Powiat ostrowski. Nowe koła powstały we wsiach:
Andrzejowo, gminy Warchoły,
Nagoszewo, gminy Poręba,
Podgórze-Gazdy, gminy Zaręby-Kościełne,
Kaczkowo-Nowe, gminy Orko.

P O W I A T.	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozcią- głość.	Ilość	Frekwencja.		
Bielski	-	-	-	-	-	1	10
Grodzieński	-	-	-	2	90	1	-
Łomżyński	-	-	-	3	109	-	-
Ostrołęcki	1	1000	-	10	248	3	34
Ostrowski	1	4000	-	5	345	4	-
Wysoko-Mazow.	1	120	-	-	-	-	-
R a z e m :	3	5120	120-4000	20	792	9	-

d/ Stronnictwo Narodowe.

Okres sprawozdawczy upłynął dla Stronnictwa Narodowego ożywionej akcji propagandowo-organizacyjnej. Szczególną ruchliwość wykazały Sekcje Młodych Stronnictwa Narodowego, urządzając szereg zebrań. Jeśli chodzi o stopień nasilenia akcji opozycyjnej wzgl. wystąpień zewnętrznych, to nie wszędzie była ona jednokową. W powiatach np. łomżyńskim, szczuczyńskim, ostrowskim i o

Łęckim akcja ta jest stała b. silną, na terenie natomiast powiatu białostockiego daje się zauważyć pewne odprężenie. Przyczyną tego jest tylko obawa represji.

Na terenie powiatu białostockiego dostrzegano pewne posunięcia, które wskazywałyby na chęć nawiązania kontaktu z działaczami Stronnictwa Ludowego, rekrutującymi z b. "Piasta". W tym celu sekretarz Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego w Białymstoku Bolesław Pustelnik miał konferować z byłym posłem "Piasta", Dominikiem Łosiem, który miał jakby zgodzić się na współdziałanie ze Stronnictwem Narodowym, a nawet przyrzec zwołanie większego zebrania okolicznych włościan. Podobnie dla celów Stronnictwa Narodowego miał być pozyskany wybitny do niedawna działacz Stronnictwa Ludowego na terenie powiatu białostockiego dr Władysław Gogolewski.

Wszczęte w Łomży, Augustowie, Suwałkach i na terenie powiatu szczuczyńskiego strajki szkolne przeciwko nauczycielom-żydom, wykładającym w szkołach powszechnych - są wynikiem wyłącznie akcji Stronnictwa Narodowego.-

Zebrania zamknięte.

Powiat białostocki. W dniach 8 i 9 września Zarząd Okręgowy Stronnictwa Narodowego w Białymstoku zorganizował uroczysty obchód 50-lecia działalności politycznej Romana Dmowskiego. Udział w uroczystościach wzięli: senator Michał Siciński oraz posłowie Witold Staniszkis i Rymar przy udziale delegatów z powiatu białostockiego. Uroczystość ta połączona była z dekoracją członków Sekcji Młodych "miecznikami Chrobrego"/ 60/-

Po skończonem zebraniu w dniu 9 września opuszczającym lokal członkom Sekcji Młodych w liczbie 6 osób, odebrano wspomniane "mieczniki" i sporządzono doniesienie karne.

Dnia 16 września odbyło się w Białymstoku zebranie członków Stronnictwa Narodowego pod przewodnictwem Marjana Oktawca. Omawiano sprawę działalności rady miejskiej w Białymstoku /25/.

Powiat łomżyński.

Dnia 2 września na nielegalnym zebraniu we wsi Gromadzyn-Stary, gminy Czerwone przemawiał poseł Witold Staniszkis, który zaznajomił zebranych z programem Stronnictwa Narodowego, nakreślił obecną sytuację gospodarczą Państwa, uwypuklając przytem rzekome uprzywilejowanie żydów. Zebranie to po 40-minutowym trwaniu zostało przez władze rozwiązane, a na organizatorów jego sporządzono doniesienia karne /100/.

Posłanka Ewelina Peplowska zwołała dwa zebrania: dnia 9 września we wsi Orlikowo, gminy Jedwabne i dnia 23 września we wsi Szczepankowo /20 i 100/.

Powiat ostrołęcki.

Dnia 2 września odbyła się w Ostrołęce odprawa kierowników placówek Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego z terenu powiatów ostrołęckiego oraz makowskiego, województwa warszawskiego.

Pozatem zebrania odbyły się we wsi Szwendrowy-Most, gminy Durlasy i we wsi Czerwin.

Powiat szczużynski.

Dnia 2 września odbyło się w Grajewie zebranie członków Sekcji Młodych. Omawiano sprawy organizacyjne i zapowiedziano urządzenie 3-tniego kursu instruktorskiego. Kurs ten jednak nie odbył się /30/.

Dnia 16 września na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego w Szczuczynie przemawiał poseł Witold Staniszkis oraz przybył z nim z Warszawy działacz tego Stronnictwa, Wacław Grabowski.

Poseł Staniszkis wygłosił referat na temat: "Historja ruchu narodowego w Polsce", w którym wyjaśnił stosunek Stronnictwa Narodowego do Państwa, religji, kościoła i własności prywatnej oraz pogląd na reformę rolną i wychowanie dzieci. W kwestji wych

wania dzieci poseł Staniszkis nadmieniał, że obecnie w szkołach polskich wykładają często nauczyciele-żydzi i to nie tylko język polski, lecz i religję dla dzieci chrześcijańskich. W związku z tem rodzice winni składać podania do władz o usunięcie nauczycieli-żydów.-

Następny mówca, Macław Grabowski, omawiał program gospodarczy Stronnictwa Narodowego.

Na zakończenie zebrani przyrzekli, że w sprawie nauczycieli-żydów będą reagowali. Zarazem żalili się, że miejscowy posterunek P.P. przeszkadza w rozwoju i działalności koła Stronnictwa.-

W związku z tą skargą poseł Staniszkis zwrócił się do Komendanta Posterunku P.P. z prośbą o wyjaśnienie w tej sprawie. Komendant posterunku, przodownik Liszewski oświadczył, że większość członków koła Stronnictwa Narodowego w Szczuczynie składa się z elementu przestępczego, pijaków i awanturników, którzy niewątpliwie częste zatargi z policją i w razie zastosowania do nich represyj, uważają oni to za złośliwe wystąpienie przeciwko nim, jako członkom Stronnictwa Narodowego.

Poseł Staniszkis wyjaśnienie to przyjął do wiadomości /100/.-

W dniu 23 września na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego w Grajewie przemówienie wygłosił instruktor powiatowy Stronnictwa, Kazimierz Gapski, który podkreślił, że w BBWR. istnieją obecnie silne fermenty wewnętrzne, co niewątpliwie spowoduje rozłam i, że celem ratowania sytuacji, BBWR. szuka obecnie oparcia ^{wieśniak, gnębiony podatkami oraz} wśród ludu, lecz /wysokimi cenami na produkty przemysłu skartelizowanego, nie pójdzie na lep obiecanek obozu pomajowego, lecz raczej stale i konsekwentnie zwracać się będzie ku narodowcom, bowiem tylko oni potrafią poprawić byt wsi /18/.-

Dnia 23 września na zebraniu członków Stronnictwa Narodowego we wsi Danowo, gminy Lachowo omawiano sprawę założenia we wsi spichrza, do którego gospodarze mogliby sprzedawać swe zboże. Konkretnych postanowień w tej materji nie powzięto /67/.-

Powiat wysoko-mazow. Zebrania Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego odbyły się dnia 8 i 23 września we wsi Płonka-Kościelna, dnia 9 września w Tykocinie i dnia 23 września we wsi Dąbrówka-Kościelna.-

W Tykocinie przemawiał przybyły z Warszawy współpracownik "Tygodnika Narodowego", Jan Dzierżyński, który zaznaczył, że przed przewrotem majowym w Polsce wszystko było dobrze, a dopiero po objęciu rządów przez Marszałka Piłsudskiego wszystko uległo zmianie na gorsze. Pozatem Dzierżyński nawoływał do bojkotu żydów /42/.-

Na zebraniu w Płonce-Kościelnej referat na temat: "Obowiązkiem naszym jest myśleć o przyszłości" wygłosił komendant Sekcji Młodych, Jan Pogorzelski. Referat ten umieszczony był w Nr.28 tygodnika "Szczerbiec" w miesiącu wrześniu 1933 r. Po wyłożeniu referatu Pogorzelski wezwał zebranych do walki z żydami, lecz drogą legalną.-

Inne przejawy działalności.

Powiat łomżyński. W dniu 20 września na ulicach Łomży rozrzucono ulotki p.t. "Nowa Bzafeta Nr.5", wydana we wrześniu b.r. przez Obóz Narodowej Rewolucji. Zarządzone obserwacje za kolportorami tej ulotki doprowadziły do zatrzymania na gorącym uczynku kolportażu Jana Strzeleckiego i Kojakowicza, b.członków OWP., a obecnie -Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego. Przy zatrzymanych znaleziono około 100 egzemplarzy "Nowej Bzafety" oraz legitymacje i znaczki b. OWP.-

Powiat szczuczynski. Dnia 9 września na bramie kościelnej od wewnątrz w Raj-

115

grodzie, rozwieszono 3 plakaty antyżydowskie, wykonane ręcznie i zatytułowane: 1/"Gospodarzu, opamiętaj się, wydostań się nareszcie na wierzch. Precz z żydami". Pośrodku tego p¹ katu umieszczono rysunek, przedstawiający rolnika, położonego przez żyda na obie łopatki igniotałego go kolanami oraz duszącego za gardło; 2/"Polacy, do was wołamy, nie gubcie własnych braci, nie kupujcie u żydów" 3/ "Polacy, zrozumcie wreszcie swój obowiązek i nie kupujcie u żydów".-

P O W I A T	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ugólna Rozogłgłość		Ilość	Frekwencja.		
Białostocki	-	-	-	3	110	-	-
Łomżyński	-	-	-	2	220	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	3	110	-	-
Szczuczylński	-	-	-	4	215	-	-
Wysoko-Łazow.	-	-	-	4	125	-	-
R A Z E M :	-	-	-	17	780	-	-

e/ Polskie Stronniotwo Chrzescijańskiej Demokracji.

W porównaniu z miesiącami letnimi, działalność Polskiego Stronniotwa Chrzescijańskiej Demokracji we wrześniu znacznie ożywiła się. Największą ruchliwość, wykazuje /jak i poprzednio/ poseł Wacław Bitner. Charakterystyczną jest taktyka tego posła wobec obozu pomajowego: w swych enunciacjach publicznych wychwala on Marszałka Piłsudskiego, jako bojownika o Niepodległość Polski, a równocześnie zwalcza obecny Rząd, zarzucając mu niefachowość w rządzeniu Państwem.

O ile chodzi o posła Romualda Pułjana, to ten zajmuje zdecydowanie opozycyjne stanowisko.-

Zgromadzenia publiczne.

powiat białostocki.

Dnia 23 września we wsi Turośl-Kościelna, a dnia 30 września w osadzie Choroszcz poseł Wacław Bitner zwołał zgromadzenia publiczne, na których wygłosił przemówienia. Treść tych przemów-

wień była podobną do poprzednio wygłaszanych t.j. za wysokie budżety, nadmierne podatki^{i t.p.}. Na temat projektu Konstytucji oświadczył, że jest ona nieodpowiednią, gdyż nawet sam Marszałek Piłsudski nie zgodził się na nią. Jeśli chodzi o rady miejskie i gromadzkie to wybrani zostali ludzie bez wartości, którzy zamiast kręgosłupa mają w plecach gumę" /dosłownie/.
Artykuły przemysłu skartelizowanego są bardzo drogie, podczas gdy zagranicą eksportuje się je za bezcen. Na przykład, cukier polski do Anglii wywozi się po 18 gr. Stosunki w Polsce nie zmieniają się tak długo, dopóki wojskowi nie wrócą do swych właściwych zajęć w oddziałach wojskowych, a w ministerstwach zasiadają ludzie fachowi.-

W końcu poseł Bitner b. sekretarzowi Zarządu Okręgowego Ch. D. w Białymstoku, Ludwikowi Mioduszeowskiemu, który obecnie przeszedł do Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego, zarzucił zdradę dla celów materialnych /po 400 osób/.-

Powiat sokólski.

Dnia 16 września w osadzie Kuźnica, odbył się wiec Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Przemówienie na wiecu wygłosił poseł Wacław Bitner, który na wstępie wyjaśnił zebranym, jakie mają prawa i obowiązki obywatele według Konstytucji z marca 1921 roku, a jakie będą mieli w myśl nowoprojektowanej Konstytucji, poczem zapoznał z zasadami i dążeniami P.S. Chrześcijańskiej Demokracji, dowodząc, że są one oparte na podłożu sprawiedliwym, chrześcijańskim. Następnie poseł Bitner poddał krytyce działalność rządu, zarzucając niewłaściwe ustosunkowanie do mas chłopskich i niewczuwanie się w potrzeby wieśniaka. Zakończył swe przemówienie poseł Bitner okrzykiem "Niech żyje Rzeczpospolita Polska", na co wielu z pośród zebranych wniosło okrzyk "Niech żyje Marszałek Józef Piłsudski!". Po zakończeniu wiecu poseł Bitner rozdawał broszurkę pt. "Nasze hasła" /200/.-

Zebrań zaknięte.

156

156

Powiat suwalski.

Dnia 23 września w Filipowie, poseł Romuald Pułjan urządził zebranie członków i sympatyków Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. W wygłoszonym na tem zebraniu przemówieniu poseł Pułjan podkreślił, że kartele przynoszą rolnikom wielką szkodę, przyczyniając się do wyśrubowywania na artykuły przemysłu skartelizowanego. Nadmienił, że wielkie obszary dworskie oraz przedsiębiorstwa przemysłowe winny być wywłaszczone za odszkodowaniem i oddane do użytku rolnikom. W końcu nawoływał do wstępowania w szeregi Akcji Katolickiej i zaznaczył, że, gdy nadejdzie stosowny moment, rządy w Polsce przejdą w ręce katolickie /100/-.

P O W I A T	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja	Ugólna Rozcią- głość.	Ilość	Frekwencja		
Białostocki	2	800	400-400	-	-	-	-
Sokólski	1	200	-	-	-	-	-
Suwalski	-	-	-	1	100	-	-
R a z e m	3	1000	200-400	1	100	-	-

f/ Stronnictwo Ludowe.

We wrześniu dostrzeżono dalsze pogłębienie się rozłamów wewnętrznego w życiu Stronnictwa Ludowego, szczególnie po przystąpieniu posła Adolfa Sawickiego do grupy posłów Stronnictwa Ludowego, wydających czasopismo "Polska Ludowa". Teraz się też tłumaczy - wspomniana już przy omawianiu działalności Stronnictwa Narodowego - skłonność wybitniejszych działaczy Stronnictwa Ludowego, pochodzących z dawnego "Piasta", do nawiązania kontaktu ze Stronnictwem Narodowym.

Wskutek tarć wewnętrznych, działalność Stronnictwa Ludowego na terenie dotychczasowych wpływów posła Sawickiego stopniowo zamiera. Natomiast znacznie się jej nasilenie

136

dostrzegane jest na terenie powiatów :komżyńskiego, ostrołęckiego i szczuczyńskiego. Ponieważ jednak poseł Sawicki w tych powiatach posiada znacznie słabsze wpływy, robotę propagandowo-organizacyjną prowadzą przybywający od czasu do czasu działacze tego Stronnictwa z Warszawy.

Zgromadzenia publiczne.

Powiat białostocki

Dnia 8 września w Juchnowcu odbył się wiec przy udziale posła Adolfa Sawickiego, który w wygłoszonym przez siebie przemówieniu podkreślał konieczność organizowania się włościan pod sztandarami Stronnictwa Ludowego /300/.

Powiat sokólski.

W dniu 24 września w Sokółce odbyło się zgromadzenie publiczne, na którym omawiano sprawę miejscowej Spółdzielni Rolniczo-Handlowej, poczem poseł Adolf Sawicki wzywał do prumerowania "Polski Ludowej". /300/

Zebrań zamkniętych.

Powiat grodzieński.

Dnia 16 września we wsi Łapienki, gminy Hoża miało się odbyć zebranie członków Stronnictwa Ludowego. Zebranie to zwołał poseł Adolf Sawicki bez uprzedniego porozumienia się z prezesem Zarządu Powiatowego Stronnictwa w Grodnie, Makarewiczem. Na zebranie poseł Sawicki jednak nie przybył, wskutek czego nie doszło ono wogóle do skutku. Przybyło około 15 osób.

Powiat łomżyński.

Dnia 23 września we wsi gminnej Szczepankowo na zebraniu członków Stronnictwa Ludowego przemawiał przybyły z Warszawy adwokat Karboński, który nawoływał do zapisywania się na członków tego stronnictwa, podkreślił konieczność przejęcia handlu z rąk żydowskich oraz wyjaśnił prawa mniejszości narodowych w Polsce. /50/

Powiat ostrołęcki.

Na zebraniu organizacyjnym we wsi Piątkowizna, gminy Łyse w dniu 3 września założono koło Stronnictwa Ludowego. Na członków zapisało się 12 osób. /30/.

Powiat ostrowski.

Dnia 9 września odbyło się we wsi Długosiodło zebranie organizacyjne Stronnictwa Ludowego, mające na celu założenie

w tej wsi koła tego stronnictwa. Wygłoszone przemówienie przez Mieczkowskiego o konieczności zorganizowania kółek rolniczych i sekcji naukowo-gospodarczych przy tych kółkach, nie wywarło na zebranych żadnego zainteresowania i w związku z tem do założenia koła Stronnictwa Ludowego nie doszło/18/..

miast Suwalski.

Dnia 21 września odbyło się w Suwałkach posiedzenie Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego przy udziale delegatów kół wiejskich tego Stronnictwa..

Przemawiał prezes zarządu, Antoni Trochim, który podkreślił, że na 120 kół, liczących około 2.600 członków, składki członkowskie opłaca zaledwie 400 osób, co jest dowodem słabej żywotności organizacji oraz braku inicjatywy u prezesów kół. Z tego powodu cała praca spada na niego. Ponadto poinformował, że w niedalekiej przyszłości ma być rozwiązany Sejm i Senat i nastąpią nowe wybory do ciała ustawodawczego..

W związku z tem należy już obecnie uświadomić o tych wyborach jak najszerszy ogół. Wreszcie nadmieniał, że obecnie wszystkie koła będą otrzymywały z Centrali Stronnictwa okólniki, w których będą poruszane najaktualniejsze zagadnienia oraz zakomunikował, że na zakup sztandaru dla Zarządu Powiatowego Stronnictwa Ludowego w Suwałkach wpłynęło dotychczas 30 złotych. Całkowity koszt tego sztandaru wyniesie około 85 złotych. Brakującą kwotę zebrani zobowiązali się wpłacić /150/..

miast szczeciński.

Dnia 23 września we wsi Kapice, gminy Ruda utworzono koło Stronnictwa Ludowego. Na członków zapisało się 13 osób..

P O W I A T	Zarządzenie publ.			Zebrania		Ilość nowych komó- rek.	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość	Uczestniczących	Frekwencja	Ilość	Frekwencja		
Białostocki	1	300	-	-	-	-	-
Łomżyński	-	-	-	1	50	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	1	30	1	12
Ostrowski	-	-	-	1	18	-	-
Sokółski	1	300	6	-	-	-	-
Suwalski	-	-	-	1	150	-	-
Szczytyński	-	-	-	-	-	1	13
R a z e m :	2	600	-	4	248	2	25

g/ Polska Partja Socjalistyczna CKW.

Wpływy PPS.CKW. w dalszym ciągu zanikają. We wrześniu w białym okręgu przemysłu drzewnego PPS.CKW. nie wykazała żadnej działalności.

W Białymstoku, gdzie pewne wpływy partja ta posiadała wśród robotników fabryk włókienniczych dostrzegany jest również ich zanik. Potwierdzeniem tego był zorganizowany przez PPS.CKW. "Tydzień Kobiety". "Tydzień" ten zakończył się zupełnym fiaskiem, gdyż na odczyt posłanki Weychert-Szymanowskiej przybyło zaledwie 20 kobiet.

Zgromadzenie publiczne

Białystok miasto

Dnia 16 września w związku z "Tygodniem Kobiet PPS. CKW" odbył się w Białymstoku wiec kobiet. Na wiecu tym przemawiała posłanka Weychert-Szymanowska, która podkreśliła, że kobieta, poza pracą zarobkową, ma jeszcze wiele obowiązków rodzinnych, głównie wychowanie dzieci, że kobiety w Polsce są naogół poniżane oraz, że takiemu stanowi rzeczy winne są same kobiety z tej racji, iż nie dbają o odpowiednie zorganizowanie się. Jako przykład takiej ignorancji, przytoczyła posłanka Weychert-Szymanowska fakt, że na ten wiec przybyło zaledwie 20 kobiet. Dalej nadmieniła ona, że prawo kościelne również nie uwzględnia interesów kobiety, zwłaszcza w sprawach rozwodów, które dostępne są jedynie dla sfer za-
możnych, że nowy projekt ustawy o małżeństwie od 2 lat spoczywa w ministerstwie pod sakną oraz, że w innych państwach kobiety biorą większy udział w życiu politycznym, bowiem zradzają one tam większe zainteresowanie sprawami politycznymi i społecznymi. Na zakończenie posłanka wzywała zebrane kobiety, ażeby założyły one w Białymstoku Klub Kobiet Pracujących /20/.

W następnym dniu posłanka Weychert-Szymanowska wygłosiła odczyt na temat "Kobieta pracująca w życiu społecznym". Na wstępie odczytu prelegentka nakreśliła historję rodziny i rolę w niej kobiety, poczem podniosła, że stanowisko kobiety w różnych społeczeństwach nie jest unormowane, bo gdy w hitlerowskich Niemczech ma ona poświęcić się wy-
żnaniu rodzinie, to w Związku Radzieckim kobieta posiada zupeł-

ne równouprawnienie zarówno w życiu społecznym, jak i zawodowym i, że ten ostatni system jest bardziej słuszny, gdyż pozwala on kobiecie na wszechstronny rozwój. Następnie prelegentka dowodziła, że kobiety są zbyt przeciążone pracą, że brak jest należytej opieki nad matką i dzieckiem i, że w zakładach, które zatrudniają ponad 10 kobiet, winne być urządzone żłobki. W końcu Weychest-Szymanowska zachęcała zebrane kobiety do założenia w Białymstoku Klubu Pracujących Kobiet. Z pośród zebranych, zgłosiło się na członkini tego Klubu 5 kobiet, które zarazem oświadczyły, że w dniu 23 września urządzą zebranie organizacyjne. Do zebrania tego jednak nie doszło /30/-

Zebrania zamknięte

powiat suwalski:

Dnia 10 września odbyło się w Suwałkach zebranie członków miejscowego Komitetu PPS.CKW., zwołane z racji "Święta Kobiet PPS.CKW.". Przewodniczył zebraniu Wawrzyniec Gałaj, który w wygłoszonym przemówieniu ubolewał nad ciągłymi stratami w stanie posiadania socjalizmu. Następny mówca, Władysław Sawicki podnosił znaczenie "Święta Kobiet PPS." dla rozwoju partji. Wreszcie Izrael Schuss mówiąc na temat zwalczania obecnego kryzysu, podkreślił, że "kryzys zwalczyć może ręka zbrojna i żadne gadanie nie pomoże" /30/-

W Suwałkach zmarł wybitny - jak na miejscowe stosunki - działacz PPS.CKW., wspomniany wyżej Wawrzyniec

Białystok

Gałąz. Pogrzeb odbył się dnia 28 września. W kondukcje pogrzebowym wzięły udział miejscowe organizacje, szkoły oraz publiczność w liczbie około 3.000 osób. Nad grobem przemawiali: adwokat Radziukiwicz, dr. Wajzman, Pohl - pracownik magistratu, Nowicki oraz delegat z Białegostoku, Tomasz Kapitałko - sekretarz Okręgowej Komisji Robotniczej Klasowych Związków Zawodowych. Pogrzeb odbył się bez udziału duchowieństwa i bez zachowania obrzędów religijnych.-

h/ V a r i a

Rozłam w Legjonie Młodych

Białystok-miasto:-

Część członków Legjonu Młodych obwodu Białystok, o zbyt wybujałym radykalizmie zdradzać zaczęła od pewnego czasu chęć wypowiedzenia posłuszeństwa Komendzie Głównej Legjonu Młodych. Akcją tą kierował jakoby Komendant Okręgu Zagórski. Po ujawnieniu tych tendencji wydelegowana Komisja z Komendy Głównej zawiesiła Komendę Okręgową i Obwód Białystok.-

W związku z tem w dniu 26 września odbyło się zebranie członków b. Obwodu Białystok z komendantem Cydzikiem na czele, na którym postanowiono wypowiedzieć posłuszeństwo Komendzie Głównej Legjonu Młodych na tej podstawie, że jakoby Komenda Główna nie przestrzegała statutu. Poza tem zebrani zgłosili akces do PPS. dawnej Frakcji Rewolucyjnej i postanowili odstąpić tej Frakcji swój lokal wraz z całym inwentarzem. Uchwały te ujęto w formę protokołu, który pod-

pisali następnie wszyscy obecni w liczbie 60 osób. Na posiedzeniu tem byli obecni dwaj członkowie PPS.d.Fr.Rew.: nauczyciel Misztal oraz urzędnik Ubezpieczalni Społecznej, Roman Macanko.-

Na wniosek jednak Komendy Główniej Legjonu Młodych wspomniany lokal został przez władze administracyjne opieczętowany.-

Strajk szkolny

W związku z przydzieleniem do szkół powszechnych w Augustowie, Łomży, Grajewie i Szczuczynie nauczycieli - żydów, rodzice dzieci chrześcijańskich wszczęły starania o usunięcie tych nauczycieli, grożąc w przeciwnym razie strajkiem szkolnym.-

W Łomży żądania te zostały uwzględnione, natomiast w pozostałych miejscowościach żądań tych nie uwzględniono, nasutek czego w miastach tych wybuchł strajk dzieci szkolnych, który przeciągnął się na październik.-

Inspiratorami strajku są księża, którzy na szeregu odbytych zebrań rodzicielskich nawoływali do wytrwania strajku aż do zwycięstwa.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Br.BP.104/10/34.T.

dnia 10 października 1934 r.

34 160
Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10
za miesiąc wrzesień 1934 roku

IV. Kościół wyznaniowy.

a/ Kościół Rzymsko-Katolicki.

W osadzie Jasionówka, powiatu białostockiego, podczas bytności ks. Małynicz-Malickiego, przeniesionego do Trok w województwie wileńskim, pracę organizacyjną w Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży i Akcji Katolickiej prowadziła instruktorka Kazimiera Wojewodzianka. Z chwilą przybycia do Jasionówki nowego proboszcza, ks. Ołdziejewskiego, wojewodzianka czyniła zabiegi o uzyskanie jego zgody na prowadzenie wymienionych organizacji w duchu Stronnictwa Narodowego, jak się to praktykowało za czasów bytności w Jasionówce ks. Małynicz-Malickiego. Ponieważ ks. Ołdziejewski nie zgodził się na to, a nawet zakazał wojewodziance prowadzenia tego rodzaju akcji, zaczęła ona występować przeciwko ks. Ołdziejewskiemu. W wyniku powstałych z tej racji tarć, ks. Ołdziejewski pozbawił wojewodziankę stanowiska instruktorki. Spowodowało to nowe ataki przeciw ks. Ołdziejewskiemu ze strony wojewodzianki, która wzięła za zbieranie podpisów pod petycją, żądającą usunięcia ks. Ołdziejewskiego z parafji. Wojewodzianka zaznacza w petycji, że ks. Ołdziejewski przyjeźnił się z osobami, wrogo usposobionymi do kościoła.-

92

b/ Cerkiew prawosławna.

W wsi Zubowo, gminy Pasynki w powiecie bielskim miejscowi działacze białoruscy prowadzą agitację w kierunku poczynienia zbiorowych starań przez mieszkańców tej wsi u władz duchownych o usunięcie ze wsi Pasynki duchownego prawosławnego, Dymitra Doroszkiewicza z powodu prowadzenia przez niego w szkołach powszechnych wykładów religji w języku polskim.-

H.F.

WOJENNA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP. 104/10/34.T.

dnia 10 października 1934 r.

33 161
Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 10
za miesiąc wrzesień 1934 roku.

V. Mniejszości narodowe.

Znaczące poruszenie wśród ludności żydowskiej wywołała deklaracja mniejszościowa Ministra Becka w Lidze Narodów. Entuzjazmu jednak wśród społeczeństwa żydowskiego z racji wspomnianej deklaracji nie zauważono, jakkolwiek w urządzanych z tej okazji manifestacjach brało ono żywy udział. Powściągliwość żydów w wyrażaniu swych uczuć należy tłumaczyć żywioną przez nich obawą, że wypowiedzenie Traktatu o ochronie mniejszości narodowych dotyczy przede wszystkim i w pierwszym rzędzie ludności żydowskiej. -
Pozatem, jak i w poprzednich miesiącach, żywą działalność wykazali sjonisiści-rewizjoniści oraz sjonisiści ogólni. Stowarzyszenia kulturalno-oświatowe urządziły szereg odczytów i akademii. -

Śród ludności litewskiej na terenie powiatu grodzieńskiego kontynuowana była agitacja przeciwko szkolnictwu powszechnemu polskiemu, na terenie zaś powiatu suwalskiego uprawiano cichą akcję antypodatkową, przyczem agitatorzy lansowali wersję, że mniejszości o ludności litewskiej wkrótce przyłączone zostaną do Litwy i z tego powodu nie należy płacić podatków władzom polskim. -

Białorusini żadnej działalności legalnej, któraby wymagała omówienia, nie przejawili. -

a/ Ż y d z i .
-:-:-:-:-

Życie polityczne.

Sjoniści ogólni.

dnia 12 września w sali teatru "Palace" w Białymstoku poseł Grünbaum, członek Komitetu Wykonawczego Wszechświatowej Organizacji Sjonistycznej, wygłosił odczyt. W czasie tego odczytu obecni na sali zwolennicy Żabotyńskiego kilkakrotnie zakłócali spokój przez wznoszenie wrogich okrzyków, puszczenie cuchnących gazów i rozdeptywanie zgnitych jaj, co spowodowało duże zamieszanie wśród zebranych na sali. Ponadto wywiązała się tam bójka, w czasie której sjonisci ogólni usunęli z sali opozycjonistów i dopiero potem odczyt został doprowadzony do końca. Za zakłócenie spokoju publicznego pociągnięto do odpowiedzialności 3 osoby /1000/.-

Sjoniści-rewizjonści.

Organizacja sjonistów-rewizjonistów, podobnie jak i poprzednio, wykazywała ożywioną ruchliwość propagandowo-organizacyjną.-

W okresie sprawozdawczym na terenie powiatu augustowskiego powstały nowe dwa oddziały organizacji Sjonistów-rewizjonistów a mianowicie: w Augustowie, oddział złożony z 30 członków i w osadzie Sopoćkinie z 24 członków.-

W Suwałkach w dniu 24 września odbył się wiec protestacyjny przeciwko ograniczeniom imigracyjnym do Palestyny, zorganizowany przez sjonistów-rewizjonistów. Szereg mówców potępił Wielką Brytanię, zarzucając jej, że obojętnie patrzy na pogromy żydów w Palestynie, urządzone przez arabów. W związku z tem wzywano do bojkotu towarów angielskich. Mówcy występowali zarszem przeciwko organizacji sjon-

nistów w Palestynie, twierdząc, że prowadzi ona bezwzględ-
ną walkę z innymi ugrupowaniami żydowskimi i przyjmuje do
pracy chętniej arabsów, niż sjonistów-rewizjonistów. Po prze-
mówieniach uchwalono stosowną rezolucję protestacyjną /250/

B u n d .

Dnia 29 września w Białymstoku odbył się wiec Bundu.
Miejscowi działacze tej organizacji przemawiali na temat
ostatnich wyborów do Rady Miejskiej i zadań koła żydowskie-
go w tej Radzie /350/-.

Pozatem w dniu 8 września odbyła się w Białymstoku
akademia z okazji święta młodzieży bundowskiej. Przemawia-
li miejscowi działacze bundowscy - Benjamin Flomenbaum i
Jone Fajn na temat sytuacji żydowskiej młodzieży robotni-
czej /150/-.

Życie społeczno-kulturalne.

"Brith-Trumpeldor"

Dnia 2 września w osadzie Jasionówka, powiatu bia-
łostockiego na zebraniu organizacyjnym "Brith Trumpeldoru"
założono koło tej organizacji. Na członków zapisało się 15
osób.-

W dniu 26 września w Wysokiem-Mazowieckiem odbył się
powiatowy zlot członków "Brith-Trumpeldoru". Na zlocie
wygłoszono odczyt na temat: "Sytuacja obecna w organizacji
sjonistycznej" /150/-.

"Hechaluc-Pioner"

W dniach 28 i 29 września odbył się w Białymstoku
Okręgowy Zjazd organizacji Hechaluc-Pioner z terenu wojewó-
dztwa Białostockiego. Na zjeździe tym poruszano sprawę odbu-
dowy państwa żydowskiego w Palestynie, a następnie poddano
krytyce dotychczasową działalność samej organizacji Hechaluc
-Pioner oraz wysunięto szereg wniosków, zmierzających do

uzdrowienia wewnętrznych stosunków w organizacji /300/..

P R A S A .
-:-:-:-

Białostocka prasa żargonowa szeroko omawiała pierwsze posiedzenie Rady Miejskiej w Białymstoku, na którym dokonano wyborów prezydenta miasta i ławników. Ponieważ do zarządu miasta wszedł wogóle tylko jeden żyd /ławnik/, dziennik "Unzer Leb'n" w Nr. 214 z dnia 14 września w artykule, zatytułowanym: "Sami siebie bili" pisał, że za to, co się stało, ponoszą winą sami radni żydzi, bowiem mimo tego, że procentowo w stosunku do ogółu ludności żydowskiej w Białymstoku, i tak ²⁹ mało weszło ich do Rady Miejskiej, jeszcze rozproszkowali się oni w Radzie, zamiast stanowić zwartą organizację. W dalszym ciągu pismo to biadało, że ani kampanja wyborcza "jedynki", prowadzona na sposób endecki, ani zbliżenie przeciwnych sobie odłamów polskich nie zadały żydom takiego ciosu, jaki zadali sobie żydzi sami. Reasumując powyższe, dziennik podkreślał, że radni żydowscy, przez swe zaślepienie partyjne, sami walnie przyczynili się do porażki na terenie Rady Miejskiej, główną zaś odpowiedzialność ponosi koło żydowskie jako takie, które dopuściło do tego, że zamiast drugiego ławnika żyda, wszedł do rady miejskiej zdeklarowany wróg żydów, endek.

b/ L i t w i n i .

Powiat grodzieński.

Jak już wspomniano poprzednio, na terenie powiatu grodzieńskiego, wśród zamieszkałych tam litwinów w dalszym ciągu prowadzona była przez szowinistów litewskich

agitacja przeciwko szkołom polskim. Skutkiem tej agitacji we wsi Randonie na 36 dzieci uczęszcza do nowo utworzonej szkoły zaledwie 9 dzieci. W innych wsiach agitacja nie znajduje posłuch.

We wsi Rotnica litwini, pod wpływem kierownika miejscowej czytelnicy litewskiej, Stanisława Kozłowskiego, wnieśli do Inspektora Szkolnego skargę na nauczyciela Pankowskiego, zarzucając mu nienauczanie języka litewskiego i nienadawanie się wogóle na stanowisko nauczyciela.

Powiat suwalski.

Łudność litewska w gminach Krasnowo i Sejwy celowo wstrzymuje się od płacenia podatków na skutek agitacji działaczy litewskich, którzy wpajają w tę ludność przekonanie, że pograniczne gminy zostaną przyłączone do Litwy.-

c/ Ukraińcy - emigranci.

Zebrań oddziału

Ukraińskiego Centralnego Komitetu. Dnia 2 września odbyło się w Białymstoku zebranie członków miejscowego oddziału ukraińskiego Centralnego Komitetu. Na zebraniu tem wybrano inżyniera Daniela Rosamskę, jako delegata na mający się odbyć w dniach 29 i 30 września b.r. w Warszawie zjazd ukraińców, przebywających na emigracji w Polsce. Ponadto uchwalono zebrać wśród członków 30 zł. na koszt podróży tego delegata oraz upoważniono go, by na zjeździe poruszył sprawę nauczania dzieci ukraińskich w języku ojczystym /19/-

Nazwa organizacji.	Zgro- madze- nia.	Od- czy- ty.	Obcho- dy i akadem- je.	Przed- stawie- nia i zabawy.	Ilość osób razem.	Rozpiętość od do	Dochód
Sjoniści ogólni	4	2	-	-	1910	40-1000	
Sjoniści-rewizjo- niści.	2	2	-	-	450	60- 200	
B u n d	1	1	1	-	700	150- 350	
Poalej-Sjón Prawica	-	1	-	-	85		
"Freiheit	-	1	-	1	137	37- 100	26,25 zł
Hechaluc-Pioner	2	-	-	-	700	300- 400	
Makkabi	1	1	-	3	800	100- 400	
Brith-Trumpeldor	2	-	-	-	165	15- 150	
Kultur-Liga	-	2	-	-	150	50- 100	
Harbuth	-	2	1	-	135	35- 60	
Zjednoczenie Szkół Żydowskich	-	2	-	-	350	100- 250	
T. O. Z.	-	-	-	2	100	40- 60	54 zł.
Gemilus Chessed	-	-	-	2	500	200- 300	
Linias-Chacedek	-	-	-	1	220		170 zł.
Litewskie Towarzy- stwo Św. Kazimierza	-	1	-	4	540	100- 220	144 zł.
Ukraiński Central- ny Komitet w Pol- sce.	1	-	-	-	19		

Nr. BP. 104/11/34. T.

Sytuacyjne sprawozdanie
miesięczne Nr. 11 za mie-
siąc październik 1934 r.

BIALYSTOK, dnia 24 listopada 1934 roku

TAJNE - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I. Polityczny

W Warszawie

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr 11
z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowości-
wych za miesiąc październik 1934 roku.-

Za Wojewodę

Józef Bay
Naczelnik Wydziału Bez. i. Abl.

Otrzymują do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie.
2/ " " w Nowogródku.
3/ " " w Brześciu nad Bugiem.
4/ " " w Warszawie.
5/ " " w Stanisławowie.
6/ " " w Tarnopolu.
7/ " " w Lublinie.
8/ " " w Łodzi.
9/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Wilnie.
10/ " " w Warszawie.
11/ " " Okręgowego w Białymstoku.
12/ " " w Łomży.
13/ " " w Grodnie.
14/ " " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach.
15/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie.
16/ " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem.
17/ " " DOK. I. w Warszawie.
18/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie.
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi
20/ Województwa Białostockiego.
21/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku.
22/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku.
23/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

11

I. Sytuacja ogólna.

Notowane we wrześniu ożywienie ruchu politycznego zaznaczyło się i w okresie sprawozdawczym. Posunięcia stronnictw politycznych czynione były w przewidywaniu rychłych wyborów do izb ustawodawczych.

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem w m. październiku pogłębiał nadal pracę organizacyjną. Jeśli chodzi o akcję ściśle polityczną, urządzał szereg zebrań swych członków i zgromadzeń publicznych.

Bardzo ożywioną akcję propagandowo-organizacyjną prowadził nadal Chłopskie Stronnictwo Rolnicze zakładając w okresie sprawozdawczym kilkadziesiąt nowych ogniw głównie na terenie powiatu ostrowskiego.

Wszystkie te posunięcia czynione są wybitnie pod kątem widzenia przyszłych wyborów. Osadzenie się tego stronnictwa w terenie należy jednak uważać za powierzchowne z powodu braku ludzi do opanowania tak rozbudowanej akcji.

Będące w stadium organizacji Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne na terenie Białego Stoku i powiatu białostockiego może liczyć na pewne sukcesy z uwagi na to, że dawni wybitniejsi działacze Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji przeszli obecnie pod sztandary Zjednoczenia, a przytem kler katolicki w Białymstoku jest dla Zjednoczenia

Chrześcijańsko-Społeczny na ogół b. przychylnie usposobiony

Ze stronnictw opozycyjnych najżywszą działalnością, jak i w poprzednich okresach sprawozdawczych, wykazało się Stronnictwo Narodowe. Akcja jego wyrażała się głównie w urządzaniu, często konspiracyjnym, zebrań swych członków oraz w usiłowaniach tworzenia nowych ogniw organizacyjnych. Znalazło to swój najbardziej jaskrawy wyraz na terenie powiatu ostrołęckiego -

Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji, pomimo stosunkowo znacznej ruchliwości posła Wacława Bitnera, nie wyszło poza dotychczasowy zasięg swych, zresztą bardzo ograniczonych wpływów. Zresztą poczyną ono tracić i z dotychczasowego stanu posiadania na rzecz Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego, tembardziej, że duchowieństwo katolickie, filar Ch. D. na tych terenach, gdzie Ch. D. posiadała swoje wpływy, zaczyna coraz wyraźniej orjentować się ku Zjednoczeniu Chrześcijańsko-Społecznemu. -

Wysiłki ku reorganizacji ogniw i uaktywnienia działalności Stronnictwa Ludowego czynione były na terenie powiatu ostrowskiego, a następnie - ostrołęckiego i komżyńskiego. Wysiłki te nie dały dotychczas pozytywnych rezultatów. Jeśli chodzi o powiat białostocki, to tutaj panuje kompletna dezorganizacja, szczególnie po przejściu jednego z wybitniejszych członków, dr. Gogolewskiego, do Stronnictwa Narodowego. Inni czołowi działacze bądź zaprzestali jakiegokolwiek akcji ze względu na tarcia z posłem Adolfem Sawickim, bądź też zamierzają pójść śladem dr. Gogolewskiego. -

Polska Partja Socjalistyczna CK, po okresie całkowitej bezczynności, rozpoczęła ostatnio dość ożywioną akcję w kierunku odbudowy utraconych wpływów zwłaszcza w bielskim

II. Przegląd Prasy.

a/ Prasa prouzadowa.

"Przegląd Łomżyński".

W związku ze strajkiem szkolnym, tygodnik łomżyński "Przegląd Łomżyński" w artykule, zatytułowanym "O co im chodzi?", polemizował z organem Stronnictwa Narodowego "Życie i Praca". Stwierdziwszy na wstępie, że jedynie wychowanie we wspólnej szkole dzieci wszystkich wyznań i narodowości stworzy typ obywatela, przywiązane do Państwa, zatrze nienawiści rasowe i narodowe, oraz, że nauczyciel-żyd, obywatel polski, żyjący w Polsce od wieków, wychowany w polskich państwowych zakładach naukowych razem z kolegami pochodzenia polskiego - katolikami, nie daje bynajmniej powodu do obaw, że wychowywał będzie dzieci nieodpowiednio, odwrotnie - nauczyciel-żyd starać się będzie pod względem wychowania państwowego dzieci wyprzedzić swych kolegów rdzennych polaków. "Przegląd Łomżyński" podkreślał, że agitacja przeciwko nauczycielom-żydom jest akcją ściśle polityczną, która, po opanowaniu kościoła, stara się hasła religijne wciągnąć do rozgrywki ze znienawidzonym przez siebie Rządem, chcąc mu praysporzyć trudności nawet wówczas, gdy na terenie międzynarodowym rozpoczął on walkę o honor Polski.-

W artykule "Poniżej minimum egzystencji" wspomniany wyżej tygodnik konstatował, że ogólny poziom zarobków robotniczych stale obniża się wskutek podwójnego procesu: obniżania stawek płac i zmniejszania ilości dni pracy. O ile zjawisko drugie zależy od chwilowych wahań koniunktury na rynku przemysłowym, to zjawisko pierwsze jest stałym i wynikiem ono z systematycznej i konsekwentnie przeprowadzanej polityki przemysłowców, wykorzystujących ciężką sytuację. Taki stan rzeczy musiał się ujemnie odbić i na spożyciu w pierwszym rzędzie płodów rolnych, co w konsekwencji doprowadziło i do zubożenia wsi.-

W konkluzji pismo nawoływało, ażeby wciąż jeszcze nieustającym obniżkom zarobków położyć wreszcie kres.-

b/ Prasa opozycyjna :

"Życia i Praca".

Ukazujący się w Łonży tygodnik p.n. "Życie i Praca" zamieścił artykuł pt. "Obcy nie mogą być przywódcami duchowymi narodu", którego autor twierdził, że wieś polska coraz bardziej ubożeje i podupada duchowo. Przyczyną tego jest fakt, że dawniej gospodarzy wiejskich stać było na nauczanie swych dzieci, obecnie zaś synowie i córki wieśniaków muszą siedzieć na gospodarstwie i ostatecznie dzielić je pomiędzy siebie, stwarzając tem samem karkowate gospodarstwa, gdyż chłop, nie mogąc dzieci kształcić, hamuje odpływ ludności ze wsi. Tembardziej, że i emigracja, która dawała dochody, jest dziś b. utrudnioną. Państwo na tem cierpi, a co najważniejsze, pogłębiają się antagonizmy w narodzie, gdyż chłop-rolnik, widząc, iż stanowiska lekarzy, nauczycieli i t.d.są dla jego dzieci

wamknięte, znienawidzi inteligencję, a ta zaś, nie mając pomiędzy sobą synów chłopskich - przestanie rozumieć potrzeby wsi polskiej, nie mówiąc już o tem, że zacznie wogóle marnieć. Żydzi natomiast coraz bardziej zalewają życie duchowe Polski. Reasumując, "Życie i Praca" apelowało, by uświadomić sobie istniejący stan rzeczy i dążyć do jego zmiany. W dalszym ciągu pismo to nawoływało, by obcych usuwać, aby zrobić miejsce polakom, bowiem obcy nie mogą być nauczycielami narodu, a przeto nie mogą zabierać chleba włodarzom tej ziemi.-

Nowe Życie"

Czasopismo grodzieńskie "Nowe Życie" w artykule "Gorączka Genewska", stwierdziwszy na wstępie zmierzch Ligi Narodów, podkreśliło, że na czoło ostatnich wypadków genewskich wysunęły się Polska, Sowiety i Francja. Jeśli chodzi o Polskę ^{to} dużo wprawdzie o niej pisano z powodu wypowiedzenia traktatu mniejszościowego, ale ściśle rzecz biorąc nic pozytywnego nie uzyskaliśmy. Winy tego doszukiwało się pismo w tem, że jakoby dyplomacja nasza choruje na "wielko-mocarstwowość" i że megalomanja taka często przeszkadza solidnej robocie dyplomatycznej. Dowodem tego mają być Niemcy, które ostatnio zarzuciły metody "wilhelmowskie" w swej polityce zagranicznej, gdyż się przekonały, że metody te do celu nie doprowadzą. Omawiając dalej pakt wschodni i przyjęcie Rosji do Ligi Narodów pismo poddało krytyce stanowisko dyplomacji polskiej, kategorycznie domagającej się współudziału Niemiec w tym pakcie, przyczem dowodziło równocześnie, że Niemcy nie nasłużyły tak bardzo na to, ażeby Polska ich broniła. Reasumując swoje uwagi, pismo zaznaczało, że w polityce zagranicznej należy zachować umiar i zimną krew, bowiem nie gorączka,

- 4 - 8

ale słuszność sprawy polskiej decydować będzie o
naszej przyszłości.-

W.D.

9 168
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP. 14311/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11.

za miesiąc październik 1934 roku.

III. Ruch polityczny.

a/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

Okres sprawozdawczy zaznaczył się znacznym ożywieniem działalności BBWzR. nieomal we wszystkich jego ogniwach i to zarówno w pracy organizacyjnej jak też i na odcinku ściśle politycznym. Ożywienie to wyraziło się w urządzeniu szeregu kursów dla działaczy BBWzR., dokonywaniu wyborów nowych władz, a co najważniejsze - w zwołaniu szeregu zgromadzeń publicznych, na których zdawano sprawozdanie z sytuacji polityczno-społecznej w Państwie. Działalność w terenie wzbudziła dość znaczne zainteresowanie ludności i w niektórych wypadkach przyczyniła się do stopienia ostrza nieprzyjaznej względem Rządu propagandy, prowadzonej przez stronnictwa opozycyjne.-

Zgromadzenia publiczne.

Powiat Łomżyński.

Dnia 14 października odbyło się zgromadzenie publiczne we wsi Kołaki, gminy Rutki. Przemawiał poseł Stanisław Godlewski oraz kierownik Sekretarjatu Powiatowego BBWzR., Raganowicz i prezydent m.Łomży, Jan Janicki. Tematem przemówień były sprawy natury gospodarczej. Przy końcu zgromadzenia dopuszczone były do głosu kilku członków Stronnictwa Narodowego, którzy podnosili, że Rząd nie jest przychylnie usposobiony do Kościoła Katolickiego oraz, że urzędnicy wyższych stopni pobierają zbyt wysokie pobory kosztem obniżek dla niższych kategorii urzędników/118/

Drugie podobne zebranie przy udziale wymienionych wyżej mówców odbyło się dnia 21 października w osadzie Jedwabne/400/-

Powiat ostrołęcki. Dnia 27 października we wsi Nakły odbyło się zgromadzenie publiczne, na którym przemawiał senator Julian-Wincenty Poczetowski oraz kierownik Powiatowego BBWR, Stanisław Hermakowicz. Po przemówieniach wywiązała się dyskusja, w czasie której zabierali głos również zwolennicy Stronnictwa Narodowego, zadając rozmaite zapytanie senatorowi.- Poczetowski odpowiedział im zbiorowo, wykazując, że w wielu wypadkach nie mają oni żadnej racji w krytyce Rządu za jego posunięcia gospodarcze i polityczne /70/-

Drugie takie zgromadzenie z udziałem senatora Poczetowskiego odbyło się dnia 28 października we wsi Traszyn. Zebranie to odbyło się w atmosferze spokojnej a dyskusja i zapytania były rzeczowe i pozbawione wszelkiej demagogii /100/-

Powiat wołkowyski. Dnia 20 października we wsi gminnej Międzyrzecz odbył się wiec poseleki, na którym przemawiali posłowie Michał Łazarski i Łódzimirz Bzowski. Poseł Łazarski zapoznał zebranych z ideologią BBWR i jego działalnością, poczem omawiając obecny kryzys gospodarczy, wskazał źródło jego powstania oraz poczynania Rządu w kierunku jego zwalczania.-

Poseł zaś Bzowski omawiał sprawy gospodarcze i spółdzielcze, udzielając przytem na zapytania zgromadzonych wyjaśnień w sprawach podatkowych /150/-

Następnie, w dniu 21 października odbyły się zgromadzenia we wsiach gminnych Berezki i Szydłowie przy udziale posła Łazarskiego, który omawiał sytuację polityczną wewnętrzną oraz zagadnienia gospodarcze, zwłaszcza zaś sprawę organizowania gospodarczego drobnego rolnika i kwestję oddłużania wsi /300 i 200/-

Zebrań zamkniętych.

Powiat białostocki.

Dnia 3 października odbył się w Białymstoku kurs instrukcyjny dla działaczy BBWR. z terenu miasta Białegostoku. Referaty wygłosili: Kierownik Sekretariatu Wojewódzkiego BBWR, Zaleski - o podstawach ideowych Obozu Marszałka Piłsudskiego, Antonowicz - o organizacji pracy gospodarczej w mieście oraz delegat Sekretariatu Generalnego, Szuyński - o zagadnieniach młodzieżowych /70/.-

Dnia 4 października odbyło się plenarne posiedzenie Rady Grodzkiej w Białymstoku. Na posiedzeniu ten złożono sprawozdanie z działalności Rady, poczem kolejno składali sprawozdania przedstawiciele różnych organizacji społecznych oraz b.kombatantów.-

Dnia 24 października obradowała w Białymstoku Sekcja Młodzieżowa Rady Wojewódzkiej. Na zebraniu tem, w którym wzięli udział przedstawiciele wszystkich organizacji młodzieżowych prorządowych, przedyskutowano i ustalono plan dalszej pracy.-

Dnia 25 października na posiedzeniu Podsekcji Robotniczej w Białymstoku omawiano sprawę skoordynowania pracy na terenie ruchu zawodowego i postanowiono przystąpić do organizowania klubów robotniczych oraz kursów społecznych dla kierowników ruchu zawodowego.-

Dnia 26 października odbyło się zebranie Podsekcji Kulturalno-Oświatowej Rady Wojewódzkiej. W wyniku dyskusji postanowiono rozpocząć planową organizację czytelnictwa na wsi i w tym celu powołać do życia kluby wyśli społeczno-politycznej, jako ośrodki ideowe.

Nreszcie w dniu 29 października obradowała w Białymstoku Podsekcja Organizacji Społecznych i b.Wojaków. Na zebr

niu tem wygłoszono referat o aktualnych zagadnieniach politycznych i organizacyjnych.-

Powiat bielski.

Zebrania organizacyjno-informacyjne odbyły się w następujących miejscowościach:

dnia 8 października w osadzie Boćki przy udziale 100 osób,

dnia 13 października w osadzie Nurzec, gminy Milejczyce w obecności 90 osób,

dnia 21 października w osadzie Narew przy udziale 30 osób.-

Powiat łomżyński.

Takie same zebrania na terenie powiatu łomżyńskiego odbyły się w następujących miejscowościach:

dnia 4 października we wsi gminnej Rutki przy udziale 22 osób i

dnia 28 października we wsi gminnej Przytuły przy udziale 180 osób.-

Powiat ostrołęcki.

Dnia 11 października odbył się w Ostrołęce kurs instrukcyjny dla prezesów i sekretarzy Komitetów Miejskich i Gminnych w celu ujednolicienia metod pracy terenowej. Prelegentami byli: Kierownik Sekretariatu Wojewódzkiego BBWR., Zaleski, delegat Sekretariatu Generalnego, Szuyński oraz posłowie Bzowski i Godlewski /23/.

W dniu 13 października w Ostrołęce, a dnia 14 października we wsi Goworowo odbyły się zebrania członków i sympatyków BBWR. Na zebraniach tych senator Początekowski wygłosił przemówienie na temat obecnej sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju /60 i 120/-.

Powiat suwalski.

Dnia 13 października w Suwałkach odbył się kurs in-

strukcyjny dla prezesów i sekretarzy Komitetów Miejskich i Gminnych BBWzR. Wykładowcami byli: Kierownik Sekretariatu Wojewódzkiego, Zaleski oraz poseł Bzowski.-

Następnie, w dniu 14 października dokonano wyborów Prezydium Rady Powiatowej BBWzR. w Suwałkach. W skład Prezydium weszli: Jan Mieczkowski i Roman Szepietowski - jako wiceprezesi oraz Stanisław Siemaszko - jako członek. Prezes powołany będzie przez naczelne władze BBWzR. na wniosek Prezydium Rady Wojewódzkiej.-

Dnia 21 października we wsi Berzniki odbyło się zebranie organizacyjne w wyniku którego założono w tej wsi koło BBWzR., liczące obecnie 35 członków /50/.-

powiat wołkowyski.

Dnia 27 października odbył się w Wołkowysku kurs instrukcyjny dla prezydentów Komitetów Gminnych i Wiejskich /70/.-

Zaś w dniu 28 października na posiedzeniu Rady Powiatowej obrano Prezydium tej Rady, w skład którego weszli: Jerzy Boładź - jako prezes, Marja Matarewiczowa i Władysław Horoch - jako wiceprezesi, Henryk Głębiński - jako członek oraz Ignacy Wilk - jako sekretarz.-

powiat wysoko-mazow

W dniach 20 i 21 października odbył się w Wysokiem-Mazowieckiem wspomniany już wyżej kurs instrukcyjny oraz posiedzenie Rady Powiatowej, na którym dokonano wyboru nowego Prezydium Rady. Prezesem obrano ponownie dr. Kuleszę, wiceprezesami - Władysława Skarżyńskiego i Ciborowskiego, na członka powołano Rogalińskiego. Kierownikiem Sekretariatu Powiatowego został Kleindienst.-

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozciągłość	Ilość	Frekwencja.		
Białostocki	-	-	-	6	170	-	-
Bielski	-	-	-	3	220	-	-
Łomżyński	2	518	118-400	2	202	-	-
Ostrołęcki	2	170	70-100	3	203	-	-
Suwalski	-	-	-	2	90	1	35
Wołkowyski	3	650	150-300	1	70	-	-
Wysoko-Mazow.	-	-	-	1	-	-	-
Razem:	7	1338	70-400	18	955	1	35

b/ Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne.

Wpływy Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego dostrzegane są narażenie tylko w Białymstoku i na terenie powiatu białostockiego. Przewiduje się w przyszłości wzrost tych wpływów kosztem P.S. Chrześcijańskiej Demokracji, ponieważ kler katolicki poczyną odsuwać się od Ch.D., zajmując natomiast wyraźnie życielskie stanowisko w odniesieniu do Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego.

Jeśli chodzi o akcję organizacyjno-propagandową omawianego stronnictwa, to ma ona jeszcze znaczne braki i nie daje narażenie widocznych rezultatów. Przyczyną tego jest brak odpowiedniego instruktora, bowiem prowadzący akcję organizacyjną Ludwik Mioduszeński, b. sekretarz Zarządu Okręgowego Chrześcijańskiej Demokracji w Białymstoku, nie jest w możliwości sprostać tym zadaniom.-

171

- 7 -

Zgromadzenia publiczne

Powiat białostocki

Dnia 21 października w osadzie Choroszcz odbyło się zgromadzenie Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego. Przemawiał b. sekretarz Zarządu Okręgowego Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w Białymstoku, Ludwik Mioduszewski, odpierając postawiony pod jego adresem przez posła Wacława Bitnera zarzut zdrajcy z powodu opuszczenia przez szeregów Chrześcijańskiej Demokracji. Mówca dowodził, że nadal jest takim samym dobrym katolikiem i demokratą, jak i poprzednio, porzucił zaś posła Bitnera dlatego, że poseł ten dba tylko o swoje interesy, zaniedbując wyborców.

Wywody Mioduszewskiego zebrani przyjęli kpinami i drwami, na które jednak nie reagował. W końcu Mioduszewski odczytał program Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego i rozdał broszury, traktujące o tem w Stronnictwie /100/-

W dniu 28 października wspomniany wyżej Mioduszewski przemawiał również na zgromadzeniu we wsi Tryczówka, gminy Zawyki, nawołując do zapisywania się na członków Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego. Apeli ten słuchacze przyjęli obojętnie /50/-

Ruch organizacyjny

Powiat białostocki

W dniach 2 i 3 października b. r. bawił w Białymstoku b. poseł Franciszek Urbański, obecnie rzecznik Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego.

W dniu 2 października Urbański przeprowadził pertraktację z miejscowymi działaczami P.S. Chrześcijańskiej Demokracji. W wyniku tych negocjacji, dziekan, ks. Aleksander Chodyko, ks. Zalewski oraz adwokat Reinhardt wyrazili gotowość przystąpienia do Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego.

Dnia 3 października na zebraniu organizacyjnym b. czł.

Ch D. postanowiono zorganizować w Białymstoku zarząd wojewódzki i powiatowy oraz koła Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego w powiatach białostockim i sokólskim. Na prezesa zarządu wojewódzkiego wysunął Urbański kandydaturę dziekana ks. Chodyki, który kandydaturę tę przyjął. Do zarządu powiatowego wybrani zostali: na prezesa Mikołaj Korbut, na sekretarza Ludwik Mioduszeński oraz na skarbnika - Jan Czech. Pierwsi dwaj byli dotychczas wybitnymi działaczami PS. Chrześcijańskiej Demokracji. -

c/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

W październiku Chłopskie Stronnictwo Rolnicze w dalszym ciągu prowadziło ożywioną działalność propagandowo-organizacyjną. Dotyczy to w pierwszym rzędzie powiatu ostrowskiego, gdzie w przeciągu tego miesiąca założono aż 38 nowych kół Stronnictwa. Ożywioną akcję organizacyjną usiłowało ono ~~przenieść~~ również i na tereny sąsiednich powiatów t.j. ostrołęckiego i łomżyńskiego, lecz bez większego jak dotychczas powodzenia, gdyż na zapowiadanych w ciągu października 10 zebrań organizacyjnych odbyło tylko jedno i to przy bardzo słabej frekwencji obecnych, przyczem do założenia kół nie doszło. Ostatnio zasięgiem swej działalności Chłopskie Stronnictwo Rolnicze objęło również powiat augustowski, gdzie założono jedno koło Stronnictwa oraz powiat wołkowyski, na terenie którego zainstalował się na stałe instruktor omawianego Stronnictwa. -

Jeśli chodzi o ocenę całokształtu działalności Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, zwłaszcza w odniesieniu do powiatu ostrowskiego, to cechuje ją - jak już Urząd wojewódzki zaznaczył o tem w sprawozdaniu za miesiąc wrzesień -

dorywczość i brak planowości, brak zaś odpowiednich ludzi nie pozwala na należyte organizacyjne związanie 38 kół w tym powiecie.-

Zgromadzenia publiczne.

powiat kamżyński.

Dnia 28 października we wsi gminnej Szumowo odbyło się zgromadzenie publiczne, na którym przemawiał poseł Roman Janowski, omawiając nowe dekrety oddłużeniowe w rolnictwie i informując zebranych o sposobie korzystania z tych dekretów. W końcu wezwał on zebranych do zapisywania się na członków Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego i do zakładania kół Stronnictwa. Nikt jednak z pośród zgromadzonych na członka nie zapisał się i koła w tej wsi nie założono /500/-

powiat ostrowski.

Dnia 7 października w osadzie Nur odbyło się zgromadzenie publiczne. Przemawiał poseł Roman Janowski, który scharakteryzował działalność Rządu na tle dążenia do poprawy bytu drobnego rolnika i przedstawił znaczenie Związków Zawodowych rolniczych dla drobnego rolnictwa /400/-

Zebrań zamkniętych.

powiat grodzieński.

Dnia 7 października odbył się w Grodnie Powiatowy Zjazd członków Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego. Przemawiali na zjeździe: prezes zarządu powiatowego Adolf Basel, sekretarz - Józef Gryszko i Orzykowski, omawiając dotychczasową działalność Stronnictwa, zmierzającą do poprawy bytu chłopa. Poza tem wszyscy oni podkreślali konieczność obniżenia cen na artykuły przemysłowe /40/-

powiat ostrołęcki.

W październiku Chłopskie Stronnictwo Rolnicze zapowiedziało urządzenie na terenie powiatu ostrołęckiego 10

zebrań organizacyjnych. Doszło zaś do skutku tylko jedno - dnia 13 października we wsi Lelisie, gminy Darlasy. Obecni na tem zebraniu w liczbie 20 osób, po wysłuchaniu przemówienia kierownika Sekretariatu Powiatowego Stronnictwa, Franciszka Kopieckiego, apelującego do nich o zapisywanie się na członków Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, opuścili zebranie nie chcąc podpisywać deklaracji członkowskich/20/-.

Ruch organizacyjny.

Powiat augustowski.

W wsi Dolny-Las, gminy Szczebbrze-Olszanka zorganizowano koło Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, do którego zapisało się na członków 40 osób z pośród mieszkańców wymienionej wsi oraz ze wsi sąsiednich - Serwy i Podserwy.-

Powiat komżyński.

Zebrania organizacyjne odbyły się w następujących miejscowościach:

Dnia 9 października - we wsi Janowo, gminy Bożejewo przy udziale 40 osób.- Do nowozałożonego koła na członków zapisało się 36 osób.-

Dnia 11 października - we wsi Bożejewo-Stare, gminy Bożejewo. Koło założono. Na członków zapisało się 30 osób /30/-.

Dnia 24 października - we wsi Olszyny, gminy Drozdowo. Zebrani, w liczbie 35 osób, deklaracji członkowskich nie podpisali. Koła nie założono.-

Dnia 25 października - we wsi Srebrna, gminy Szumowo. Zebrani nie wyrazili zgody na założenie koła /30/-.

Powiat ostrowski.

W ciągu miesiąca października na terenie powiatu ostrowskiego zebrania organizacyjne, w wyniku których założono koła Stronnictwa, odbyły się w następujących miejscowościach:

Dnia 1.X.	we wsi Gąsiorowo, gm. Zaręby-Kościełne	/ obecnych 10 osób/		
Dnia 2.X.	we wsi Załuski-Lipniewo, gm. Warchoły	/ "	15 "	/
Dnia 3.X.	we wsi Gostkowo, gminy Szulborze-Koty	/ "	12 "	/
Dnia 3.X.	we wsi Orko, gminy O r k o	/ "	12 "	/
Dnia 5.X.	we wsi Kietlanka, gm. Zaręby-Kościełne	/ "	30 "	/
Dnia 5.X.	we wsi Nagoszewka, gm. Poręba	/ "	10 "	/
Dnia 6.X.	we wsi Zgleczewo-Panieńskie, gm. Zaręby-Kośc.	/ "	15 "	/
Dnia 6.X.	we wsi Smolewo, gm. Szulborze-Koty	/ "	12 "	/
Dnia 7.X.	we wsi Małkinia-Dolna, gm. Orko	/ "	10 "	/
Dnia 7.X.	we wsi Cktrze, gminy N u r	/ "	15 "	/
Dnia 8.X.	wósadzie Nur, gm. N u r	/ "	15 "	/
Dnia 9.X.	we wsi Komorowo-Stare, gm. Komorowo	/ "	50 "	/
Dnia 9.X.	we wsi Komorowo, gminy Komorowo	/ "	8 "	/
Dnia 11.X.	we wsi Pałapus-Włociański, gm. Komorowo	/ "	10 "	/
Dnia 12.X.	we wsi Mianowo-Morgi, gm. Szulborze-Koty	/ "	20 "	/
Dnia 13.X.	we wsi Leśniewo, gm. Szulborze-Koty	/ "	12 "	/
Dnia 14.X.	we wsi Leśniówek, " " "	/ "	10 "	/
Dnia 14.X.	we wsi Grędzice " " "	/ "	10 "	/
Dnia 14.X.	we wsi Jelenie, gminy Komorowo	/ "	8 "	/
Dnia 14.X.	we wsi Pałapus-Szlachecki, gm. Komorowo	/ "	12 "	/
Dnia 16.X.	we wsi Tymianki-Moderki, gm. Boguty	/ "	8 "	/
Dnia 16.X.	we wsi Trynisze-Kuniewo, " "	/ "	12 "	/
Dnia 17.X.	we wsi Tymianki-Pachoły " "	/ "	9 "	/
Dnia 17.X.	we wsi Drewnowo-Gotyń " "	/ "	80 "	/
Dnia 17.X.	we wsi Zgleczewo-Szlacheckie, gminy Zaręby-Kościełne	/ "	12 "	/
Dnia 18.X.	we wsi Drewnowo-Dańbogi, gm. Boguty	/ "	10 "	/
Dnia 20.X.	we wsi Kutkowo-Perysie, " "	/ "	8 "	/
Dnia 20.X.	we wsi Przyjmy, gm. Komorowo	/ "	10 "	/
Dnia 21.X.	we wsi Zalesie " "	/ "	12 "	/

Dnia 23.X. we wsi Białe-Figle, gm. Boguty	/	obecnych 6 osób/
Dnia 24.X. we wsi Zebry-Laskowice, gminy Nur	/	" 10 " /
Dnia 25.X. we wsi Stronkowo, gminy Nur	/	" 10 " /
Dnia 25.X. we wsi Godlewo-Wielkie, gm. Szulborze-Koty	"	12 " /
Dnia 25.X. we wsi Złotki, gminy Boguty	/	" 8 " /
Dnia 26.X. we wsi Godlewo-Wilewek, gm. Szulborze-Koty	/	" 15 " /
Dnia 26.X. we wsi Białe-Szczepanowice, gm. Boguty	/	" 12 " /
Dnia 27.X. we wsi Kamieńczyk-Ryciorki, " "	/	" 15 " /
Dnia 29.X. w osadzie Zaręby-Kościelne	/	" 17 " /.

Inicjatorem wyszczególnionych wyżej zebrań był instruktor powiatowy Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego, Bolesław Falkowski, który na tego rodzaju zebraniach wygłaszał krótkie przemówienie, charakteryzując program stronnictwa, po-
czem zapisywał chętnych na członków.

Do odbiegających od szablonu i bardziej charakterystycznych należało przemówienie Falkowskiego na zebraniu w dniu 5 października we wsi Kietlanka, gm. Zaręby-Kościelne. Mianowicie oświadczył on, że Chłopskie Stronnictwo Rolnicze ustosunkowuje się krytycznie do pewnych pociągnięć Rządu, a jako główny cel swej działalności - stawia osiągnięcie poprawy bytu rolnika oraz obronę jego interesów. Podczas omawiania spraw podatkowych, Falkowski przytoczył fakt, który miał miejsce na terenie powiatu ostrowskiego, gdzie egzekutor podatkowy, zastawczy mieszkanie płatnika zamknięte, wszedł do domu przez okno i dokonał zajęcia rzeczy.-

Fakt ten istotnie zaszedł we wsi Grabowo, gminy Zaręby-Kościelne. Sekwestrator w towarzystwie sołtyśa, zastawczy drzwi płatnika Łukasza Tkaczyka zamknięte, a zauważywszy przez okno, że w mieszkaniu znajduje się żona Tkaczyka Michalina, wezwał ją do otworzenia drzwi. Tkaczykowa w odpo-

179

wiedzi na to wezwania, ukryła się w komorze. Wówczas sekwestrator odchylił gwóźdź, którym przymocowane było od zewnątrz okno i wszedł przez okno w ten sposób do mieszkania, gdzie wobec sątki i właścicielki mieszkania dokonał zajęcia rzeczy.

Powiat szczeciński.

Dnia 20 października we wsi gminnej Białaszewo odbyło się zebranie organizacyjne. Do utworzenia koła Stronnictwa jednak nie doszło, gdyż nikt z pośród obecnych nie wyraził chęci zapisania się na członka /30/.

Powiat	Zarządzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozcią- głość	Ilość	Frekwencja		
Augustowski	-	-	-	-	-	1	40
Grodzieński	-	-	-	1	40	-	-
Łomżyński	1	500	-	4	135	2	66
Ostrołęcki	-	-	-	1	20	-	-
Ostrowski	1	400	-	38	565	38	-
Szczeciński	-	-	-	1	30	-	-
R a z e m	2	900	-	45	790	41	106

d/ Polska Partja Socjalistyczna, dawna Frakcja Rew.

Działalność PPS.d.Frakcji Rewolucyjnej ograniczyła się jedynie do urządzenia odczytu dr. Szczypiórki. W tej chwili naderza się dla tej partji sposobność przystania stanu nieufności, jaki wytworzył się pomiędzy PPS.CKW. a Bundem, jednakże jak dotychczas - nie podjęła ona w tym kierunku żadnych kroków.

Zarządzenia publiczne

Dnia 14 października odbył się w Białymstoku wiec, urza

dzony przez PPS. d.Fr.Rewolucyjną. Przemawiał na wiecu przybyły z Warszawy Sekretarz Centrali tej partji, dr.Szczypiorski na temat "PPS.dawna Frakcja Rewolucyjna a dzisiejsza sytuacja Polski".-

Przemówienie Szczypiorskiego sprowadzało się do następujących tez:

Polska Partja Socjalistyczna powstała pod b. zaborem rosyjskim. Szczególnie aktywną i bojową była ona w latach 1904-1905, zmagając się z najeźdźcą rosyjskim. W tym czasie w łonie partji powstały dwa obozy: jeden z nich, z obecnym Marszałkiem, Józefem Piłsudskim na czele wypowiadał się w pierwszym rządzie o wywalczenie Wolnej i Niepodległej Polski i przyjął nazwę "Frakcja Rewolucyjna", drugi zaś odłam pnnnni poszedł po linii socjalnego wyzwolenia ludu. Marszałek Józef Piłsudski całe swe życie poświęcał dla odzyskania Niepodległości Polski i dlatego też w maju 1926 roku proletarjat Polski wystąpił czynnie na ulicach Warszawy po stronie piłsudczyków, by położyć ostateczny kres korupcji i nieprawościom, jakie się wówczas działy. Narodowa Demokracja uprawiała do przewrotu majowego nikczemną politykę, pcsuwając się aż do zabójstwa Pierwszego Prezydenta Gabryela Narutowicza, który wyorany został z ramienia ludu pracującego. Kryzys gospodarczy panuje obecnie na całym świecie i wydaje opłakane skutki, wyrzucając coraz to nowe masy robotnicze na bruk.-

Następnie Szczypiorski wyjaśnił zebranym różnicę pomiędzy BBWzR. a PPS.d.Fr.Rewolucyjną. Różnica ta ma polegać na tem, że BBWzR. jest organi-acją, składającą się z najrozmaitszych elementów i odłamów społecznych, natomiast PPS.d.Fr.Rew. reprezentuje w Sejmie warstwę robotniczą i pracującej inteligencji przyczem występuje samodzielnie, a zatem

z BBWR. nie ma nic wspólnego.-

Przemówienie swe zakończył Szczypiorski wezwaniem zebranych do organizowania się /250/.-

e/ Stronnictwo Narodowe.

W październiku działalność propagandowo-organizacyjna Stronnictwa Narodowego w dalszym ciągu miała znaczne nasilenie. Napięcie tej akcji w różnych powiatach było różne.

Na terenie powiatu białostockiego Sekoja Młodych nieomal cały swój wysiłek skierowała na kolportaż pism partyjnych - "Orędownika" i "Samoobrony". Ponadto czynione były wysiłki ku rozbudowie Związku Zawodowego "Polska Praca" zarówno w samym Białymstoku, jak i w większych ośrodkach robotniczych na terenie powiatu.

Szczególnie silną akcją propagandowo-organizacyjną dostrzegana była na terenie powiatu ostrołęckiego, uprawiana tutaj przez b.ruchliwego referenta organizacyjnego Zarządu Powiatowego Stronnictwa Narodowego, Marjana Łagodzińskiego. Działalność jego, z uwagi na umiejętne podejście do sprawy, nie pozostaje bez dodatnich wyników dla Stronnictwa.

Awizowane w poprzednim sytuacyjnym sprawozdaniu miesięcznym zabiegi Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu białostockiego koło pozyskania niektórych wybitniejszych działaczy miejscowych Stronnictwa Ludowego, przyniosły realne kształty; przeszedł bowiem do Stronnictwa Narodowego dr. Gogolewski, doniedawna wybitny działacz Stronnictwa Ludowego.

Inspirowany niezawodnie przez Stronnictwo Narodowe strajk szkolny, jako protest przeciwko nauczycielom - żydom, trwał w dalszym ciągu w Grajewie oraz wybuchł w jednej z wsi na terenie powiatu ostrowskiego, natomiast podobne strajki

szkolne w Augustowie, Łomży i Suwałkach/^{zostały} w okresie sprawozdawczym zlikwidowane.-

Zebrania zamknięte.

Powiat białostocki.

Dnia 14 października we wsi Juchnowiec-Kościelny, powiatu Białostockiego, odbyło się zebranie organizacyjne Stronnictwa Narodowego. Przemawiał sekretarz Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego w Białymstoku, Bolesław Pustelnik, wyjaśniając zebranym program Stronnictwa Narodowego i nawiązując do zakładania kół tego stronnictwa. Następnie podkreślił, że wykrycie nadużyć w Żyrardowie, jak również nadużyć posła Idzikowskiego oraz radcy Michalskiego w znacznej mierze jest zasługą Stronnictwa Narodowego. Omawiając sprawę sprzedaży majątku Iwje w Województwie Nowogródzkim mówca zaznaczył, że Rząd, z braku gotówki, nie reagował na sprzedaż na bezcen wysoce zagospodarowanego i uprzemysłowionego majątku. W sprawie wyników wyborów do ciał samorządowych, Pustelnik podkreślił, że, mimo przeszkód, obóz narodowy wyszedł z tych wyborów zwycięsko. Nawiązując zaś do przewidywanych wyborów do Wydziału Powiatowego Sejmiku Białostockiego, nawiązywał on do wybierania narodowców i równocześnie wysunął kandydatury Władysława Szokalskiego i Antoniego Mierzwińskiego.-

W końcu Pustelnik zaznaczył, że poseł Adolf Sawicki ze Stronnictwa Ludowego przeszedł do BBWR. oraz poddał krytyce zgotowanie manifestacji Ministrowi Beckowi po jego powrocie z Genewy.-

Po przemówieniu, Pustelnik rozdawał ulotki Stronnictwa Narodowego /26/.-

Dnia 21 października w osadzie Wasilków odbyło się

zebranie członków miejscowego koła Stronnictwa Narodowego. Przemawiał przybyły z Białegostoku Czesław Serwatko, nawołując do werbowania nowych członków do Stronnictwa oraz do związku zawodowego "Praca Polska" przez odciąganie robotników od klasowych Związków Zawodowych /30/-.

Powiat łomżyński.

Posłanka Ewelina Peplowska w dniu 14 października urządziła zebrania członków Stronnictwa Narodowego w następujących miejscowościach: we wsi gminnej Przytuły /obecnych 50 osób/ i we wsi Siwki, gminy Przytuły /obecnych 100 osób/. Na zebraniach tych posłanka Peplowska nawoływała do ścisłego organizowania się, poczem omawiała sytuację gospodarczą Państwa.-

W dniu 14 października zebranie członków Stronnictwa Narodowego odbyło się również we wsi Kołaki-Strumień, gminy Rogienice /40/-.

Dnia 21 października poseł Jan Choromański urządził zebranie we wsi gminnej Szumowo. W przemówieniu swem poseł Choromański poruszał sprawy gospodarcze /86/-.

Powiat ostrołęcki.

Referent organizacyjny Stronnictwa Narodowego, Marjan Łagodziński na terenie powiatu ostrołęckiego zwołał zebranie członków Stronnictwa Narodowego w następujących miejscowościach:

Dnia 3 października we wsi gminnej Durlasy, gdzie zachęcał zebranych do zapisywania się na członków organizowanej przez Stronnictwo Narodowe spółdzielni rolniczej "spólna Praca". Nikt jednak z obecnych nie wyraził zgody na zapisanie się /20/-.

Na zebraniu, odbytem w nocy z 6 na 7 października we wsi Płoszyce, gminy Durlasy, Łagodziński zaznaczył, że po

przeprowadzeniu nowych wyborów do Sejmu władza w Państwie przejdzie w ręce Stronnictwa Narodowego, a wówczas wszelkie bolączki i niedomagania zostaną usunięte. Nadto dodał, że obecnie wszystkie stanowiska w Państwie zajmują wyłącznie wychowankowie Marszałka Piłsudskiego, wśród których jest duży procent żydów /18/.-

Dnia 7 października we wsi Łęg-Starościński, gminy Durlasy, dnia 11 października we wsi Grabowo, gminy Nakły i dnia 15 października we wsi Nasiadki, gminy Durlasy, Łagodziński zachęcał do zapisywania się na członków wspomnianej wyżej spółdzielni rolniczej. Apel ten zebrani przyjęli obojętnie i żaden z pośród nich nie zapisał się na członka kooperatywy /20, 40 i 24/.-

Wreszcie na zebraniu w dniu 8 października we wsi Kurpiewskie-Nowe, gminy Durlasy, Łagodziński oświadczył, że obecnie duchowieństwo nie ma żadnego wpływu na rządy w Państwie, a religja rzymsko-katolicka nie jest w należytem poszanowaniu, zaś na wyższe stanowiska w Państwie są dopuszczani ludzie innych wyznań. Omawiając przyszłe wybory do Sejmu i Senatu, mówca zaznaczył, że po tych wyborach Stronnictwo Narodowe dojdzie do władzy /35/.-

Powiat szczuczowski.

Dnia 7 października w Grajewie odbył się zjazd delegatów kół wiejskich Stronnictwa Narodowego z 35 wsi. Przemawiał poseł Witold Staniszkis, referując program Stronnictwa Narodowego, poczem, po przerwie, przeszedł do omówienia obecnej sytuacji politycznej. Oświadczył on, że Rząd źle czyni, zagnijając stosunki polityczne pomiędzy Polską a Francją, a nawiązując przyjazne stosunki z Niemcami, które nigdy nie były i nie będą przyjaciółmi Polaki. Omawiając sprawę

nauczycieli-żydów w szkołach powszechnych, poseł zaznaczył, że społeczeństwo polskie nie powinno poprzestać tylko na wyrażeniu swego oburzenia z tej racji, ale walczyć aż do odniesienia całkowitego zwycięstwa - usunięcia nauczycieli-żydów ze szkół i odseparowania dzieci żydowskich od katolickich /100/..-

Dnia 14 października we wsi Karwowo, gminy Radziłów na zebraniu Stronnictwa Narodowego przemawiała posłanka Ewelina Perłowska, zaznaczając, że wkrótce odbędą się wybory do ciał ustawodawczych, a Rząd obecny nie przetrwa dłużej, jak do marca, gdyż przewiduje się zwycięstwo Stronnictwa Narodowego.-

Omawiając budżet, mówcy podkreślili, że Stronnictwo Narodowe dąży do zredukowania budżetu do 2 miliardów, poczem w dalszym ciągu swego przemówienia podniosła, iż wkrótce wprowadzone zostaną opłaty w szkołach powszechnych, co znowu obciąży rolnika. W końcu podniosła, że w szkołach tych jest dzisiaj za wiele nauczycieli żydów /50/..-

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania.		Ilość nowych członków.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja	Rozciągłość.	Ilość	Frekwencja.		
Białostocki	-	-	-	2	56	-	-
Łomżyński	-	-	-	4	276	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	6	157	-	-
Szczuczynski	-	-	-	2	150	-	9
R a z e m	-	-	-	14	639	-	-

f/ Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji.

Po stosunkowo żywej działalności propagandowo-organizacyjnej w miesiącu wrześniu b.r., akcja Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji w październiku całkiem osłabła. Przyczyn tego doszukiwać się należy w zwiększaniu się wpływów Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego wskutek życzliwego na ogół ustosunkowania się doń kleru katolickiego.-

Zgromadzenia publiczne.

Powiat białostocki.

Dnia 7 października w osadzie Wasilków, odbyło się zgromadzenie publiczne, zwołane przez Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji. Przemawiał poseł Wacław Bitner, zaznaczając, że robotnik w Polsce zarabia 17 razy mniej, niż robotnik angielski, a to wskutek złego systemu gospodarczego w Państwie, rolnikowi zaś dzieje się jeszcze gorzej i dopóki system obecnej gospodarki w Polsce nie będzie zmieniony, to nie należy spodziewać się żadnej poprawy. Podając krytykę projekt nowej Konstytucji, mówca podkreślił, że projekt ten oddaje niepodzielnie władzę w ręce Prezydenta. Wreszcie nadmieniał, że wybory samorządowe przeprowadzone były pod naciskiem władz administracyjnych i policji /200/.

Korzystając z urzędzonej w dniu 26 października we wsi Tryczówka, gminy Zawyki akademii ku czci Chrystusa Króla, poseł Bitner wygłosił przemówienie, w którym poruszył sprawy, analogiczne jak w Wasilkowie.-

Po akademii odbyło się zebranie, na którym utworzono w tej wsi koło Ch.D. Na członków zapisało się 14 osób./500/

Zebrania zamknięte.

Powiat białostocki.

Dnia 7 października odbyło się w Białymstoku zebranie członków i sympatyków Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Przemawiał poseł Wacław Bitner, który poruszał

głównie sprawy organizacyjne oraz omówił powstały w Ch.D. rozłam i utworzenie Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego /16/..

Na następnym zebraniu, odbytem w Białymstoku w dniu 27 października, poseł Bitner podkreślił, nawiązując do obecnej sytuacji politycznej i gospodarczej, że obecnie świat przechodzi tak wielki wstrząs polityczny, jaki nie był notowany już od stuleci. Przytoczył przytem wypadki w Marsylii. Następnie, porównując program Ch.D. z innemi ugrupowaniami, mówca zaznaczył, że największym nieszczęściem ludzkości jest komunizm i socjalizm, które pozbawiają człowieka własności prywatnej. W końcu wezwał Bitner do intensywnej pracy na rzecz Ch.D. zapowiadając następne zebranie na dzień 3 listopada b.r. /24/..

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komó- rek	Liczba nowych człon- ków.
	Frekwencja		Rozcią- głość.	Ilość	Frek- wencja.		
	Ilość	Ogólna					
Augustowski	2	500	200-300	2	40	1	14.

g/ Stronnictwo Ludowe.

W działalności Stronnictwa Ludowego brak było planowości i skoordynowania akcji. Odnosiło się wrażenie, że każdy z działaczy tego stronnictwa prowadził akcję na własną rękę. Na terenie powiatu ostrowskiego w dalszym ciągu dostrzegane były próby ożywienia działalności stronnictwa. W celu powiat ten odwiedzał kilkakrotnie poseł Róg. Próby te jednak nie wydały dotychczas pozytywnych rezultatów. Poza-tem czynione były wysiłki w kierunku uaktywnienia działalności ogniw organizacyjnych na terenie powiatów augustowskiego

i suwalskiego. Widomym znakiem ożywienia działalności w powiecie suwalskim było wręczenie sztandaru Zarządowi Powiatowemu Stronnictwa Ludowego w Suwałkach.-

Zgromadzenia publiczne.

Powiat komżyński.

Dnia 28 października we wsi gminnej Mały-Płock odbyło się zgromadzenie publiczne Stronnictwa Ludowego. Pierwszy przemawiał delegat Centrali Stronnictwa z Warszawy, adwokat Stefan Karboński, zaznajamiając na wstępie zebranych z programem Stronnictwa Ludowego przyczem, porównując programy tego stronnictwa i Stronnictwa Narodowego, nadmieniał, że dla chłopów najbardziej odpowiednim jest Stronnictwo Ludowe, gdyż tylko ono broni jego praw, podczas gdy w Stronnictwie Narodowym jak i w BBWR, rządzą kapitaliści i wielcy obszarnicy. Omawiając stosunek Stronnictwa Ludowego do Kościoła, Karboński podkreślił, że Stronnictwo nie składa się z bezbożników, jak mu to chcą imputować jego przeciwnicy, lecz uznaje ono religję rzymsko-katolicką i stawiają na czele innych wyznań, a pozatem nie wtrąca się do spraw religijnych, gdyż jest to sprawa indywidualnych zapatry^{wań} każdego człowieka. W kwestji żydowskiej Stronnictwo Ludowe, jakkolwiek jest za zwalczaniem żydów na polu ekonomicznym, jednakże przeciwstawia się metodom, stosowanym w tej dziedzinie przez Stronnictwo Narodowe, które propaguje bicie żydów i niszczenie ich mienia. W dalszym ciągu mówca zaznaczył, że z chłopów bezwzględnie ściągają się nawet drobne należności skarbowe, wówczas gdy obszarnicy zalegają z ogromnymi kwotami. Dodał przytem, że prezes BBWR /?/ zalega z przeszło 200 000 zł. podatków, a mimo to otrzymał jeszcze pożyczkę w wysokości 150 000 zł:-

Z kolei przemawiał Władysław Praga, poruszając, podobnie jak Karboński, sprawy podatkowe poczem, omówiwszy sprawę

Zyrardowa, na której Skarb Państwa poniósł ogromne straty, zaznaczył, że dyrektorzy kopalń w Polsce pobierają zbyt wygórowane pobory, co powoduje drożyznę węgla w kraju.

Powyższe przemówienie zebrani przyjęli obojętnie /150/.-

Powiat Sokólski. Dnia 7 października w osadzie Borocin odbyło się zgromadzenie publiczne, zorganizowane przez Stronnictwo Ludowe. Przemawiał poseł Adolf Sawicki. Przemówienie to zresztą b. chaotyczne, podobne było do poprzednich jego przemówień i sprowadzało się głównie do wykazania konieczności organizowania się chłopów w Stronnictwie Ludowym celem poprawy swego bytu. Jeśli chodzi o krytykę poczynił Rządu, to utrzymała ona była w tonie b. umiarkowanym /300/.-

Powiat suwalski. Dnia 28 października odbyło się w Suwałkach zgromadzenie publiczne Stronnictwa Ludowego połączone z wręczeniem sztandaru Zarządowi Powiatowemu tego stronnictwa.

Na obchód ten przybyli posłowie Adolf Sawicki i Maksymilian Malinowski, oraz senator Jan Szafranek.-

Odsłonięcia sztandaru dokonał poseł Malinowski, który przy tej okazji wygłosił przemówienie, podkreślając znaczenie sztandaru dla organizacji i nadmienając, że stan chłopski w Polsce jest wciąż jeszcze wyzyskiwany przez inne warstwy społeczeństwa.

Następnie dłuższe przemówienie wygłosił poseł Sawicki, który podniósł, że za obecny ciężki stan wsi i niedolę ponoszą winę sami chłopcy, gdyż nie są należycie zorganizowani i dodał, że stronnictwem, które istotnie broni interesów chłopów jest tylko Stronnictwo Ludowe i dlatego też każdy rolnik winien być jego członkiem. Nawołując do wyeliminowania z życia gospodarczego pośredników, mówca zaznaczył, że tą sprawą winni zająć się sami chłopcy, zakładając spółdzielnie rolniczo-handlowe, co żyłby - pośrednika wykluczyć z życia gospodarczego wsi, a równocześnie ceny na płody rolne automatycznie podniosą się. Omawiając kwestję żydowską, poseł Sawicki zastrzegł się, że nie jest bynajmniej antysemitą i nie zamierza zwalczać żydów takimi sposobami, jak to czynią endecy, którzy "dosłownie" "trzymając w jednej ręce rewolwer, a w drugiej kropidło, pracują nie w święconej wodzie, chcą mordować żydów". Połączając krytykę postępowania - nie kleru

179

mówca podkreślił, że religja jest sprawą sumienia i serca każdego człowieka i można być człowiekiem bardzo religijnym a nie być klerykałem. Kler nie powinien mieszać się do polityki, gdyż doprowadza to w rezultacie do takich wypadków, jakie miały miejsce w Rosji, Meksyku i Hiszpanji.-

W dalszym ciągu swego przemówienia poseł Sawicki zaznaczył, że ze względu na to, iż chłopi w Polsce stanowią 70% ogółu ludności, władza w Państwie winnaby należeć do nich i gdyby byli należycie zorganizowani, to Rząd musiałby się z nimi liczyć, gdyż jest niepodobiestwem, ażeby domagające się władzy masy chłopskie Rząd kazał rozstrzeliwać. Przez swą dezorganizację chłopi przegrali wielką stawkę w maju 1926 roku, kiedy Marszałek Piłsudski przy wydatnej pomocy również i chłopów zdobył władzę w swe ręce, widząc jednak w masach chłopskich bezład organizacyjny, poszukał oparcia w warsztwach bardziej zorganizowanych, jak kler i kapitaliści.-

Z kolei przemawiał senator Szafranek, który poruszył mniej-więcej te same tematy, co i poseł Sawicki, dodając jedynie, że z braku należytej organizacji, chłopi nie mają odpowiedniej liczby swych reprezentantów w Sejmie i poprzestają na tem, co im dają inni.-

Wreszcie w ponownem przemówieniu poseł Malinowski, wspominając o dekretach oddłużeniowych w rolnictwie, zaznaczył, że narazie w tej sprawie nic konkretnego powiedzieć nie może, jest jednak przekonany, że z ulgami Rząd nie pójdzie tak daleko, jakby tego życzyli sobie chłopi. Podatki jednak bezwzględnie należy płacić, tylko winne one być przystosowane do możliwości płatniczej wsi.-

Obecnych na obchodzie było około 500 osób.-

Naogół przemówienia utrzymane były w tonie umiarkowanym.-

Po zgromadzeniu poseł Sawicki w rozmowie prywatnej oświadczył, że w Stronnictwie Ludowym gotuje się rozłam, przy czym dawni "yzwoleńcy"/?/ i Piastowcy pójdą na prawo, do Stronnictwa Narodowego, zaś członkowie dawnego Stronnictwa Chłopskiego przejdą do BBWR. Rozłam ten nastąpi już w przeciągu 1-2 miesięcy. Obecne Stronnictwo Ludowe nie jest w stanie przeciwdziałać rozłamowi, gdyż jest zdezorganizowane przez wybujałe ambicje poszczególnych członków. "Wszyscy posłowie i działacze, którzy grupują się koło pisma "Polska Ludowa", przejdą do BBWR. Mówiąc o wybujałych ambicjach poszczególnych działaczy Stronnictwa Ludowego poseł Sawicki nie szczędził pod ich adresem takich epitetów, jak "bałwany" cherujący na wodzów".- Takim mianem nazywał on też w obecności kilku osób posła Malinowskiego podczas wygłaszanego przez przemówienia.-

Powiat szczeciński.

Dnia 14 października w Rajgrodzie odbyło się zgromadzenie Stronnictwa Ludowego. Pierwszy przemawiał adwokat z Warszawy, Stefan Korboński, zaznaczając, że mimo, iż w Polsce 70% ludności stanowią włościanie, jednakże Rząd się z nimi nie liczy i sekwestratorzy zabierają im ostatnią krowę za podatki, podczas gdy z wielkimi obszarnikami jak Potoccy, Pszczyńscy, którzy zalegają z milionowymi podatkami Rząd obchodzi się łagodnie. W dalszym ciągu swego przemówienia Korboński podkreślił, że w łonie obozu pomajowego są już poważne rysy i w niedługim czasie oczekiwać należy jego upadku, gdyż brak mu spójności wewnętrznej. Następnie zabrakł głos instruktor powiatowy Stronnictwa Ładysław Pra-

180

ga, który zaznaczył, że największym wrogiem Stronnictwa Ludowego jest endecja. Omawiając ustawę uposażeniową, Praga podkreślił, że niższymi kategorjami urzędników dzieje się krzywda.

W końcu zebrania uchwalono rezolucję, która domaga się:
1/ obniżenia wszystkich długów w bankach i kasach państwowych do 50%; 2/ zniesienia uposażeń podatkowych i zmniejszenia podatków państwowych i samorządowych; 3/ rozwiązania karteli i obniżenie cen towarów pierwszej potrzeby i przystosowania do cen wytworów rolnych; 4/ rozwiązania Sejmu i Senatu i przeprowadzenia nowych, uczciwych wyborów; 5/ amnestji dla więźniów brzeskich, będących na emigracji /300/-

odbyło
Podobne zgromadzenie/się w dniu 14 października we wsi gminnej Białaszewo, gdzie przemawiał poseł Adolf Sawicki. Scharakteryzował on na wstępie sytuację gospodarza rolnika, poczem ostrzegał zebranych przed Stronnictwem Narodowym, wyjaśniając zebrany, że "członkowie tego Stronnictwa są potomkami burżuazji, która ukrzyżowała Chrystusa i teraz posiada ona w swych rękach kartele, a ponadto w jednej ręce trzyma kropidło, a w drugiej rewolwer i bagnet do walki z żydami" /dosłownie/. W sprawie walki z żydami poseł Sawicki zaznaczył, że chłop winien prowadzić walkę z żydami nie biciem ich, lecz przez zakładanie własnych kooperatyw. W końcu zebrania uchwalono rezolucję, treścią zbliżoną do rezolucji uchwalonej w Rajgrodzie/200/-

Zebrania zamknięte.

Powiat augustowski.

Dnia 14 października we wsi Ginowicze, gminy Hołynka, odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego przy udziale posłów Białoskórskiego i Langerza.

Pierwszy przemawiał poseł Białoskórski, omawiając

181

dotychczasową działalność Stronnictwa Ludowego.-

Z kolei poseł Langer przedstawił ciężką sytuację materialną drobnych rolników, dodając, że drobni rolnicy najczęściej płacą podatków, wówczas gdy na przemysłowców i obywateli nakładane są stosunkowo niewysokie podatki.-

Na zakończenie zebrania instruktor powiatowy Stronnictwa Ludowego z Suwałk, Antoni Trochim apelował do obecnych, ażeby organizowali oni koła stronnictwa po wsiach /200/.-

Powiat białostocki.

Dnia 7 października we wsi Chojnowo, gminy Trzciannica odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego pod przewodnictwem wiceprezesa Zarządu Wojewódzkiego stronnictwa - Dominika Łosia, sekretarza tego Zarządu - Jana Kreczki oraz członka Zarządu - Jakuba Antończuka. Wymienieni działacze w przemówieniach swych omawiali obecną sytuację włościanstwa oraz sprawę przyszłych wyborów do Sejmu, apelując do zebranych, ażeby wyborów tych nie bojkotowano /40/.-

Dnia 26 października do wsi Kruszewo, gminy Choroszów przybył sekretarz Zarządu Wojewódzkiego Stronnictwa Ludowego w Białymstoku, Jan Kreczko z zamiarem urządzenia zebrania i założenia koła stronnictwa.-

Gdy na sali zebrało się około 35 osób, wszedł tam proboszcz pobliskiej parafii Sliwno, ks. Saracen i wezwał obecnych do opuszczenia zebrania, zaznaczając przytem, że jeśli jego parafianie będą należeć do Stronnictwa Ludowego, to opuści parafję. Naskutek tego wezwania, około 20 osób opuściło zebranie, pozostali zaś oświadczyli ks. Saracenowi, że kościół nie powinien wtrącać się do polityki. Do formalnego zebrania jednak nie doszło, gdyż przybyły szeregowy P.P. rozwiązał je, jako nielegalne.-

181

Powiat ostrołęcki.

Dnia 21 października we wsi Czarnia, gminy Gawrychów odbył się jednodniowy kurs dla działaczy Stronnictwa Ludowego przy udziale posełki Springerowej i posła Adolfa Sawickiego. -

Springerowa w referacie swym podniosła w jaki sposób należy się organizować, ażeby uzyskać poprawę bytu, a następnie - poddała krytyce rządy Mussoliniego i Hitlera, mniemając, że rządy w Polsce nie odbiegają daleko od takich rządów. -

Następnie dłuższe przemówienie wygłosił poseł Sawicki, który podkreślił, że rządy w Polsce sprawuje właściwie Marszałek Piłsudski, a członkowie Rządu są pod wpływami kapitalistów i z tej racji chłop odczuwa to dotkliwie na własnej skórze, zmuszony płacić wysokie ceny za produkty przewyższającego skartelizowanego. Dalej zaznaczył mówca, że za pieniądze podatkowe chłop kupuje się luksusowe samochody, sprawia się ładne mundury dla oficerów, wówczas gdy chłop nie ma często za co kupić soli. Na końcu poseł Sawicki ostro zaatakował Stronnictwo Narodowe oraz nawoływał do organizowania się pod sztandarami Stronnictwa Ludowego, bowiem tylko w tym wypadku chłopci zdołają odnieść zwycięstwo przy przyszłych wyborach do ciała ustawodawczego /70/ -

We wsiach Ksepki i Swinia, gminy Turośl zorganizowano nowe koła Stronnictwa Ludowego.

Powiat ostrowski.

W dniu 14 października w Ostrowi Mazowieckiej odbyło się zebranie członków Stronnictwa Ludowego przy udziale posła Rogo, który nawoływał do organizowania się, gdyż jedynie silne Stronnictwo Ludowe może zapewnić poprawę bytu rolnika. Następnie poseł Rogo podniósł pogorszenie się stosunków politycznych polsko-francuskich i wyraził wątpliwość co do szcze-

rości polityki Niemiec wobec Polski.

W zebraniu tem brał udział członek PPS. UKW., Stanisław Liśniewski, z którym następnie poseł Róg odbył poufną konferencją /32/

Pozatem odbyły się zebrania dla omówienia spraw organizacyjnych: dnia 7 października we wsi Białebkoto /obecnych 20 osób/, dnia 13 października we wsi Białebkoto-Koby-le /obecnych 20 osób/ i dnia 19 października we wsi Białebkoto-Kurza /obecnych 20 osób/.

Powiat suwalski.

Dnia 19 października w Suwałkach odbyło się powiatowe zebranie delegatów kół Stronnictwa Ludowego. Na zebraniu tem omawiano program uroczystości poświęcenia sztandaru Zarządu Powiatowego tego Stronnictwa, które naznaczone zostały na dzień 28 października. Przemawiał prezes Zarządu Powiatowego Antoni Trochim, który nawoływał zebranych do uregulowania zaległych składek członkowskich oraz zaproponował uchwalenie składek na rzecz wykupienia zamówionego już sztandaru. Zebrani uchwalili opodatkowanie się zobowiązując się równocześnie do przysłania na dzień 28 października /poświęcenie sztandaru/ delegatów, z których ma być sformowana milicja ludowa dla utrzymania porządku podczas uroczystości. Na zakończenie zebrania każdy z uczestników otrzymał po kilka egzemplarzy ulotek, nawołujących do wzięcia licznego udziału w obchodzie.

Powiat szczuczynski.

Zebrania organizacyjne Stronnictwa Ludowego odbyły się w następujących miejscowościach:

Dnia 7 października - we wsi Kopice, gm. Ruda. Do założenia koła nie doszło /7/.

Dnia 21 października - we wsi Gminnej Białaszewo,

lecz i tutaj również nie doszło do założenia koła, gdyż na członków stronnictwa zapisały się tylko 3 osoby /20/-

reszcie w dniu 28 października instruktor powiatowy Stronnictwa Ludowego, Franciszek Gniewkowski usiłował zwołać zebranie organizacyjne wsi Wojewodzin, gminy Bogusze. Policja do zebrania nie dopuściła, wskutek czego zebrani rozeszli się.-

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozciągniętość.	Ilość	Frekwencja.		
Augustowski	-	-	-	1	200	-	-
Białostocki	-	-	-	1	80	-	-
Łomżyński	1	150	-	-	-	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	1	70	2	-
Ostrowski	-	-	-	4	92	-	-
Sokółski	1	300	-	-	-	-	-
Suwalski	1	500	-	1	-	-	-
Szczurowski	2	500	200-300	2	27	-	-
Wołkowyski	-	-	-	-	-	1	30
Razem:		1450	200-300	10	429	3	30

h/ Polska Partja Socjalistyczna CKW.

W październiku działalność PPS. była naogół żywsza, niż w ostatnich kilku miesiącach. Pozostaje to w przy- czynowym związku z pobytem tutaj b. r. Stanisława Dubois. Na terenie powiatu bielskiego dostrzeżono energiczniejsze czynienia partji w kierunku odzyskania utraconych wpływów, zwłaszcza wśród robotników drzewnych.

Wykorzystywane są w tym celu tarcja, jakie powstały

ostatnio na terenie Hajuówki pomiędzy ZZZ. a lokalnym komi-
tetem BBWR., który otwarcie jest zwalczany przez ZZZ.

Na gruncie białostockim roźdźwięk pomiędzy PPS.CKW.
a Bundem pogłębił się nadal. Posunął się on zresztą tak
daleko, że w czasie pobytu b.posła Dubois w Białymstoku
przedstawiciel Bundu ograniczył się jedynie do jego powi-
tania, nie biorąc natomiast udziału w urządzanej na cześć
Limanowskiego akademji. Miejscowi przywódcy PPS.CKW. dążą
do definitywnego zerwania z Bundem, wyrazem czego mają być
nowoorganizowane Klasowe Związki Zawodowe, grupujące wy-
łącznie robotników-chrześcijan. Zamiatom tym sprzeciwia się
jednakże Komitet Centralny PPS.CKW.

Zgromadzenia publiczne.

powiat bielski.

Dnia 7 października w Siemiatyczach, powiatu biel-
skiego odbyło się zgromadzenie publiczne, zwołane przez
miejscowy komitet PPS.CKW. Przemawiał Stanisław Niemyski
z Warszawy, który na wstępie poddał krytyce "święto po-
pierania budowy szkół powszechnych", twierdząc, że komitet
tego "święta" jest instytucją prywatną i, że jakkolwiek
cel samw sobie jest piękny, to jednakże sprawą budowy szkół
winien zająć się Rząd, który w tym celu ściągą podatki.
Następnie poddał krytyce BBWR., który, posiadając w Sejmie
większość, nie kontroluje Rządu, co w skutkach doprowadza do
tego, że budżet Państwa jest deficytowy, a Pożyczka Narodowa
która miała służyć na pokrycie niedoborów budżetowych - jak
się obecnie okazało - nie wystarczy na "załatanie wszyst-
kich dziur" i, że w związku z tem Rząd będzie szukał in-
nych środków w postaci nowych podatków. W dalszym ciągu
przemówienia zaznaczył, że ubezpieczenie socjalne robotni-
ków jest parodią. Wspomniał również o bezrobociu i ogranicze

niu praw robotników i chłopów. Końcu Niemyski zaznaczył, że chcąc usunąć obecny kryzys, rządy w Państwie należy oddać w ręce chłopów i robotników. Przemówienie swe zakończył on okrzykiem "Niech żyje rząd robotniczo-chłopski!" /250/-

Zebrań zemknięte.

Powiat białostocki.

W dniu 28 października przybył do Białegostoku b. poseł Stanisław Dubois.

Tymże dniu odbyła się w Białymstoku akademja, zorganizowana przez miejscowy Okręgowy Komitet FPS.CKT. z okazji setnej rocznicy urodzin Bolesława Limanowskiego.-

Na akademji krótkie przemówienie okolicznościowe wygłosił Tomasz Kapitułko, witając w końcu w imieniu zebranych b. posła Stanisława Dubois.

Po przemówieniu Kapitułki, złożyli hołd Bolesławowi Limanowskiemu delegaci następujących Klasowych Związków Zawodowych: kolejarzy, metalowców, spożywców oraz organizacji żydowskiej Poalej-Sjonu, poczem zabrał głos b. poseł Dubois, który na wstępie swego przemówienia scharakteryzował działalność polityczną jubilate, a następnie podkreślił, że Limanowski, mimo wielkich zasług, położonych dla Państwa Polskiego, został jednak usunięty w cień, podczas gdy ludzie niezasłużeni piastują obecnie wysokie stanowiska. Przemówienie było naogół b. umiarkowane.-

Obecnych na akademji było około 150 osób, przybyłych za specjalnymi zaproszeniami.-

Powiat bielski.

W dniu 30 października przybył do Hajnówki, witany owacyjnie przez grupę miejscowych robotników, b. poseł Stanisław Dubois. Następnie odbyło się zebranie członków oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego. Przem-

Powiat wysoki

b. wiać posek Dubois, wyjaśniając, że zwolniony został z więzienia w drodze łaski, o którą wcale nie prosił. Nastąpiła ona z woli ludu i nasłutek nacisku opinii publicznej. dalszym ciągu zaznaczył on, że nadal będzie pracował on dla dobra sprawy robotniczej bez względu na represje, jakie go mogą z tego powodu spotkać. dalszym ciągu przemówienia podkreślił, że obecnie Sząd obrał kierunek bardziej w lewo, lecz to na nie się nie zda, gdyż "takich durniów, jacy byli w roku 1926, już niema", i dlatego też ani generał ani kapral obecnej sytuacji nie zmieni na lepsze, a uczynić to mogą jedynie połączeni w silną organizację robotnicy i chłopi.-

końcu prezes Związku, Jan Pater, podziękował b. poskowi Dubois za przybycie i dodanie otuchy robotnikom, poczem wezwał zebranych, ażeby, nie bacząc na represje i więzienia, pracowali wytrwale dla sprawy robotniczej./120/

Powiat wysoko-mazow. Naskutek zaproszenia zarządu oddziału Z.Z.K. w Łapach, w dniu 29 października przybył tam b. posek, Stanisław Dubois, powitany na dworcu kolejowym przez członków ZZK., P.S.GK. i członkinie Klubu Pracujących Kobiet. w lokalu ZZK., Dubois odbył krótką konferencję z członkiniami Klubu Pracujących Kobiet, udzielając dyrektyw z zakresu zadań i prac tego Klubu, poczem, po przerwie, odbyło się w tymże lokalu zebranie za specjalnymi zaproszeniami. Po powitaniu b. poska Dubois przez członka Zarządu ZZK., Franciszka Wirka, członkinie wspomnianego wyżej Klubu Pracujących Kobiet wręczyły b. poskowi kwiaty, poczem Dubois wygłosił przemówienie, w którym zaznaczył, iż nadszedł czas, że może on znowu pracować na polu społecznym i w ruchu zawodowym. Poruszając rozpręczenie niektórych ośrodków robotniczych wówczas wzywał do organizowania

się i pracy nad rozwojem ZZK. Mówiąc o polityce wewnętrznej Państwa, zaznaczył, że Rząd obecnie ustosunkował się przychylniej do robotników. Wreszcie podniósł zasługi robotników austriackich, którzy śmiało i odważnie bronili swych praw i wyrazili współczucie robotnikom w Hiszpanji, którzy muszą przelewać swą krew i ponosić ofiary w obronie swych zdobyczy /60/-

Powiat.	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja	Ugólna Rozcią- głość.	Ilość	Frekwen- cja.		
Białostocki	-	-	-	1	150	-	-
Bielski	1	250	-	1	120	-	-
Wysokość Mazow.	-	-	-	1	60	-	-
R a z e m :	1	250	-	3	330	-	-

H.F.

WOJEWOD.
Nr.BP.

Zabroni
wtrącan
spraw o
nych Ka
Stowarz
dzieły

powiat a

powiat w

wewnętrzne
nie przy-
robotni
i swych
i, którzy
nie swych

Liczba
nowych
człone-
ków.

1990

—:—:—:—:—:—:—:—:—:

.....

Władze kościelne wydały księżom na terenie powia-
tu sokólskiego zakaz wtrącania się do spraw organiza-
cyjnych Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. Zarazem
władze kościelne poleciły, ażeby prace w tej dziedzinie,
wykonywane przez księży, przekazać organistom. W związku
z tem organiści wyjeżdżali na 3-dniowy kurs do Wilna.
/Diecezja/. -

Na terenach gmin Kurjanka i Hołynka prowadzona była agitacja przez przybyłego z Łomży duchownego Kościoła Narodowego. Duchowny ten, objeżdżając wsie, odprawiał w prywatnych mieszkaniach nabożeństwa. Parafji nigdzie jednak nie założono.-

Na terenie powiatu wołkowyskiego pojawili się "misjonarze" założonej przez Jana Klimowicza ze wsi Grzybyszczyna, powiatu sokólskiego sekty "Św. Eljasza" / Św. Ilji/. "Misjonarze" ci, w liczbie około 40 osób, chodzi

1.

li po wsiach, odprawiali nabożeństwa i zbierali datki,
nawołując również do przechodzenia do omawianej
sekty. Pociągnięto ich do odpowiedzialności za nielegal-
ne urządzanie zgromadzeń publicznych i zbieranie ofiar

W.D.

Nr. BP.104/11/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11
za miesiąc październik 1934 roku.

— — — — —

Opinia żydowska żywo była poruszona akcją przeciwko nauczycielom-żydom, wszczętą w Augustowie, Suwałkach, Łomży i Grajewie. Wyraz temu dała szczególnie prasa żydowska. Pozatem społeczeństwo żydowskie w dalszym ciągu zaprzętnięte było możliwościami emigracji do Palestyny i Birobidżanu. W sprawie tej różne odłamy i ugrupowania żydowskie urządziły szereg odczytów i dyskusyj.-

Z życia ludności białoruskiej zasługuje na podkreślenie zjazd w Białymstoku członków spółdzielni wydawniczo - oświatowej "Siauba", grupującej w sobie wielu byłych członków Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Nastrój na zjeździe był wybitnie nieżyczliwy, jeśli chodzi o stosunek do państwowości polskiej.-

Wśród ludności litewskiej na terenie powiatu grodzień-
skiego w dalszym ciągu uprawiana była ^{akcja} zwalczania szkolnictwa
polskiego.-

a / Ż y d z i .

Sjoniści-Ogólni.-

Działalność organizacji sjonistycznej w miesiącu październiku polegała głównie na urządzaniu odczytów propagandowych.-

Pozatem, w dniu 20 października, staraniem stowarzy-

o/

szczenia "Hatechija" odbyło się w Łomży zebranie młodzieżowych organizacji sjonistycznych. Szeręg mówców nawoływało młodzież żydowską do przygotowywania się duchowo i fizycznie do pracy w Palestynie, do popierania tamtejszych kolonistów i do śpieszenia z pomocą materialną organizacjom, mającym na celu wykup ziemi w Palestynie /98/.

Sjonisci-rewizjo- niści.

Organizacja sjonistów-rewizjonistów w dalszym ciągu propagowała swoje idee przez urządzenie odczytów. Naogół działalność ta w październiku była słabsza.

B u n d .

W dniu 6 października Bund urządził w Białymstoku wiec, na którym przemawiali miejscowi działacze tej partji Szoel Goldman, Benjamin Tabaczynski i Flomenbaum. Tematem przemówień była krytyka radnych-żydów w radzie miejskiej w Białymstoku, którym zarzucano, że nie zjednoczyli się oni i wskutek tego ponieśli porażkę, gdy tymczasem ugrupowania polskie nawet tak krańcowe, jak BBWR i Stronnictwo Narodowe, poszły do wyborów kawników wspólnie i dlatego przeprowadziły one 4 kandydatów, gdy żydzi uzyskali tylko jeden mandat kawniczy /300/.

W dniu 27 października na zebraniu członków Bundu w Białymstoku poddano ponownie krytyce działalność koła żydowskiego w radzie miejskiej. Pozatem omawiano sprawy robotnicze /50/.

P r a s s a

Białostocka prasa żargonowa, poza codzienną kroniką wypadków, nie poruszała spraw, zasługujących na omówienie. Głosnem jedynie echem na łamach tej prasy odbił się strajk

szkolny, skierowany przeciwko nauczycielom-żydom. Zagadnienie to było przedmiotem całego szeregu artykułów.-

Grodziński "Grodner Moment", omawiając w notatce, zatytułowanej "Sztukę brzydkiego małpowania znają już oni doskonale", odbyte w Grodnie popisy chóru organizacji harcerskich - zaznaczył, że lwia część programu składała się ze "szmoncesów" i płytkich a brudnych dowcipów pod adresem żydów. Stwierdzając to pismo podkreśliło, że wstręt przejmował człowieka, gdy widział, jak młodzi harcerze zajmują się tego rodzaju "popisami", a ich przywódcy i wychowawcy cieszą się z takiego poziomu i charakteru "sztuki".-

b / B i a ł o r u s i n i .

Zjazd spółdzielni
wydawniczo-oświa-
towej "Siauba".-

Dnia 14 października odbył się w Białymstoku okręgowy zjazd delegatów białoruskiej spółdzielni wydawniczo-oświatowej "Siauba". Przybyli delegaci z powiatów białostockiego, bielskiego i wołkowyskiego w ogólnej liczbie 25 osób, co łącznie z miejscowymi działaczami białoruskimi stanowiło 32 obecnych przy otwarciu zjazdu.-

Posiedzenie zagałka Nadzieja Rożka, ubolewając na wstępie, że mimo licznie rozesłanych zaproszeń, przybyła na zjazd tak drobna garstka delegatów, poczem podkreśliła, że Towarzystwo Szkoły Białoruskiej oczyszczone zostało od konfidentów i prowokatorów, wobec czego istnieje obecnie możliwość rozruchów i konsolidacji pracy organizacyjnej Towarzystwa, a z uwagi na to, że władze państwowe zamknęły zarówno Zarząd Główny T.S.B. w Wilnie, jak i Okręgowy w

Białymstoku, przeto tenże "rząd faszystowski" zmusza T.S.B. do pracy podziemnej, która wre na całej linii i pozyskuje sobie coraz więcej zwolenników nie tylko w pośród ludności białoruskiej, ale nawet i polskiej. Następnie Rożko odczytała sprawozdanie kasowe i z działalności spółdzielni "Siauba" oraz z jej kontaktu z liceum białoruskiem w Mińsku, zaopatrującem "Siaubę" w książki i inne wydawnictwa białoruskich pisarzy w Sowietach. Mówiąc o kontakcie miejscowego TSB. z organizacjami kulturalno-oświatowymi w Mińsku, mówczyni nadmieniła, że TSB. w Białymstoku wydało niedawno ulotkę, którą przesłano do Mińska oraz, że ulotki takie będą wydawane coraz częściej, by wzmoczyć akcję /W sprawie ulotki Urząd Wojewódzki wydał już stosowne zarządzenia/.-

Po przemówieniu Nadzieji Rożko, zabierali głos poszczególni delegaci, zdając sprawozdanie z działalności reprezentowanych przez nich kół "Siauby" i TSB., przy czem sprawozdania te dotyczyły nieomal wyłącznie składek członkowskich oraz ilości książek w bibliotekach. Pozatem wszyscy delegaci utyskiwali na władze administracyjne, które nie zezwalają im na rozwinięcie szerszej działalności TSB...-

Po przerwie, liczba obecnych na zjeździe wzrosła do 50 osób wskutek przybycia kilkunastu miejscowych członków TSB., polaków, członków organizacji komunistycznej na terenie huty szklanej w Białymstoku.-

Z pośród przybyłych polaków, Józef Dębski wygłosił dłuższe przemówienie agitacyjne o treści wybitnie komunistycznej. Nawoływał on do braterstwa ludu pracującego bez różnicy wyznań i narodowości, do braterstwa bez względu na represje i do konsolidacji ruchu robotniczego, a w konsek-

wencji - doprowadzenia do przewrotu i zmiany ustroju, by móc następnie mieć wolność słowa i odbywać swobodnie wielkie zjazdy i zebrania. W końcu nadmieniał Dębski, że na zjazd "Siauby" przybyłoby również wielu Żydów, lecz ponieważ lokal obstawiony został kordonem wywiadowców, przeto Żydzi ci z obawy przed represjami, zaniechali swego zamiaru.

Jako ostatni przemawiał jeszcze Polak, Julian Linde, popierając wywody Dębskiego.

c / Ukraińcy - emigranci

powiat bielski.

Dnia 10 października w Hajnówce odbyło się zebranie członków oddziału Ukraińskiego Centralnego Komitetu, zwołane przez prezesa oddziału, Bidnenko. Delegat na odbyty w dniach 29 i 30 września r.b. w Warszawie 3-ci wszechukraiński zjazd Wasyl Korniejew zdawał sprawozdanie z obrad tego Zjazdu. -/39/.

Nazwa organizacji	Ugro- madze nia	Od- czy- ty	Obchody i aka- demie	Przed- stawie- nia i zabawy	Ilość osób razem	Rozpiętość od do	Doc
Sjoniści-ogólni	1	5	-	-	480	40 - 120	20
Sjoniści-rewizjoni- ści	-	3	-	1	308	50 - 100	17
B u n d	2	1	-	-	700	50 - 350	-
Roalej-sjon Prawica	1	2	2	-	800	150 - 300	25
"Freiheit"	-	-	-	3	740	40 - 600	10
Liga Pomocy Pracują- cym w Palestynie	-	4	-	-	256	50 - 100	-
Hechakuc - Pionier	-	4	1	-	310	30 - 80	-
M i z r a c h i	-	1	-	-	500	-	-
Brith Trumpelder	-	1	-	2	260	20 - 150	10
Kultur - Liga	-	5	-	-	294	54 - 100	-
M a k k a b i	-	-	-	1	80	-	-
T a r b u t h	-	-	1	-	300	-	-
Zjednoczenie Szkół Żydowskich	-	6	-	1	630	50 - 150	-
Zrzeszenie kobiet żydowskich	1	-	-	-	50	-	-
Linas-Chacedek	2	-	1	1	1250	150 - 600	178
Gemikus-Chesad	1	-	-	-	50	-	-
Białoruska spółdz. wydawniczo-oświato- wa "Siauba"	1	-	-	-	50	-	-
Litewskie towarzy- stwo Sw.Kazimierza	-	-	-	5	395	60 - 100	128

*Po Wykciu do wiadomości
Sytuacyjne sprawozdanie
za miesiąc listopad 1934r.
Lublin, dn. 7.1.35r.*

189
BIAŁYSTOK, dnia 14 grudnia 1934 roku

VR
T A J N E - P I L N E !!

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w W a r s z a w i e

[Large blue and red scribbles]
Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12
z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodowościowych
za miesiąc listopad 1934 roku.-

W O J E W O D A

[Signature]
/ Pasławski /

Otrzymują do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
- 2/ " " Nowogródku,
- 3/ " " Brześciu nad Bugiem,
- 4/ " " Warszawie,
- 5/ " " Stanisławowie,
- 6/ " " Tarnopolu,
- 7/ " " Lublinie,
- 8/ " " Łodzi,
- 9/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Wilnie,
- 10/ " " " Warszawie,
- 11/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12/ " " " " Łomży,
- 13/ " " " " Grodnie,
- 14/ " " " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach,
- 15/ Szefowski Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
- 16/ " " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
- 17/ " " " " DOK. I w Warszawie,
- 18/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
- 19/ Wszyscy Państwo Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
- 20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
- 21/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
- 22/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.-

I. Sytuacja ogólna

Ożywienie ruchu politycznego postępowało w dalszym ciągu. Jak w miesiącu poprzednim, wszelkie posunięcia stronnictw politycznych szły po linii zbliżających się wyborów do Sejmu.-

Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, pogłębiając akcję organizacyjną, rozwinął szeroką akcję w kierunku zaznajamiania szerokiego ogółu z nowymi ustawami oddźwiękami w rolnictwie.- Na szczególną uwagę zasługuje przytem akcja propagandowo-organizacyjna na terenach, objętych dotychczas wpływami Stronnictwa Narodowego.-

W dalszym ciągu ożywną akcję organizacyjną prowadziło Chłopskie Stronnictwo Rolnicze. Robotę jego, jak i w poprzednich okresach, cechowała pewnego rodzaju dorywczość i brak przemyślanej metody.- Przyczyną tego jest w głównej mierze - brak odpowiednich ludzi.-

Jeśli chodzi o opozycję, to największą ruchliwość, jak zawsze, przejawiało Stronnictwo Narodowe, prowadząc celową i systematyczną pracę organizacyjno-propagandową również pod kątem widzenia przyszłych wyborów. Jeśli chodzi o zasięg jego wpływów, to w listopadzie one nieco poszerzyły się. Dotyczy to zwłaszcza powiatu grodzieńskiego, gdzie utworzono Zarząd i sekretariat powiatowy oraz - w powiecie sokólskim, gdzie zorganizowano koło stronnictwa. Te posunięcia Stronnictwa Narodowego nie wpłynęły jednak dotychczas na zmianę oblicza politycznego tych powiatów przedewszystkiem ze względu na mieszany skład narodowościowy.

Jeśli chodzi o taktykę tego stronnictwa, to zaniechało ono nakłaniania swych członków do czynnych wystąpień przeciwko ludności żydowskiej natomiast propaguje namiętnie zwalczanie handlu żydowskiego drogą bojkotu. To samo zjawisko zaobserwowano również jeśli chodzi o Sekcję Włóczych Stronnictwa Narodowego.-

Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji nie wyszło poza orbitę swej dotychczasowej działalności. Wpływy jego coraz bardziej zwężają się, zagrożone z jednej strony przez Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne /powiat białostocki/ z drugiej - przez Stronnictwo Narodowe /powiat sokólski/.-

Działalność Stronnictwa Ludowego na terenie Województwa Białostockiego w ostatnich czasach niejako rozdzieliła się. Na terenach, poddanych wpływom posła Sawickiego /powiaty białostocki, sokólski, częściowo grodzieński i augustowski/ uprawia poseł ten akcję indywidualną, luźnie tylko związaną ze Stronnictwem Ludowym. Chodzi mu przede wszystkim o zdobycie popularności wśród włościanstwa w związku z przyszłymi wyborami do ciał ustawodawczych.- Dużą rolę odgrywają tu też fermenty i wewnętrzne tarzia w Komitecie Zarządu Wojewódzkiego Stronnictwa Ludowego w Białymstoku, które doprowadziły - jak już o tem awizowano w poprzednich sprawozdaniach miesięcznych - do opuszczenia szeregów tego Stronnictwa przez niektórych działaczy.

Odmienne rzecz się przedstawia na terenie innych powiatów. Tam ożywioną akcję propagandowo-organizacyjną prowadzą szczególnie przyjeźdźni posłowie i działacze stronnictwa z Warszawy. Na tem polu odnoszą oni pewne sukcesy, głównie jeśli chodzi o organizację kół.-

Po chwilowym ożywieniu P.S.O.K.W. w okresie poprzednim częściowo w związku z pobytem na tutejszym terenie b. posła Stanisława Duboisa, działalność tej partji w listopadzie całkowicie niemal zanikła. Pewne wysiłki dostrzeżono jedynie na polu organizowania związków zawodowych makroelnych na terenie powiatu białostockiego.-

Wśród ugrupowań żydowskich najżywszą działalność wykazywali sjonisci-rewizjoniści przez uprawianie skrojonej na szeroką skalę akcji propagandowej.-

Żywe zainteresowanie budziło stanowisko Bundu w sprawie jednolitego frontu. Jak wynika ze spostrzeżeń, dążenia do utworzenia jednolitego frontu istnieją, natomiast Bund jako organizacja w żadnych pertraktacjach udziału nie bierze, co jednak nie przeszkadza, że niektórzy wybitniejsi przywódcy Bundu w Białymstoku prowadzą negocjacje z komunistami na własną rękę.-

Mniejszość narodowa białoruska, po pewnym oficjalnem zaniechaniu działalności, w listopadzie nieznacznie ożywiła się, urządając zebranie jednego z kół Towarzystwa Szkoły Białoruskiej na terenie powiatu białostockiego.

Pozatem uprawiają niezawodnie działalność konspiracyjną rozwiązane oddziały T.S.B. i w innych miejscowościach.-

W życiu ludności litewskiej w dalszym ciągu obserwowana agitacja szowinistów litewskich na terenie powiatu grodzieńskiego, skierowaną przeciwko szkolnictwu polskiemu.-

Agitacja ta osiąga pewne rezultaty, gdyż część dzieci narodowości litewskiej opuszcza państwowe szkoły powszechne, by przejść do szkół litewskich, utrzymywanych przez Towarzystwo "Rytas"....

Nadto na terenie powiatu grodzieńskiego w listopadzie
zaznaczyły się wyraźne usiłowania stawienia przez litewskie
Towarzystwo Sw. Kazimierza krzyży "witoldowych" pomalowanych
na barwy państwowe litewskie.

H.F.

6
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr. SP.104/12/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12.

za miesiąc listopad 1934 roku.

II. Przegląd prasy.
-:-:-:-:-

a/ Prasa prorządowa

"Przegląd Łomżyński".

W związku z obchodem 16-ej rocznicy Niepodległości "Tygodnik Łomżyński" w artykule, zatytułowanym "Narodowcy, którzy bojkotują najbardziej narodowe Święto Polskie" omawia powody bojkotowania przez narodowców dnia 11 listopada jako Święta Niepodległości, przytaczając szereg historycznych danych ugodowości obozu narodowego w dniach wskrzeszania Państwa oraz polityki ówczesnego "Komitetu Narodowego" w stosunku do państw zaborczych, koalicyjnych i do ruchu wyzwolenczego narodu polskiego.-

W artykule "Wreszcie i oni... uznają, choć jeszcze nie święcą" wymieniony tygodnik polemizuje z organem Stronnictwa Narodowego "Życie i Praca". Podkreślając fakt uznania przez narodowców dnia 11 listopada jako rocznicy Święta Narodowego autor rzeczzonego artykułu krytykuje w ostrej formie fałszowanie historii "11-go listopada". Zbija wywody "Życia i Pracy" omawiające powody nędzy i kryzysu panującego w Polsce w 16-tym roku niepodległości Polski.-

W szeregu artykułów "Przegląd Łomżyński" omawiał znaczenie ostatnich dekretów oddłużających wieś, ich znaczenie dla ludności wiejskiej i gospodarki

- 2 - 7

192

państwowej.-

b/ Prasa opozycyjna.

"Zycie i Praca".

Wydawany w Łomży tygodnik p.n. "Zycie i Praca" zamieścił artykuł p.t. "Do czynu", w którym autor wykazuje potężną siłę młodzieży, grupującej się w szeregach Stowarzyszeń Młodzieży Katolickiej. Podaje szereg danych cyfrowych, udawadniających wzrost organizacji, wzrost jej wpływów i znaczenie oraz umiejętne przeciwstawianie się z jednej strony organizacjom prorządowym, a z drugiej wpływom komunistycznym. Autor przytacza jako dowód tężyzny organizacyjnej słowa pułkownika Ulrycha, podkreślając pełnowartościowość pod względem moralnym i patriotycznym poborowych, wychodzących z Łona S.M.P.

W artykule "Brawo żołnierze", "Zycie i Praca" omawia zakaz kolportowania "Wiadomości Literackich" wśród wojska. Autor artykułu widzi w tem zarządzeniu konsolidację sił narodu w walce o religję i moralność chrześcijańską.-

W artykule "Co nam dolega" autor dopatruje się przyczyn kryzysu w Polsce, winy nędzy i bezrobocia w upaństwowianiu przedsiębiorstw. Pozatem przyczyną kryzysu, według autora, ma być socjalizm, który stwarza biurokratyczny system "społeczeństwa dla urzędników".-

"Nowe Zycie".

Czasopismo grodzieńskie "Nowe Zycie" w artykule p.t. "O mowie Premjera".-

$$\frac{1}{2} \rightarrow \frac{1}{3} \rightarrow \frac{1}{4} \rightarrow \frac{1}{5} \rightarrow \frac{1}{6} \rightarrow \frac{1}{7} \rightarrow \frac{1}{8} \rightarrow \frac{1}{9} \rightarrow \frac{1}{10}$$

III. Ruch polityczny.

-1-1-1-1-1-1-1-1-1-

a/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

W listopadzie działalność BBWzR. wyraziła się dalszym pogłębieniem reorganizacji wewnętrznej bloku oraz w nawiązywaniu ściślejszego kontaktu z masami.-

Nasilenie tej działalności było, zależnie od terenu, rozmaite. Na podkreślenie zasługuje szczególnie akcja zewnętrzna BBWzR. na terenie powiatów łomżyńskiego, ostrołęckiego, grodzieńskiego, a częściowo i wysoko-mazowieckiego, które dotychczas, z wyjątkiem grodzieńskiego, uchodziły za najbardziej opanowane wpływami Stronnictwa Narodowego. Mniej natomiast zaznaczyła się akcja BBWzR. na terenie powiatu szczuczyńskiego uchodzącego również za domenę wpływów Stronnictwa Narodowego.-

Wyrazem pozytywnej działalności było urządzanie zebrań oraz zgromadzeń publicznych przy znacznej stosunkowo frekwencji. W niektórych zebraniach uczestniczyło wielu zwolenników stronnictw opozycyjnych./Stronnictwo Narodowe, Stronnictwo Ludowe/.-

Nastroj na zgromadzeniach /zebraniach/ był naogół przychylny dla mówców, którzy w treściwych i rzeczowych przemówieniach pozbawionych pierwiastków demagogicznych, przedstawiali zebranym istotny stan rzeczy w Państwie. Wszelkie przemowie-

nia wysłuchiwane były z b. dużym zainteresowaniem. Wystąpienia wrogich nie notowano.-

Pozatem, omawiano na zebraniach /zgromadzeniach/ ustawy oddłużeniowe w rolnictwie oraz sprawę uzyskiwania przez drobnych rolników taniego kredytu pod zastaw zboża. Kładziono przytem silny nacisk na tworzenie powiatowych związków rolników oraz zakładanie w gminach śpichrzy.-

Reasumując terenowe wystąpienie BBWR, spotkały się naogół z przyjęciem życzliwym, mimo dostrzeganej rezerwy.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek organizacyjnych
	Ilość	Frekwencja		Ilość	frekwencja	
		ogólna	rozciągł.			
Białystok - M.	-	-	-	2	60	6
Bielski	-	-	-	1	40	-
Grodzieński	1	200	-	-	-	-
Konżyński	2	600	300-300	-	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	3	70	-
Sokółski	-	-	-	1	30	-
Wołkowycki	-	-	-	1	60	-
Wysoko-Mazow.	-	-	-	1	40	-
	3	900	300-300	9	300	-

b/ Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne

W okresie sprawozdawczym nie notowano ożywienia w działaniu Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego. Przyczyną tego doszukiwać się należy w braku odpowiednich ludzi do prowadzenia akcji organizacyjnej. Jedyny instruktor tego ugrupowania

wania, Ludwik Mioduszecki, którego działalność nie wykracza poza powiat białostocki - jak zaznaczono już w poprzednim sytuacyjnym sprawozdaniu miesięcznym - nie jest w możności sprostać tym zadaniom.-

Działalność zewnętrzna Zjednoczenia w listopadzie ograniczyła się tylko do urządzenia jednego zgromadzenia publicznego w osadzie Goniądz.-

Przemówienie jego wygłoszone na tem zebraniu przyjęte zostało przez zebranych obojętnie. Próba założenia koła Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego nie powiodła się.-

c/Chłopskie Stronnictwo Rolnicze

Cechą charakterystyczną Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego było w dalszym ciągu dążenie do zakładania coraz to nowych kół. Próby w tym kierunku, czynione na terenie niemal wszystkich powiatów.-

Akcja ta, prowadzona ze zmiennem szczęściem, zresztą zbyt powierzchownie i chaotycznie, miała na sobie wyraźne piętno akcji przedwyborczej.-

Przyczyną tego chaosu i braku metody w akcji organizacyjnej jest ciągle brak odpowiednich ludzi, co podnoszono już w poprzednich sprawozdaniach.-

Nowoutworzone koła, nie posiadając więzi organizacyjnej, nie przejawiają żadnej absolutnie działalności. Mimo to działalność Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego jest poniekąd dywersją dla Stronnictwa Ludowego o tyle niebezpieczną, że w samym łonie Stronnictwa Ludowego nie brak ruchów odśrodkowych.

Najbardziej ożywiona działalność propagandowo-organizacyjna prowadzona była - jak i poprzednio - na terenie powiatu

ostrowskiego, gdzie w okresie sprawozdawczym założono 15 nowych kół. Wyróżnianie się tego powiatu pod względem nasilenia organizacyjnego przypisać należy działalności zarówno posła Romana Janowskiego, oraz przysłanej akcji własnego instruktora powiatowego tegoż stronnictwa, niejakiemu Falkowskiemu.-

Jeśli chodzi o pozytywne rezultaty Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego wymienić należy powiat augustowski, gdzie w listopadzie zorganizowano 6 nowych kół.-

W dążeniu do scementowania ogniw organizacyjnych, utworzono w Łomży w listopadzie sekretarjat powiatowy stronnictwa. Akcja organizacyjna na terenie powiatu ostrołęckiego rozwija się bardzo powolnie z uwagi na przeciwdziałanie zarówno Stronnictwa Narodowego, jak i Stronnictwa Ludowego, oraz wspomniany już brak odpowiednich ludzi do pracy organizacyjnej. Dowodem tego jest fakt, iż na zapowiedzianych 24 zebraniach organizacyjnych na terenie tego powiatu, odbyły się zaledwie dwa zebrania z tem, że do utworzenia koła doszło tylko w jednym wypadku.-

W Wołkowysku utworzono również Sekretarjat Powiatowy, jakkolwiek na tym terenie stronnictwo to nie wykazywało dotychczas żadnej działalności. Czynności sekretarjatu ograniczają się narazie do pisania podań. Zresztą powodzenia akcji propagandowo-organizacyjnej Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego na terenie omawianego powiatu nie należy wogóle oczekiwać, gdyż działa tam oddawna Związek Zawodowy Robotników Rolnych /PPS. CKW/ oraz Kresowy Związek Zawodowy Robotników Rolnych nieźle na ogół wprowadzony.-

Zwołane w okresie sprawozdawczym 2 zgromadzenia publiczne - w powiatach grodzieńskim i ostrowskim cieszyły się frekwencją na ogół bardzo liczną.-

Przemówienia były zupełnie lojalne i polegały głównie na rzeczowej ocenie poczyniań rządowych, dotyczących pomocy drobnym rolnikom.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrań		Ilość nowych komórek organizacyjnych
	ilość	Frekwencja ogólna	rozciągł.	ilość	frekwencja	
Augustowski	-	-	-	-	-	6
Bielski	-	-	-	-	-	1
Grodziński	1	300	-	-	-	-
Komąński	-	-	-	1	34	3
Ostrołęcki	-	-	-	2	90	1
Ostrowski	1	160	-	15	201	15
Sokółski	-	-	-	1	15	1
Wysoko-Mazow.	-	-	-	-	-	2
Razem	2	900	300-600	19	340	29

d/Polska Partja Socjalistyczna, - Frakcja Rewolucyjna

Działalność Polskiej Partji Socjalistycznej, - Frakcji Rewolucyjnej jest w dalszym ciągu nikła. Ograniczyła się ona w listopadzie do urządzenia w Grajewie akademii publicznej z okazji 30-letniej rocznicy walki ulicznej na placu Grzybowskiem w Warszawie /100/, oraz do zorganizowania w Białymstoku Komitetu budowy domu imienia Okrzei. Żadnej zewnętrznej akcji politycznej na terenie Białostockiego okręgu przemysłowego nie notowano.-

Na skutek zatargu w Zonie Legionu Młodych w Hajnówce, powiatu bielskiego na tle założeń ideologicznych - rozważano utworzenie tam Komitetu Frakcji Rewolucyjnej, do którego wszako-

by część członków Legjonu Młodych. Po odbytych w Warszawie Zjeździe Legjonu Młodych, doszło do złagodzenia tarć wewnętrznych w obwodzie hajnowieckim, wobec czego i do utworzenia Komitetu Frakcji Rewolucyjnej w Hajnowce prawdopodobnie nie dojdzie.-

e/ Stronnictwo Narodowe

Stronnictwo Narodowe prowadziło w dalszym ciągu żywą i planową akcję propagandowo-organizacyjną. W działalności swej na terenie diecezji łomżyńskiej napotykało ono wszędzie na przychylność i współpracę kleru katolickiego, który w tym celu nierazko nadużywał nawet ambony. Współpracą duchowieństwa katolickiego polegała głównie na odpowiednim urabianiu członków Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży oraz Katolickiego Stowarzyszenia Mężów. Organizacje te, poddane nieograniczonej kontroli kleru i pozostające pod jego kierownictwem, stanowią niewątpliwie przybudówki Stronnictwa Narodowego.-

Momentem, zasługującym na podkreślenie, jest otwarcie w połowie listopada w Grodnie Sekretariatu i Zarządu Powiatowego stronnictwa, z miejscowym adwokatem, Olgierdem Daniłowiczem na czele. Jednocześnie zauważono tam wzmożenie się zewnętrznej akcji propagandowej, wyrażającej się w głównej mierze w intensywnym kolportowaniu "Orędownika". Główną sprężyną całej akcji jest ks. Sawoniewski, redaktor "Nowego Życia".-

Zasługuje również na uwagę fakt wkroczenia Stronnictwa Narodowego na teren powiatu sokólskiego i rozpoczęcie tam akcji propagandowo-organizacyjnej, która wyraziła się narazie w utworzeniu w Sokółce koła stronnictwa, liczącego kilkunastu członków. Zebranie organizacyjne koła odbyło się przy udziale posła Jana Choromańskiego. Akcja Stronnictwa Narodowego stanowi po-

ważną groźbę dla Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji, które dotychczas posiadało tutaj znaczne wpływy wśród ludności polskiej i cieszyło się poparciem niektórych księży.-

W Białymstoku odbyło się szereg zebrań członków omawianego Stronnictwa, poświęconych sprawom organizacyjnym. Ponadto usilnie zabiegano o pozyskanie dla stronnictwa warstwy robotniczej. Założony przez Stronnictwo Narodowe zarówno w Białymstoku, jak i na terenie powiatu białostockiego związek zawodowy "Praca Polska" nie wykazuje jednak żadnej działalności.-

Nowością w działalności Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu białostockiego było urządzenie w Niewodnicy-Kościelnej odczytu gospodarczego, wygłoszonego przez znanego działacza tego stronnictwa z Białegostoku, Zielińskiego. Tematem odczytu była sprawa hodowli królików.-

Najbardziej żywą działalność wykazało Stronnictwo Narodowe w dotychczasowej domenie swych wpływów, t.j. na terenie powiatu łomżyńskiego. Urządzono tutaj odprawę kierowników placówek Stronnictwa z terenu powiatu łomżyńskiego oraz kierowników obwodów i placówek Sekcji Młodych z powiatów: łomżyńskiego, szczuczyńskiego, ostrołęckiego, ostrowskiego i wysoko-mazowieckiego. Obecnych było na odprawie ogółem 260 osób /delegaci 14 obwodów i kierownicy 148 placówek/. Referaty organizacyjne wygłosili posłowie Staniszkis i Bielecki. Podkreślili oni w swych referatach konieczność podziału większych placówek na mniejsze grupy, oraz - nie nazywania kierowników tych grup dziesiętnikami, ani też samych grup - drużynami. Nie wskazano jednak żadnej nowej nazwy. Ponadto na licznych zebraniach członków stronnictwa w różnych miejscowościach powiatu łomżyńskiego przemawiali posłowie Staniszkis, Jan Choromański oraz posłanka Ewelina

Pepłowska. Mówcy ci zarzucali Rządowi nieumiejętność w prowadzeniu nawy państwowej, zwłaszcza w dziedzinie gospodarczej, nawoływali do bojkotu handlu żydowskiego i wogóle wszystkiego, co żydowskie.-

Jeśli chodzi o drugi z kolei teren, objęty zasięgiem Stronnictwa Narodowego, mianowicie powiat ostrołęcki, to dało się tam zaobserwować osłabienie działalności stronnictwa. Przyczyną tego był fakt, że instruktor organizacyjny, łagodziński całą niemal uwagę poświęcił akcji organizacyjnej na terenie powiatu makowskiego /województwo warszawskie/. Pozatem - wśród członków stronnictwa powstała pewna dezorientacja z powodu wzajemnych podejrzeń o pozostawanie na usługach władz bezpieczeństwa.-

Żywy udział na terenie omawianego powiatu w życiu Stronnictwa Narodowego brali pośowie Witold Staniszkis i Ewelina Pepłowska.-

Inne powiaty nie nasunęły specjalnych uwag.-

Specjalny dział w akcji omawianego stronnictwa stanowią strajki szkolne, skierowane przeciwko nauczycielom-żydom w szkołach powszechnych. Strajki te, przedstawiane przez działaczy stronnictwa, jako samorzutny żywiołowy odruch społeczeństwa, w istocie były zamaskowaną robotą Stronnictwa i Akcji Katolickiej.-

Działacze Stronnictwa Narodowego wykorzystali oczywiście i tę okazję, by ukuć broń przeciwko Rządowi wysuwając na zebraniach zarzut, że o ile na polu szkolnictwa Rząd traktuje istotnie wszystkich obywateli równomiernie, to równocześnie jeśli chodzi o pracę społeczną organizacjom czyste polskim i katolickim, jak Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, zabrania wystę-

powania w mundurach podczas, gdy organizacje żydowskie mają prawo noszenia mundurów i urządzania ćwiczeń z bronią.-

O ile chodzi o konkretne wypadki strajku, to strajk taki najdłużej trwał w Grajewie /od września do dnia 14 listopada br./. Zlikwidowany on został wskutek danego komitetowi strajkowemu przez Inspektora Szkolnego pisemnego przyrzeczenia, że utworzy samoistny oddział żydowski i w miarę możliwości usunie jedną siłę żydowską z Grajewa.-

Jeśli chodzi o ogólną charakterystykę strajków szkolnych na terenie Województwa Białostockiego, to należy stwierdzić, że przyczyną były także błędne i nieprzemyślane posunięcia Inspektorów Szkolnych oraz nie liczenie się z nastrojami miejscowego społeczeństwa polskiego

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek organizacyjnych
	ilość	Frekwencja		ilość	frekwencja	
		ogólna	rozciągk.			
Łomżyński	-	-	-	7	589	1
Ostrołęcki	-	-	-	3	188	-
Ostrowski	-	-	-	2	57	-
Sokółski	-	-	-	1	30	1
Szczuczynski	-	-	- "	6	280	1
Razem	-	-	-	19	1144	3

f/ Sekcja Młodych Stronnictwa Narodowego

Najbardziej ożywioną działalność wykazała Sekcja Młodych Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu wysokomazowieckiego zwołując w okresie sprawozdawczym do Wysokiego-Mazowieckiego

zjazd powiatowy kierowników placówek oraz czynnych działaczy. Na zjeździe tym, poza podniesieniem zasług Romana Dmowskiego i niezmiennie gen. Józefa Hallera, podkreślano konieczność walki z żydami, aż do całkowitego odżyczenia Państwa. Poza-tem wzywano młodzież, aby była zorganizowana i czekała z Warszawy na hasło objęcia władzy przez Stronnictwo Narodowe.-

W Białymstoku Sekcja Młodych kładła szczególny nacisk na intensywne kolportowanie przez swych członków czasopism partyjnych oraz na sporządzenie wykazu wszystkich sklepów żydowskich w mieście. Z wykazów tych sporządzone być mają ulotki, które będą następnie rozpowszechniane wśród ludności chrześcijańskiej z wezwaniem do omijania tych sklepów. Od pewnego czasu dostrzegane jest w Białymstoku pewne rozprężenie wewnętrzne w Sekcji Młodych: coraz mniej bowiem przychodzi członków na zbiórki, którzy ponadto zaniedbują się w wykonywaniu obowiązków objętych przepisami partyjnymi.-

Agresywnej akcji antyżydowskiej ostatnio nie notowano. Wprawdzie zaszedł wypadek wybitcia szyb w sklepie żydowskim w Ostrowi-Mazowieckiej przez członka Sekcji Młodych, oraz wykonania w osadzie Stawiski, powiatu Łomżyńskiego napisów antyżydowskich na domach, były to jednak wyczyny indywidualne.-

Zgromadzenia publiczne Zebrania						
Powiat	ilość	Frekwencja		ilość	frekwen- cja	Ilość no- wych komó- rek organi- zacyjnych
		ogólne	rozciągl.			
Wysoko-Mazow	-	-	-	2	78	-

g/Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji

Działalność Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji była naogół słaba i ograniczyła się ona tylko do powiatów białostockiego - 1 zebranie, sokólskiego - zgromadzenie publiczne i zebranie oraz suwalskiego - odczyt.-

Dowodem słabnących wpływów Ch.-D.w Białymstoku jest słaba frekwencja na zebraniach, które w dodatku urządzone są za zaproszeniami, a to z obawy przed zwolennikami Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego. Jedno z zapowiedzianych przez posła Wacława Bitnera zebrań w Białymstoku nie doszło zresztą wogóle do skutku wobec przybycia tylko kilku członków.-

Jednym z powodów osłabienia wpływów PS.CH.D. jest - jak już o tem zaznaczono poprzednio - opuszczenie tego stronnictwa przez kler katolicki /Białystok/, który obecnie wyraźnie grawituje w stronę Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego.-

Wobec dywersji, jaką czyni Chrześcijańskiej Demokracji Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne i Stronnictwo Narodowe, Chrześcijańska Demokracja na terenie powiatu sokólskiego zmienia metody swej pracy w tym sensie, że przerzuciła cały ciężar swej akcji na niwę społeczną, wykorzystując w tym celu związki i stowarzyszenia o charakterze religijnym.-

Poseł Bitner w swych enuncjacjach publicznych wygłasza swe niezmiennie credo, streszczające się w tem, że Marszałek Piłsudski jest wprawdzie twórcą Niepodległości Polski, ale że równocześnie otoczył się on wojskowymi, którzy nie są zdolni do rządzenia Państwem i dlatego w kraju panuje taki kryzys.-

Działalność posła Romualda Pukjana ograniczyła się do wygłoszenia w powiecie suwalskim odczytu, pozbawionego silniej-

1998

12

szarych akcentów politycznych. Wychodzi on z założenia, że po
prawa może nastąpić tylko w oparciu Państwa o kościół i wyel
minowaniu wpływów międzynarodowego kapitału, który znajduje
się w rękach żydowskich.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość now komórek o nizacyjn
	ilość	Frekwencja		ilość	frekwen cja	
		ogólna	rozciagt.			
Białystocki	-	-	-	1	40	-
Sokółski	1	100	-	1	35	-
Suwałski	-	-	-	1	200	-
Razem	1	100	-	3	275	-

h/ Stronnictwo Ludowe

Działalność Stronnictwa Ludowego na terenie Województwa
Białostockiego jest dwukierunkowa.-

W pierwszym wypadku mamy na myśli działalność posła Adol
fa Sawickiego na podległym jego wpływom terenie, w drugim za
ożywioną akcję propagandowo-organizacyjną działaczy przyjezd
nych, jak Langer, Smoży i adwokata Karbońskiego, którzy w
akcji posługują się zależnymi od siebie instruktorami powiat
nymi.-

Poseł Sawicki ostatnio skupił swą działalność niemal w
łącznie na terenie powiatu sokólskiego, skąd sam pochodzi.
Urządzane przez niego zebrania na terenie powiatu białostockiego
naogół nie udają się.-

Ostatnio w dniu 25 listopada wiec posła Sawickiego w
Choroszczy /powiat białostocki/ został nawet rozbity, a sam

./.

poseł obrzucony został żgniżkami jajami i oblany wodą. Można z tego wnioskować, że w białostockim zaczyna poseł Sawicki tracić grunt pod nogami. Tem się też tłumaczy skupienie jego akcji politycznej na terenie najbardziej mu bliskiego i znanego powiatu sokólskiego. Stara się on dotrzeć do każdego zakątka. Sama jego akcja ma raczej charakter działalności indywidualnej, nie mającej związku ze Stronnictwem Ludowym.-

Chodzi mu o własną popularność i zdobycie wpływów wobec zbliżających się wyborów wyłącznie dla siebie.-

W przemówieniach swych poseł Sawicki stara się unikać momentów wyrażnie politycznych, zwracając uwagę wyłącznie niemal na lokalne zagadnienia gospodarcze. W obecnej chwili zmierza on do obalenia zarządu spółdzielni rolniczo-handlowej "Rolnik" w Sokółce, zrzeszającej przeszło 1500 członków. Zarząd ten składa się w przeważnej części ze zwolenników Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji, przyczem prowadzi on gospodarkę spółdzielni nieudolnie, unikając równocześnie kontroli ze strony walnego zebrania członków.-

Jeśli chodzi o treść przemówień posła Sawickiego, to są one chaotyczne, bez logicznej więzi, wskutek czego nie wywierają na słuchaczach silniejszego wrażenia.-

Inaczej przedstawia się sprawa w powiatach łomżyńskim, ostrołęckim, ostrowskim i szczuczyńskim. Tutaj zarówno działacze miejscowi, jak i przyjeźdźni /Langer, Smoła, adwokat Karboński/ nadają działalności swej sżyld wyrażnie partyjny i zmierzają w pierwszym rzędzie do organizowania nowych ogniw stronnictwa - kół wiejskich. Zabiegi te osiągają niekiedy pewne rezultaty, szczególnie na terenie powiatu ostrołęckiego

199

/5 kół/ i szaczuńskiego /3 kół/. W Grajewie urządzono po-
zatem zjazd delegatów kół stronnictwa, który zgromadził około
120 osób.-

Na uwagę zasługuje również intensywna akcja za zakładan-
iem kół na terenie powiatu bielskiego /3 kół/ i wołkowyskie-
go /2 kół/.-

Na urządzanych zebraniach i zjazdach szczególny nacisk
kładziony jest na regularne opłacanie składek członkowskich,
co by wskazywało na ciężką sytuację finansową Stronnictwa Ludo-
wego.-

Powiat	Zgromadzenia publiczne			Zebrania		Ilość nowych komórek orga- nizacyjnych
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frek- wencja	
		ogólna	rozciągł.			
Białostocki	1	200	-	1	27	-
Bielski	-	-	-	3	120	3
Komąński	1	150	-	-	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	1	12	5
Ostrowski	-	-	-	1	16	-
Sokólski	2	230	80-150	-	-	-
Śwalski	-	-	-	-	-	1
Szaczuński	-	-	-	2	132	3
Wołkowyski	-	-	-	-	-	2
Razem	4	580	80-200	8	307	14

i/Polska Partja Socjalistyczna - CKW.

W listopadzie żywotność Polskiej Partji Socjalistycznej
- CKW. była bardzo niska.-

W białskim okręgu przemysłu drzewnego niemal jej nie-
dostrzeżono.-

Jedynie na terenie powiatu białostockiego przynione były
zabiegi koło tworzenia oddziałów Związku Zawodowego Małorol-
nych, skupiającego również robotników leśnych.-

Pozatem w Grodnie przez działaczy PPS.OKW.z Warszawy, Ro-
berta Freilicha i Jana Krzeszowskiego wygłoszone zostały od-
czyty na temat "Dlaczego dążymy do gospodarki planowej?" i
"Socjalizm a reakcja".-

W sprawie jednolitego frontu nie zauważono w m. listo-
padzie ze strony PPS.żadnych poczynañ.-

IV. Ruch wyznaniowy

Pod koniec listopada ludność prawosławna narodowości polskiej w Białymstoku wzięła akcję w kierunku wprowadzenia w miejscowej cerkwi prawosławnej kazań w języku polskim przynajmniej co drugą niedzielę oraz podczas uroczystości państwowych. Akcja ta napotyka na zdecydowany opór starszego pokolenia. Na grudzień zapowiedziane zostały w tej sprawie zebrania w celu powzięcia odpowiednich rezolucyj, które następnie mają być przedłożone właściwym czynnikom. /zebranie już się odbyło z pozytywnym wynikiem/.

Powiat sokólski.

Poruszana w sytuacyjnych sprawozdaniach miesięcznych za lipiec i sierpień sprawa zatargu pomiędzy Konsystorzem Prawosławnym w Grodnie a fundatorem cerkwi prawosławnej we wsi Grzybowszczyzna, powiatu sokolskiego, Eljaszem Klimowiczem na tle prawa własności - nie została jeszcze zlikwidowana.-

Klimowicz, który został pod naciskiem Konsystorza Prawosławnego obłeczony na mnicha, a następnie całkowicie odsunięty od sprawowania jakiegokolwiek władzy w cerkwi w Grzybowszczyźnie, - porzucił później samowolnie godność mnicha i w listopadzie objął cerkiew ponownie pod swój zarząd, nie dopuszczając do osiedlenia się w Grzybowszczyźnie

nie duchownego prawosławnego, a zgadzając się jedynie na odprawianie w tej świątyni nabożeństw w niedziele i święta przez przyjezdnych duchownych.-

b/ Sekta staroobrzędowców.

Powiat augustowski.

We wsi Grabowe-Grondy w miejscowej parafji staroobrzędowców dokonano wyboru nowego duchownego, Leona Pancerewa na miejsce zmarłego - Jana Gołubowa. -

-:-:-:-:-

H.T.

26
WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr. SP. 104/12/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 12.
za miesiąc listopad 1934 roku.

V. Mniejszości narodowe.

Mniejszość narodowa żydowska interesowała się w dalszym ciągu sprawą możliwości emigracyjnych do Palestyny lub Birobidżanu. W tym celu urządzono szereg odczytów i dyskusyj zarówno przez żydowskie ugrupowania prawicowe jak i lewicowe.-

Sprawa jednolitego frontu z komunistami również silnie zaprzętała umysły ludności zwłaszcza robotniczej, orientującej się w kierunku Bundu.-

Pozatem urządzono szereg odczytów o charakterze kulturalno - oświatowym.-

Ludność białoruska, po kompletnym niemal zaniku jakiegokolwiek akcji w okresie letnim, obecnie poczyną przejawiać pewną działalność zwłaszcza na gruncie Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Wyrazem tego ożywienia było zebranie na terenie powiatu białostockiego, we wsi Bielewice, koła T.S.B. Niezawodnie uprawiają działalność konspiracyjną również zamknięte koła TSB. na terenie powiatu wołkowyskiego.-

Pewne przejawy akcji białoruskiej dają się obecnie zauważyć także na terenie powiatu bielskiego.-

Białosze litewscy na terenie powiatu grodzieńskiego w dalszym ciągu uprawiali agitację przeciwko szkołom polskim. Pozatem ustawiono dwa krzyże, pomalowane na kolor przypominający barwy państwowe litewskie.-

Dostrzegano również pewną agitację na rzecz Litwy na te-

renie powiatu augustowskiego, uprawianą przez świeżo przybyłego tam księdza Peczkajtysa.-

a/ Ż y d z i .
-:-:-:-:-

Sjoniści-ogólni.

Organizacja sjonistów ogólnych włożyła dużo wysiłków w urządzenie szeregu odczytów, na których poruszane były sprawy palestyńskie. Zwalczano przytem poglądy na tę sprawę żydowskich ugrupowań lewicowych.-

Na terenie powiatu wołkowyskiego zaobserwowano ze strony sjonistów ogólnych pewną chęć do pójścia na współpracę z sjonistami-rewizjonistami. Zagadnienie obserwuje się.

Sjoniści-rewi-
zjonisci.

Podobnie jak sjoniści-ogólni, również i sjoniści-rewizjoniści poświęcili swą uwagę akcji propagandowej przez urządzenie odczytów, przyczem zawsze silnie atakowano sjonistów-ogólnych, którym zarzucano nieprzebieranie w środkach walki z sjonistami-rewizjonistami.-

Pozatem w dalszym ciągu atakowano rząd brytyjski za jego politykę imigracyjną do Palestyny. Niemniej od sjonistów ogólnych piętnowani byli również działacze lewicowi. Z tej racji na odczytach, urządzanych przez sjonistów-rewizjonistów, dochodziło nierzadko do awantur, które wywoływali zwolennicy Bundu, Poalej-Sjonu i in.

B u n d .

Idea jednolitego frontu w dalszym ciągu zaprzatała umysły robotników żydowskich.-

Jeśli chodzi o największe na terenie Województwa skupienie proletariatu żydowskiego - Białystok, to tutaj doły Bundu prą całą siłą do zrealizowania tej koncepcji przywódcy natomiast zajmują stanowisko wyczekujące nie zrywając jednak

kontaktów. Jedynie jeden z przywódców, Szoel Goldman - jak wynika z konfidenacyjnych informacji - prowadzi na własną rękę pertraktacje z komunistami z zastrzeżeniem jednak, iż ostateczna decyzja w tej sprawie zależną będzie od centrali.-

Z enuncjacji przywódców Bundu wynika nadto, że sprawa emigracji do Palestyny nie stanowi dla nich rozwiązania problemu żydowskiego na terenie międzynarodowym i kwestji emigracji do Palestyny przeciwstawiają oni kolonizację żydów w Birobidżanie, uważaną przez nich za bardziej celową i godną poparcia z punktu widzenia ekonomicznego, socjalnego i ze względu na inne, panujące tam, warunki.-

P R A S A Z Y D O W S K A .

W żydowskiej prasie białostockiej nie zauważono momentów, zasługujących na specjalne omówienia. Ograniczyła się ona do umieszczania wypadków z kroniki dnia

Z pracy grodzieńskiej, dziennik "Grodner Moment", nawiązując do "Dnia oszczędności" pisał w artykule p.t. "Dzie oszczędności i Jankiel Pachciarz", że organizatorzy tego "Dnia" wydali, masowo kolportowaną po wsiach, broszurę propagandową, w której, podkreślając potrzebę oszczędności, równocześnie zaznaczali między wierszami, iż żydzi wykorzystują swoich sąsiadów chrześcijan. Przytaczając powyższe, dziennik ten podkreślił, że organizatorzy "Dnia oszczędności" zamiset zjedniania dla swej idei wszystkich mieszkańców sięją nienawiść rasową.-

203

- 4 - 25

b/ Białorusini.
-:-:-:-:-

Powiat białostocki.

Dnia 25 listopada we wsi Bielewicz, gminy Gródek na zebraniu członków miejscowego koła Towarzystwa Szkoły Białoruskiej omawiano sprawę lokalu dla koła. Obecnych było 18 osób, w tym tylko 3 osoby ze wsi Bielewicz, reszta zaś ze wsi Straszewo, powiatu wołkowyskiego.-

Powiat bielski.

Dnia 25 listopada na zebraniu kilku mieszkańców we wsi Krzywa, gminy Orla rozważano sprawę wprowadzenia języka białoruskiego do szkoły powszechnej w tej wsi, przyczem postanowiono w tej sprawie zwrócić się z petycją do odpowiednich władz. Zebrani posiadali kontakty z KPZB.

Powiat grodzieński.

W końcu października i na początku listopada b.r. prezes koła Towarzystwa Szkoły Białoruskiej we wsi Bobrowniki, gminy Hołynka, a zarazem członek KPZB., Grzegorz Pryszczepko, zbierał składki we wsiach Bobrowniki i Łużany na rzecz białoruskiej spółdzielni wydawniczo-oświatowej "Siauba". Większość mieszkańców tych wsi chętnie płaci składki po 20-25 groszy.-

c/ Litwini.
-:-:-:-:-

Powiat augustowski.

W dniu 25 listopada we wsi Kolnica odbyło się zebranie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. Na zebraniu tem przybyły świeżo na teren powiatu augustowskiego ks. Peczkaj-tys, w pogawędce ze starszemi osobami, wychwalał Litwę, zaznaczając, że na Litwie są wzorowe porządki, że rząd tam dba o rolnika, dowodem czego jest fakt, że każdy urzędnik na Litwie musi kupić gęś, co w rezultacie podniosło cenę gęsi.

Powiat grodzieński.

Stwierdza się, iż we wsi Morgielewicz, gminy Marcinkańce na skutek agitacji litwinów coraz mniej dzieci uczęszcza do państwowej publicznej szkoły powszechnej, a natomiast zwiększyła się frekwencja w szkole, utrzymywanej przez Litewskie Towarzystwo "Rytas".-

Zarazem ludność litewska tej wsi odmówiła płacenia kar za nieposyłanie dzieci do szkoły powszechnej.-

Oddziały Litewskiego Towarzystwa Sw. Kozimierza na terenie gminy Marcinkańce w okresie sprawozdawczym wystawiły dwa krzyże ku czci ks. Witolda, mianowicie, w dniu 4 listopada we wsi Kopieniczki i w dniu 13 listopada we wsi Kobele. - Oba krzyże poświęcił ksiądz Czaglis.-

Wzniesione krzyże są dwuramiennie. "drożone odpowiednie kroki.-

d/ Ukraińcy - emigranci.

Dnia 25 listopada w Białymstoku odbyło się zebranie członków oddziału Centralnego Komitetu Ukraińskiego w Polsce, poświęcone uczczeniu rocznicy poległych ukraińców podczas inwazji bolszewickiej. Okolicznościowe przemówienie wygłosił Łukasz Pisanienko, zaznaczając, że polegli pod Bazarem w liczbie 359 powstańcy, mimo, iż stali nad wykopaną już mogiłą, nie wyrzekli się jednak swej niepodległości.
/17/-

Nazwa organizacji	Zgro- ma- dze- nia	Od- czy- ty	Obcho- dy i akade- mje	Przed- sta- wienia i za- bawy	Ilość osób ra- zem	Rozpiętość od do		Dochód
Sjoniści-ogólni	2	9	2	1	1760	50	400	
Sjoniści-Rewizjon.	2	5	-	1	1270	40	400	
B u n d	1	6	-	-	990	11	350	
Poalej-Sjon Prawica	1	2	1	-	470	100	150	
"Freiheit"	-	1	-	-	100			11.80
Liga Pomocy Pracu- jącym w Palestynie	1	5	-	-	533	23	120	
Hechaluc-Pioner	-	-	2	-	340	40	300	
Mizrachi	-	1	-	-	150			
Brith- Hechaluc Hechaluc	1	2	-	1	350	50	150	20.50
Brith-Hehajek	1	-	-	-	350			
Kultur - Liga	-	6	-	-	670	170	200	
Tarbath	-	-	-	1	100			
Zjednoczenie Szkół Żydowskich	-	3	-	-	270	50	120	
Linas Chacedek	1	-	-	-	150			
Zrzeszenie Kobiet Żyd.	1	-	-	-	50			
T-wo Szkoły Białor.	1	-	-	1	83	18	65	
Litewskie T-wo Św. Kazi- mierza.	-	-	-	4	720	65	300	95.50

WOJEW

Nr. B.

Sytuacy
miesiąc
miesiąc

Otrzymu

1/	Per.
2/	"
3/	"
4/	"
5/	"
6/	"
7/	"
8/	"
9/	Pan F.
10/	"
11/	"
12/	"
13/	"
14/	"
15/	Eksp.
16/	Semod.
17/	"
18/	"
19/	KOP.
20/	Panow.
21/	Pan S.
22/	Pan R.
23/	Pan N.

H. I.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

205
BIAŁYSTOK dnia 13 stycznia 1935 r.

Nr. BP. 104/12-a/34 T

Sytuacyjne sprawozdanie
miesięczne Nr. 12-a, za
miesiąc grudzień 1934 r.

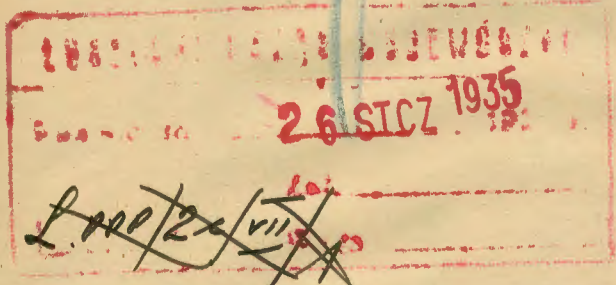
TAJNE - PILNE!

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I. Polityczny

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie miesięczne
Nr. 12-a z zakresu spraw społeczno-politycznych i narodo-
wościowych za miesiąc grudzień 1934 roku.-

Rep. 100. T. Nr. 1

WOJEWODA

Wojewoda

/ST. PASZLAWSKI/

Otrzymują do wiadomości

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
- 2/ " " w Nowogródku,
- 3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
- 4/ " " w Warszawie,
- 5/ " " w Stanisławowie
- 6/ " " w Tarnopolu,
- 7/ " " w Lublinie,
- 8/ " " w Łodzi.
- 9/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Wilnie,
- 10/ " " " w Warszawie
- 11/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12/ " " " " w Łomży,
- 13/ " " " " w Grodnie,
- 14/ " " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach
- 15/ Ekspozytura Nr. 1 Oddziału II. Szt. Głównego w Wilnie
- 16/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
- 17/ " " " DOK. IX w Brześciu n/B.
- 18/ " " " DOK. I. w Warszawie,
- 19/ KOP. "Brygada Grodno" w Grodnie
- 20/ Panowie Starostowie Powiatowi Wojew. Białostockiego
- 21/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku
- 22/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku
- 23/ Pan Naczelnik Urzędu Sledczego w Białymstoku

Po przyjęciu do wiadomości

A. A.

Lublin, dn. 1/3 19 r.

GWARDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.104/12-a/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12-a.
za miesiąc grudzień 1934 roku.

I. Sytuacja ogólna.

Tętno ruchu politycznego było nadal silne.

BBWR. rozwijał akcję propagandową zwłaszcza w tych powi-
tach, które stanowiły dotychczas domenę wpływów bądź Stronni-
ctwa Narodowego bądź też Str.Ludowego.-

Działalność Chł.Str.Rolniczego w grudniu osłabła.
Pozatem akcję tą cechowała chaotyczność.-

Ze stronnictw opozycyjnych największą ruchliwość wyka-
zało Str.Narodowe.Zmieniło ono obecnie nieco swą taktykę:
unika mianowicie ostrych wystąpień zewnętrznych, powodują-
cych represje. Pozatem w pow.białostockim przeprowadzana jest
unifikacja Sekcji Młodych ze Str.Narodowem, w samym zaś Bia-
łymstoku przeprowadzono selekcję członków Sekcji Młodych,
wydalając około 90 osób. Były również czynione próby pozyska-
nia niektórych radnych miejskich, wybranych z listy prężądowe

Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji ograni-
czyło się w działalności swej, zresztą bardzo słabej, do pow.
sokólskiego. Z Białegostoku i okolicy wyparte zostało przez
Zjednoczenie Chrz.Spok.

Str.Ludowe wszczęło żywą akcję propagandowo-organizacyj-
ną w pow.komżyńskim, ostrołęckim i ostrowskim, gdzie w jego sta-
nie posiadania poczynił ostatnio wykony BBWR.-

Poseł Sawicki, uprawiając politykę indywidualną, zwrócił nieo-

mał całą swą uwagę na pow. sekólski, skąd pochodzi.

Pewnie ożywienie do akcji PPS, CKW w pow. bielskim wniósł ostatnio b. poseł Stanisław Dubois, urządzając tam zgromadzenie publiczne oraz zebrania robotnicze. Innej działalności PPS, CKW. nie dostrzegano.-

Duże zainteresowanie wywołała w Białymstoku inicjatywa Polaków wyznania prawosławnego w celu wprowadzenia w cerkwi kazań w języku polskim.

Żydzi interesowali się głównie sprawą porozumienia pomiędzy sjonistami-rewizjonistami a pewnym odłamem sjonistów ogólnych. Pozatem nie schodziła z porządku dziennego wszelkich ugrupowań żydowskich sprawa emigracji do Palestyny lub Biro-Bidżanu.-

Wśród białorusinów zauważono nieśmiałą agitację przeciwko nauczaniu religii prawosławnej w języku polskim.-

Działacze litewscy prowadzili agitację przeciwko uczęszczaniu młodzieży litewskiej na kursa dokształcające, prowadzone przez nauczycieli szkół powszechnych.-

Pewną innowacją stanowią w woj. białostockiej bezowocne narazie zamiary Niemców utworzenia w pow. suwalskim ogniw organizacyjnych Deutsches Volksverbandu.-

II. Przegląd prasy.

a/ Prasa prorządowa.

"Przegląd Łomżyński".

W związku z kampanją prowadzoną przez opozycyjną prasę warszawską przeciwko Stanisławowi Mikułowskiemu, pisarzowi hipoteczному Sądowi Okręgowemu w Łomży, działaczowi prorządowemu także, został zamieszczony list otwarty, podpisany przez szereg organizacji i instytucji. W liście tym podpisani wyrażają pełne uznanie dla pracy społecznej Mikułowskiego oraz potępiają metody walki anónimowych oskarżycieli. -

W artykule "Mamy tylko jedną formę organizacyjną - Mylne pojęcia o strukturze BBWR", wymieniony tygodnik zbija wywody prasy opozycyjnej, podającej tendencyjnie wiadomości o bezhołowności i fermentach, panujących w Bloku, wykazuje cele tej kampanii prasowej, potępia wprowadzanie do rozgrywek partyjnych byłych kombatanów, którzy jako uczestnicy walk o Niepodległość zawsze będą szli za wskazówkami Wodza i stwierdza, że instrumentem politycznym obozu prorządowego jest Blok Współpracy z Rządem, do którego wchodzić wszyscy ci z pośród społeczeństwa, którzy chcą dla Państwa pracować.

W artykule "Z odwagą i spokojem spoglądamy w przyszłość", "Przegląd Łomżyński" omawia stabilizację stosunków wewnętrznych w Polsce, zaczęta przewrotem majowym a zakończoną w roku 1934 przez fakt wyborów do rad gminnych w których 80% głosów otrzymał BBWR. -

Autor artykułu, stwierdzając rozkład i ferment we-

b/ Prasa opozycyjna.

W artykule "Żydzi i komuniści" autor szuka organizatorów ruchu komunistycznego w Polsce i znajduje ich wśród społeczeństwa żydowskiego. Wykazuje przytem, że przywódcy w 100% rekrutują się z pośród żydów. W konkluzji autor stwierdza, że mimo to-żydzi w Polsce mają nie tylko pełne ⁿuprawnienia obywatelskie, lecz w całych dziedzinach życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego posiadają monopol, dowodem czego jest, że Wiślicki więcej dziś znaczy w Polsce, aniżeli gen. Heller.-

Grodzieńskie "Nowe Życie" w artykule "O dobro Państwa" omawia sytuację gospodarczą i polityczną Państwa, krytykując polską politykę zagraniczną, podkreśla, że Minister Spraw Zagr. od dwóch lat nie przybywa do Sejmu i nie składa sprawozdań z prac swego resortu, prasa zaś nie ma swobody wypowiedzenia się o tych sprawach, bo za każda wiadomość z tej dziedziny ulega konfiskatom. -

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.104/12-a/34 T

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12-a.
za miesiąc grudzień 1934 roku.

III. Ruch polityczny.

a/ Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem.

BBWR kontynuował żywo działalność propagandową, urządzając w tym celu zjazdy gospodarcze, które odbyły się we wszystkich powiatach. Zjazdy te cieszyły się dużą frekwencją, jak i w okresie poprzednim, szczególnie uwagę zwrócono na powiaty opanowane przez stronnictwa opozycyjne, a głównie przez Str. Narodowe. /w pow.ostrożęckim urządzono 6 zgromadzeń publicznych, w Łomżyńskim 3/. Akcja w pow.ostrożęckim zaczyna dawać pozytywne rezultaty. Gorzej wypadł bilans działalności w pow. Łomżyńskim. Na zjeździe gospodarczym /2.000 osób/ jeden z obecnych, uzyskawszy prawo głosu, począł omawiać sytuację wsi, rysując ją w ponurych kolorach i przypisując winę tego Rządowi. Kiedy wezwano go do porządku, a wreszcie odebrano głos, na sal zwolennicy opozycji podnieśli hałas, protestując przeciwko odebraniu mówcy głosu. W rezultacie zebrani poczęli opuszczać salę. Po końcowym przemówieniu poka Sławomira Dabulewicz, zjazd rozwiązano.-

W pozostałych powiatach zjazdy gospodarcze wzbudziły u ludności wiejskiej znaczne zainteresowanie-przedewszystkiem sprawą oddłużenia wsi. Szczególnie zainteresowanie wzbudziła akcja spichrzowa.-

W Białymstoku zaczęto organizowanie kupców i rzemieślników chrześcijan w związki, któreby pozostawały pod wpływem BBWR.

209

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek organiz.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja Ogólna	Rozciągniętość	Ilość	Frekwencja		
Augustowski	1	500	-	-	-	-	-
Białostocki	3	1260	300-560	-	-	-	-
Bielski	1	600	-	-	-	-	-
Grodzieński	2	700	300-400	-	-	-	-
Łomżyński	3	2800	360-2000	1	400	-	-
Ostrołęcki	6	384	40-100	1	20	-	-
Ostrowski	1	1500	-	-	-	-	-
Sokółski	1	600	-	-	-	-	-
Suwałski	1	500	-	-	-	-	-
Szczuczynski	1	600	-	-	-	-	-
Wołkowycki	1	250	-	-	-	-	-
Wysoko-Maz.	1	350	-	1	250	-	-
Ogółem	22	101044	40-2.000	3	670	-	-

b/ Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne.

Jak i poprzednio, działalność Zjedn. Chrześcijańsko-Społ. ograniczyła się do pow. białostockiego. W dn. 16 grudnia odbył się tu powiatowy zjazd przy udziale prof. Bryły, Franciszka Urbańskiego i posła Pobożnego ze Śląska. Mówcy podkreślali, że do wszelkich poczynąń Rządu należy ustosunkowywać się rzeczowo. W skład zarządu weszło 5 osób z Białegostoku i 6 z pow. białostockiego.-

Zapowiedziane urządzenie kilku zgromadzeń na prowincji nie doszło do skutku wobec braku instruktorów.-

Mimo słabej napozór akcji czyni ona jednak szczyrby w szeregach Ch.D. Dowodem tego jest choćby fakt, że w grudniu w pow. białostockim nie odbyło się ani jedno zebranie Ch.D.

c/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

Działalność organizacyjna Chł. Str. Roln. w grudniu nieco osłabła, z powodu braku odpowiednich ludzi do pracy organizacyjno-propagandowej.-

209

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek organiz.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogólna	Rozciągnięta				
Augustowski	1	500	-	-	-	-	-
Białostocki	3	1260	300-560	-	-	-	-
Bielski	1	600	-	-	-	-	-
Grodzieński	2	700	300-400	-	-	-	-
Łomżyński	3	2800	360-2000	1	400	-	-
Ostrołęcki	6	384	40-100	1	20	-	-
Ostrowski	1	1500	-	-	-	-	-
Sokółski	1	600	-	-	-	-	-
Suwałski	1	500	-	-	-	-	-
Szczuczynski	1	600	-	-	-	-	-
Wąkrowski	1	250	-	-	-	-	-
Wysoko-Maz.	1	350	-	1	250	-	-
Ogółem	22	101044	40-2.000	3	670	-	-

b/ Zjednoczenie Chrześcijańsko-Społeczne.

Jak i poprzednio, działalność Zjedn. Chrześcijańsko-Społ. ograniczyła się do pow. białostockiego. W dn. 16 grudnia odbył się tu powiatowy zjazd przy udziale prof. Bryły, Franciszka Urbańskiego i p. Pobożnego ze Śląska. Mówcy podkreślali, że do wszelkich poczynąń Rządu należy ustosunkowywać się rzeczowo. W skład zarządu weszło 5 osób z Białegostoku i 6 z pow. białostockiego.-

Zapowiedziane urządzenie kilku zgromadzeń na prowincji nie doszło do skutku wobec braku instruktorów.-

Mimo słabej napozór akcji czyni ona jednak szczyt w szeregu Ch.D. Dowodem tego jest choćby fakt, że w grudniu w pow. białostockim nie odbyło się ani jedno zebranie Ch.D.

c/ Chłopskie Stronnictwo Rolnicze.

Działalność organizacyjna Chł. Str. Roln. w grudniu nieco osłabła, z powodu braku odpowiednich ludzi do pracy organizacyjno-propagandowej.-

208

W Wysokiem-Mazowieckiem utworzono sekretariat powiatowy. Nowe koła powstały w powiatach augustowskim, grodzieńskim, ostrołęckim, ostrowskim i wysoko-mazowieckim. -

Dowodem chaosu w pracy Chł.Str.Roln. jest różnica pomiędzy ilością odbytych i zapowiadanych zebrań. I tak: w pow. ostrołęckim na 10 zapowiadanych odbyło się zebrań dwa, w pow. zaś wolkowskim na 12 zapowiadanych zebrań nie odbyło się żadne. -

Rzecznik stronnictwa, poseł Roman Janowski zwołał trzy zgromadzenia publiczne: 2 w pow. ostrowskim i jedno w pow. szczuczyńskim. Wiec w Grajewie w dniu 17 grudnia został rozbity przez zwolenników Str.Narodowego i Str.Ludowego. Odbywał się on podczas jarmarku. W chwili, gdy poseł Janowski, podkreśliwszy wysiłki Rządu w kierunku zwalczania obecnego kryzysu zaznaczył, że Rząd ten da sobie radę w każdej sytuacji, a zatem nie potrzebuje podawać się do dymisji, jak to było za czasów Witosa, - z tłumu rozległy się okrzyki i gwizdanie, a gdy mimo to, poseł kontynuował swe przemówienie, wówczas poczęto obrzucać go kamieniami. Wobec wzrastającego roznamiętnienia tłumu, poseł Janowski wiec rozwiązał, a sam pod opieką policji udał się do sekretariatu powiatowego stronnictwa. -

Akcją swoją Chł.Str.Roln. czyni poważne wyłomy w stanie posiadania Str.Ludowego. Zaznaczyło się to szczególnie w pow. ^{Chł.} augustowskim, gdzie do Str.Roln. zgłosiło akces szeregi członków Str.Ludowego. -

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych kom. organizac.	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogól- na	Rozcią- gnięta				
Augustowski	-	-	-	-	-	2	50
Grodzieński	-	-	-	-	-	4	148
Ostrołęcki	-	-	-	-	-	2	23
Ostrowski	2	600	300-300	6	78	-	-
Szczuczyński	1	2000	-	-	-	18	138
Wysoko-Mazow.	-	-	-	-	-	-	-
Razem	3	600	300-2000	6	78	18	359

Działalność Str. Narodowego była w dalszym ciągu żywa. W jednym z ośrodków swych wpływów - t.j. w pow. ostrołęckim nastąpiło jednak w szeregach stronnictwa rozluźnienie więzkości na tle wzajemnych oskarżeń i podejrzeń wybitniejszych działaczy o pozostawanie na usługach władz bezpieczeństwa. W rezultacie wielu członków pozwracało swe legitymacje członkowskie i zaprzestało płacenia składek. Dużą dywersję uczyniły też wiece BBWR. W na których prelegenci przedstawiali rzeczowo istotny stan rzeczy, czem pozyskali wielu dotychczasowych opozycjonistów. Znaczne ożywienie akcji organizacyjnej dostrzegano w pow. białostockim. W Białymstoku czynione są wysiłki w celu pozyskania dla stronnictwa radnych miejskich ze Stowarzyszenia Przedmieść. Weszli oni do rady miejskiej z listy prorządowej, jednakowoż od bloku odseparowali się, nie zrywając wszakże z nim ostatecznie. Konferencje z delegatami Stow. Przedm. na temat połączenia się w radzie miejskiej z radnymi narodowymi prowadził senator Siciński. W pow. białostockim notowano znaczniejsze ożywienie. Urządzono 4 zebrania członków oraz założono jedno nowe koło. Poza tem postanowiono wstrzymać się chwilowo od wszelkich ostrzejszych wystąpień zewnętrznych, z obawy represyj ze strony władz, co w konsekwencji doprowadziłoby do zahamowania wogóle działalności i odbiłoby się katastrofalnie na stanie posiadania stronnictwa wobec zbliżających się wyborów do ciał ustawodawczych. Na uwagę zasługuje fakt, że prezesem koła w Choroszczy został dr. Władysław Gogolewski, doniedawna obojętny działacz Str. Ludowego.

W powiatach łomżyńskim i szczuczyńskim akcja propagand

dowo-organizacyjna prowadzona była ze szczególnym nakładem energii. Poskowie Choromański, Staniszkis i Pepkowska stale podkreślali, że Str. Narodowe dojszcie do władzy bez rozlewu krwi a nie tak, jak to uczynił rządzący obecnie obóz.-

Założony w Grodnie sekretariat Powiatowy oraz w Sokółce -koło Str. Narodowego nie wykazują działalności.-

Powiat	Zgromadzenia publ.		Zebrania		Ilość nowych komórek organi- zacyjn.	Liczba nowych członk	
	Ilość	Frekwencja		Ilość			Frekwen- cja.
		Ogól- na	Rozcią- głość.				
Białostocki :	—	—	—	5	141	1	9
Łomżyński	—	—	—	4	480	—	—
Ostrołęcki	—	—	—	2	250	—	—
Ostrołęski	—	—	—	1	25	—	—
Suwalski	—	—	—	1	60	—	—
Szczuczynski	—	—	—	7	450	2	38
Razem :	—	—	—	20	1406	3	47

e/ Sekcja Młodych Stronnictwa Narodowego.

W pow. białostockim poczyniono przygotowania do włączenia Sekcji Młodych do Str. Narodowego, przytem przeprowadzono wśród członków Sekcji selekcję, wydalaając z jej szeregów około 90 osób.-

Duże ożywienie wykazała Sekcja Młodych w pow. wysoko-mazowieckim, urządzając zjazd kierowników placówek oraz organizując 4 nowe ognia. Silne przygnębienie wśród członków Sekcji Młodych w Łomży wywołało skazanie w dniu 10 grudnia przez Sąd Okręgowy dwóch członków, a to: Jana Strzeleckiego i Czesława Kujakowicza, każdego na 1½ roku więzienia za kolportaż "Nowej Sztafety" Nr 5.

Powiat	Zgromadzenia publ.		Zebrania.		Ilość nowych komó- rek or- ganiza- cyjnych	Liczba nowych człon- ków.
	Ilość	Frekwencja	Ilość	Frekwen- cja.		
		Ogól- na.				
Łomżyński	-	-	2	100	-	-
Wysoko-Maz.	-	-	2	150	4	-
Razem:	-	-	4	250	4	-

Strajki szkolne.

Strajki szkolne należy właściwie zapisać na rachunek działalności Str. Narodowego i Sekcji Młodych. Skierowane one były przeciwko nauczycielom-żydom. Strajk taki trwał w okresie od dnia 12 do 21 grudnia w osadzie Długosiodło, pow. ostrowskiego. Strajkowało 75% dzieci. W Łapach, pow. wysoko-mazowieckiego, w dniu 16 grudnia na zebraniu rodzicielskiem postanowiono poczynić kroki u odpowiednich władz w celu usunięcia ze szkoły powszechnej nauczycielki-żydówki. Gdyby starania te nie odniosły pożądanego skutku, uchwalono rozpocząć strajk szkolny. W obu przytoczonych wypadkach kierowali akcją miejscowi księża, uczuciowo związani ze Stronnictwem Narodowym.

f/ Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji

Z chwilą powstania w Białymstoku Zjednoczenia Chrześcijańsko-Społecznego, działalność Ch.D. zaczęła stopniowo słabnąć. Doszło do tego, że w grudniu nie odbyło się żadne zebranie Ch.D. ani w m. Białymstoku, ani w powiecie. Czynny na tym terenie poseł Wacław Bitner omijał pow. białostocki, udzielając się jedynie pow. sokólskiemu, gdzie w dniu 8 grudnia urządził wiec /os. Dąbrowa/. Drugi wiec, zapowiadany na dzień 9 grudnia w Suchowoli - nie odbył się z powodu braku sali.-

Ożywiła się nieco działalność Ch. D. na terenie zasięgu wpływów poseła Bonasława Pułjasa. Poseł ten urządził zebrania w pow. augustowskim, grodzieńskim i suwalskim. Przemówienia wygłoszone przez niego na tych zebraniach nie zawierały zwrotów skierowanych przeciwko obozowi rządzącemu. Główny nacisk kładł on na ożydzenie handlu i przemysłu polskiego oraz na zwalczanie supremacji żydowskiej w dziedzinie kulturalnej.

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych kon- rek.or- ganizac.	Liczba nowych człon.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwen- cja		
		Ogól- na	Rozcią- głość				
Augustowski	-	-	-	1	35	-	-
Grodzieński	1	200	-	-	-	-	-
Sokółski	1	300	-	-	-	-	-
Suwalski	-	-	-	1	60	-	-
Razem	2	500	200-300	2	95	-	-

g/ Stronnictwo Ludowe

Wspomniana w poprzednim sprawozdaniu dwukierunkowa działalność Str. Ludowego kontynuowana była dalej. Z jednej strony uprawia indywidualną politykę, poseł Adolf Sawicki głównie w pow. sokółskim, następnie grodzieńskim i suwalskim, z drugiej zaś-dojeżdżający z Warszawy adw. Stefan Karboński oraz kierownik Sekretariatu Powiatowego w Łomży, Kedyśław Praga. Dwaj ostatni pracują żywo w terenach gdzie stan posiadania Str. L.wego został poważnie zagrożony bądź przez Chł. Str. R., bądź też przez Str. Narodowe, a więc w pow. łomżyńskim, ostrołęckim i ostrowskim, a potem w pow. szamotyńskim. W pow. łomżyńskim szczególny nacisk kładziono na zakładanie kół-jednakże bez rezultatu. W pow. ostrołęckim na odbytych czterech zebraniach organizacyjnych założono koła tylko w dwóch miejscowościach.

Ostatnio zwrócono uwagę na powiat bielski gdzie w grudniu zorganizowano 2 koła. -

R11 211

W Ostrowi-Mazowieckiej w dniu 10 grudnia odbył się powiatowy zjazd zw. zw. rolników, zorganizowany przez Str. Ludowe, przy udziale posła Malinowskiego. Zjazdy takie mają odbywać się częściej. -

Posek Sawicki najbardziej ożywioną działalność prowadzi w pow. sokólskim. Celem pozyskania sobie miejscowej ludności kładzie on główny nacisk na lokalne sprawy gospodarcze. Szczególnie interesuje się on spółdzielnią "Rolnik", której zarząd stanowią zwolennicy Ch.D.

Pozatem w pow. sokólskim urządził posek Sawicki dwa zgromadzenia publiczne, trzecie zaś nie doszło do skutku, gdyż zebrało się zaledwie kilka osób. Następnie zwołał on dwa zjazdy powiatowe: dn. 21 grudnia do Grajewa i dnia 28 grudnia do Suwałk. Wygłoszone na zjazdach tych przemówienia posła były, jak i poprzednio chaotyczne, bez logicznej więzi. Atakował on w nich ostro działalność Str. Narodowego oraz postępowanie kleru katolickiego, zarzucając księżom, że wyzyskują materialnie chłopów, a ambony używają do celów politycznych, pozostając na usługach Str. Narodowego i BBWR. Nadto na zjeździe w Grajewie dodatkowo odzywał się o posunięciach rządu sowieckiego w odniesieniu do chłopów i robotników w ZSRR. -

Wyraźne antyklerykalne nastawienie posła Sawickiego i jego satelitów spotyka się z reakcją ze strony księży, którzy wszelkimi siłami starają się dyskredytować go, jak też i Stronnictwo, w oczach swych parafian. Dowodem - wygłoszone w dniu 16 grudnia w kościele we wsi Rutki, pow. suwalskiego, kazanie przez ks. Białokoziewicza, który, uprzedzając wiernych o mającym się odbyć w tym dniu zebraniu Str. Ludowego, odezwał się/dosłownie/: "Przyjdzie byle świnia z Suwałk i podburza was

211

tutaj przeciwko kościołowi, myśląc, że jest wielkim człowiekiem /mowa tutaj o prezesie zarządu powiatowego Str. Ludowego w Suwałkach, Antonim Trochimie/ -

Należy jeszcze nadmienić o poświęceniu dnia 8 grudnia sztandaru koła Str. Ludowego, którego dokonał w kościele we wsi Tryczówka, gm. Zawyki, pow. białostockiego, miejscowy proboszcz, ks. Alfons Borowski. Przemówienia wygłaszane nie były. Poseł Sawicki zamierzał w dniu tym we wspomnianej wsi urządzić wiec, lecz spotkał się z odmową Starosty, z uwagi na zgłoszone zgromadzanie przez BBWR.

POWIAT	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komórek organizacyjnych	Liczba nowych członków.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwencja		
		Ogólna	Rozciągniętość.				
Białostocki	1	250	-	-	-	2	32
Bielski	-	-	-	2	-	1	30
Grodzieński	-	-	-	1	40	-	-
Łomżyński	2	600	300-300	1	20	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	4	150	2	34
Ostrowski	-	-	-	1	250	-	-
Sokólski	2	450	200-250	-	-	1	20
Suwałski	-	-	-	4	180	-	-
Szczuczynski	-	-	-	1	180	2	19
Wołkowyski	-	-	-	1	30	-	-
Wysoko-Mazow.	-	-	-	1	20	-	-
Razem	5	1.300	200-300	14	870	8	135

h/ Polska Partja Socjalistyczna - CKW.

Pewne ożywienie /tylko w pow. bielskim/ do działalności PPS-CKW. wniósł h. poseł Stanisław Dubois, dziękujący jeszcze w poprzednich latach. W dniu 16 grudnia urządził on w Bielsku-Podl. zgromadzenie publiczne na którym krytykował rządy pomajowe, zaznaczając że doprowadziły one rolników i robotników do skrajnej nędzy i że w tem właśnie należy doszukiwać się powodów oporu podatkowego, jaki miał miejsce w październiku we wsi Rajak/pow. bielski/ w trakcie omawiania zajęć w Rajaku, pod

212

a resem b.poseł padł z tłumem okrzyki "Przez do Brześcia"! a następnie wynikła bójka pomiędzy zwolennikami PPS a opozycjonistami. W związku z tem - wiec rozwiązano /400/.-

Tegoż dnia b.poseł Dubois wygłosił w Bielsku-Podl. odczyt na temat oświaty w Polsce. Podkreślił, on, że wówczas gdy na woj- sko i policję wydatki nie są zmniejszane, budżet na oświatę re- dukuje się. Mówiąc o jednolitym froncie robotniczym, wyjaśnił, że PPS-CKW nie będzie pracowała wspólnie z komunistami dopóty dopóki nie zaprzestaną oni napaści /100/.-

Pozatem b.poseł Dubois urządził jedno zebranie robotni- ków drzewnych w Hajnówce, pow.bielskiego. Na zebraniu tem zagna- czył, że amnestję swą zawdzięcza naciśkowi opinii publicznej, oraz przestrzegał przed zapisywaniem się do organizacji i stow- warzeń prorządowych. -

W Łapach, pow.wysoko-mazowieckiego, miejscowy komitet PPS- CKW. urządził w dn.15 grudnia akademję z okazji 100-ej roczni- cy urodzin Bolesława Limanowskiego.-

Powiat	Zgromadzenia publ.			Zebrania		Ilość nowych komó- rek organ.	Liczba nowych członk.
	Ilość	Frekwencja		Ilość	Frekwen- cja.		
		Ogól- na	Rozcią- głość.				
Bielski	1	400	-	2	700	-	-
Wysoko-Mazow.	-	-	-	1	250	-	-
R a z e m	1	400	-	3	950	-	-

IV. Ruch wyznaniowy.

a/ Kościół Rzymsko-Katolicki.

Ciągnąca się przeszło rok sprawa parafji w Majewie, pow. sokólskiego, gdzie po wyjeździe proboszcza, ks.Czechowicza, parafjanie nie chcieli dopuścić do czynności duszpasterskich innego księdza, została rozwiązana bez wstrząsów. W grudniu parafja ta obsadzona została przez nowego proboszcza, ks.Jana Malinowskiego. Do zaburzeń nie doszło, dzięki perswazji władz.-

b/ Cerkiew Prawosławna.

Wszczęta w listopadzie w Białymstoku akcja za wprowadzeniem kazań w języku polskim w co drugą niedzielę oraz podczas świąt państwowych w miejscowej cerkwi prawosławnej kontynuowana była dalej. W sprawie tej dn.9 grudnia odbyło się w Białymstoku zebranie Polaków wyzn.prawosławnego. Przewodniczący zebrania, Aleksander Świeski, odczytał odnośną rezolucję. Zaoponował niejaki Martyniuk, lecz po wyjaśnieniu znaczenia i celowości tego rodzaju kazań, Martyniuk zrezygnował. Rezolucja została uchwalona /150/.-

W godzinach wcześniejszych, t.j. przed wspomnianym zebraniem, podczas nabożeństwa w cerkwi celebrowanego przez dziekana prawosławnego, Głuszkiewicza, poszczególni parafjanie składali

213

podpisy pod petycją, protestującą przeciwko wrowadzeniu języka polskiego do liturgii prawosławnej. Petycję miał opracować adwokat miejscowy, Andrejew. Skłano ją do władz duchownych. Podczas nabożeństwa w cerkwi było obecnych około 1000 osób. Podpisów zebrano około 100.-

c/ Sekta baptystów.

Dnia 9 grudnia w os. Narew, pow. bielskiego, starszy sekty baptystów, Piotr Artysiewicz z Bielska-Podl., odprawił w prywatnem mieszkaniu nabożeństwo, na którem było około 50 osób przeważnie ludności prawosławnej. Z pośród obecnych wielu przybyło przez ciekawość.-

-:-:-:-:-

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP.104/12-a/34.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12-a

za miesiąc grudzień 1934 r.

V. Mniejszości narodowe.

Silne zakłócenie wśród ludności żydowskiej wzbudziło porozumienie pomiędzy sjonistami rewizjonistami a odłamem lewicowym sjonistów ogólnych. Sprawa możliwości emigracji i wogóle rozwiązania kwestji żydowskiej w Polsce dalej zaprzętała umysły działaczy żydowskich wszystkich odłamów politycznych, wywołując ożywione spory i dyskusje.-

Działacze białoruscy w pow.sokólskim rozpoczęli nieśmiałą agitację przeciwko nauczaniu religji prawosławnej w języku polskim. W pow.wołkowyskim działalność białorusinów ograniczyła się do urządzania przez T-wo Szkoły Białoruskiej w Swisłoczy jednego przedstawienia amatorskiego.-

Działacze litewscy, kontynuując agitację przeciwko posyłaniu dzieci litewskich do szkół powszechnych polskich, rozpoczęli w pow.grodzińskim agitację przeciwko uczęszczaniu młodzieży litewskiej na kursy dokształcające, prowadzone przez nauczycieli szkół powszechnych.-

Inowacją w życiu mniejszości narodowych w pow.suwałskim jest zamiar utworzenia kilku kół Deutsches Volksverband'u oraz projekt szkoły z językiem wykładowym niemieckim. Sprawa w toku.

a/ Żydzi

Sjoniści-Ogólni

Jak poprzednio, sjonisci-ogólni urządzili szereg odczytów, w których uzasadniali słuszność swego stanowiska, zajętego w sprawie Palestyny.-

Sjonisci-rewizjonisci.

Dnia 2 grudnia w Wołkowysku odbył się zjazd powiatowy sjonistów-rewizjonistów, na którym rozważano sytuację powstałą w związku z połączeniem się oddziału sjonistów-ogólnych z sjonistami-rewizjonistami. Podano, że połączenie to przyczyni się w znacznej mierze do poprawy sytuacji w sjonizmie i do szybkiej odbudowy Palestyny.-

Bund.

Będąc najruchliwszym z pośród innych ugrupowań żydowskich, Bund w grudniu urządzał odczyty, na których propagowano potrzebę solidarności wśród mas pracujących bez różnicy narodowości, a to celem skuteczniejszej walki ze światem kapitału. Na odczytach takich w Białymstoku komuniści usiłowali kolportować literaturę wywrotową.-

Kultur-Liga.

Staraniem oddziału "Kultur-Liga" w Łomży, w dniu 29 grudnia przybyły z Warszawy Jakób Pat wygłosił odczyt na temat: "Palestyna a Biro-Bidżan". Prelegent dowodził, że zarówno Palestyna, jak i Biro-Bidżan są zamknięte terytorjalnie, ażeby mogły pomieścić robotniczą emigrację żydowską. Zresztą i w jednym i w drugim wypadku, ZSRR, czy Anglia, jako protektorzy, będą używali żydów jako narzędzie do swych celów imperjalistycznych, dlatego też emigracja wogóle nie jest wskazana, natomiast robotnicy żydzi winni dążyć do stworzenia jednolitego frontu z robotnikami-autochtonami- w kraju zamieszkania, celem zabezpieczenia sobie możliwości bytu, a następnie - wspólnej walki o zwycięstwo socjalizmu /150/-

Frasa żydowska.

Frasa żydowska, zarówno białostocka, jak i grodzieńska nie poruszała spraw zasadniczych, a ograniczyła się jedynie do omawiania spraw lokalnych mniejszej wagi.-

b/ Białorusini.

Nasutek agitacji działaczy komunistycznych, w dwóch gminach /Szudziałowo i Odelsk/ pow. sokólskiego ludność usiłuje protestować przeciwko nauczaniu religii prawosławnej w szkołach w języku polskim. Jeden z członków KPZB, Michał Natusiewicz, zwrócił się w tej sprawie do kierownika szkoły we wsi Sukowice, gm. Szudziałowo. Wyjaśnienie kierownika szkoły jednak go nie zadowoliło, przeto zapowiedział wniesienie odpowiedniej petycji do władz wyższych.-

c/ Litwini.

Kierownicy czytelní T-wa "Rytas" i oddziałów litewskiego T-wa Sw. Kazimierza w pow. grodzieńskim wazczeli agitację wśród młodzieży litewskiej za nieuczeszczaniem na kursy dokształcające, prowadzone przez nauczycieli szkół powszechnych. W związku z tem, na kursa te we wsi Botnica nikt z litwinów nie uczęszcza.-

Organizacje litewskie w pow. suwalskim poprzestały w grudniu na urządzeniu imprez rozrywkowych i wyborach do nowych zarządów w poszczególnych placówkach.-

d/ N i e m c y .

w pow. suwalskim w grudniu rozpoczęto akcję za zakładaniem oddziałów Deutsches Volksverband-u. Organizatorem jest niejaki Rupert oraz pastor Jehne z Iżajna. Urządził on zebranie miejscowej ludności narodowości niemieckiej dnia 16 grudnia we wsi Rakówek, gminy Iżajny, a dnia 17 grudnia we wsi Maszutkinie, gminy Kadaryszki. Usiłowania obu organizatorów pozostały narazie bez rezultatu wobec braku chętnych.-

215

e/ Rosjanie

Dnia 4 grudnia Rosyjskie T-wo Dobroczynności w Białymstoku urządziło odczyt na temat: "Wieczór kultury rosyjskiej". Po odczycie odbyła się część koncertowa /600/-.

W Grodnie dnia 30 grudnia odbyło się zebranie miejscowych rosjan, zwołane przez Rosyjskie T-wo Dobroczynności. Omawiano sprawę otwarcia w Grodnie szkoły rosyjskiej. Przy tej okazji podniesiono, że w Grodnie zamieszkuje około 5.000 osób narodowości rosyjskiej, gdy podczas ostatniego spisu ludności za rosjan uważało się tylko 500 osób. W końcu nawoływano do pielęgnowania kultury rosyjskiej /200/-.

f/ Ukraińcy-emigranci.

Dnia 16 grudnia odbyło się w Białymstoku zebranie członków oddziału Centralnego Komitetu Ukraińskiego w Polsce, na którym b. pułkownik armii ukraińskiej, Łukasz Pisanienko wygłosił referat o działalności pierwszego prezydenta Ukrainy, ś.p. Michajły Hruszewskiego. Prelegent zaznaczył, że Hruszewski już podczas swego pobytu na uniwersytecie w Kijowie pracował społecznie, przygotowując młodzież ukraińską do pracy społeczno-politycznej na wypadek powstania niepodległej Ukrainy. W końcu mówca nadmienił, że naród ukraiński jednakowo był prześladowany zarówno przez rządy carskie jak i przez obecnych władców Rosji /19/-.

Nazwa organizacji	Zeromadzenia	Od-czyty	Obcho-ty i akad.	Przed-stawie-nia i zabawy	Ilość osób w szeregach	Rozpiętość od do	Dochód
Sjoniści ogólni	1	7	-	2	1529	34 - 300	
Sjoniści-revizjon	1	1	3	1	304	20 - 80	
Bund	4	4	-	-	840	20 - 300	
Poalej-Sjon Prawica	1	3	2	-	395	25 - 100	
"Freiheit"	-	1	1	1	280	60 - 150	80 zł.
Liga Pomocy Pracują-cym w Palestynie	1	-	3	-	380	80 - 200	
Hechaluc-Pionier	-	2	2	-	310	30 - 120	
Mizrachi	1	1	-	1	440	90 - 200	128 zł.
Brith-Trumpeldor	-	1	-	1	100	30 - 80	5 zł.
Kultur - Liga	-	4	-	1	530	30 - 160	
Tributh	-	-	-	6	600	50 - 200	67, 25
Zjednoczenie Szkół Żydowskich	-	2	-	1	435	85 - 200	
Makabi	-	1	1	-	320	120 - 200	
Linas - Chadedek	1	-	-	-	150		
Gemilus-Chesed	1	-	-	-	38		
T-wo Szkoły Biakor.	-	-	-	1	200		
Litewskie T-wo Sw. Kazimierza	6	-	-	2	180	12 - 35	

H F.

